

De magistratibus populi Romani

ΤΟΥ Α ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΎΕΘΟΥΣΙΩΝ

Ίερέας γενέσθαι τὸ πρὶν τοὺς ὕστερον ἄρχοντας τοῦ Ῥωμαίων πολιτεύματος οὐδενὶ τῶν πάντων ἠγνόηται, Τυρρηνοῦ ἐπὶ τὴν ἐσπέραν ἐκ τῆς Λυδίας μεταναστάντος τοὺς τότε καλουμένους Ἑτρούσκους ἔθνος δὲ ἦν Σικανόν τὰς Λυδῶν τελετὰς διδάξαντος, οὗς ἐκ τῆς θυοσκοπίας Θούσκους συμβέβηκε μετονομασθῆναι· καὶ τούτων εἰς πλάτος ἐν τῇ πρώτῃ τῆς Περὶ Μηνῶν γραφείσης ἡμῖν πραγματείας ἴσμεν μνημονεύσαντες. τὰ γὰρ ἐπίσημα τῶν ἀρχόντων ἀπὸ Θούσκων λαβῶν ὁ βασιλεὺς Νουμᾶς τῇ πολιτεία εἰσήγαγεν, ὡσπερ καὶ τῶν ὄπλων τὸ δύσμαχον ἀπὸ Γαλατῶν. καὶ μάρτυρες μὲν τούτων ὁ τε Καπίτων καὶ Φοντήϊος, ἐξ ὧν καὶ ὁ διδασκαλικώτατος Οὐάρρων, Ῥωμαῖοι πάντες, μεθ' οὗς Σαλλούστιος οὗτος, ὁ ἱστορικός, ἐπὶ τῆς Πρώτης Ἱστορίας σαφῶς ἀναδιδάσκει. ὡστε ὑπόλοιπον περὶ τῶν πολιτικῶν ἀφηγήσασθαι ἐξουσιῶν καὶ ὅτι ἀπὸ ἱερατικῆς τάξεως ἐπὶ τὸ πολιτικὸν μετεφύησαν σχῆμα. μὴ οὖν ἡμᾶς ἀλλοίους πρὸς τὰ πάλαι δοθέντα κρίνοι τις, πλὴν εἰ μὴ τυχὸν ἀπηχῆς λογικῆς ἀσφαλείας ὑφιστάμενος φθόνῳ τὸν ἔπαινον μεταβάλῃ. ὅτι δὲ καὶ Γρακχιανὸς τις πάλαι περὶ τούτων ἔγραφεν, ἴσμεν τοὺς νομογράφους ἀναφέροντας· οὐδαμοῦ δὲ τὰ γραφέντα φέρεται ἴσως αὐτά, πάντως δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ χρόνου τεκόντος ἅμα καὶ κρύψαντος.

4 ΠΕΡὶ ΠΟΛΙΤΙΚῶΝ ἈΡΧῶΝ ΚΕΦΆΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΌΓΟΥ Α

Πόσος ἀνύεται χρόνος ἀπὸ τῆς Αἰνείου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν παρόδου ἕως κτίσεως Ῥώμης, καὶ πόσος ἀπ' αὐτῆς γέγονεν ὁ τῶν ῥηγῶν, καὶ πόσος ὁ τῶν ὑπάτων ἕως Καίσαρος, καὶ ἐξ αὐτοῦ πόσος ἄχρι Κωνσταντίνου, ἐξ οὗ πόσος ἄχρι τῆς Ἀναστασίου βασιλέως τελευτῆς. Β τίς ἢ διαφορὰ τοῦ ῥηγός καὶ τοῦ τυράννου καὶ τοῦ βασιλέως· καὶ Καίσαρος καὶ αὐτοκράτορος ἀξίωμα τί σημαίνει καὶ τί τὸ Κυρῖνον ὄνομα. Γ ὅτι Ῥωμύλος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν τῇ Αἰολίδι ἐφθέγγοντο φωνῇ· ὅτι οὐ δεῖ τοὺς Ῥωμαίων βασιλέας δεσπότας ἀποκαλεῖν· περὶ τῶν ἐπισήμων τοῦ ῥηγός· τί ἐστὶ τόγα καὶ τραβέα· διὰ τί Ῥωμαῖοι τὴν βασιλέως καθέδραν σόλιον προσαγορεύουσιν. Δ διὰ τί τὰς λοφιάς τινες τούφας καλοῦσιν. Ε διὰ τί τὰς ἀσπίδας σκοῦτα καὶ κλίπεα καὶ πάρμας οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι καὶ τίς ἢ διαφορὰ τούτων· ὅτι ἀπὸ Αἰνείου παρέλαβεν ὁ Ῥωμαϊκὸς στρατὸς οὕτω στέλλεσθαι, ὡς ἔτι καὶ νῦν οἱ καλούμενοι ἐκσκουβίτωρες, διὰ τί τὴν βασιλικὴν ὑποζύγιον βασταγὴν ἀττηνσίωνα καλοῦσιν. ς πρώτη προαγωγή ὁ ἵππαρχος, καὶ ὅτι εἰς τόπον αὐτοῦ ὁ τῶν πραιτωρίων ὑπαρχος προεβλήθη. Ζ δευτέρα προαγωγή οἱ πατρίκιοι, καὶ τίνος χάριν πάτρης κωνσκριπτους αὐτοὺς ἢ ἀρχαιότης ἐκάλεσεν· ποῖον εἶδος χιτῶνος ὁ λεγόμενος παραγαύδης· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν λεγομένων καμπαγίων· τί σημαίνουν οἱ λεγόμενοι τίτλοι, καὶ ὅτι φιλότιμοι ἐτύγχανον οἱ πάλαι συγκλητικοί· πόθεν διώνυμοι καὶ τριώνυμοι οἱ ἀρχαῖοι ἐχρημάτιζον. Η τρίτη προαγωγή οἱ κυαίστωρες καὶ ὅτι ἕτερον μὲν κυαίστωρ, ἕτερον δὲ κυαισίτωρ· περὶ τῆς ὑπατείας καὶ τῶν αὐτῆς ἐπισήμων. Θ τετάρτη προαγωγή ἢ κληθεῖσα δεκανδρική ἐξουσία. Ι πέμπτη προαγωγή ἢ καλουμένη δικτατοῦρα, καὶ τί σημαίνει τὸ ὄνομα, πόσοι τε γέγονασιν οἱ πάντες δικτάτωρες καὶ ἕως τίνος. ΙΑ ἕκτη προαγωγή ἢ καλουμένη κηνσοῦρα· ἐν ᾧ καὶ περὶ κωμωδίας καὶ τραγωδίας, καὶ πότε Ῥωμαῖοις ἐγνώσθησαν· διὰ τί Ῥωμαῖοι τοὺς ἀσώτους ἅμα καὶ τοὺς ἐγγόνους ὁμωνύμως καλοῦσι πατρίως νέπωτας. ΙΒ ἐβδόμη προαγωγή ἢ δημαρχία· πότε ἐδόθη τοῖς στρατιώταις τὰ λεγόμενα κάπιτα καὶ διὰ τί κάπιτα λέγεται· περὶ τῶν ἐν ὄπλοις

ταγμάτων τε καὶ ὀνομάτων καὶ βαθμῶν καὶ τῶν λεγομένων τειρώνων. ΙΓ ὀγδὸν προαγωγή οἱ πραιτώρες, καὶ ὅτι ὁ τῆς πόλεως καθ' ἡμᾶς ὑπαρχος εἷς ἐτύγχανε τῶν πάλοι πραιτῶρων, φύλαξ πόλεως χρηματίζων. ΙΔ ἐνάτη προαγωγή ὁ τῶν νυκτῶν ὑπαρχος.

ΛΟΓΟΣ Β

Α περὶ Καίσαρος καὶ τῶν Καίσαρος ἐπισήμων. Β περὶ Αὐγούστου, καὶ ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἐκβαλὼν τὴν ἵππαρχον ἐξουσίαν τὴν πραιτωριανὴν ἐπαρχότητα προεβάλετο. Γ περὶ τῶν βασιλικῶν στολῶν. Δ περὶ τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων καὶ τῆς πειθομένης αὐτῷ τάξεως· περὶ τῶν ἐπισήμων τῆς ἐπαρχότητος καὶ τῶν αὐτῆς μεγίστων δικαστηρίων· ὅτι οὐκ ἦν ἀνεκαθεν πραιτώριον ὠρισμένον τῇ πρώτῃ τῶν ἀρχῶν. Ε περὶ τοῦ μαγίστρου, καὶ τίνα πρῶτον προαχθῆναι ἡ ἱστορία ἀναφέρει· ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς λεγόμενοι μαγιστριανοὶ τὸ πρὶν φρουμεντάριοι ἐκαλοῦντο. 8 ς περὶ τοῦ ἐπάρχου Σκυθίας καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ πραιτῶρος καὶ τοῦ μαγίστρου τῶν κήνσων καὶ τοῦ κραισίτωρος, καὶ ὅτι οὐ πρῶτως αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἐπενοήθησαν, ἀλλ' ἡμελημένοι ἀνεκλήθησαν. Ζ περὶ τῆς τάξεως τῶν ἐπαρχῶν καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καταλόγων, ἡθῶν τε καὶ σχημάτων καὶ γραμμάτων καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἀρχαιότητος γνωρισμάτων καὶ ἐκ ποίων αἰτιῶν ἡμέληται. Η διὰ τί τὸν ποταμὸν νῦν μὲν Ἴστρον, νῦν δὲ Δανούβιον συμβαίνει προσαγορεύεσθαι· πῶς Πέρσαις πολεμητέον κατὰ τοὺς τακτικούς. Θ πότε καὶ τίνος χάριν ἐξηυρέθη τὸ τῶν σκρινιαρίων σῶμα· πόθεν εἰσηνέχθη τὸ τῶν καγκελλαρίων ὄνομα καὶ διὰ τί οὕτως ὠνομάσθησαν· ἐκ ποίων αἰτιῶν ὑπεσύρη ἡ τάξις, καὶ ὅτι Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς διὰ Μαρίνου αἴτιος τούτου. Ι πόθεν Δουρράχιον ἢ πάλοι Ἐπίδαμνος. ΙΑ ὑποτύπωσις τῆς Ἀναστασίου βασιλείας. ΙΒ διὰ τί Πέρσαι Ῥωμαίους παρὰ τὴν παλαιότητα χρυσίον ἐφ' ἐκάστης ὥσπερ ὀφειλόμενον εἰσπράττουσιν· περὶ τοῦ πτώματος Ἀντιοχείας τῆς πρὸς Δάφνην καὶ τῆς Περσῶν ἐφόδου. ΙΓ περὶ τῆς εὐτυχεστάτης βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ ἀηττήτου βασιλέως, καὶ ὅσοις ἀγαθοῖς τὰ Ῥωμαίων ἐκόσμησεν, καὶ ὅπως ἐν βραχεῖ Λιβύην ὅλην Ῥωμαίοις ἀπέσωσεν. ΙΔ περὶ τῶν παρὰ τὴν βασιλέως εὐμένειαν οὐ καλῶς τοῖς πράγμασιν ἀποχρησαμένων, ῤαστώνη δὲ συζησάντων· ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀσωτίας καὶ τοῦ λεγομένου ἀκιπησίου. ποῖον εἶδος ἐσθήματος ὁ λεγόμενος σάνδυξ καὶ πόθεν οὕτως ὠνομάσθη. ΙΕ περὶ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ δήμου, καὶ ὅπως ἐνέπρησε τὴν πόλιν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ λεγομένου Ζευξίππου καὶ τίνος χάριν οὕτως ὠνομάσθη· ὅπως ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ Πρῶτον Ἱερὸν καὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν ἀνέστησεν. περὶ τῶν εὐσεβῶς καὶ δικαίως τὰς ἀρχὰς διανυσάντων. περὶ τῆς εὐσεβοῦς βασιλίδος Θεοδώρας, καὶ ὅπως τὰ κοινὰ ὠφέλησεν. Ις περὶ τοῦ ἀπευκταιοτάτου λοιμοῦ, καὶ ὅπως ἀπεπαύσατο.

10 ΠΕΡΙ ἈΡΧΩΝ ΤΗΣ ῬΩΜΑΪΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ Α

1 Ἐγχειροῦντί μοι περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας διαλαμβάνειν ἀξιόλογον εἶναι παρέστη προοίμιον δοῦναι τῷ λόγῳ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου καὶ τιμιωτάτου πάντων. Αἰνείας δὲ ἦν οὗτος, ὁ διὰ κάλλος καὶ ῥώμην ψυχῆς τε καὶ σώματος κρείττονος ἢ κατὰ ἀνθρώπους εἶναι νομισθεὶς υἱός. 2 Ἀνύονται τοιγαροῦν ἐκ τῆς Αἰνείου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν παρόδου ἕως τοῦ πολιμοῦ τῆς Ῥώμης ἐνιαυτοὶ ἐννέα καὶ τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι κατὰ Κάτωνα τὸν πρῶτον καὶ Βάρρωνα, τοὺς Ῥωμαίους· κατὰ δὲ Ἀφρικανὸν καὶ Κάστορα καὶ τὸν Παμφίλου ἔτη ζ καὶ ι καὶ υ. ἀπὸ

δὲ τοῦ πολιτικοῦ μέχρι τῆς ἐκβολῆς τῶν ῥηγῶν διέδραμεν ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια. οἱ δὲ τῶν ὑπάτων ἄχρι Καίσαρος τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ εἴη κατ' ἐνιαυτοῦ ἕξ καὶ ξ καὶ υ. ἀπὸ δὲ Καίσαρος ἕως Κωνσταντίνου διαγέγονεν ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε· ἕξ αὐτοῦ δὲ ἄχρι τῆς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως τελευτῆς ἔτη σκδ πρὸς μηνὸν ἑπτὰ, ἕξ ὧν ἂν τις ἐννέα ἐξέλκοι ἐνιαυτοῦς, οὓς ἐπὶ τῆς ἱεράς Ῥώμης ἔτυχε βασιλεύσας Κωνσταντῖνος. συνάγεται δὴ ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ τῆσδε τῆς εὐδαίμονος πόλεως πέντε καὶ δέκα καὶ διακόσια ἔτη πρὸς μηνὸν ἑπτὰ. συνέλοι οὖν ἂν τις ἀπὸ Αἰνείου ἕως τῆς Ἀναστασίου τοῦ χρηστοῦ τελευτῆς τοὺς πάντας ἐνιαυτοὺς ἕξ καὶ τεσσαράκοντα πρὸς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους πρὸς μηνὸν ἑπτὰ, ὡς Ἕλληνες οἴονται κατὰ πάντας τοὺς ἑκατέρας φωνῆς συγγραφείας. τούτων οὕτως ἡμῖν σὺν ἀληθείᾳ τεθέντων, καιρὸς ἐστὶν περὶ τῶν ἀρχῶν, ὡς εἴρηται, τοῦ καθ' ἡμᾶς διαλαβεῖν πολιτεύματος. 3 Ῥωμύλος τοίνυν ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα ἔτεσι γεγονῶς σὺν τῷ ἀδελφῷ Ῥέμῳ τὴν μητέρα τῆς βασιλείας Ῥώμην ἐδείματο. ὄνομα δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, ὃ Ἴταλοὶ λέγουσι ῥήγιον, οἷον τυραννικόν· οὐδὲ γὰρ βασιλείας Ῥωμαϊκῆς ἐννόμου ἐστὶ σημαντικόν, ὡς τινες ὑπολαμβάνουσιν, τὸ ῥήγιον ὄνομα· ὅθεν οὐκέτι μετὰ 12 τὴν ἐκβολὴν τῶν ῥηγῶν παρὰ Ῥωμαίοις καίτοι βασιλευόμενοι ἐχρημάτισεν. ἕτερον γὰρ τὸ τῆς ἐννόμου βασιλείας καὶ ἕτερον τὸ τυραννίδος καὶ ἄλλο τὸ τῆς αὐτοκρατορίας ἀξίωμα· καὶ ὅπως, διὰ βραχέων ἐρῶ. βασιλεύς ἐστὶν ὁ τῶν ἑαυτοῦ ὑπηκόων πρῶτος ψήφῳ ἐπιλεγόμενος ἐπὶ βάθραν τινὰ ὡσπερ καὶ κρηπίδα, τύχης κρείττονος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους λαχόν· ὡς Σοφοκλῆς περὶ Αἴαντος εἶπεν ἔχειν αὐτὸν βάθραν τῆς ἀγχιάλου Σαλαμῖνος. ἴδιον δὲ βασιλέως ἐστὶ τὸ μηδένα καθ' ἅπαξ τῶν τοῦ πολιτεύματος νόμων σαλεύειν ἀλλ' ἐγκρατῶς τὴν ὄψιν τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας βασιλείᾳ διατηρεῖν· καὶ μηδὲν μὲν κατ' αὐθεντίαν ἕξω τῶν νόμων πράττειν, τὸ δὲ τοῖς ἀρίστοις τοῦ πολιτεύματος συναρέσκον ψήφοις οἰκείαις ἐπισφραγίζειν, πατρὸς ἅμα καὶ ἡγεμόνος στοργὴν περὶ τοὺς ὑπηκόους ἐνδεικνύμενον, ὅποιον ἡμῖν θεὸς καὶ καιροῦ δεξιότης ἐχαρίσατο. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ τύραννος τοὺς ὑπ' αὐτῷ πεσόντας διαθήσεται, πράξει δὲ κατ' ἐξουσίαν ἀλόγως εἴ τι καὶ βούλεται, μηδὲ νόμους τιμᾶν ἀξίων, μηδὲ γράφειν μετὰ βουλῆς ἀνεχόμενος, ταῖς δὲ οἰκείαις ὀρμαῖς ἐξαγόμενος. ἔστι γὰρ βασιλέως μὲν τρόπος ὁ νόμος, τυράννου δὲ νόμος ὁ τρόπος. 4 Τὸ γὰρ τῶν Καισάρων, ἧ γ' οὖν αὐτοκρατόρων, ἐπώνυμον οὐδὲ βασιλείας ἀλλ' οὐδὲ τυραννίδος ἐστὶ σημαντικόν, αὐταρχίας δὲ μᾶλλον καὶ αὐθεντίας τοῦ διοικεῖν τοὺς ἐξανισταμένους κατὰ τῶν κοινῶν θορύβους ἐπὶ τὸ κάλλιον ἐπιτάττειν τε τῷ στρατεύματι πῶς ἂν δέοι μάχεσθαι τοῖς ἐναντίοις· ἱμπεραρε γὰρ τὸ «ἐπιτάττειν» παρ' Ἴταλοῖς λέγεται, ἔνθεν ἱμπεράτωρ. ὅτι δὲ βασιλείας οὐκ ἔστι σημαντικόν τὸ αὐτοκράτορος ἢ Καίσαρος ὄνομα, δῆλον ἄντικρυς τῷ καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ μετ' ἐκείνους τοὺς Καίσαρας τὸ τῶν λεγομένων ἱμπερατέρων ἀξίωμα τῆς ἐπώνυμίας λαβεῖν. οὐδὲ γὰρ ἐπισήμοις τυραννικοῖς φαίνεται χρησαμένη ἢ τῶν Και 14 σάρων ἀρχῆ, ἀλουργίδι δὲ μόνη, τὴν Ῥωμαίων βουλήν ἀναβαίνουσα καὶ τὰς ἐν ὄπλοις δυνάμεις αὐτοκρατῶς, ὡς ἔφην, ἰθύνουσα, ταύτη καὶ πρίγκιπας αὐτοὺς ἐκάλεσαν Ῥωμαῖοι, οἷον εἰ πρώτην κεφαλὴν τῆς πάσης πολιτείας. τὸ γὰρ Καίσαρος ὄνομα γένους ἐστὶ δεικτικόν ἀπὸ τοῦ πρώτου Καίσαρος, ὡσπερ Φαβίων καὶ Κορνηλίων καὶ Φλαυίων καὶ Ἀνικίων, τούτου πρότερον παρὰ βαρβάρους ἠρῆμένον. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ πρώτου Φαραῶνος τοὺς σφῶν βασιλέας ἐπεφήμιζον Φαραῶνας, καὶ Πτολεμαίους ἀπὸ τοῦ πρώτου. ἐφυλάχθη οὖν παρὰ Ῥωμαίοις ἢ τοιαύτη τῶν Καισάρων εὐταξία ἄχρι Διοκλητιανοῦ, ὃς πρῶτος στέφανον ἐκ λίθου τιμίας συγκείμενον τῇ κεφαλῇ περιθεὶς ἐσθῆτά τε καὶ τοὺς πόδας ψηφώσας ἐπὶ τὸ βασιλικόν ἢ, τάληθες εἶπεῖν, ἐπὶ τὸ τυραννικὸν ἔτρεψεν, ἀνεμετρήσατό τε τὴν ἡπειρον καὶ τοῖς φόροις ἐβάρυνεν. 5 Ὡστε τύραννος ἦν ὁ Ῥωμύλος, πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφὸν ἀνελών καὶ τὸν μείζονα, καὶ πράττων ἀλόγως

τὰ προσπίπτοντα· ταύτη καὶ Κυρῖνος προσηγορεύθη, οἷον εἰ κύριος, κὰν εἰ Διογενιανῶ τῷ λεξογράφῳ ἄλλως δοκεῖ. οὐδὲ γὰρ ἀγνοήσας ὁ Ῥωμύλος, ἢ οἱ κατ' αὐτόν, δείκνυται κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὴν Ἑλλάδα φωνήν, τὴν Αἰολίδα λέγω, ὡς φασιν ὁ τε Κάτων ἐν τῷ Περὶ Ῥωμαϊκῆς Ἀρχαιότητος Βάρρων τε ὁ πολυμαθέστατος ἐν Προοιμίῳ τῶν πρὸς Πομπήϊον αὐτῷ γεγραμμένων, Εὐάνδρου καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντων ποτὲ καὶ τὴν Αἰολίδα τοῖς βαρβάροις ἐνσπειράντων φωνήν. ἢ γὰρ γραμματικοῖς παρὰ ταύτην εἰσαγομένη ἐτυμολογία μετὰ συγγνώμης βεβίασται· ἀπὸ Κύρεως γάρ, πολίχνης Σαβίνων, οὕτως αὐτόν παρονομασθῆναι βούλονται, καίπερ οὐχ ὀρμώμενον ἐκεῖθεν, ἐπὶ δὲ τοῦ Παλατίνου βουνοῦ τεχθέντα τε παρὰ ταῖς ὄχθαις τοῦ Τιβέριδος καὶ τραφέντα ἐκεῖ. κυρίου γὰρ ἑαυτοῦ καὶ δεσπότας ἀλλ' οὐ βασιλέας τύραννοι φιλοῦσι καλεῖσθαι. 16 6 Κρεῖττον δὲ βασιλείας τὸ Καίσαρος ἀξίωμα, ὅτι καὶ δοῦναι βασιλέας πάλαι τοῖς ἔθνεσιν ἐπ' ἐξουσίας εἶχεν. μισητὸν γὰρ καὶ Ῥωμαϊκῆς ἐλευθερίας ἀλλότριον δεσπότης, ἀλλὰ μὴ βασιλέας, τοὺς κρατοῦντας ὀνομάζειν καθ' ὅτι δεσπότης ὄνομα κοινόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔνα δραπέτην κεκτημένοις, τὸ δὲ βασιλέων αὐτῶν καὶ μόνων. καὶ δῆλον ἄντικρυς ὅτι Ῥωμαῖοις ἔθος δομῖνος τοὺς τυραννήσαντας ἀποκαλεῖν, ὡς δὴ Σύλλαν καὶ Μάριον, καὶ δομινάτιωνα τὴν τυραννίδα· ὡς καταρρίπτουσι τὴν βασιλέων μεγαλειότητα οἱ πονηροὶ κόλακες, ἐξ ἀμαθείας δούλων αὐτοῦς πρωτεύειν εἰσάγοντες ὅτι δὲ ἀληθές, ἔξεστι καὶ ἐκ τούτων λαβεῖν. Αὐγουστός ποτε, ἢ τάχα Τιβέριος ὁ μετ' αὐτόν, πρὸς ἐνὸς τῶν κολάκων δεσπότης ὀνομασθεὶς, ἐξαναστὰς ἀφῆκε τὸν σύλλογον, ἀπαξιώσας, ὡς ἔφη, δούλοις διαλέγεσθαι. ἀλλ' ἤδη πρότερον ὡσπερ ἐν τιμῇ τῆς ὕβρεως εἰσαχθείσης, ἀνέχεται ἢ τοῦ ἡμερωτάτου βασιλέως ἡμῶν ἐπιείκεια, καίπερ ὑπὲρ πάντας τοὺς πώποτε βεβασιλευκότας μετριάζοντος, καὶ δεσπότης, οἷον πατὴρ ἀγαθός, ὀνομάζεσθαι. οὐχ ὅτι χαίρει ἀλλ' ἐρυθριᾷ μᾶλλον τοὺς τιμᾶν οἰομένους δοκεῖν μὴ προσίεσθαι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἘΠΙΣΗΜΩΝ ΤΟΥ ῬΗΓΟΣ 7

Καὶ πρὸ Ῥωμύλου ἐπίσημα τῆς Λατίνων βασιλείας ἦν θρόνος δρύφακτος καὶ στολή ἢ λεγομένη παρ' αὐτοῖς τραβέα ποδαπὴ δέ τις ἦν, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ. ὅθεν ὁ Ῥωμαῖον ποιητὴς ἐν βιβλίῳ ἐβδόμῳ τῆς Αἰνηΐδος τὴν Λατίνου διαγράφων βασιλείαν θρόνου καὶ τραβέας διαμέμνηται. τῷ γε μὴν Ῥωμύλῳ καὶ στέφανος ἦν καὶ σκῆπτρον ἀετὸν ἔχον ἐπ' ἄκρου καὶ φαινόλης λευκὸς ποδήρης, ἀπὸ τῶν ὤμων ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν πορφυροῖς ὑφάσμασιν ῥεραβδωμένος ὄνομα δὲ τῷ φαινόλη τόγα, οἷον 18 εἰ σκέπασμα, ἀπὸ τοῦ τέγερε κατ' ἀντίστοιχον· οὕτω γὰρ τὸ σκέπειν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν καὶ ὑπόδημα φοινοῦν κόθορνος ὄνομα αὐτῷ κατὰ τὸν Κοκκήϊον. καὶ κοινὸν ἦν τουτὶ τὸ σχῆμα τῆς λεγομένης τόγας αὐτῷ τε τῷ λεγομένῳ ῥηγί τοῖς τε ὑπηκόοις ἐπ' εἰρήνης. ἢ μέντοι τραβέα μόνου τοῦ ῥηγὸς ἐτύγχανε παρατοῦρα, οἷον εἰ στολή ἐπίσημος. χιτῶν δὲ ἦν καὶ περιβόλαιον ἡμικύκλιον, ὃ πρῶτον Ἀγαθοκλέα τὸν Σικελίας τύραννον ἐξευρεῖν λόγος. τὸν δὲ θρόνον σόλιον ἐπιχωρίως ὠνόμαζον, ἀντὶ τοῦ σελλίον κατ' ἀντίστοιχον, ὡς φησιν ὁ Ῥωμαῖος Ἄσπρος· ἢ καὶ ἄλλως σόλιον, ἀντὶ τοῦ σόλιδον, ἐκάλουν, οἷον εἰ ὀλόκληρον στέλεχος γὰρ ἄδρὸν εἰς κυτίδα καὶ καθέδρας τύπον ἐξορύττοντες ἀπετέλουν βῆμά τι βασιλεία, ἵνα ὡσπερ ἐν τινὶ θήκῃ κατησφάλισται τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, ἔκ τε νώτου ἔκ τε πλευρᾶς ἐκατέρας μηδεμιᾶς ἀρμογῆς ἢ προσθέτου ξύλου σφίγγοντος τὴν καθέδραν ἅπαξ ὀλοτελῆ καὶ ὀλόκληρον τυγχάνουσαν. ταύτη σόλιον τὸν βασιλέως θρόνον ἐκάλουν. 8 Πρὸς τούτοις ἠγοῦντο τοῦ Ῥωμύλου πελέκεις δυοκαίδεκα πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γυπῶν, ὧν εἶδεν ἀρχόμενος θεμελιοῦν τὴν πόλιν. Πρίσκου δὲ Ταρκυνίου τοῦ ῥηγὸς ὕστερον Θούσκους καὶ Σαβίνους πολέμῳ νικήσαντος,

προσετέθησαν τοῖς τῆς βασιλείας γνωρίσμασι δόρατα ἐπιμήκη, ὡσαύτως τὸν ἀριθμὸν δυοκαίδεκα, ἀκροξιδίδας μὲν οὐκ ἔχοντα, ἠωρημένας δὲ λοφιάς καλοῦσι δὲ αὐτὰς οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἰούβας, οἱ δὲ βάρβαροι τούφας, βραχὺ τι παραφθαρείσης τῆς λέξεως· βήξιλλα πρὸς τούτοις, οἷον εἰ δόρατα μακρά, ἐξηρητημένων ὑφασμάτων φλάμμουλα αὐτὰ ἀπὸ τοῦ φλογίνου χρώματος καλοῦσιν, περὶ ὧν ἐν τοῖς Περὶ Μηνῶν γραφεῖσιν ἡμῖν ἀποχρώντως ἀνενήνεκται. 20 9 Τοιαῦτα μὲν τὰ ἐπίσημα τῆς τότε βασιλείας. περὶ δὲ τῆς ἐν ὄπλοις στρατείας Πάτερνος ὁ Ῥωμαῖος ἐν πρώτῃ Τακτικῶν αὐτοῖς ῥήμασι καθ' ἔρμηνείαν ταῦτά φησιν· «ὁ Ῥωμύλος δεκουρίωνας τῶν ἱερῶν φροντιστὰς προεστήσατο, τοὺς αὐτοὺς καὶ κεντουρίωνας τῶν πεζικῶν ταγμάτων ὀνομάσας. τρισχιλίων γὰρ ὄντων πεζῶν ἀσπιδιωτῶν, ἐκάστης ἑκατοντάδος ἡγεμόνα προῦθηκεν, ὃν Ἕλληνες μὲν ἑκατόνταρχον, Ῥωμαῖοι δὲ κεντουρίωνα καλοῦσιν, ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἑκατοντάρχους λ καὶ τοσοῦτους δὲ μανίπλους, οἷον εἰ σημειοφόρους. ἐκ δὲ τῆς στρατιᾶς τριακοσίους σκουτάτους ὡς Ῥωμαῖοί φασιν, ἀντὶ τοῦ ἀσπιδιώτας «πρὸς φυλακὴν ἰδίαν ἀφώρισεν καὶ μικρὸν ὕστερον εἰρήσεται, τί μὲν ἔστι κλιπεᾶτος, τί δὲ σκουτᾶτος στρατιώτης· προστέθεικε δὲ καὶ τριακοσίους ἵπποτας ταῖς δυνάμεσιν, Κελερίῳ τινὶ οὕτω καλουμένῳ τὴν φροντίδα τούτων παραδούς. ταύτη συνεκδοχικῶς ἅπας ὁ στρατὸς κελέριοι τότε προσηγορεύθησαν. ἐν τρισὶ δὲ ἑκατοντάσι συναγομένης τῆς ἵπικῆς δυνάμεως, τρισὶν ἐπωνύμοις αὐτὰς διέστειλεν, Ῥαμνίτας καὶ Τιτίους ἰστῶν καὶ Λούκερας.» τὰς δὲ αἰτίας τουτωνὶ τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς Περὶ Μηνῶν, ὡς εἴρηται, τεθεῖσιν ἡμῖν ἀποδεδώκαμεν. 10 Εἰπεῖν δὲ καιρὸς, τί διαφέρει σκουῖτον κλιπέου. σκουῖτον τοίνυν οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τὸ ἰσχυρὸν ἅμα καὶ ἰσχνόν, ὅπερ Ἕλληνες στιπτὸν ὀνομάζουσιν, ἀντὶ τοῦ στιβαρόν, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Ἀχαρνεῦσι «στιπτοὶ γέροντες, Μαραθωνομάχοι πρίνινοι». ταύτη καὶ σκουτλάτα τὰ ἰσχνά τε καὶ στεγνὰ καὶ κοῦφα τῶν ἐσθημάτων καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι. τοιαύτη δὲ ἡ τῆς ἀσπίδος κα 22 τασκευή· ἀβαρῆς μὲν γὰρ ἔστιν, ὡς ἰσχνή, καρτερωτάτη δὲ καὶ ταῖς πληγαῖς οὐκ εὐχερῶς ἐνδιδούσα. κλίπεον δὲ Ῥωμαῖοι τὸν θυρεὸν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ κλέπτειν καὶ καλύπτειν τὸν ἐπιφερόμενον αὐτόν. Ἑλλήνων γὰρ ἴδιον καὶ μόνων ἀσπίσι τροχωτάταις ἐν πολέμῳ χρῆσθαι, βαρβάρων δὲ θυρεοῖς· πρὸς γὰρ τὸ κατεπεῖγον τῆς μάχης τὰς θύρας ἀνασπῶντες ὡς σκεπάσμασιν αὐταῖς εἰώθασιν χρῆσθαι. 11 Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον εἶδος ἀσπίδος βραχυτέρας, ἃς πεζομαχεῖν οἱ ὑπὲρ Ἴστρον οὐκ ἰσχύοντες ἐπὶ τῶν ἵππων κομίζουσιν ἀρμάν αὐτὴν Ἴταλοὶ καλοῦσιν, ὡς εἰ πέλτας οἱ Σκύθαι. ἀγκίλιον πρὸς τούτοις τοῖς ἀρχαίοις γέγονεν οὐδὲ γὰρ νῦν, εἶδος ἀσπιδισκαρίου, ἐξ οὗ καὶ ἀγκίλλας τὰς δορικτῆτους γυναῖκας ὀνόμασαν. τὴν γὰρ ἀρέσκουσαν αὐτῷ τυχὸν γυναῖκα ὁ στρατιώτης ἔσκεπε τῷ ἀγκιλίῳ ἐπὶ τῆς ἐφόδου ὡς μὴ βλάπτοιο πρὸς τινος, οἷα φυλαττομένη τῷ σώσαντι. ταύτη καὶ σέρβους τοὺς δούλους ἀπὸ τοῦ φυλαχθῆναι ἐκ τοῦ πολέμου Ἴταλοὶ καλοῦσιν· τοὺς δὲ μὴ δορικτῆτους ἀλλ' ἐλευθέρους μὲν τὴν τύχην, δι' ἔνδειαν δὲ δουλεύοντας φαμούλους, ὅτι φάμης ὁ λιμὸς προσαγορεύεται. ἀγκίλια δὲ ἐξ Ἑλληνικῆς, Αἰολικῆς λέγω, σημασίας εἴρηται, ὡς ἂν εἰ ἀμφίλεια· τὰ γὰρ πελτάρια τῶν Ἀμαζόνων τοιαῦτα. 12 Στολή δὲ τότε παντὶ τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι μία· περικεφαλαία χαλκῆ καὶ θώραξ κρικωτὸς καὶ ξίφος πλατὺ, κολοβόν, αἰωρημένον ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου μηροῦ, καὶ ἀκόντια ἐπὶ τῆς δεξιᾶς δύο, γλωχίνας πλατεῖς ἔχοντα, περικνημίδες τε ὑφανταὶ μέλαινα καὶ ὑποδήματα τοῖς ποσίν, ἅπερ Ἕλληνες μὲν ἀρβύλας, Ῥωμαῖοι δὲ γάρβουλα καὶ κρηπίδας ὀνομάζουσιν· οὐχ ἀπλῶς πως οὐδὲ ἀλόγως. ἐν γὰρ ταῖς Εἰκόσι Τερέντιος ὁ ἐπίκλην Βάρρων 24 τὸ δὲ Βάρρωνος ἐπώνυμον τὸν ἀνδρεῖον κατὰ τὴν Κελτῶν φωνήν, κατὰ δὲ Φοίνικας τὸν Ἰουδαῖον σημαίνει, ὡς Ἐρέννιος φησιν Αἰνεῖαν οὕτως ἐσταλμένον εἰς Ἰταλίαν ἐλθεῖν ποτε ἀνεγράψατο, ἰδὼν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα, ὡς εἶπεν, ἐκ λίθου λευκοῦ ἐξεσμένην ἐπὶ κρήνης ἐν τῇ Ἄλβῃ. καὶ πανάληθες μᾶλλον ἔστιν· καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαίων ποιητῆς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Αἰνῆίδος οὕτως

ἔσταλμένον αὐτὸν καὶ πλανώμενον σὺν Ἀχάτῃ ἐν τῇ Λιβύῃ εἰσήγαγεν. σάρακας δὲ ἐπ' εἰρήνης θηρείους ἐξ ὤμων ἄνωθεν ἕως κνημῶν ἐξηρτημένας περιετίθεντο, κοσμοῦντες αὐτῶν τοὺς λεγομένους ποδεῶνας, καὶ γλύβας αὐτοὺς ὀνομάζοντες, οἷον εἰ δοράς, ὅτι γλουβᾶρε τὸ ἐκδεῖραι Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν. καὶ οὐ τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐστάλθαι μόνους ὄπλοφοροῦσι νόμος ἀλλὰ καὶ αὐτοκράτορσιν. τῶν δὲ νῦν στρατιωτῶν βαρβάρους ζηλωσάντων, ἐκείνων δὲ αὐτοῦς, παρὰ μόνους τοῖς τοῦ παλατίου φύλαξιν λέγονται δὲ παρὰ Ῥωμαίοις ἐκσκουβίτωρες, οἷον εἰ φύλακες ἄγρυπνοι, οὓς πρῶτος μετὰ Ῥωμύλον Τιβέριος Καῖσαρ ἐξεῦρεν τὸ τοιοῦτο παραπέμεινε σχῆμα ἀπὸ Ῥωμύλου, ὡς ἔφην, ἐξ Αἰνείου τὴν ἀρχὴν ἔχον. οὐδὲ γὰρ ἐξῆν Ῥωμαίοις βαρβαρικὴν στολὴν περιθέσθαι· καὶ τοῦτο Τράγκυλλος ἐν τοῖς Περὶ Αὐγούστου διαμέμνηται. ἰδόντα γὰρ φησι τὸν Αὐγούστον ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ τινὰς τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τὸ βαρβαρικὸν ἔσταλμένους ἀγανακτῆσαι, ὡς ἐν ἀκαρεῖ τοὺς καταγνωσθέντας ἀποβαλόντας τὸ βάρβαρον μόγις ἐπιγνωσθῆναι τῷ Καίσαρι. τοιαύτη μὲν οὖν ἡ Ῥωμύλου στρατιὰ. 13 Καὶ τὰς λεγομένας δὲ ἀττηνοῖωνας πρὸς θεραπείαν τῶν ῥηγῶν ἐπινοηθῆναι στοχάζομαι πρὸς βασταγὴν καὶ φορὰν τῶν ἀναγκαίων, ὥσπερ νοκτούρνους πρὸς ἔπιπλα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα πρὸς κοῖτόν ἐστι χρήσιμα· Κικέρων γὰρ ὁ πολὺς ἐν τοῖς Κατὰ 26 Βέρρου μέμνηται τουτουῖ τοῦ ὀνόματος. ἀττήνους τοὺς οἰκιακοὺς ὑπηρετάς τῶν ῥηγῶν ὠνόμαζον ἀπὸ τοῦ προσανέχειν καὶ πειθαρχεῖν· ἀττένδере γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ φιλονεικεῖν λέγουσιν.

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΑΓΩΓὴ Ὁ ἸΠΠΑΡΧΟΣ 14

Ὡς οὖν εἴρηταί μοι, τὴν μὲν πεζομάχον δύναμιν τοῖς ἑκατοντάρχοις, τὴν δὲ ἱππικὴν Κελερίῳ τῷ πρὶν τῆς ὅλης ἡγεσάμενῳ στρατιᾶς παραδέδωκεν, πάσης αὐτὸν δυνάμεως καὶ τύχης καὶ διοικήσεως κρατεῖν ἐγκελευσάμενος, ὡς ἕτερον οὐθὲν ἢ μόνον τὸν στέφανον τὴν βασιλείαν παρὰ τῶν ἱπάρχων κατασχεῖν ἐξουσίαν ἀδέσποτον ἑαυτῇ. ταύτην τὴν ἀρχὴν οἱ τε ῥήγες οἱ τε δικτάτωρες ἔσχον ἅπαντες καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Καῖσαρες, ἔπαρχον τὸν ἱπάρχον μετονομάσαντες. καὶ μάρτυς Αὐρήλιος ὁ νομικός, ῥήμασιν αὐτοῖς πρὸς ἐρμηνείαν οὕτως εἰπὼν· «διὰ βραχέων εἰπεῖν χρειῶδες ἐστὶ πόθεν τὴν ἀρχὴν ὁ τῶν πραιτωρίων ἵπαρχος ἔσχεν. ἀπὸ τοῦ ἱπάρχου ἦν μᾶλλον· εἰς τόπον γὰρ ἐκείνου τὸν ἔπαρχον προχειρισθῆναι πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις παραδέδοται ἐπεὶ τοῖς δικτάτωρσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔστιν οἷς ἡ πᾶσα πρὸς καιρὸν ἐξουσία τῶν πραγμάτων ἐπιστεύετο, ἐπελέγοντο γὰρ ἑαυτοῖς ἡγεμόνα τῶν ἱπέων ἕκαστος κοινωνὸν ὥσπερ τῆς ἀρχῆς καὶ διοικήσεως τῶν πραγμάτων. τοῦ δὲ κράτους ὕστερον ἐπὶ τοὺς αὐτοκράτορας μετενεχθέντος, πρὸς ὁμοίωσιν τοῦ ἱπάρχου ὁ τῶν πραιτωρίων προῆλθεν ἔπαρχος. καὶ δέδοται αὐτῷ μείζων ἢ κατ' ἐκείνον ἰσχύς τῆς τε διοικήσεως τῶν πραγμάτων τῆς τε καὶ 28 ταστάσεως καὶ ἀσκήσεως τῶν στρατευμάτων καὶ ἐπανορθώσεως ἀπάσης καὶ εἰς τοσοῦτον ὑπεροχῆς προελθεῖν, ὡς μηδενὶ ἐξεῖναι πρὸς ἔφεσιν ὀρμᾶν ἢ ὄλως ἐγκαλεῖσθαι τὴν αὐτοῦ κρίσιν.» 15 Καὶ τότε μὲν ὁ νομογράφος, ὅτι δέ, κἂν εἰ τυχὸν πρεσβυτέρα καὶ μείζων τῶν ἀρχῶν ἀπασῶν ἢ ἐπαρχότης τῶν πραιτωρίων εἶναι δέδοται, καὶ χρειῶδες ἦν ἅμα καὶ ἀρμόδιον δι' ὅλης αὐτῆς τῆς τάξεώς τε καὶ δυνάμεως ἐξαγαγεῖν τὸν λόγον· ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ μὴ ἀπ' ἀρχῆς, ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου ἀντὶ τοῦ ἱπάρχου, ὡς ἔφην, προχειρίσθη, ἀρκέσει τέως περὶ τῆς ἀρχαιότητος εἰπεῖν, καὶ ὅθεν ἡ ἐπαρχότης ἔχει τὰ σπάργανα· εἶτα μετὰ τὴν ἀφήγησιν τῶν παλαιότερων ἀρχῶν ἐν προοιμίῳ τῆς Αὐγούστου βασιλείας, ἐξ ἧς, ὡς ἔφην, καὶ τὰ προοίμια ἔσχεν ἡ ἀρχή, ἐφ' ἐξῆς ἅπαντα ὅσων τε κατὰ σμικρὸν ἀφηρέθη, εἶτα δὲ καὶ περὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν τελοῦσης μεγίστης ὡς ἀληθῶς τάξεως, ἐν ἧὶ κάμει τελέσαι συμβέβηκεν, λεπτομερῶς ἀφηγήσομαι καὶ γὰρ ἐπίσταμαι οὐκ ἀκοῆ ἀλλ' αὐτοῖς ἔργοις ὑπουργήσας τοῖς πράγμασιν, εὐχαριστήριον

ὡσπερ ἀνάθημα προσφιλές τοῖς ἐφόροις τῆς ἀρχῆς ἀναφέρων, διαθρέψασιν ἅμα κοσμίως ἡμᾶς καὶ μετὰ θεὸν τὸν πάντων κύριον γέρα τε τῶν πόνων καὶ πέρας ἐσθλὸν καὶ τύχην κρείττονα παρεσχηκόσιν.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΡΟΑΓΩΓὴ Οἱ ΠΑΤΡΙΚΙΟΙ 16

Δῆλον ἀντικρυς ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν γέροντας ἐκ πασῶν τῶν κουριῶν, ἀντὶ τοῦ φυλῶν, ἐπιλέξασθαι τὸν Ῥωμύλον πρὸς διάσκεψιν τῶν κοινῶν, οὓς αὐτὸς μὲν πατέρας, Ἴταλοι δὲ πατρικίους ἐκάλεσαν, ἀντὶ τοῦ εὐπατρίδας· μετὰ δὲ τὴν ἀρπαγὴν τῶν Σαβίνων ξονοξριπτος αὐτοὺς ἐπονομάσας, οἷον εἰ συγγεγραμ 30 μένους ὅθεν *patres conscripti* οἱ Ῥωμαίων ἄρχοντες ἔτι καὶ νῦν χρηματίζουσιν καὶ ἑτέρας δὲ τριάκοντα κουρίας καὶ τοσοῦτους ἑκατοντάρχους καὶ τριακοσίους ἑτέρους ἰππότητας ἐκ τοῦ Σαβίνων ἔθνος τῷ Ῥωμαϊκῷ συνηρίθμησε στρατῶ, ὡς εἶναι πάντας ἑξακισχιλίους μὲν πεζομάχους, ἑξακοσίους δὲ ἰππότητας. καὶ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν ὁ Μάριος ὕστερον διεφύλαξεν, τὰς λεγομένας λεγιῶνας, οἷον εἰ λογάδας, διατυπῶν, καὶ Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς πρῶτος τοὺς λεγομένους ἐκκουβίτωρας τῶν παρεξόδων τοῦ παλατίου φύλακας προστησάμενος τριακοσίους μόνους ἐστράτευσε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. 17 Ἐπίσημα δὲ τοῖς πατράσιν, ἢ τοι πατρικίοις, ἦν δίπλακες μὲν ἢ τοι χλαμύδες ἄχρι κνημῶν ἐξ ὠμων διήκουσαι, περόναις χρυσαῖς ἀνεσταλμέναι, τὸ χρῶμα ξηραμπέλινοι, πορφύρα κατὰ μέσου διάσημοι λατικλαβίας αὐτὰς ὠνόμαζον· τὰς δὲ χλαμύδας ἀτραβαττικὰς ἐκ τοῦ χρώματος, ὅτι τὸ φαιὸν κατ' αὐτοὺς ἄτρον προσαγορεύεται· καὶ παραγῶδαι, χιτῶνες λογχωτοί, ἀκροπόφυροι, λευκοὶ δι' ὄλου, περιχερίδας ἔχοντες μανίκας αὐτὰς ἐκεῖνοι λέγουσιν· τοὺς δὲ τοιούτους χιτῶνας παραγαύδας τὸ πλῆθος οἶδεν ὀνομάζειν· ἀρχαῖος ὅμως χιτῶν ὁ παραγαύδης, Πέρσαις καὶ Σαυρομάταις ἐπίσημος, ὡς Διογενιανῶ τῷ λεξογράφῳ εἴρηται· περισκελίδες τε λευκαί, ὄλον τὸ σκέλος σὺν τοῖς ποσὶ σκέπουσαι, καὶ ὑπόδημα μέλαν, ὑποσάνδαλον, δι' ὄλου γυμνόν, βραχεῖ τινα ἀναστήματι τὴν πτέρνην, ἐπ' ἄκρου δὲ τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν συσφίγγον, ἱμάντων ἑκατέρωθεν ἐπὶ τοὺς ἀστραγάλους ὑπὸ τὸ ψαλίδωμα τοῦ ποδὸς διελκομένων, ἐπὶ τὸ στήθος ἀνθυπαντώντων ἀλλήλοις καὶ διαδεσμούντων τὸν πόδα, ὥστε βραχὺ λίαν ἕκ τε δακτύλων ἔμπροσθεν καὶ ἐξόπισθεν διαφαίνε 32 σθαι τὸ ὑπόδημα, ὄλον δὲ τὸν πόδα τῇ περισκελίδι διαλάμπειν. κάμπαγον αὐτὸ καλοῦσιν ἐκ τῆς ἐπὶ τὸν κάμπον, οἷον εἰ τὸ πεδίον, χρεῖας ἔτι καὶ νῦν· ἐπὶ γὰρ τοῦ πεδίου γινόμενοι τὰς προαγωγὰς τῶν ἀρχόντων Ῥωμαῖοι ἐπετέλουν, ἐφ' οὗ τοῖς τοιούτοις ἐστέλλοντο ὑποδήμασιν. τουτονὶ τὸν κάμπαγον Θούσκων γενέσθαι τὸ πρὶν ὁ Λέπιδος ἐν τῷ Περὶ Ἱερέων φησίν. 18 Πρόοδος δὲ τοῖς πατρικίοις ἐκ ποδὸς μὲν οὐδέποτε ἀλλ' οὐδὲ ἰππικὴ κοινὴ γὰρ ἐδόκει, ὀχήμασι δὲ ἐπισήμοις ἐφ' ὑψηλοῦ τῆς καθέδρας ἀναστρωννυμένοις, τεσσάρων ἡμιόνων ἑλκόντων τὸ ὄχημα ἐκ χαλκοῦ Κορινθίου, εἰς πλῆθος σχημάτων καὶ τύπων ἀρχαιοφανῶν διαγεγλυμμένων. οὐδὲ γὰρ ἵππους ἐξῆν ὑποζευῆσαι τῷ ὀχήματι εἰ μὴ γε μόνοις τοῖς βασιλεῦσιν· θριαμβικὴ γὰρ ἢ μετὰ τῶν ἵππων ἐν ὀχήματι πρόοδος. βουριχάλλια δὲ τὰς ἀμάξας ἐκ τῶν βοῶν ἐκάλουν· ὧν ἄνευ, ἐπεὶ μὴ φορτίον ἐπέκειτο, ἡμιόνους ἐπίστευον τὸν ζυγόν.

ΤΙΝΟΣ ΧΑΡΙΝ ΤΑΣ ΠΡΟΓΡΑΦΑΣ ΤΩΝ ἈΕΙΩΜΑΤΩΝ Οἱ ῬΩΜΑΙΟΙ Τίτλους ΚΑΛΟΥΣΙΝ 19

Τίτος Τάτιος, Σαβίνων ἡγούμενος, ὡς ἔφθην εἰπῶν, συναφθεὶς τοῖς Ῥωμαίοις οὕτως ἦνωσεν ἅμφω τὰ ἔθνη, ὡς μηκέτι δύο, μίαν δὲ καὶ μόνην ἀναφέρεσθαι τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν. ὅτι δὲ «Τίτος Τάτιος» τὴν προσηγορίαν ἐκεῖνος εἶχεν,

ὑποκοριστικῶς τίτουλον ἀπὸ τοῦ πρώτου Τίτου τὴν προγραφὴν τῆς εὐγενείας ἐκάλεσαν καὶ Τίτους τοὺς ἐκ προγόνων εὐγενεῖς, ὡς φησι Πέρσιος ὁ Ῥωμαῖος. 20 Τοιαῦτα μὲν τινα περὶ τῶν ἀξιωμαίων, πάσης δὲ τιμῆς πρώτην ἐλογίζοντο οἱ τῆς Ῥώμης εὐπατρίδαι τὴν ἀπὸ τῶν χαρισμάτων εὐφημίαν· καὶ ὅσω πλείους εἶχον τοὺς οἰκειουμένους αὐτοῖς τοσοῦτω μείζονα τὴν εὐδοξίαν παρὰ τοὺς ἐλάττονας ἔχοντας ἐλογίζοντο. καὶ μάρτυς ὁ Ῥωμαῖος Ἰουβενάλιος, εἰπὼν 34 καὶ ὑπατειῶν καὶ θριαμβῶν καὶ τῶν ἐν πολέμοις ἀνδραγαθημάτων πρώτην γενέσθαι τοῖς ἀρχαίοις τὴν ἀπὸ τῶν χαρισμάτων εὐκλειαν. τοὺς δὲ οἰκειουμένους αὐτοῖς κλιέντης, ἀντὶ τοῦ κολιέντης κατ' ἀντίστοιχον, πατριῶς ἐκάλου, οἷον εἰ τιμῶντας καὶ ἀγαπῶντας αὐτούς, σὺν πάσῃ τιμῇ καὶ μετριότητι τὰς δωρεὰς χαριζόμενοι, ὥστε φιλοτιμίας τὰς τῶν φίλων τιμὰς ὀνομάζειν. οὐδεὶς δέ, τυχὼν οἰκειώσεως εὐπατρίδου, ἔχρησεν ἐτέρου τὸ λοιπὸν πρὸς τὴν τοῦ ὄλου βίου παραμυθίαν, αἴσχος οἰομένων αὐτῶν καὶ τῆς οἰκείας τύχης ἀπόστασιν εἶ πού τις τῶν φίλων αὐτοῖς εἰς ἐτέρου κατέστη χρεῖαν. καὶ τουτουῖ ἵχνος ἀμαυρὸν ἕως ἄρτι παρὰ Ῥωμαίοις ἐφυλάττετο. περὶ γὰρ τὴν Ὀστίαν πόλις δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θύβριδος κειμένη ἀπέστελλον οἱ τῆς Ῥώμης λογάδες τοὺς οἰκειοτάτους, καθάπερ τι θήραμα καλόν, τοὺς ἀναγομένους ξένους λαμβάνοντας πρὸ τῶν ἄλλων ἄγειν ὡς αὐτούς, πρὸς πάσης ἀφθονίας ἐπίδοσιν ἀνεωχθεισῶν ἅπασιν τῶν αὐλείων θυρῶν τῆς οἰκίας τοῦ μείζονος, μηδενὸς φύλακος ἢ θυρωροῦ διακωλύοντος τοῖς δεομένοις τὴν εἴσοδον, αὐτῶν τῶν εὐπατριδῶν σὺν γαμεταῖς καὶ τέκνοις προφαινομένων τοῖς ξένοις καὶ θαρρεῖν ἀξιούντων τοὺς οὐδέποτε ὀφθέντας αὐτοῖς. διήλθε δὲ ὁμοῦ καὶ ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Ῥώμην ἢ τοιαύτη φιλανθρωπία καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔστη, τῶν ἐν ἡμῖν ἐνδόξων ἄχρις ἑαυτῶν τὴν ὑπεροχὴν τῆς τύχης ἐνδεικνυμένων.

ΠΨΘΕΝ ΔΙΩΝΥΜΟΙ ΚΑΙ ΤΡΙΩΝΥΜΟΙ ΚΑΙ ἜΤΙ ῬΩΜΑΙΟΙ 21

Καὶ πρὸ Ῥωμύλου δὲ ἄν τις εὐροὶ Σιλβίους τοὺς βασιλέας τῆς χώρας ἐπονομαζομένους ἀπὸ Σιλβίου Αἰνείου τοῦ ἀπὸ Αἰνείου τοῦ πρώτου. ἐν γὰρ ταῖς ὕλαις τὰς οἰκήσεις ἔχοντες οἱ πρὶν καὶ τὸν νομαδικὸν τιμῶντες βίον Σιλβίους σφᾶς σεμνυνόμενοι προσηγόρευον, μηδὲ αὐτῶν βασιλέων ἀπαξιούντων νέμειν ἀγέλας καὶ χρήματα συλλέγειν αὐτῶν· ὅθεν καὶ πεκουσίας κατ' 36 αὐτούς τὰ χρήματα καλοῦσιν. ταύτη καὶ κύνας παρέπεσθαι Εὐάνδρῳ ποτὲ τῷ Τεγεάτῃ ἢ παλαιότης οἶδεν. καὶ οὐ μόνον ἀνδράσι τὸ Σιλβίων ἐπώνυμον ἀλλὰ καὶ γυναιξίν ἐπετίθετο, ὡς Ῥέα Σιλβία καὶ Ἰλία Σιλβία. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης γένεσιν καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν Σαβίνων πρῶτος ὁ βασιλεὺς Νουμᾶς διώνυμος ἐχρημάτισεν, Πομπίλιος Νουμᾶς προσαγορευόμενος· ὧν τὸ μὲν Ῥωμαίων, τὸ δὲ Σαβίνων ἐπώνυμον ἦν. οὐδὲ γὰρ πρὸ αὐτοῦ εὐροὶ ἄν τις Ῥωμύλον ἢ τινα ὅλως πρὸ τῆς Σαβίνων πρὸς Ῥωμαίους συναφείας παρὰ τὴν οὖσαν αὐτῷ κυρίαν προσηγορίαν κτησάμενον. 22 Καὶ τότε μὲν σπουδὴ καὶ κόσμος ἦν ἐκείνοις τῇ ἐξ ἐκατέρας γενεᾶς σεμνύνεσθαι προσηγορία, προῖων δὲ ὁ χρόνος ἐπωνυμίας εἰσήγαγε καινάς, νῦν μὲν ἀπὸ Τρωϊκῆς εὐγενείας, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν λεγομένων Ἀβοριγίνων καὶ αὐτοχθόνων τῆς χώρας καὶ γὰρ ἴσμεν Κέθηγον ἐξ ἐκείνων τῶν γηγενῶν ἔλκειν τὸ γένος ἀξιοῦντα, γυμνὸν ἐσθῆτος, μόνης αὐτῷ τόγης τραχείας περὶ τοῖς στέρνοις κειμένης, ἐπ' ἀγορᾶς γινόμενον, καίτοι βουλευτικοῖς ὠγκωμένον γνωρίσασιν, εἶτα δὲ καὶ ἀπὸ τρόπου ἢ διαθέσεως, ὡς Πούπλιος Βαλέριος Πουπλικόλας, ὧν αἱ μὲν δύο ἐπωνυμίαι τὴν ἐκ Ῥωμαίων, ὡς ἔφην, καὶ Σαβίνων παρεδήλουν λαμπρότητα, ἢ δὲ τρίτη τὴν ἐκ τῆς περὶ τὸν δῆμον στοργῆς ἐδείκνυε διάθεσιν. καὶ τάχα χρειώδεις ἀντὶ πολλῶν μετρίων ἐπιμνησθῆναι τοιουτωδῶν περιττωμάτων· οὐδὲ γὰρ σχολὴν ἄγω περὶ ταύτην ἀπραγῆσαι τὴν ζήτησιν, ἰκανὴν οὖσαν καθ' ἑαυτὴν καὶ μόνην μεγίστας ἀπασχολῆσαι βίβλους. 23

Πρόκουλον τοιγαροῦν τὸν ἀποδημοῦντι τεχθέντα τῷ πατρί, καὶ Πόστουμον τελευτήσαντι, καὶ Βώπισκον τὸν δίδυμον μὲν συλληφθέντα, τοῦ δὲ ἐτέρου φθαρέντος σωζόμενον, καὶ Καίσαρα τὸν ἀνατμηθείσης τῆς μητρώας γαστρὸς θανούσης ἀποσωθέντα ἐκάλουν, καὶ Φλάκκον τὸν ὦτα μείζονα ἔχοντα, καὶ Ναίβιον τὸν ἀλφώδη, καὶ Λούκιον Λικίνιον Κράσσον, ὧν τὸ μὲν πρῶτον τὸν ἀνίσχοντος ἡλίου τεχθέντα, τὸ δὲ δεύτερον τὸν ἀκρόουλον τὴν 38 κόμην, τὸ δὲ τρίτον τὸν κρεώδη καὶ εὐσώματον διασημαίνει. Κράσσος γὰρ ὁ παχὺς τὸ σῶμα κατὰ φύσιν παρ' Ἰταλοῖς τοῖς ἀρχαιοτέροις εἴρηται, Πεινάριος δὲ ὁ πεινῶν, καὶ Στατίς ὁ εὐήλιξ, καὶ Φαῦστος καὶ Φάβιος ὁ εὐνους, καὶ Γάϊος, οἷον εἰ Γαύδιος, ὁ χαρίεις, καὶ Τιβέριος ὁ παρὰ Τίβεριν τὸν ποταμὸν τεχθείς, καὶ Τίτος ὁ ἀπὸ Τατίου τοῦ Σαβίνου, καὶ Ἄππιος ὁ ἐν Ἄππια οἰκωνόδος δὲ ἐστὶν ἐπίσημος, καὶ Σέρβιος ὁ θανούσης αὐτῷ τῆς μητρὸς ἐγκύμονος διασωθείς, καὶ Νέρων ὁ ἰσχυρὸς τῆ Σαβίνων φωνῆ, καὶ Νάσων ὁ εὐρινος, καὶ Τούκκας ὁ κρεωβόρος, ὃν οἱ ἰδιῶται Ζικκᾶν ἐκάλεσαν καθ' ἡμᾶς, καὶ Βᾶρος καὶ Βλαῖσος ὁ πλαγιόσκελος, καὶ Σερρανὸς ὁ γεωργικὸς ἀπὸ τοῦ σπείρειν, καὶ Αὔγουστος ὁ καλοιώνιστος, καὶ Βιτέλλιος ὁ κροκοειδῆς τὴν ὄψιν ὅτι βίτελλον οἱ Ῥωμαῖοι τὴν λέκιθον τοῦ ῥοῦ ἐπικαλοῦσιν, καὶ Βάρρων ὁ κατὰ μὲν Φοίνικας Ἰουδαῖος, κατὰ δὲ Κελτοὺς ἀνδρεῖος. καὶ πολλὰ ἄν τις τοιαῦτα συνάγοι κατὰ σχολὴν εἰ τυχὸν αὐτὸν οὐκ ἔχοντα ὅ τι πράττοι ἀφρόντιδα συμβαίνοι διαβιοῦν καὶ τοιοῦτοις ὁποίοις ἐγὼ καίπερ μυρίαὶς συμπεπλεγμένους φροντίσιν ἐναγρυπνῶ μωραίνοντα ἀθύρμασιν.

ΤΡΊΤΗ ΠΡΟΑΓΩΓΉ ΟΊ ΚΥΑΪΣΤΩΡΕΣ 24 Τὸ πιστὸν τοῖς γράφουσιν ἢ τῶν ἀρχαίων ἐπιτίθησι μαρτυρία. Ἰούνιος τοίνυν Γρακχιανὸς ἐν τῷ Περὶ Ἐξουσιῶν αὐτοῖς ῥήμασι περὶ τοῦ καλουμένου παρὰ Ῥωμαίοις κυαίστωρος· «προεχωρήσαντο ψήφῳ τοῦ δήμου. Τοῦλλος δὲ ὁ ῥήξ μετὰ τούτους 40 ἀναγκαίαν εἶναι τὴν τῶν κυαιστώρων ἀρχὴν ἔκρινεν, ὡς τοὺς πλείους τῶν ἱστορικῶν αὐτῷ τὴν τοιαύτην προαγωγὴν ἀναγράψαι καὶ μόνῳ. ἀπὸ δὲ τῆς ζητήσεως οὕτως ὀνομασθῆναι αὐτοὺς Ἰούνιος καὶ Τρεβάτιος καὶ Φενεστέλλας εἶπον.» καὶ μεθ' ἕτερα· «πλὴν ὕστερον ἐξηρέθησαν οἱ κاندιδᾶτοι τοῦ βασιλέως κυαίστωρες οἱ πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν βασιλικῶν γραμμάτων καὶ μόνην ἐσχόλαζον· οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ψήφους ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς βουλῆς ἀνεγίνωσκον ὑπὲρ τῶν εἰς ἀξιώματα προαγομένων.» ταῦτα μὲν ὁ Ἰούνιος, ὁ νομικὸς δὲ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ De Officio Quaestoris, ἀντὶ τοῦ Περὶ τῆς τοῦ Κυαίστωρος Τάξεως, περὶ κυαίστωρος ἀποχρώντως διαλέγεται. 25 Ζητῆσαι δὲ ἀξιόλογον εἶναι νομίζω τί μὲν ἐστὶ κυαίστωρ, τί δὲ κυαισίτωρ· καὶ τί μὲν σημαίνει διὰ τῆς διφθόγγου γραφόμενον, τί δὲ ψιλῆς. κυαίστωρ τοίνυν ὁ ζητητὴς ἀπὸ τοῦ quaerere, οἷον ἐρευνᾶν· οἱ γὰρ παρ' Ἑλλησιν ἐρευνάδες παρὰ Ῥωμαίοις κυαίστωρες ὀνομάσθησαν, κυαισίτωρ δὲ ὁ τιμωρὸς· τὸ μὲν γὰρ πρῶτόν ἐστὶ παρὰ Ῥωμαίοις δισύλλαβον, τὸ δὲ τρισύλλαβον. ἐπὶ γὰρ τοῦ μόνου Μίνως τοῦ Κρητός, ὃς γενέσθαι τιμωρὸς κατὰ τὸ μυθικὸν τῶν ἐν Αἴδου ψυχῶν ἐνομήσθη, τὸ κυαισίτωρος ὄνομα ὁ Ῥωμαίων ποιητὴς ἐν ἔκτῳ τῆς Αἰνηΐδος τέθεικεν. ὅθεν καὶ κυαισίτινας τὰς τιμωρίας καὶ κυαιστιωναρίους τοὺς τῶν ποινῶν ὑπηρετάς Ῥωμαῖοι ἔγνωσαν καλεῖν. ὁ μὲν γὰρ κυαίστωρ ζητητὴς ἐστὶν ἐπὶ χρήμασιν, ὁ δὲ κατ' ἐπέκτασιν καὶ συλλαβῆς προσθῆ 42 κην ἐπ' ἐγκλήμασιν· ἐκάτερον δὲ διὰ τῆς διφθόγγου γραφήσεται, κᾶν εἰ τὸν ταμίαν διασημαίνει, ὅτι κυαιστους ὁ πόρος παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖται. ὅτε δὲ μὴ δίφθογγος ἦ ἐν προοιμίῳ ἢ λέξις ἀλλὰ ψιλῆ γράφεται, οὐδέτερον μὲν τῶν εἰρημένων σημαίνει, τὸν δὲ μεμψίμοιρον καὶ βλάσφημον διὰ τῆς γραφῆς ἐπιδείξει, ὅτι queror «μέμφομαι» ῥήματι κοινῶ πάθος ἅμα καὶ ἐνέργει παραδηλοῦντι λέγουσιν, καὶ κυεριμωνίας καὶ κυερήλας τὰς μέμψεις. 26 Ὅπως δὲ μὴ τυχὸν τεχνολογίαις τάληθές δόξωμεν σοφίζεσθαι, πρὸς τῶν περὶ ταῦτα ἡσυχολημένων μάθωμεν. Γάϊος τοίνυν ὁ νομικὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ παρ' αὐτοῦ Ad Legem XII Tabularum, οἷον Εἰς τὸν Νόμον τοῦ Δυοκαϊδεκαδέλτου, αὐτοῖς ῥήμασι πρὸς ἐρμηνείαν ταῦτά φησιν· «ὡς δὲ

τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ δήμου εἰς ἐπίδοσιν ἤλθεν, προεχειρίσθησαν κυαίστωρες ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ φροντίδος ἀπὸ τῆς περιποιήσεως καὶ φυλακῆς τῶν χρημάτων οὕτως ὀνομασθέντες. ἐπειδὴ δὲ περὶ κεφαλικῆς τιμωρίας οὐκ ἔξῃν τοῖς ἄρχουσι κατὰ Ῥωμαίου πολίτου ψηφίσασθαι, προεβλήθησαν κυαίστωρες παρρικιδίου, ὡς ἂν εἰ κριταὶ καὶ δικασταὶ τῶν πολιτῶν ἀνελόντων.» παρρικίδας δὲ Ῥωμαῖοι ὁμωνύμως τοὺς τε γονέων τοὺς τε πολιτῶν φονέας ἀποκαλοῦσιν, παρέντης ἐκατέρους προσαγορεύοντες. διαφορὰν δὲ ἐπὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτην παρέχουσί τινα· συστέλλοντες γὰρ τὴν πρώτην συλλαβὴν καὶ βραχεῖαν ποιοῦντες τοὺς γονέας, ἐκτείνοντες δὲ τοὺς ὑπηκόους σημαίνουσιν. 27 Τῷ δὲ τρίτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ διακοσιοστῷ τῶν ὑπάτων ἐνιαυτῷ, ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ῥηγούλου καὶ Ἰουλίου, κρινάντων Ῥωμαίων πολεμεῖν τοῖς συμμαχήσασιν Πύρρῳ τῷ Ἡπει 44 ῥώτῃ, κατεσκευάσθη στόλος καὶ προεβλήθησαν οἱ καλούμενοι κλασσικοί, οἷον εἰ ναυάρχαι, τῷ ἀριθμῷ δυοκαίδεκα κυαίστωρες, οἷον ταμίαι καὶ συναγωγεῖς χρημάτων. τίνι δὲ διαφέρει κυαίστωρ κυαισίτωρος προειρήκαμεν. καὶ διεφυλάχθη ἡ τοιαύτη συνήθεια καὶ συναγωγή τῶν πόρων τοῖς τε ὑπάτοις τοῖς τε πραίτωρσιν ἐκδημοῦσιν. 28 Περὶ δὲ τῶν τοῦ παλατίου κυαιστώρων πυθέσθαι χαλεπὸν οὐδὲν Οὐλπιανοῦ τοῦ νομικοῦ. λέγει δὲ ὧδε ἐν μονοβίβλῳ Περὶ τῆς τοῦ Κυαίστωρος Τάξεως· «πλὴν ἐξήρηντο οἱ κυαιστωρες οἱ κανδιδάτοι τοῦ Καίσαρος· οὗτοι γὰρ μόνοις τοῖς βιβλίοις τοῖς ἐπὶ τῆς βουλῆς ἀναγινωσκομένοις ἐσχόλαζον καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς τῶν βασιλέων ὑπόυργουν.» κανδιδάτους δὲ τοὺς λευχείμονας Ῥωμαῖοις ἔθος καλεῖν. οὐδεὶς δὲ λόγον ὄντινα οὖν ἀναγνώσιμος, καὶ μάλιστα ἐκ προσώπου βασιλέων, μὴ λευχείμων ἐπέβη τῆς ἀναγνώσεως· κανδιδάτοι δὲ καὶ οἱ μέλλοντες εἰς ἀρχὰς τῶν ἐπαρχιῶν παριέναι ἐλέγοντο, ὅτι καὶ αὐτοὶ λευχειμονοῦντες προήεσαν, ταύτη παραδηλοῦντες ὡς ἀρχοντιῶσιν. καὶ τούτων μάρτυς πᾶς ὁ Ῥωμαϊκῆς οὐκ ἄμοιρος ἱστορίας. τὸ γὰρ μηδένα τῶν ἀρχόντων ἑτέρα παρὰ τὴν ἐν ἐορταῖς στολῇ χρῆσασθαι πᾶσιν ἐστὶ γνωριμώτατον. καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς Ῥώμης μόνης ἀλλὰ μὴν καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦτο κρατῆσαν αὐτὸς ἐγὼ διαμέμνημαι, ἕως ἂν τὰ βουλευτήρια διώκουν τὰς πόλεις, ὧν ἀπολομένων συνεξώλισθε τοῖς ἐν γένει τὰ ἐν εἴδει. 29 Τοσοῦτους ἄρχοντας τὰ Ῥωμαίων ἰθῦναι ὑπὸ τοῖς ῥήξιν ἐπὶ τοὺς τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακοσίους ἐνιαυτοὺς ἐφ' ὅσους οἱ ῥήγες ἐκράτησαν, ἢ καθ' ὅλου ἱστορία παραδέδωκεν· καὶ τὸ λοιπὸν ὡσπερ ἐν σκότῳ τὸ τῆς ἐλευθερίας ἐξέλαμψεν ὄνομα.

46 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ὙΠΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ἘΝ Α ΤΗ ἘΠΙΣΗΜΩΝ 30

Ὑπάτους Ἕλληνες τοὺς ὑψηλοὺς καὶ μεγάλους λέγουσιν, οὐ στοχασάμενοι τῆς ἀληθοῦς τοῦ ὀνόματος προσηγορίας· τὸ γὰρ κώνσουλ, ὡς Ἴταλοῖς ἢ φύσις παραδέδωκεν, οὐ τὸν ὑψηλὸν ἀλλὰ τὸν πρύτανιν σημαίνει. Κώνσος γὰρ αὐτοῖς ὁ Ποσειδῶν ἐνομίσθη· κρύφιος δὲ αὐτὸς καὶ ὑποβρύχιος καί, ὡς τοῖς ποιηταῖς ἤρεσεν, ἐννοσίγαιος καὶ ἐνοσίχθων. εἴ τι δὲ κρύφιον, τοῦτο λεληθός· ταύτη καὶ κωνσίλια τὰ βουλευτάκα καὶ μυστικά σκέμματα λέγεται παρ' ἐκείνοις ἀπὸ τοῦ κόνδερ, οἷον εἰ τοῦ κρύπτειν· καὶ κώνσουλ ὁ κρυψίνους ἀπὸ τοῦ προνοεῖν καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν κοινῶν σκεπτόμενον ἀγρυπνεῖν. ταύτη καὶ Κωνσουάλια τὰ ἵπποδρόμια καλοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι· Ἴππιον γὰρ ὁ μῦθος τὸν Ποσειδῶνα λέγει. 31 Τοιαῦτα μὲν τινα περὶ τῆς Ἰταλικῆς τῶν ὑπάτων προσηγορίας. ὅτι δὲ τῶν πάντων ἠγγνόησεν οὐδεὶς τὰ ὀνόματα τῶν πρώτως ὑπατευσάντων, μέτριά τινα περὶ Βρούτου λεκτέον. Ἰούνιος μὲν κύριον ὄνομα τάνδρι γέγονεν, Βρούτον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸν τῆς ἐπωνυμίας τρόπον ἔλεγον ἀπὸ τῆς ὑποκεκριμένης αὐτῷ μωρίας· βρούτον γὰρ τὸν μωρὸν ἐπεχωρίαζον Ἴταλοὶ τὸ πάλαι ἀπὸ τῆς βαρύτητος τῶν φρενῶν. οὗτος, ὡς ἔφην, εὐήθειαν σκηνεύομενος ἐζήτει καιρὸν τὸν Ταρκύνιον, ἄνδρα τῶν πώποτε τυράννων ἀπηνέστατον, ἐξωθήσαι

τῆς ἀρχῆς. ὡς δὲ βραδύνων Ἀθήνησι διὰ τοὺς νόμους σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτο σταλεῖσιν ὑπὸ Ῥωμαίων ἦται τὸν θεὸν ὁδὸν ὑποδείξει καὶ συλλαβεῖν αὐτῶ πρὸς τοῦτο, ἔχρησεν αὐτῶ τὸ δαιμόνιον ὅτι εἰ τῆς 48 πατρίδος ἐπιβάς πρὸ πάσης τάξεως τὴν μητέρα περιπτύξεται καὶ λιπαρῶς περιβάλει, περιέσται τοῦ σκοποῦ. καὶ δὴ ἐπανελθὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τὴν γῆν περιβαλὼν αὕτη δὲ μήτηρ τῶν πάντων, ἤλευθέρωσε Ῥωμαίους τυραννίδος, ἀρχὴν ἐξευρὼν παρ' οὐδενὶ τῶν ἐθνῶν γνωριζομένην, καὶ εἰ παρ' Ἑβραίοις Δανιήλ ὁ προφητῶν θειότατος ὑπάτων παρὰ Ἀσσυρίοις γενομένων ποτὲ μνημονεύει. οὐδὲ γὰρ οὕτως αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ἑβραϊδος ἀπέθετο φωνῆς, ὡς Ἀριστέας λέγει, ἀλλ' οἱ ἑρμηνεύσαντες παρὰ Πτολεμαίῳ τὰ λόγια ποτε ἀντὶ δυναστῶν καὶ βουλευτῶν ὑπάτους εἶπον, μήπω τότε παρὰ Ῥωμαίοις ἀνισχύσεως τῆς ἀρχῆς καὶ παρὰ πᾶσιν ἐπὶ τῷ καινῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς θαυματομένης. τούτων οὕτως ἐχόντων, περὶ τῶν τῆς ὑπατείας συμβόλων ρητέον. 32 Λευκοὶ φαινόλαι ποδῆρεις καὶ κολοβοὶ μετρίως παρὰ τοὺς φαινόλας ἀνεσταλμένοι πλατύσημοι πορφύρα διάσημος ἐξ ἐκατέρων τῶν ὤμων, τοῖς μὲν φαινόλαις πρόσθεν, τοῖς δὲ κολοβοῖς καὶ ἐξόπισθεν καὶ ὑποδήματα λευκὰ ἀλοῦταν δὲ τὸ ἀπὸ στυπτηρίας δέρμα καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι ἀλοῦμεν κατ' αὐτοὺς ἢ στυπτηρία λέγεται καὶ ἐκμαγεῖον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἀπὸ λίνου λευκὸν τὰ ἐπίσημα τῶν ὑπάτων ἦν μάππαν καὶ φακιόλην ἐπιχωρίως ὠνόμασαν, ὅτι φακίης κατ' αὐτοὺς ἢ ὄψις λέγεται, καὶ πελέκεις ἡγούμενοι εἰς ὕψος ἀρθέντες καὶ πλῆθος ἀνδρῶν ράβδους ἐπιφερομένων, ἐξ ὧν ἱμάντες φοινικῶ χρώματι βεβαμμένοι ἐξήρτηντο μὴ Σερρανοῦ τοῦ δικτάτωρος, ὃς ἐν ὕλαις ξυλοτομῶν καὶ πέλεκυν εἰκότως ἐπιφερόμενος ράβδον τε ἐξηρτημένην ἠνίας 50 πρὸς ἔλασιν τῶν βοῶν τῆς ἀμάξης ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν μετεστάλη, ὡς Πέρσιος ὁ Ῥωμαῖος σατυρικὸς ἔφη, ἢ καὶ ὅτι πέλεκυς ἐξουσίας ἐστὶ δεικτικὸς πρὸς τούτοις καθέδρα σέλλαν αὐτὴν ἐκεῖνοι καλοῦσιν ἐξ ἐλέφαντος, ἐφ' ἣ καθήμενον τὸν ὑπάτον οἱ πολῖται σχίδακας ὑπομήκεις ὑποβάλλοντες ἔφερον προϊόντα. 33 Ὅπως δὲ μὴ τῇ τοῦ ἐνὸς ἐξουσία ἀδυσώπητος ἢ ἀρχὴ τοῦ ὑπάτου γένοιτο, δύο καὶ ἐπὶ μόνον ἐνιαυτὸν προεχειρίσαντο, ὡς εἴρηται, Βροῦτον τὸν τῆς ἐλευθερίας ἔκδικον καὶ σὺν αὐτῷ Πουπλικόλαν τὸ δὲ ὄνομα τὸν δημαγωγὸν σημαίνει, οἷς ἐξῆν καὶ νόμους γράφειν καὶ αὐτοκρατῶς τοὺς πολέμους διοικεῖν, οἷα τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν ἀνημμένους· τελευτήσαντος δὲ τὸν βίον τοῦ Βρούτου, δημοσίῳ πένθει ἐτίμησαν τὸν νεκρὸν καὶ βρούτας τὰς σφῶν γυναῖκας ὠνόμασαν ἐξ αὐτοῦ διὰ τὴν σωφροσύνην. τὸν δὲ ἕτερον ὁ θάτερος ἔτι περιῶν ἐπικηδεῖω πρῶτος ἐτίμησεν. λέγεται δὲ παρ' αὐτοῖς τὸ ἐπιτάφιον νηνία, ἐξ Ἑλληνικῆς μάλλον ἐτυμολογίας, ὅτι νήτην τὴν ἐσχάτην τῶν ἐν κιθάρα χορδῶν Ἑλληνες καλοῦσιν.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΡΟΑΓΩΓῆ Οἱ ΔΕΚΑΠΡΩΤΟΙ ΚΑΙ Ὁ ΤΗΣ ΠÓΛΕΩΣ ὙΠΙΑΡΧΟΣ

Γάιος ὁ νομογράφος μετὰ τὴν τῶν κυαιστώρων τὴν δεκανδρικὴν ἀρχὴν ἀναφέρει ῥήμασι πρὸς ἐρμηνείαν τούτοις· «πολλῆς δὲ συγχύσεως τῶν νόμων, οἷα μὴ γράμμασι τεθειμένων, τοῖς πράγμασι γινομένης ἐκ τῆς τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ δήμου διαφορᾶς, δόγματι κοινῷ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου πάντες μὲν οἱ ἄρχοντες ἐκινήθησαν, δέκα δὲ μόνοις ἀνδράσι τὴν φροντίδα τῆς πολιτείας παρέδωσαν.» αὐτοὶ δὲ στέλλουσιν ἢ ἱστορία φησὶν εἰς Ἀθήνας Σπούριον Ποστούμιον, Αὐλον Μάρκιον καὶ Πούπλιον 52 Σουλπίκιον. τῶν δὲ ἐπὶ τριετῆ χρόνον ἐκεῖ βραδυνόντων, ἕως καὶ τοὺς λειπομένους Ἀθηναίων νόμους ταῖς δέκα δέλτοις ἀναλάβωσιν, δέκα προεβάλετο ὁ δῆμος ἄνδρας ἀνθεξομένους τῶν πραγμάτων, ὧν ὁ πρῶτος τῆς πόλεως φύλαξ προσηγορεύθη, ὁ καθ' ἡμᾶς πολίαρχος. ἐπίσημα δὲ τῆς ἐξουσίας ἦν αὐτῷ δυοκαίδεκα ράβδοι· τοῖς δὲ λοιποῖς οὐχ οὕτως, ὄπλοφόρος δὲ ἂν' ἕκαστον εἰς καὶ μόνος. τῷ γε μὴν πολίαρχῳ καὶ τάξις ἀνδρῶν τογατηφόρων καὶ ράβδουχοι καὶ

δεσμά καὶ ὄσα ἴσμεν παρῆν. ἀπέτρεφον δὲ αὐτοὺς οἱ κτῆσιν εὐφορον κεκτημένοι· ὄθεν τὸ γλήβης προσέλαβον ὄνομα, ὅτι γλήβαν τὴν λείαν γῆν, ἀντὶ τοῦ τὴν κάρπιμον, οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. τὸ γὰρ τῶν ἔργων σκρινίον οὐκ ὄν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Αὐγουστος προσένειμε τῇ ἀρχῇ, τὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ βασιλικὴν ἀνεγείρων, ὡς ὁ Τράγκυλλος εἶπε φιλολόγως. τῶν δὲ εἰρημένων ἀρχόντων πρὸς ἀλαζονεῖαν ἀρθέντων καὶ τυραννικῶς διαγινομένων, ταραχθεὶς ὁ δῆμος τὴν πόλιν ἀπέλιπε καὶ περὶ τὸν βουνὸν τὸν λεγόμενον Ἀβεντῖνον ὤκησεν ὁ δὲ τόπος ἔλκει τὴν προσηγορίαν ἐξ ἐνὸς τῶν Ἑρακλειδῶν, ὡς ὁ Ῥωμαίων ποιητὴς παραδέδωκεν καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ὁ δῆμος ἀγανακτῶν πλείστων μὲν ἔνεκα, ἐξαιρέτως δὲ Βεργινίου χάριν καὶ τῆς αὐτοῦ παιδὸς ἔναγχος βιασθέντων. τὴν δὲ ἱστορίαν οἶμαι πρόδηλον εἶναι. 35 Ἄρχοντες μὲν οὗτοι, πλὴν εἰ μὴ τις καὶ τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς ποντίφικας, ἀντὶ τοῦ ἀρχιερεῖς νεωκόρους, εἰς ἄρχοντας ἀριθμεῖν ἐθέλησοι· γνώμη γὰρ αὐτῶν καὶ κρίσει τοὺς νόμους ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι καὶ τὰ ὄνια διετύπου· ὄθεν αεδιλες τοὺς ἀγορανόμους ἔτι καὶ νῦν συμβαίνει καλεῖσθαι, καθ' ὃ τοὺς ναοὺς οἱ Ῥωμαῖοι αἴδης καλοῦσιν. μετὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν τῶν ῥηγῶν καὶ προβολὴν τῶν ὑπάτων, θορύβων ἐνισταμένων, ὡς εἴρηται 54 τοῖς συγγραφεῦσιν ἑκατέρας φωνῆς, ἐπὶ πεντήκοντα σύνεγγυς ἐνιαυτοὺς χιλίαρχοι τῶν πραγμάτων ἐξηγήσαντο· εἶτα ἐπὶ πενταετίαν ἀναρχίαν ἐδυστύχει τὸ πολίτευμα· καὶ τὸ λοιπὸν τρεῖς νομοθέτας καὶ δικαστὰς προβληθῆναι πρὸς βραχὺ συμβέβηκε διὰ τὰς ἐμφυλίους στάσεις.

ΠΕΜΠΤΗ ΠΡΟΑΓΩΓὴ Ἡ ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΔΙΚΤΑΤΟΥΡΑ

Οὕτως οὖν Ῥωμαῖοις ταραττομένων τῶν πραγμάτων συνήρесе τὸν καλούμενον προστήσασθαι δικτάτωρα· ἐπεὶ «οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη.» δισσαῖς οὖν ταῖς φροντίσιν ἑταλαιπώρουν, καὶ τὸ βασιλέων δεδιότες ὄνομα, μὴ λάθοιεν αὐθις Ταρκυνίοις καινοῖς περιπίπτοντες ἢ πολλοῖς καὶ μὴ συμφωνοῦσιν ἄρχουσι διασπαθιζόμενοι. ἔδοξε τοιγαροῦν αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, τὸν καλούμενον δικτάτωρα, ἀντὶ τοῦ μεσοβασιλέα, προστήσασθαι, ἔξ καὶ μόνοις μῆσι τοῦ κράτους αὐτῶ περιγραφόμενου. καὶ τέως ἀρμόδιον εἶναι μοι δοκεῖ ἐρμηνεῦσαι τοῖς Ἑλλησι τὸ δικτάτωρος ὄνομα. πατριῶς τοίνυν οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἐπὶ καιρὸν μονάρχην οὕτω καλοῦσι, τὸν μὴ νόμων γραφαῖς τὰ τῶν ὑπηκόων διατιθέντα προϊστάμενα, οἷα ἐν βραχεῖ τῆς ἀρχῆς παυόμενον. δικτατοῦραν γὰρ τὴν ἐξουσίαν αὐτοὶ καλοῦσιν οὐ τὴν καθ' ὄλου ἀλλὰ πρὸς τὸ λυσιτελοῦν τοῖς πράγμασιν ἐπὶ χρόνου βραχὺν διδομένην, ὥστε, λόγῳ καὶ μόνῳ διορθωθέντων τῶν μὴ καθεστηκότων, τὸ λοιπὸν τὸν προαγόμενον εἰς τὴν προτέραν τύχην ἀναστρέφειν. ἅμα γὰρ τὰ πεπονηκότα ἐθεράπευσεν ὁ δικτάτωρ, ἅμα τῆς ἀρχῆς ἀπεπαύσατο. 37 Χειροτονοῦσι τοίνυν δικτάτωρα πρῶτον οἱ Ῥωμαῖοι Τίτον Μάρκιον, ὃς ἅμα τῆς ἀρχῆς ἐπελάβετο ἅμα δύο ὑπάτους προεστήσατο. οὐ μὴν χρόνον ὥρισεν, καθ' ὃν ἂν χειροτονοῖντο οἱ ὑπατοὶ· νεώτερον γὰρ ἔστι τὸ κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα 56 προϊέναι τὸν ὑπατον. ἐνιαυτῶ δὲ μόνῳ τὴν ὑπατον ἐπίστευσε τιμὴν, πανταχοῦ Ῥωμαίων ταῖς ἐναλλαγαῖς χαιρόντων. πάντα δὲ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα παρῆν τῶ δικτάτῳρῳ στεφάνου χωρὶς· οἱ τε δυοκαίδεκα πελέκεις, πορφύρα καὶ σέλλα καὶ δόρατα καὶ ὅσοις ἐπισήμοις οἱ ῥήγες ἐγνωρίζοντο. ἰπάρχην τε πρῶτον Σπούριον Κάσιον ὑπαρχον ἑαυτῶ προεβάλετο, καθάπερ Ῥωμύλος τὸν Κελέριον τριβοῦνον τῶν ἰπέων. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶ ῥάβδοι ἐπιμήκεις λοφιῶν χωρὶς, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν ἔθος καίπερ ἡγνοημένον φυλάττεται. κινουμένοις γὰρ τοῖς τῶν ἰπέων στρατηγοῖς οὐκέτι μὲν ῥάβδουχοι ἡγοῦνται αὐτῶν, ὡς τὸ πάλαι, ἐξόπισθεν δὲ δορυφόρος εἰς ῥάβδους ἐπιμήκεις καθ' ὁμαλοῦ συνδήσας εἶωθεν ἐπιφέρεσθαι, οὐδὲ αὐτὸς εἰδὼς τὴν αἰτίαν

τῆς φορᾶς, μόνη δὲ συνηθεία ἀκολουθῶν. πασῶν δὲ τῶν ἀρχῶν τῆς πολιτείας ὁ ἵππαρχος ἐκράτει καὶ οὐκ ἦν ἔφετόν τι, αὐτοῦ δικάζοντος, ἐπὶ ἔφεσιν χωρεῖν. πλεον δὲ ἕξ μηνῶν οὐδεὶς τῶν δικτατῶρων τοῦ κράτους τῆς μοναρχίας ἀντελάβετο ἀλλὰ καὶ πολλῶ ἔλαττον, καὶ ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν. καὶ χαλεπὸν οὐδὲν αὐτῶν τῶν δικτατῶρων ἐπιμνησθῆναι, καὶ ὅσοι γεγόνασιν, καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον. 38 Πρῶτος δικτάτωρ Τίτος Μάρκιος, ὁ τοὺς πρὸ τοῦ ὑπάτους Τίτον καὶ Βαλέριον αὐθις προαγαγών. στάσεως δὲ γενομένης καὶ τῶν ὑπάτων ἀναχωρησάντων, ὁ δικτάτωρ ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων προεβάλετο καλένδαις Σεπτεμβρίαις. {ΕΒΔ'ΟΜΗ ΠΡΟΑΓΩΓ'Η Δ'ΥΟ Δ'ΗΜΑΡΧΟΙ} τῶ ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει τῶν ὑπάτων, στάσεως γενομένης οὐ μικρᾶς τῆ τε γερουσίᾳ τῶ τε δήμῳ, δύο τὸ πλῆθος προεχειρίσατο δημάρχους, ὥστε αὐτοὺς διαιτᾶν τοῖς δημόταις καὶ τὴν ἀγορὰν ἐπισκέπτεσθαι, οἱ πρὸς ἀλαζονεῖαν ἀρθέντες οὐκ ἠρῳθρίων καὶ αὐτῶν τῶν πατρικίων καταψηφίζε 58 σθαι, τῶ δὲ εἰκοστῶ τρίτῳ τῶν ὑπάτων ἔτει εἰς τρεῖς μοῖρας τὰ τῆς ἀρχῆς διηρέθη· εἰς τοὺς ὑπάτους, εἰς τὸν τῆς πόλεως ὑπαρχον καὶ τὸν δήμον. καὶ οἱ μὲν ὑπατοὶ διώκουν τοὺς πολέμους, ὁ δὲ δήμος ἐστρατεύετο, ὃ γε μὴν ὑπαρχος τὴν πόλιν ἐφύλαττεν, custos urbis προσαγορευόμενος, ὡς ἂν εἰ φύλαξ τῆς πόλεως. τῶ δὲ ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῶ τῶν ὑπάτων ἔτει, διαφερομένων τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς, Αὐλὸς Σεμπρώνιος προσηγορεύθη δικτάτωρ, ὃς ἐκ μὲν τῆς βουλῆς Γάϊον Ἰούλιον, ἐκ δὲ τοῦ δήμου Κόϊντον Φάβιον χειροτονήσας ὑπάτους ἀπέθετο τὴν δικτατοῦραν. αὐθις ἐπὶ τοῦ τεσσαρακοστοῦ καὶ ὀγδοῦ τῶν ὑπάτων ἔτους προεβλήθη δικτάτωρ Γάϊος Μάμερκος. τοῦ δὲ δήμου παλινστατοῦντος, προεβλήθησαν χιλίαρχοι τρεῖς· ὧν σαλευόντων τὰ πράγματα, ἀνηγορεύθη δικτάτωρ Τίτος Κύντιος, ὃς ἐν μόναις τρισὶ καὶ δέκα ἡμέραις, κατευνασθείσης τῆς στάσεως, ἀπέθετο τὴν ἀρχήν. τῶ δὲ ἑβδομηκοστῶ τετάρτῳ τῶν ὑπάτων ἑνιαυτῶ, τῶν Τυρρηνῶν ταραττόντων τὰ πράγματα, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου ἀνηγορεύθη δικτάτωρ Μάρκος Αἰμίλιος· μεθ' ὃν Πούπλιος, ὃς ἐν ἕξ καὶ δέκα μόναις ἡμέραις τὸν πρὸς τοὺς Τυρρηνοὺς διοικήσας πόλεμον ἀπέθετο. αὐθις δέ, τοῦ δήμου προσησαμένου χιλίαρχους καὶ τῆς βουλῆς ἀνθισταμένης, ἀνηγορεύθη δικτάτωρ Κόϊντος, ὃς ἐν ὀκτῶ ἡμέραις διαλλάξας τὴν πόλιν ἀπεπαύσατο· μεθ' ὃν Πούπλιος Κορνήλιος Κόσσοσ· μεθ' ὃν Τίτος Κύντιος. ἐπὶ δὲ τοῦ ἑκατοστοῦ τριακοστοῦ ἔκτου τῶν ὑπάτων ἑνιαυτοῦ, τρίτης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος ἐνισταμένης, ἀναρχος ἢ πόλις διετέλει ἐπὶ πενταετῆ χρόνον. αὐθις δὲ προαχθέντων ὑπάτων, προεβλήθησαν ἐκ τῶν πατρικίων ἀγορανόμοι τέσσαρες καὶ ταμίαι δύο καὶ πραίτωρ, οἷον εἰ στρατηγός, καὶ ληγαῖτοι, οἷον εἰ ὑποστράτηγοι, καὶ δυοκαίδεκα χιλίαρχοι διὰ τὸ προσδοκᾶσθαι Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα κατὰ Ῥωμαίων στρατεύειν. ταραχθέντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι Παπίριον μὲν Κούρσωρα στρατηγὸν ἀπαντήσαι Ἀλεξάνδρῳ 60 ἐψηφίσαντο, καὶ προεβάλοντο οἰωνοσκόπους καὶ ἱεροφάντας· σαφῆς δὲ προσδοκία ἦττης τοῖς ἐν καιρῶ πολέμου πρὸς λιτὰς καταφεύγουσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ ἐξηκοστοῦ καὶ διακοσιοστοῦ ἑνιαυτοῦ πραίτωρ ἕτερος προεχειρίσθη, ὁ λεγόμενος οὐρβανός, ἀντὶ τοῦ πολιτικός, καὶ ὁ λεγόμενος περεγρίνος, οἷον εἰ ξενοδίκης. τοῦ δὲ δήμου εἰς μέρη μὲν τέσσαρα, εἰς πέντε δὲ καὶ τριάκοντα φυλάς διηρημένου, τοῖς μνημονευθεῖσι τρεῖς ἕτεροι προσετέθησαν πραίτωρες. τῶ δὲ ἑνενηκοστῶ καὶ διακοσιοστῶ τῶν ὑπάτων ἑνιαυτῶ, Ἀννίβου ἐνσκήψαντος τῆ Ἰταλία, διὰ τὸν ὄγκον τοῦ πολέμου οὐ μόνον δικτάτωρ ἀλλὰ καὶ ἀντιδικτάτωρ, ἵππαρχος τε καὶ ἀνθιπάρχος προεχειρίσθησαν, ὥστε θάτερον τῆ θατέρου γνώμη ἐπόμενον μὴ ἐκ μονήρους αὐθεντίας βλάβην ἐπενεγκεῖν τῆ πολιτεία. τούτων καὶ μόνων τῶν δικτατῶρων, ἢ τοι μεσοβασιλέων, μνήμην ἀναφέρει ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία. μετὰ δὲ τούτους Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ, κατὰ τῆς συγκλήτου καὶ Πομπηίου τὸν ὀλέθριον τοῖς πράγμασιν ἀναζωσάμενος πόλεμον, αὐτὸς ἑαυτὸν μόναρχον ἀπέδειξεν, Λεπίδῳ ἵππαρχῳ χρησάμενος. ΚΗΝΣΟΥΡΑ 39 Ὁ

δῆμος ἀνέκαθεν καὶ σύμπαν ἀπλῶς τὸ πολίτευμα ἐστρατεύετο, καὶ αὐτῶν τῶν ἱερέων τοῖς πολεμίους ἐπεξιόντων· καὶ πάντες ἀπέτρεφον ἑαυτοὺς. ἐδέησε τοίνυν Ῥωμαίοις προβαλέσθαι τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς κήνσωρας, οἱ τὰς τῶν πολιτῶν οὐσίας ἀπεγράφοντο διὰ τὰς ἐν πολέμῳ· οὐπω γάρ, ὡς νῦν, τὸ δημόσιον ἐχορήγει δαπάνας τοῖς στρατιώταις, οἷα οὐκ ὄντων αὐτοῖς τέως ὑποτελῶν. ὅθεν τοὺς κήνσωρας Ἕλληνες τιμητὰς καθ' ἑρμηνείαν ἐκάλεσαν. 40 Τότε Τιτίμιος ὁ Ῥωμαῖος κωμικὸς μῦθον ἐπεδείξατο ἐν τῇ Ῥώμῃ. ὁ δὲ μῦθος τέμνεται εἰς δύο, εἰς τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν· ὧν ἡ τραγωδία καὶ αὐτὴ τέμνεται εἰς δύο, εἰς κρηπι 62 δᾶταν καὶ πραιτεξτάταν· ὧν ἡ μὲν κρηπιδᾶτα Ἑλληνικὰς ἔχει ὑποθέσεις, ἡ δὲ πραιτεξτάτα Ῥωμαϊκάς. ἡ μὲντοι κωμωδία τέμνεται εἰς ἑπτὰ· εἰς παλλιᾶταν, τογᾶταν, Ἀτελλάνην, ταβερναρίαν, Ῥινθωνικήν, πλανιπεδαρίαν καὶ μιμικήν· καὶ παλλιᾶτα μὲν ἐστὶν ἡ Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἔχουσα κωμωδία, τογᾶτα δὲ ἡ Ῥωμαϊκὴν, ἀρχαίαν· Ἀτελλάνη δὲ ἐστὶν ἡ τῶν λεγομένων ἐξοδιάρων· ταβερναρία δὲ ἡ σκηνωτὴ ἢ θεατρικὴ κωμωδία· Ῥινθωνικὴ ἡ ἐξωτικὴ· πλανιπεδαρία ἡ καταστολαρία· μιμικὴ ἡ νῦν δῆθεν μόνη σωζομένη, τεχνικὸν μὲν ἔχουσα οὐδέν, ἀλόγῳ μόνον τὸ πλῆθος ἐπάγουσα γέλῳτι. 41 Ὅτι δὲ ἀναγκαῖον οἶμαι ἐμβραδῦναι τῷ λόγῳ, προσθήσω καὶ τοῦτο. Ῥίνθωνα καὶ Σκίραν καὶ Βλαῖσον καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Πυθαγόρων ἴσμεν οὐ μικρῶν διδαγμάτων ἐπὶ τῆς μεγάλης Ἑλλάδος γενέσθαι καθηγητὰς, καὶ διαφερόντως τὸν Ῥίνθωνα, ὃς ἐξαμέτροις ἔγραψε πρῶτος κωμωδίαν· ἐξ οὗ πρῶτος λαβὼν τὰς ἀφορμὰς Λουκίλιος ὁ Ῥωμαῖος ἡρωϊκοῖς ἔπεσιν ἐκωμώδησεν. μεθ' ὃν καὶ τοὺς μετ' αὐτόν, οὓς καλοῦσι Ῥωμαῖοι σατυρικοὺς, οἱ νεώτεροι τὸν Κρατίνου καὶ Εὐπόλιδος χαρακτῆρα ζηλώσαντες τοῖς μὲν Ῥίνθωνος μέτροις, τοῖς δὲ τῶν μνημονευθέντων διασυρμοῖς χρησάμενοι, τὴν σατυρικὴν ἐκράτυναν κωμωδίαν. Ὁράτιος μὲν οὐκ ἔξω τῆς τέχνης χωρῶν, Πέρσιος δὲ τὸν ποιητὴν Σώφρονα μιμήσασθαι θέλων τὸ Λυκόφρονος παρήλθεν ἀμαυρόν. Τοῦρνος δὲ καὶ Ἰουβενάλιος καὶ Πετρώνιος, αὐτόθεν ταῖς λοιδορίαις ἐπεξεληθόντες, τὸν σατυρικὸν νόμον παρέτρωσαν. 42 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας τε καὶ τραγωδίας. τῆς δὲ Τύχης τὰ Ῥωμαίων εἰς ὕψος ἀναφερούσης, ἠκολούθησεν εἰκότως καὶ πταίσματα, καὶ διαφερόντως ἀσωτία, ὥστε 64 μετὰ τὸν δυοδεκάδελτον καὶ τὸν περὶ ἀσωτίας νόμον, παρὰ Κορινθίων πάλαι τεθέντα, γράψαι Ῥωμαίους· τίτλος δέ, ἢ τοι προγραφή, τῷ νόμῳ De Nepotibus, οἷον εἰ Περί Ἀσώτων. ἐπεὶ δὲ διπλῆ ἡ σημασία τοῦ ὀνόματος τούτου ἐστὶ παρὰ Ῥωμαίοις νέπωτας γὰρ καὶ τοὺς ἐγγόνους καὶ τοὺς ἀσώτους ὁμωνύμως καλοῦσιν, ἤρρεσεν ἐμοὶ διὰ βραχέων τὴν διαφορὰν εἰπεῖν. νέπως, ὁ νέος παῖς ἐξ Ἑλληνικῆς ἐτυμολογίας, ὁ ἔγγονος λέγεται καὶ καλῶς ὁ Φιλόξενος εἶπεν· nepos δὲ καὶ ὁ ἄσωτος, ὅπερ καὶ αὐτὸ τροπικῶς. καὶ κατὰ θεωρίαν τάχα τοῖς Ἕλλησι παραχωρητέον ὅτι τὸν σκορπίον οἱ Ῥωμαῖοι πατρίως νέπαν καλοῦσιν, οἷον εἰ ἄποδα κατὰ στέρησιν τὴν γὰρ «νε» συλλαβὴν στερητικῶ τρόπῳ λαμβάνουσι Ῥωμαῖοι, ὥσπερ Ἕλληνες νήλιπος, νήχυτος, νήγρετος, νήδυμος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν συμβαίνοντος τῷ θηρίῳ. ὡς σαύρα γὰρ χειμῶνος καὶ αὐτὸς εἰκότως ὁ σκορπίος τῇ γῆ, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἐρπετῶν, ὑπονεκρωθεὶς κεῖται, μηδὲν ἕτερον παρ' αὐτὴν ἐσθίων. ἠνίκα οὖν πᾶσαν τὴν περὶ ἑαυτὸν ἐδώδιμον γῆν ἑαυτῷ δαπανήσῃ, τῶν ἰδίων καθάπτεται πλεκτανῶν καὶ πάσας αὐτὰς ἀνεπαισθήτως καταναλίσκει. ἦρος δὲ ἀνακαλοῦντος αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων εἰς φῶς νόμῳ τῆς φύσεως, ἀναποδοῦται καὶ πρὸς καλαμίνθην τὸ φυτὸν ἐρχόμενος μόνη τῇ ἀφῆ τῆς βοτάνης ἀναλαμβάνει τὸ δριμύ καὶ στεγανοῦται, καθάπερ ὄφις τῇ μαράθῳ· ὅθεν καὶ νέπεταν τὴν καλαμίνθην Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ταύτη σκορπιστὰς νέπωτας ἀποκαλοῦσιν αὐτοί, οἷα τῶν ἰδίων μελῶν διαφθορεῖς. 43 Τοιαῦτα μὲν τινα παρατραπείς τοῦ σκοποῦ εἴπομι' ἂν περὶ τούτου. βαρεῖς δὲ τινες καὶ ἀναιδεῖς ἀστεμφεῖς τε καὶ στί 66 βαροὶ τὸν τρόπον οἱ κήνσωρες τοῖς ἀσώτοις ἐτύγχανον, μὴ τύχης, μὴ ἀξιώματος ἐξαιρουμένου

τὸν αἴτιον. ὅτι δὲ ἀληθῆ ταῦτα, μάρτυς ἡ ἱστορία· λέγει δὲ ὧδε· «πρῶτος Ἰάπιος Κλαύδιος κήνσωρ προεβλήθη. ἀρχὴ δὲ ἦν αὕτη τῶν μεγίστων· καὶ ἔργον ἦν αὐτῆ τούτων πολιτῶν διερευνᾶσθαι τε καὶ κρίνειν βίους, τιμωρίας τε ἐπάγειν τοῖς ἀμαρτάνουσι κατὰ πάσης δυναστείας· καὶ οὐδεὶς ἦν ἔξω τῆς τοῦ κήνσωρος ἐξουσίας.» κύριοι δὲ ἦσαν οἱ κήνσωρες καὶ ἔργοις κοινοῖς κατακοσμεῖν τὴν πόλιν. ΔΗΜΑΡΧΪΑ 44 Οὕτως οὖν τῶν τιμητῶν ἑκταραττόντων τούτους ὑπηκόους καὶ πικρότερον ἐπεξιόντων τοῖς πολίταις, καὶ διαφερόντως ἀδυσωπῆτως διακειμένων τῶν δανειστῶν περὶ τούτους χρήστας, ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος δύο δημάρχους ἑαυτῶ, Γάϊον Λικίνιον καὶ Λούκιον Ἀλβῖνον διαιτήσοντας τῷ πλήθει καὶ τὴν ἀγορὰν ἐποψομένους. αὐτοὶ δὲ οἱ δημάρχοι μαχαίρας διεζώννυντο, δημοσίους δὲ οἰκέτας πρὸς ὑπηρεσίαν εἶχον, οὓς ἐκάλουν βερνάκλους σημαίνει δὲ τοῦνομα τούτους οἰκογενεῖς οἰκέτας· ἐφ' ὧν τὸ μέτριον ὁ δῆμος ἐκβάς καὶ αὐτούς τούτους εὐπατρίδας καλεῖσθαι πρὸς τῶν βαναύσων εἰς δίκην ἐνομοθέτησεν, ὥστε τὸν ὑπατον πρὸς θεραπείαν τοῦ πλήθους νόμον ἐνεγκεῖν, μὴ ἐξεῖναι τοῖς ἄρχουσι δίχα ψήφου τοῦ δημάρχου τιμωρεῖσθαι πολίτην.

ΔΕΚΑΝΔΡΙΚῆ ἘΞΟΥΣΙΑ ἩΝ ἘΚΑΛΟΥΝ ἸΤΑΛΟὶ DECEMVIRATUM 45

Εἶτα αὐθις διαφερομένων τῶν λογάδων πρὸς τὸ πλήθος, ψήφῳ κοινῇ τούτους μὲν ὑπάτους ἀπεκίνησαν, δέκα δὲ νομοθέταις τὴν διάσκεψιν τῶν κοινῶν ἐπέτρεψαν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους τῶν ὑπάτων ἐπὶ πενήκοντα ἐνιαυτούς, ποτὲ μὲν χιλιάρχων, 68 ποτὲ δὲ μεσοβασιλέων προβαλλομένων, ἐθορυβεῖτο τὰ πράγματα. τότε σιτηρέσιον τὸ δημόσιον πρῶτως τοῖς στρατιώταις ἐπιδέδωκεν ὠρισμένον, τὸ πρὶν ἑαυτούς ἀποτρέφουσιν ἐν πολέμῳ. ἔνθεν ἀναρχίαν ἐδυστύχησε τὸ πολίτευμα ἐπὶ πενταετῆ χρόνον· καὶ πάλιν ὑπατοὶ, εἶτα ἀγορανόμοι τέσσαρες ἐκ τῶν πατρικίων καὶ ταμίαι δύο καὶ πραιτώρ ἕτερος· καὶ πάλιν ὁ δῆμος προεχειρίσατο πέντε μὲν οἰωνοσκόπους, τέσσαρας δὲ ἱεροφάντας. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ ἐξηκοστοῦ καὶ διακοσιοστοῦ τῶν ὑπάτων ἔτους ἕτερος προεβλήθη πραιτώρ, ὥστε τοῖς ξένοις διαιτᾶν. τὸν δὲ ἐνιαυτὸν οἱ πραιτῶρες ἐπὶ τῆς ἀρχῆς οὐχ ὑπερέβαινον. ἄχρι δὲ Καίσαρος ὑπατοὶ μὲν τὰ τῶν πολέμων, τὰ δὲ κατ' οἶκον οἱ πολιτικοὶ διώκησαν ἄρχοντες.

ΠΩΤΕ ἘΠΕΔΘῆ ΠΡΩΤΟΝ ΤΟΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙΣ ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ ΚΑΠΙΤΑ ΚΑΙ ΤΙ ΣΗΜΑΪΝΕΙ Τὸ ΚΑΠΙΤΟΝ ὄΝΟΜΑ 46

Τῷ πέμπτῳ καὶ ἐξηκοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ τῆς πόλεως ἔτει, Λουκίου Γενουκίου καὶ Κοῖντου Σερβιλίου ὑπάτων, πολεμούντων Βηθίοις τοῖς γείτοσι τῶν Ῥωμαίων, ἀνάγκη γέγονε μὴ διαθερίσαι μόνον ἀλλὰ μὴν καὶ διαχειμάσαι αὐτοῖς παρὰ τοῖς πολεμίοις. τότε πρῶτον διωρίσθη τοῖς στρατιώταις παρασχεῖν τὸ δημόσιον καὶ ὑπὲρ ἵππου δαπάνης τὰ λεγόμενα κάπιτα οὕτω δὲ τούτους ἀπὸ ράβδων κοφίνους ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ κάπερε, οἷον εἰ χωρεῖν, ἔνθεν ὑποκοριστικῶς τὰ λεγόμενα καπίτουλα πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι ὀνομάζουσιν. τοῦ δὲ δήμου ἀνέκαθεν στρατευομένου παντός, συνείδον ὠρισμένην καὶ εὐτρεπῆ συστήσασθαι βοήθειαν· σπεῖρας μὲν ἀπὸ τριακοσίων ἀσπιδιωτῶν, ἄς καλοῦσι 70 κοόρτης, ἄλας δέ, ἀντὶ τοῦ ἴλας, ἀπὸ ἑξακοσίων ἱπέων, βηξιλλατίωνας ἀπὸ πεντακοσίων ἱπέων, τούρμας ἀπὸ πεντακοσίων τοξοτῶν ἱπέων, καὶ λεγιῶνας ἀπὸ ἑξακισχιλίων πεζῶν καὶ ῥητῶν ἱπέων. τομαὶ δὲ ταῖς λεγιῶσιν αὗται· ἄλαι ἀπὸ χ ἱπέων βηξιλλατίωνες ἀπὸ φ ἱπέων τούρμαι ἀπὸ φ τοξοτῶν ἱπέων λεγιῶνες ἀπὸ ἑξακισχιλίων πεζῶν τριβούνοι, δημάρχοι ὀρδινάριοι, ταξίαρχοι σιγνιφέροι, σημειοφόροι ὀπτίωνες,

αίρετοὶ ἢ γραμματεῖς βηξιλλάριοι, δορυφόροι μήνσωρες, προμέτραι τουβίκινες, σαλπισταὶ πεζῶν βουκινάτωρες, σαλπισταὶ ἰπέων κορνίκινες, κεραῦλαι ἀνδαβάται, κατάφρακτοι μητάτωρες, χωρομέτραι ἀρκύτης καὶ σαγιττάριοι, τοξόται καὶ βελοφόροι πραιτωριανοί, στρατηγικοί λαγκιάριοι, ἀκοντοβόλοι δεκέμπριμοι, δεκάπρωτοι βενεφικιάλιοι, οἱ ἐπὶ θεραπεία τῶν βετερανῶν τεταγμένοι τορκουᾶτοι, στρεπτοφόροι, οἱ τοὺς μανιάκας φοροῦντες βραχιᾶτοι, ἢ τοὶ ἀρμιλλίγεροι, ψελιοφόροι 72 ἀρμίγεροι, ὄπλοφόροι μουνεράριοι, λειτουργοὶ δηπουτᾶτοι, ἀφωρισμένοι ἀξιλιάριοι, ὑπασπισταὶ κουσπάτωρες, φυλακισταὶ· κούσπους γὰρ Ῥωμαῖοι τὰς ξυ λοπέδας καλοῦσιν, ὡς ἂν εἰ κουστώδης πέδουμ, οἶον εἰ ποδοκάκας καὶ ποδοφύλακας ἰμαγινιφέραι, εἰκονοφόροι ὀκρεᾶτοι, πεζοὶ σιδήρω τὰς κνήμας περιπεφραγμένοι ἀρματοῦρα πρῖμα, ὄπλομελέτη πρώτη ἀρματοῦρα σημισσάλια, ὄπλομελέτη μείζων ἀστᾶτοι, δορυφόροι τεσσεράριοι, οἱ τὰ σύμβολα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς τῷ πλήθει περιφημίζοντες δρακωνάριοι, δρακοντοφόροι ἀδιούτωρες, ὑποβοηθοὶ σαμιάριοι, οἱ τῶν ὄπλων στιλπνωταὶ βαγινάριοι, θηκοποιοὶ ἀρκουάριοι, τοξοποιοὶ πιλάριοι, ἀκοντισταὶ βερουτάριοι, δισκοβόλοι φουνδίτωρες, σφενδονῆται βαλλιστάριοι, καταπελτισταὶ καταπέλτης δέ ἐστὶν εἶδος ἐλεπόλεως, καλεῖται δὲ τῷ πλήθει ὄναγρος βινεάριοι, τειχομάχοι 74 πριμοσκουτάριοι, ὑπερασπισταὶ, οἱ νῦν λεγόμενοι πρωτὴ κτωρες πριμοσαγιττάριοι, τοξόται πρῶτοι κλιβανάριοι, ὄλοσίδηροι· κηλίβανα γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σιδηρᾶ καλύμματα καλοῦσιν, ἀντὶ τοῦ κηλάμινα φλαμμουλάριοι, ὧν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ δόρατος φοινικᾶ ῥάκη ἐξήρτηντο ἐξπεδίτοι, εὐζωνοί, γυμνοί, ἔτοιμοι πρὸς μάχην φερεντάριοι, ἀκροβολισταὶ κερκίτωρες, οἱ περὶ τοὺς μαχομένους περιϊόντες καὶ χορη γοῦντες ὄπλα μήπω ἐπιστάμενοι μάχεσθαι ἀδωράτωρες, βετερανοί, τείρωνες, περὶ ὧν εἰς πλάτος οἶμαι δεικτέον. 47 Ἀδωράτωρας οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἀπομάχους καλοῦσιν ἀδωρέα γὰρ κατ' αὐτοὺς ἢ τοῦ πολέμου λέγεται δόξα ἀπὸ τῆς ζειᾶς καὶ τῆς τιμῆς τῶν ποτε τιμηθέντων αὐτοῖς, βετερανοὺς δὲ τοὺς ἐγγεγηρακότας τοῖς ὄπλοις μάρτυρες Κέλσος τε καὶ Πάτερνος καὶ Κατιλίνας, οὐχ ὁ συνωμότης ἀλλ' ἕτερος, Κάτων τε πρὸ αὐτῶν ὁ πρῶτος καὶ Φροντίνος, μεθ' οὓς καὶ Ῥενᾶτος, Ῥωμαῖοι πάντες· Ἑλλήνων δὲ Αἰλιανὸς καὶ Ἀρριανὸς, Αἰνείας, Ὀνήσανδρος, Πάτρων, Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς Πολιορκητικοῖς, μεθ' οὓς Ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς Μηχανικοῖς, ὧν ὁ Φροντίνος ἐν τῷ De Officio Militari, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Περὶ Στρατηγίας, μνήμην ποιεῖται, καὶ Κλαυδιανὸς δὲ οὗτος, ὁ Παφλαγῶν, ὁ ποιητής, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Στιλικῶνος Ἐγκωμίων, τείρωνας 76 δὲ τοὺς ταπεινοὺς. ὁποῖους εἶναι συμβαίνει καθ' ἡμᾶς τοὺς λεγομένους Τριβαλλοὺς· οὕτως δὲ τοὺς Βέσσους Ἀρριανὸς ἐν τοῖς Περὶ Ἀλεξάνδρου προσηγόρευσεν. διὰ γὰρ πενίαν καὶ μόνην διδόασιν ἑαυτοὺς οἱ λεγόμενοι τείρωνες εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἀληθῶς στρατευομένων, οὐ μὴν ἄξιοι τέως στρατιῶται καλεῖσθαι ἢ ὄλως ἐν ἀριθμῷ τέως τετάχθαι διὰ δὴ τὸ πτωχὸν τῆς τύχης καὶ ἄπειρον τῆς μάχης· οὐδὲ γὰρ ἐφετὸν ἦν ὑπὲρ πατρίδος εἰ μὴ γε τοὺς εὐπατρίδας ἀγωνίσασθαι. Διόδωρος γ' οὖν ἐν δευτέρῳ Βιβλιοθηκῶν φησι Σόλωνα ἐν Αἰγύπτῳ μαθόντα νόμον Ἀθηναίους γράψαι τοιοῦτον, ὥστε εἰς τρεῖς μοῖρας τὴν πολιτείαν διατάττεσθαι· εἰς εὐπατρίδας, οἱ περὶ σοφίαν καὶ λόγους ἐσχόλαζον, δευτέραν δὲ τὴν γεωργικὴν ἅμα καὶ πρόμαχον, τρίτην τὴν βάνουσον καὶ τεχνουργόν· τὴν δὲ μετὰ ταύτας ἄτιμον, ἐξ ἧς οἱ δῆθεν χρεωδέστεροι ἐν τοῖς γεωργικοῖς ἅμα καὶ μαχίμοις προσήδρευον, δουλεύοντες αὐτοῖς καὶ τὸ πολεμεῖν καὶ γεωργεῖν διδασκόμενοι· τούτους Ἴταλοὶ τείρωνας ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ τεῖρεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν ἐν τῷ δουλεύειν. Ἀθηναίους γὰρ ἐν ἅπασιν οἱ Ῥωμαῖοι ζηλώσαντες οὕτως καὶ αὐτοὶ τὸν δῆμον διέθηκαν. ταύτη γὰρ καὶ τρίβους τὰς φυλὰς ἐπωνόμασαν ἐκ τῆς εἰς τρεῖς μοῖρας τῆς πολιτείας διανομῆς. 48 Καὶ οὗτοι μὲν ἐκ προσθήκης ἐτάχθησαν, ὡς τινες τῶν ἱστορικῶν φασιν, ὑπὸ Μαρίου τοῦ ὕστερον τυραννήσαντος, οἱ δὲ ἀνέκαθεν τῷ ἰπάρχω ἐπόμενοι

προμῶται καθ' ὁμαλοῦ προσηγορεύθησαν, συνεστῶτες εἰς τάγματα τέσσαρα· βιάρχους, δουκηναρίους, κεντουρίωνας. κεντηναρίους ἐκ τούτων μὲν πάντων δέκα μὲν δήμαρχοι, δύο δὲ ὑπατοὶ καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ πραιτῶρες καὶ ἕξ ἀγορανόμοι ἐπὶ 78 τῆς πόλεως δίκαια ἀπένειμαν καὶ μόνοι.» ταῦτα ὁ Πομπώνιος, ὡς ἔοικεν, τὸ πλῆθος καὶ ποικίλον τῆς ἱστορίας διαφυγῶν. ὁ γε μὴν Οὐλπιανὸς ἐν τοῖς προγραφομένοις Προτριβουναλίους λεπτοτέρως τοὺς περὶ τῶν πραιτῶρων διεξήλθε λόγους, τοὺς μὲν tutelarios, τοὺς δὲ fideicommissarios ὀνομάζων· ὧν ἅπαξ σχολαζόντων οὐ συνείδον μνησθῆναι. 49 Τοσοῦτων ἀρχόντων ἐκ προοιμίων τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας μέχρι τῆς ἐπιεικεστάτης βασιλείας Τίτου μνήμην ἐν ταῖς ἱστορίαις εὐρών, πέρας ἐπιθήσω τῷ λόγῳ. οὐδὲ γὰρ τῶν Δομιτιανοῦ δυοκαίδεκα πολιάρχων οὐδὲ μὴν τῶν Βασιανοῦ τὸ ἐπὶ κλην Καρακάλλου νεωτερισμῶν μνήμην ποιήσασθαι συνείδον· τὰ γὰρ παρὰ τῶν κακῶς βεβασιλευκότων γενόμενα, κἂν ὧσι χρηστὰ, καταφρονεῖσθω.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ὙΠΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΝΥΚΤΩΝ 50

Τρίβυρες, ἔθνος Γαλατικόν, ταῖς ὄχθαις τοῦ Ῥήνου παρανεμόμενοι, ὅπου καὶ Τρίβυρις ἢ πόλις Συγάμβρους αὐτοὺς Ἴταλοί, οἱ δὲ Γαλάται Φράγγους καθ' ἡμᾶς ἐπιφημίζουσιν, ἐπὶ Βρέννου ποτὲ διὰ τῶν Ἄλπεων σποράδην ἀλώμενοι, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐξηνέχθησαν διὰ τῶν ἀνοδεύτων καὶ ἀκανθωδῶν ἐρημιῶν, ὡς φησιν Οὐεργίλιος. εἶτα καὶ διὰ τῶν ὑπονόμων ἐπελθόντες τὴν Ῥώμην καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Καπιτώλιον ἐκράτησαν ὅτε, τῶν ἐν τῷ ἱερῷ χηνῶν ταραχθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀκράτῳ νυκτὶ φανέντων, διεγερθεὶς Μάλλιος ὁ στρατηγὸς γείτων δὲ ἦν τοὺς μὲν βαρβάρους ἐξώθησεν, τοῖς δὲ χησὶν ἐορτὴν καὶ ἵπποδρομίαν ἄγειν Ῥωμαίοις, τοῖς δὲ κυσὶν ὄλεθρον κατὰ τὸν 80 ἐν λέοντι ἥλιον διώρισεν. τούτων οὕτως τότε γενομένων, νόμος ἐτέθη ὁ προάγων τοὺς φύλακας τῶν νυκτῶν. καὶ ὅσον μὲν πρὸς τὸ μῆκος τοῦ χρόνου, ἐχρῆν ἡμᾶς ἔμπροσθεν τούτων ἐπιμνησθῆναι, ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ ταῖς ἀρχαῖς τῆς πολιτείας καὶ τουτὶ συναριθμεῖσθαι τὸ φρόντισμα νόμος, σύστημα δὲ καὶ σῶμα τυγχάνει λειτουργίας χάριν ἐπινοηθέν, εἰκὸς ἦν καὶ αὐτὸ ὡς γ' οὖν πέρας τι τῶν ἀρχῶν παραθέσθαι. οὐ γὰρ μόνον τὴν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ λανθανούσης ἐφόδου πολεμίων ἀπήμαντον καὶ ἀστασίαστον ἐμφυλίου βλάβης φυλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ἐμπρησμῶν βλαπτομένοις ἀμύνουσιν. καὶ μάρτυς Παῦλος ὁ νομοθέτης αὐτοῖς ῥήμασι καθ' ἐρμηνείαν οὕτως· «τὸ τριανδρικὸν σύστημα παρὰ τοῖς παλαιοῖς διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς προεβάλλοντο, οἱ καὶ νυκτερινοὶ ἐκ τοῦ πράγματος ἐλέγοντο. συνῆσαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἀγορανόμοι καὶ δήμαρχοι· ὑπουργεῖ κολληγίον, ἀντὶ τοῦ σύστημα, ὃ περὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως ὄκει καὶ τὰ τείχη, ὥστε, τῆς χρείας καλούσης, εὐχερῶς εὐρισκομένους συντρέχειν.» οὕτως μὲν ὁ Παῦλος, ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ λόγος ἐστὶ καὶ νῦν. τοιοῦτου τινὸς ἀπείη! συμβαίνοντος ἀνὰ τὴν πόλιν, οἱ τυχὸν ἐπικαίρως ἐξ αὐτῶν εὐρισκόμενοι βοῶντες τῇ πατρίῳ Ῥωμαίων φωνῇ «omnes collegiati concurrite,» οἷον εἰπεῖν, «πάντες ἐταῖροι συνδράμετε.» 51 Τούτων οὕτως προαχθέντων, ἕκτον καὶ ἐπτακοσιοστὸν ἔτος τῇ πόλει ἐκεχωρήκει. Καῖσαρ δὲ μοναρχῶν πάσας μὲν ἀπέπαυσε τὰς ἀρχάς, τὴν δὲ τῶν ὄλων δύναμιν ἀρχῶν ἀνεζώσατο μόνος. καὶ τρισὶν ἐνιαυτοῖς διαρκέσας αὐτὸς μὲν ἐν τῇ βουλῇ κατεσφάγη, τὸ δὲ λοιπὸν Καῖσαρ ὁ νέος ἀδελφιδουὺς ἐκείνου, μεθ' ὃν τὸ κράτος εἰς τοὺς Καίσαρας περιέστη. 82 ΛΟΓΟΣ Β ΠΕΡΙ ΚΑΪΣΑΡΟΣ ΚΑΪ ΤΩΝ ΚΑΪΣΑΡΟΣ ἘΠΙΣΉΜΩΝ 1 Οἱ τυραννίδα καθ' ὄντινα οὖν καιρὸν τολμήσαντες οὐ μόνον τοὺς ἐν οἷς ἐγένοντο καιροῖς ἐλυμήναντο ἀλλὰ καὶ τοῖς μεταγενεστέροις πρὸς βλάβης ἐγένοντο, ζηλωτὰς κακῶν τοῖς ὑπηκόοις ἀπολιμπάνοντες. Μαρίου τοίνυν τυραννήσαντος καὶ ὑπουργήσαντος, Σύλλας ἀναστάς ἀντετυράννησεν· αὐτῶν δὲ ἀλλήλοις ἀντιφερομένων, ἡ Ῥωμαίων μεταίχιμον οὕσα τοῖς τυράννοις ἐσπαθίζετο πολιτεία.

καὶ Μάριος μὲν ἐν προοιμίῳ τῶν Σύλλου ἐκράτει δυνάμεων, τῆς δὲ Τύχης ἐκάτερον διαφθεῖραι σπουδαζούσης, νῦν μὲν ὁ Σύλλας, νῦν δὲ ὁ Μάριος ἐκράτει· πέρας δὲ ἐκατέροις ὄλεθρος. Μάριος μὲν γὰρ ἐλαττωθεὶς εἰς τεμάχη λεπτὰ πρὸς τοῦ Σύλλου κατετημήθη, Σύλλας δὲ μετὰ τὴν νίκην σκώληκας ἀναβλύσας καὶ ἕτερον οὐδὲν παρὰ τὴν Εὐτυχοῦς προσηγορίαν ἐκ τῆς νίκης λαβὼν ἀπεφθάρη. περιόντι δὲ ἔτι τῷ Σύλλᾳ προσπελάσας ὁ Πομπηῖος ἐζήλου τε αὐτὸν καὶ γαμβρὸς ἐγένετο, Ἀντιστίαν τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς γάμον ἐλών, καὶ ὄλος ἦν ἐκείνου. νοσῶν δὲ Καῖσαρ ἐξ ἀρχῆς πρὸς Πομπηῖον, Ἰουλίας ἤδη τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς τελευτησάσης, ἦν ἔτυχε πρὸς γάμον Πομπηῖῳ δούς, τὴν ἐναντίαν ἠσπάσατο καὶ Μάριον ἐτίμα καὶ τοῖς αὐτοῦ τρόποις ἀπήγετο. συγχέονται οὖν ἄμφω κατ' ἀλλήλων ὡς εἰ κληρονόμοι τῶν τυράννων, ἔθνους μὲν παντὸς ὅσον ἦν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, Πομπηῖῳ, βαρβάρων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς δύνοντα ἥλιον καὶ τὴν ἄρκτον ἐνέμοντο, τῷ Καίσαρι ἅμα τῷ στρατιωτικῷ συναιρομένων· καὶ δῆλα τὰ λοιπὰ. 2 Κρατεῖ δὲ τῶν ὄλων ὁ Καῖσαρ καὶ ἐπὶ τριακοσίοις αἰχμαλώτοις θριαμβεύων βασιλεῦσιν ἀναβὰς εἰς τὴν Ῥώμην οὐ βασιλέως τί δ' ἂν εἶη μείζον; ἢ γ' οὖν μονάρχου τινὸς ὑπέμεινε ὑπελθεῖν προσηγορίαν, ἄλλην δὲ τινα καὶ τῇ Τύχῃ ἠγνοημένην ἐζήτει τιμὴν. ὡς γὰρ ἐκ τοῦ Καπιτωλίου μετὰ τὸν θρίαμβον ἐπὶ τὴν βουλήν ἐφέρετο, ἐκδραμόντος τινὸς τῶν ἐν τέλει τῆς 84 στρατιᾶς καὶ στέφανον ἀγνοοῦντι περιθεμένου, λαβὼν αὐτὸς ἔρριψεν ἀγανακτῶν, ὡς ὕβριν ὑπομένειν ὑπολαβὼν εἰ βασιλεὺς χρηματίσει ὁ τοσοῦτος βασιλέας εἰς δουλείαν ὑπαγαγὼν καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Τύχην ἐλών. οὕτως ἐμφορηθεὶς ταῖς εὐπραγίαις ἠξίωσε μόνις θεὸς τε ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς καὶ ὑπάτος καὶ μόναρχος ἐς αἰεὶ καὶ Ῥωμαίων μὲν πρῶτος, ἐπίτροπος δὲ τῶν ἀπανταχοῦ βασιλέων καὶ ἵππαρχος καὶ πατὴρ πατρίδος καὶ στρατηγὸς καὶ φύλαξ πόλεως καὶ πρῶτος δημάρχων χρηματίσαι, στολὴν ταῦτα πάντα σημαίνουσαν ὑποδύς. καὶ ὄνομα μὲν αὐτῇ τριουμφάλια οὐδὲ γὰρ ἦν εὐπορον οὕτω πολυσήμαντον ἐξευρεῖν τῇ στολῇ προσηγορίαν, χιτῶν δὲ ἦν, ἔνδον μὲν ἐκ πορφύρας, ἔξωθεν δὲ χρυσὸς ὄλος, ὥσπερ ἐλασθέντος διεστηκῶς τοῦ χρυσοῦ· καὶ λῶρος ἄνωθεν· οὕτω δὲ τὴν χρυσήλατον ἐπωμίδα Ῥωμαίοις ἀρέσκει καλεῖν. ταύτην τὴν στολὴν ἔθος ἐκράτησεν ἐξ ἐκείνου τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας ἀπέχεσθαι ὅταν ἐπὶ βασιλεῦσιν αἰχμαλώτοις θριαμβεύσωσιν· καὶ τοῦτο δῆλον ἐν ἡμῖν ἀπεδείχθη ὅτε Γελίμερα τῶν Βανδύλων καὶ Λιβύης βασιλέα πανεθνῆι θεὸς αἰχμάλωτον τῇ καθ' ἡμᾶς παρεστήσατο βασιλείᾳ. οὐδὲ γὰρ ἦν ὁμοσχίμονα τὸν νικητὴν πορφύραν περικειμένῳ γίνεσθαι τῷ κρατηθέντι. τοιοῦτοις τὸν Καίσαρα τῆς Τύχης ἐπὶ τριετῆ χρόνον διαπαιζούσης φρυάγμασιν, ἡ φύσις ἔπεισεν ἄνθρωπον εἶναι. 3 Ὁκταβιανὸς δὲ μετ' αὐτόν, ἀδελφιδοῦς ἐξ Ἀτίας τοῦνομα τῆς ἀδελφῆς αὐτῷ γενόμενος καὶ θετὸς παῖς, διαδεξάμενος τὴν αὐτοκράτορα τιμὴν, θεὸς μὲν δῆθεν εὐσεβῶς μετριάζων ὀνομάζεσθαι παρητεῖτο, θεῖος δὲ μᾶλλον· καὶ τοῦτο πᾶσι τοῖς μετ' αὐτόν τὸ ἀξίωμα περιετέθη. τὸ μὲν γὰρ τῶν φύσει πεφυκότων ἐστίν, τὸ δὲ τῶν θέσει, τιμῆς ἢ μᾶλλον βλασφήμου κολακείας χάριν τοῖς βασιλεῦσι περιτιθέμενον. τοῖς δὲ ἐπισήμοις χρήσασθαι, οἷς Καῖσαρ ὁ μέγας, τέως οὐκ ἔσχεν· πρῶτον μὲν, ὅτι κοινωνοὺς εἶχε τῆς ἀρχῆς Ἀντώνιον καὶ Λέπιδον, νέος δὲ ὢν κομιδῇ καὶ τὴν λεγομένην παρὰ Ῥωμαίοις βούλλαν, οἷον εἰ ψῆφον, φορῶν, 86 τῆς Καίσαρος ἠξιοῦτο προσηγορίας. ὅθεν ἔτι καὶ νῦν τοῖς εἰς βασιλείαν προαγομένοις οὐ πρότερον τὰ ταύτης ἐπιτίθεται σύμβολα πρὶν στρεπτόν τῷ τραχήλῳ περιθέντες αὐτῷ οἱ ἐν τέλει τῆς στρατιᾶς ἄξιον εἶναι τῆς βασιλείας ἀποφῆνωσιν, Καίσαρα δεικνύντες αὐτὸν καθάπερ τὸν νέον Καίσαρα καὶ τῆς τοῦ πρώτου Καίσαρος ἄξιον τιμῆς τε καὶ προσηγορίας. ὥσπερ γὰρ Πέρσαις ἐστὶ νόμιμον τὸν ἐκ βασιλέως τεχθέντα προάγειν ἑαυτοῖς εἰς βασιλείαν, οὕτω Ῥωμαίοις τοῖς τὸ πάλαι μὴ τῷ τυχόντι ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἐκ τῆς Καίσαρος σειρᾶς κατιοῦσιν ἐγχειρίζειν τὸ κράτος. μέσος οὖν ἦν ὁ νέος Καῖσαρ, μήτε τῆς ὅλης ἐπειλημμένος τοῦ

κράτους τιμῆς διὰ τοὺς κοινωνοὺς τῆς ἀρχῆς, μήτε μὴν ἀμοιρῶν, τὸ δὲ πλεόν ἔχων παρ' ἐκείνοις διὰ τὸ Καίσαρος ἐπώνυμον, ὃ περιῶν ἔτι ὁ θεῖος αὐτῷ περιέθηκεν, διάδοχον ἑαυτοῦ καταλείψαι ψηφισάμενος. ὡς δὲ Λέπιδος μὲν ἐτελεύτα, Ἀντώνιος δὲ πρὸς Κλεοπάτραν ἔρρεψεν, Φουλβίαν τὴν ἀδελφὴν τοῦ νέου Καίσαρος συνοικοῦσαν αὐτῷ τὸ πρὶν ἀποπτύσας, Αἴγυπτόν τε εἶλε μετ' Ἀντωνίου καὶ τοὺς ἐμφυλίους ἔπαυσε θορύβους τῆς Ῥώμης, ὄγκωθεις καὶ αὐτὸς θεὸς τε ἐχρημάτισεν ὁ ἄρτι μετριάζων καὶ ναοὺς ὠσιωμένους πρὸς τιμῆς αὐτῷ ἀπεδέξατο καὶ ἀρχιερέα ὡς εἰ θεὸς ἐπεμβόλιμος προεχειρίσατο, πρῶτον αὐτὸν τῶν ἱερέων τῶν τότε νομισθέντων θεῶν ἀποδείξας, ἐπισήμοις τε πᾶσιν ἐχρήσατο, οἷς ὁ πατήρ, καὶ στρατείας καὶ τάξεις καὶ δορυφόροις, ὅσοις ὁ Ῥωμύλος τε καὶ πάντες οἱ ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τούτων ἐχρήσαντο, μόνον τὸν ἵππαρχον εἰς ἔπαρχον μεταβαλὼν, ὀχήματι τιμήσας ὑπερηφάνῳ ἐξ ἀργύρου πεπονημένῳ, καὶ τάξιν πολιτικὴν ἀπονείμας αὐτῷ πειθαρχεῖν, Αὐγουσταλίους ἐξ αὐτοῦ καλέσας αὐτούς, περὶ ὧν ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῶν ὑπάρχων μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν. ἠπίως δὲ ὅμως ἐχρήσατο τοῖς ὑπηκόοις, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους εἰπεῖν ἐπ' αὐτῷ τῇ πατρίῳ φωνῇ· *utinam nec natus nec mortuus fuisset*. ἀπηύχοντο γὰρ αὐτοῦ τὴν γένεσιν, ὅτι μόνος ἐστήριξε τὴν τῶν Καισάρων 88 ἡγεμονίαν καὶ ὁμοίως τὴν τελευτὴν διὰ τὸ ἦπιον ἅμα καὶ τὸ 88 τῶν ἐμφυλίων στάσεων ἀναιρετικόν· οὐδὲ γὰρ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιος ἀνήφθη πόλεμος. 4 Ἐχρήτο δὲ στολῇ ἐπ' εἰρήνης, οἷα ποντίφεξ, ἀντὶ τοῦ ἀρχιερέως γεφυραῖος, πορφυρᾶ, ποδήρει, ἱερατικῇ, χρυσῷ λελογχωμένῃ, ἀμφιβλήματι δὲ ὁμοίως πορφυρῷ, εἰς χρυσοῦς αὐλακας τελευτῶντι, τὴν τε κεφαλὴν ἔσκεπε δι' ἃς ἐν τῇ γραφείῃ μοι Περὶ Μηνῶν πραγματεία ἀποδέδωκα αἰτίας. ἐπὶ δὲ τῶν πολέμων παλουδαμέντοις· αἱ δὲ εἰσι δίπλακες ἀπὸ κόκκου, πρωτείας μετάξης κλωστής, χρυσῇ περόνῃ λιθοκολλήτῳ ἀναρπαζόμεναι τοῖς ὤμοις, ἦν ἡμεῖς μὲν φίβουσαν ὡς Ἴταλοὶ καλοῦμεν, κορνουκόπιον δὲ ἰδίᾳ πως ἐν τοῖς βασιλείοις ἔτι καὶ νῦν λέγουσιν· ἐν δὲ ταῖς εὐωχίαις λιμβοῖς πορφυροῖ δὲ εἰσι τρίβωνες ποδήρεις Μαιανδρίοις γραμμαῖς, ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων χρυσοῖς τουβουλαμέντοις, οἷον εἰ σωληνωτοῖς, ὑφάσμασι διαλάμποντες καὶ παραγῶδαις ἀυριγάμοις, ἀντὶ τοῦ χιτῶσι χρυσοῖς γαμματίσκοις ἀναλελογχωμένοις, ἀπὸ τῆς περὶ τοὺς πόδας ὥας καὶ τελευτῆς τοῦ ἐσθήματος ἐξ ἐκατέρων τῶν πλαγίων εἰς γάμμα στοιχείον διαζωγραφοῦσι χρυσῷ τὸν χιτῶνα· ἐν δὲ τῇ βουλῇ χλαμύσι, πορφυραῖς μὲν πῶς γὰρ οὐχί;, πρὸς δὲ τὸ πέρασ τῆς ποδήρους ὥας γραμμαῖς τετραγώνοις δι' ὅλου χρυσῷ κοσμουμέναις σηγμένα αὐτὰς οἱ τῆς αὐλῆς καλοῦσιν, ἀντὶ τοῦ χρυσοσημα· τὸ δὲ πλῆθος ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν χλαμύδων σηγμένα βραττεολάτοις καὶ γεμμάτοις καὶ λαγκιολάτοις, ἀντὶ τοῦ χρυσοπετάλοις διαλίθοις καὶ λογχωτοῖς, καὶ τοῖς λοιποῖς τῆς βασιλείας ἐπισήμοις, περὶ ὧν κατὰ λεπτόν ἀφηγεῖσθαι περιττόν ὑπολαμβάνων πάρεμι, τοῦ λόγου με τὸ λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῆς ποτε πρώτης τῶν ἀρχῶν κατὰ τάξιν ἄγοντος. 90

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἘΠΑΡΧΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ

5 Τὸ μὲν περίβλεπτον τῆς ἀρχῆς καὶ μόνῳ τῷ σκήπτρῳ παραχωροῦν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀμυδρᾶς σκιάς ἦν ἔτι καὶ μόνῃν δοκεῖ διασώζειν ἱκανοῖς ἂν τις καταλάβοι γνωρίσμασιν· πέφυκε γὰρ τὰ τῶν πραγμάτων ὑπέροπτα καὶ ἐξ αὐτῆς καταλαμβάνεσθαι τῆς ἐλαττώσεως· δεινὸς δὲ ὁ χρόνος ἐκφαγεῖν τε καὶ ὑπεργάσασθαι τὰ γένεσιν ἅμα καὶ φθορὰν εἰληχότα. ἀλλ' ἡ βασιλέως ἀρετὴ τοσαύτη τίς ἐστίν, ὥστε παλιγγενεσίαν δι' αὐτοῦ τὰ πρὶν ἐξολωλότα καταδοκεῖν. 6 Οὕτως οὖν τῶν ἀρχῶν ὡς ἔφθην εἰπὼν ἄχρι τῆς Καίσαρος τοῦ πρώτου ἐπικρατείας προελθουσῶν, αὐτὸς μετὰ τῆς Τύχης· ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι ζύμπαν ἐξηλλοίωσε τὸ πολίτευμα, ὑπάτοις μὲν μηδὲν παρὰ τὴν προσηγορίαν ἀπολιπὼν, εἰς μῆνυμα τοῦ

χρόνου δῆθεν· ὕφ' ἑαυτῶ δὲ τάξας τὸν σύμπαντα στρατόν, δέδωκε τοῖς μετ' αὐτὸν ἢ δι' ἑαυτῶν πλὴν εἰ μὴ γε τὸ τρυφᾶν προτιμῶν ἢ διὰ στρατηγῶν, ὧν ἂν θέλωσιν, ἢ δι' ὑποστρατήγων, τῶν παρὰ Ῥωμαίοις λεγομένων ληγάτων, τοὺς ἐνισταμένους διεργάζεσθαι πολέμους, μόνῳ τῷ ἱπάρχῳ, ὃς ἦν αὐτῷ Λέπιδος μοναρχοῦντι, καταλείπων μετὰ μείζονος αὐθεντίας τὴν δύναμιν· ὃν μετ' αὐτὸν Ὀκταβιανὸς Καῖσαρ, ὡς εἴρηται, ὕπαρχον ἑαυτῷ οὐ τῆς αὐλῆς μόνης ἀλλὰ μὴν καὶ στρατιᾶς ἀπάσης καὶ πολιτικῆς τάξεως, ἦν οὐκ εἶχε πρότερον, ἀναδείξας, ὡς βραχὺ παρατραπείσης τῆς λέξεως ἐξ ἀφυλάκτου συνηθείας, ἀντὶ ἱπάρχου ὕπαρχος προσηγορεύθη. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς Ῥώμης ἐφ' ἧς καὶ μόνης τὴν αὐλὴν παλάτιον καλεῖσθαι νόμος ὕπαρχος τοῦ Καίσαρος ἐνόμιζεν, οἷον εἰ δεύτερος μετ' ἐκείνου, ἐπὶ δὲ τῶν κάστρων οὕτω δὲ τὰς ἐν πολέμῳ παρεμβολὰς Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν πραιφεκτος πραιτωρίῳ, οἷον εἰ προεσθηκῶς τοῦ πραιτωρίου· τὸ γὰρ στρατηγικὸν ἐπὶ ξένης κατάλυμα πραιτώριον ἐκείνοις ἔδοξεν ὀνομάζειν, κἂν εἰ τυχὸν αὐτὸν τὸν Καίσαρα ἀνελίξεσθαι 92 ἐπ' ἐκείνου συμβαίνει. ἠῦρον δὲ καὶ στερεὰν αἰτίαν ἧς ἔνεκα τῇ τοῦ ἐπάρχου προσηγορίᾳ καὶ τὸ τῶν πραιτωρίων προστίθεται γνώρισμα, ὡς εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν πρὸς τι καὶ μὴ δοκεῖν ἀσήμαντον ἔχειν τὴν ἐξοχὴν, συνώνυμον δὲ τῷ πολιάρχῳ, ὃν καὶ αὐτὸν ὕπαρχον ὀνομασθῆναι προεδήλωται, πραιτώρα οὐρβανὸν τὸ πρὶν προσαγορευόμενον. Τράγκυλλος τοίνυν τοὺς τῶν Καισάρων Βίους ἐν γράμμασιν ἀποτείνων Σεπτικίῳ, ὃς ἦν ὕπαρχος τῶν πραιτωριανῶν σπειρῶν ἐπὶ αὐτοῦ, πραιφεκτον αὐτὸν τῶν πραιτωριανῶν ταγμάτων καὶ φαλάγγων ἡγεμόνα τυγχάνειν ἐδήλωσεν. ὥστε οὐ μόνον ἂν τις λάβοι τὸν ὕπαρχον τῆς αὐλῆς, ἦν καὶ πραιτώριον πολλαχοῦ καλουμένην κατὰ τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐδηλώσαμεν ἀλλὰ μὴν καὶ κατὰ τὸν πληθυντικὸν καλῶς ὀνομασμένον· οὐ μόνον γὰρ λέγεται πραιφεκτος πραιτωρίου ἀλλὰ καὶ πραιτωρίων, οἷον εἰ ἡγεμῶν τῶν πραιτωριανῶν, ὑπακουομένου ταγμάτων ἢ σπειρῶν ἢ στρατευμάτων ἢ δυνάμεων. 7 Αἰτίας μὲν οὖν ἂν τις τοιαύτας οὐκ ἔξω λόγου ἐπὶ τῆς προσηγορίας τῆς ἀρχῆς ἀποδοίη, ἥτις καθάπερ ὠκεανός τις τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας ἐστίν, «ἐξ ἧσπερ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα.» σπινθηρες γάρ τινες ὥσπερ ἀφθάρτου πυρὸς αἱ λοιπαὶ τῆς πολιτείας ἀρχαὶ ἐκείνης, τῆς ἀληθῶς ἀρχῆς τῶν ἀρχῶν, δείκνυνται οὔσαι. οὐδὲ γὰρ εἶναι ἂν ἄνευ ἐκείνης δύναιντό ποτε, καθ' ὃν δὲ μὴδὲ αὐταὶ μὴδὲ μὴν αἱ τελοῦσαι ὑπ' αὐτὰς ὡς ἂν εἰ τάξεις τινὲς συνεστάναι δύναιντο, μὴ τὴν δαπάνην αὐταῖς τε καὶ τοῖς σὺν αὐτῶν ἡγουμένοις χορηγούσης τῆς ἐπαρχότητος. ὃν γὰρ τρόπον τις σκεῦος μέγιστον ἐξ ἀργυρίου πεπονημένον οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἀλλ' ἐκ προγόνων ἔχει κεκτημένος, 94 εἶτα πρὸς πενίαν ὑποσυρόμενος καταλύει μὲν τὸ σκεῦος, ὀλίγα φροντίσας ἰσχύος τε καὶ κάλλους, πολλὰ δὲ καὶ ἀσθενῆ ἐξ αὐτοῦ σκευῦφια κατασκευάζων πολὺν ἄργυρον ἐξ εὐτελείας ἢ μέγιστον ἐξ ἑνὸς καὶ ἀρχαῖον ἔχειν φαντάζεται· οὕτως, τῆς μεγίστης ἀρχῆς καταλυομένης, πολλαὶ τινες καὶ τάχα περιτταὶ ἀνέφυσαν ἀρχαὶ, μᾶλλον τῆς Τύχης ἀπαρεσθείσης τῷ ποιητῇ εἰπόντι «οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω.» οἱ μὲν γὰρ λεγόμενοι στρατηλάται τὴν τῶν κομίτων ἔχουσιν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος καὶ μόνην τιμὴν ταύτη καὶ κομιτιανούς τοὺς δευτεροστρατηλατιανούς ἢ παλαιότητος οἶδεν· κόμιτας δὲ τοὺς φίλους καὶ συνεκδήμους Ἴταλοὶ λέγουσι καὶ κομιτᾶτον ἀπλῶς τὴν βασιλέως συνοδίαν, ἢ δὲ τοῦ λεγομένου μαγίστρου φροντίς ἀρχὴ μὲν οὐκ ἔστιν οὕτως ἐγκεκριμένη, μεγίστη δὲ ὅμως, καὶ ἐγγὺς τῆς ὑπάρχων ἀνίπταται τιμῆς τε καὶ δυνάμεως· περὶ ἧς πρὸς τῷ τέλει τῆσδε τῆς ἱστορίας ἔρω· δεῖ γὰρ αὐτὴν νεωτέραν οὔσαν μὴ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν ἀρχῶν συναριθμεῖν, δοῦναι δὲ αὐτῇ χώρον, ὃν ὁ χρόνος αὐτῇ παρεχώρησεν. 8 Ἐξήρηται δὲ ὅμως καὶ πάσας ἀναβέβηκε τὰς ἀρχὰς ἢ ὕπατος τιμὴ καὶ τῇ μὲν δυνάμει τῆς ἐπαρχότητος μείων, τῇ δὲ τιμῇ μείζων. ἢ μὲν γὰρ τὴν ὅλην διέπει πολιτείαν, οἴκοθεν μὲν οὐδὲν παρέχουσα, τὸ δὲ δημόσιον διοικοῦσα· ἢ δὲ πλοῦτόν τε βαθὺν οἴκοθεν νιφάδων δίκην

ἐξαυλακίζει τοῖς πολίταις καὶ τῷ χρόνῳ τὴν προσηγορίαν χαρίζεται κακὴ πλάνης ἀπαλλάττει τὰ συναλλάγματα, πολέμους μὲν τὸ λοιπὸν οὐκ ἀναδεχομένη, μήτηρ δὲ ὡπερ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας τυγχάνουσα· ἐναντίως γὰρ ἔχει πρὸς τυραννίδα καί, κρατούσης ἐκείνης, οὐχ ὑφίσταται· τοιγαροῦν ἅμα Βρούτος ὁ τῆς σωφροσύνης ἔκδικος καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπέρμαχος τὴν ὑπατον ἐξέλαμψε τιμὴν, ἅμα Ταρκύνιος ὁ τύραννος ἀπωλώλει. ὁ δὲ ἡμέτερος πατήρ τε ἅμα 96 καὶ βασιλεὺς ἡμερώτατος ταῖς μὲν ἐπανορθώσει τῶν πραγμάτων καὶ δωρεαῖς τῶν ὑπηκόων ὑπατός ἐστιν ἐφ' ὅσον ἐστίν, τῇ δὲ στολῇ γίνεται ὅταν κοσμεῖν τὴν τύχην ἐθελήσοι, βαθμὸν ἀνώτερον βασιλείας τὴν ὑπατον τιμὴν ὀριζόμενος. 9 Ὅτι δὲ κατὰ τὸ πρόσθεν εἰρημένον μόνῳ τῷ σκῆπτρῳ ἀνέκαθεν ἡ ἀρχὴ παρεχώρησεν, τὴν ἴσην ἐκείνῳ λαχοῦσα τιμὴν, ἄντικρυς ἐκ τῆς βασιλείας ἔστι λαβεῖν. συναγομένης γὰρ τῆς βουλῆς πάλαι μὲν ἐν τοῖς καλουμένοις σενάτοις, οἷον εἰ γερουσίαις, καθ' ἡμᾶς δ' ἐπὶ τοῦ παλατίου, οἱ τῶν ἐκεῖ πρωτεύοντες στρατευμάτων, προϊόντες πορρωτέρῳ τῶν οἰκείων ἑδρῶν, ἀποδέχονται γονυπετεῖς τὴν ἐπαρχότητα· ἡ δὲ φιλήματος ἀξιοῖ προσιόντας αὐτοὺς εἰς θεραπείαν τοῦ στρατοῦ· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Καῖσαρ, οἷον εἰ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς, τῆς βασιλείας ἐκλείπων, πρόσεισιν ἐκ ποδὸς δι' ἑαυτοῦ ἀποδεχόμενος τὸν ἄρχοντα· οὐ ἔνδον ἅμα αὐτοῦ γενομένου, φυλακὴ πᾶσα μηδεμίαν μετ' αὐτὸν εἶσω γενέσθαι τῶν ἀρχῶν συγχωροῦσα, ἀλλ' οὐδέ, διαλυθέντος τοῦ συλλόγου, πρὸ αὐτῆς ἀναχωρεῖν τινα τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἐπιτρέπουσα. καὶ τοῦτο ἐγκρατῶς ἐφυλάχθη ἄχρι τῶν Θεοδοσίου τοῦ Νέου καιρῶν, ὅς, ἐπεὶ νέος ἦν καὶ δι' ἑαυτοῦ προῖων κατὰ τὸ συνειθισμένον τὴν τιμὴν προσφέρειν οὐκ ἴσχυε τῇ ἀρχῇ, εἰκόνα στήσας ὥρισεν ἀντ' αὐτοῦ ἀποδέχεσθαι τὸν ὑπαρχον. καὶ τραπέισης τῆς ὀρθῆς ἐκφωνήσεως περσίκιον τὸ σκῆπτρον ὁ δῆμος καλεῖ, ὅτι πέρ ση κατὰ Ῥωμαίους τὸ «δι' ἑαυτοῦ» λέγεται. ταύτης δὲ τῆς τιμῆς καὶ ὁ τῆς πόλεως φύλαξ ἀπολαύει διὰ τοῦ μείζονος ἄρχοντος τῇ ὁμωνυμίᾳ τῆς ἰσοτιμίας ἀξιωθεῖς. ξίφος δὲ διεζώννυτο ἀνέκαθεν ὁ ὑπαρχος, οἷα καὶ τῶν ὄπλων ἔχων τὴν δύναμιν· καὶ τοῦτο δυνατὸν αὐταῖς ὄψεσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος εὑρεῖν εἴ γε τις φιλάρχαιος ὢν ἐπὶ τὴν Καλχηδόνα περαιωθεὶς τὴν Φιλίππου τοῦ ὑπάρχου εἰκόνα καταμάθοι. 98 σῖκαν δὲ τὸ ὑποζώνιον ξίφος Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἐξ οὗ σικαρίους τοὺς κρεουργούς, καὶ σικᾶτα τὴν ἐκ σαρκῶν εἰς λεπτὰ κατακοπεῖσαν ἐδωδήν. 10 Ἄλλ' «ἀρχὴν ὅσσα λέλογχεν ἔχει τέλος,» τὸ ποιητικὸν εἰπεῖν. Κωνσταντίνου γὰρ μετὰ τῆς Τύχης τὴν Ῥώμην ἀπολιπόντος καὶ τῶν δυνάμεων ὅσαι τὸν Ἰστρον ἐφρούρουσαν ἐπὶ τὴν κάτω Ἀσίαν ψήφῳ τοῦ βασιλέως διασπαρεισῶν, Σκυθίαν μὲν καὶ Μυσίαν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων φόρους ἐζημιώθη τὸ δημόσιον, τῶν ὑπὲρ Ἰστρον βαρβάρων μηδενὸς ἀνθισταμένου κατατρεχόντων τὴν Εὐρώπην· τῶν δὲ πρὸς τὴν ἕω παρὰ τὸ πάλαι δασμοῖς οὐ μετρίοις βαρυνθέντων, ἀνάγκη γέγονε τὸν ὑπαρχον μηκέτι μὲν τῆς αὐλῆς καὶ τῶν ἐν ὄπλοις ἄρχειν δυνάμεων τῆς μὲν τῷ λεγομένῳ μαγίστρῳ παραδοθείσης, τῶν δὲ τοῖς ἄρτι κατασταθεῖσι στρατηγοῖς ἐκτεθεισῶν, τὴν δὲ ἀνατολὴν πρὸς τὴν κάτω Ἀσίαν καὶ ὅσα ταύτης διοικούντα, τὸ λοιπὸν τῆς ἀνατολῆς χρηματίζειν ὑπαρχον. διεσύρη δὲ οὐδὲν ἦττον θανατώσα καθ' ἐκάστην ἢ τῆς ἀρχῆς δυναστεία ἄχρι τῶν Ἀρκαδίου, τοῦ πατρὸς Θεοδοσίου τοῦ Νέου, καιρῶν, ἐφ' οὗ συμβέβηκεν Ῥουφῖνον τὸν ἐπίκλην ἀκόρεστον, ὅς ἦν ὑπαρχος αὐτῷ, τυραννίδα μελετήσαντα τοῦ μὲν σκοποῦ ὑπὲρ λυσιτελείας τῶν κοινῶν ἐκπεσεῖν, εἰς βάραθρον δὲ τὴν ἀρχὴν καταρρίψαι. αὐτίκα μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς τῆς ἐκ τῶν ὄπλων ἰσχύος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχὴν, εἶτα τῆς τῶν λεγομένων φαβρικῶν, οἷον εἰ ὀπλοποιῶν, φροντίδος, τῆς τε τοῦ δημοσίου δρόμου καὶ πάσης ἐτέρας δι' ὧν τὸ λεγόμενον συνέστη μαγιστέριον. ὡς δὲ δύσεργον ἦν ἀποτρέφειν μὲν τὸν ὑπαρχον ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τοὺς δημοσίους ἵππους καὶ τοὺς αὐτοῖς ἐφεστῶτας, ἐτέρους δὲ κεκτῆσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τε καὶ διοίκησιν, νόμος ἐτέθη θεσπίζων, ἀντέχεσθαι μὲν τὸν ὑπαρχον τῆς τοῦ δημοσίου δρόμου φροντίδος, τὸν πρῶτον

μέντοι τῶν φρουμενταρίων πρίγκιπα αὐτὸν σήμερον συμβαίνει 100 καλεῖσθαι παρῆναι διὰ παντὸς τῷ δικαστηρίῳ τοῦ τῶν πραιτωρίων ὑπάρχου καὶ πολυπραγμονεῖν καὶ τὰς αἰτίας ἐξερευνᾶν ὧν ἔνεκα πολλοὶ ποριζόμενοι παρὰ τῆς ἀρχῆς τὰ λεγόμενα συνθήματα τῷ δημοσίῳ κέχρηται δρόμῳ ταύτῃ καὶ κουριῶσος ὠνομάσθη, ἀντὶ τοῦ περιέργος· καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι κὰν ταῖς ἐπαρχίαις τοῖς δημοσίοις ἐφεστήκασιν ἵπποις, προσυπογράφοντος τοῖς ἐπὶ τῶν δρόμων συνθήμασι καὶ τοῦ λεγομένου μαγίστρου. ὅτι δὲ οὕτως, αὐτῆς δυνατὸν ἀκοῦσαι τῆς διατάξεως ἐν μὲν τῷ πάλαι Θεοδοσιανῷ κειμένης, ἐν δὲ τῷ νεαρῷ παροφθείσης. 11 Οὕτως οὖν ὥσπερ δι' ὑποβάθρων τινῶν καταφερομένης τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν στρατιωτικούς καταλόγους ἔταξεν ἡ βασιλεία ὑπὸ τοῖς τότε καλουμένοις κόμισιν καὶ στρατηγοῖς, τὰς δὲ ἐν τῷ παλατίῳ τάξεις ὑπὸ τῷ πρωτεύοντι τῶν δυνάμεων τῆς αὐλῆς, περὶ οὗ πρὸς τέλος, ὡς ὑπεσχόμην, ἐρῶ, ὃν καὶ αὐτὸν ἄρχοντα οὐ μικρὸν, καθάπερ τοὺς λεγομένους στρατηλάτας, αἱ τῆς ἐπαρχότητος ἐλαττώσεις ἀπετέλεσαν. τὰ γὰρ πολυτελῆ τῶν οἰκοδομημάτων καταλυόμενα πολλοῖς ἐπαρκεῖ πρὸς οἰκοδομήν. καὶ ἕως μὲν τοὺς βασιλέας ἐπεξίεναι δι' ἑαυτῶν τοῖς πολέμοις συνέβαινεν, εἶχε τινα ἡ ἀρχή, εἰ μὴ τοσαύτην, πλὴν ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἰσχύν τε καὶ δύναμιν. ἐξ ὅτε δὲ Θεοδόσιος πρῶτος, τῆς τῶν οἰκείων παίδων ῥαστώνης προνοούμενος, νόμῳ δὲ τὴν ἀνδρίαν ἐχαλίνωσεν, κωλύσας δι' ἐκείνους τὴν βασιλέως Ῥωμαίων ἐπὶ πολέμους ὀρμήν, τὸ λοιπὸν τοῖς μὲν στρατηγοῖς τὰ τῶν πολέμων, τῷ δὲ μαγίστρῳ διοικεῖν τὰ τοῦ παλατίου γέγονε χώρα, ὡς μηδὲν ἕτερον ἔχειν τὴν ἐπαρχότητα ἢ μόνην τὴν ἐπὶ ταῖς δαπάναις φροντίδα, ἣν εἰκὸς ἐστὶ γίνεσθαι κατὰ τὸ ἀναγκαῖον περὶ τε τοὺς ἐξ αὐτῆς ἄρχοντας, ὡς ἔφην, καὶ περὶ ἐκείνους γε μὴν, ὧν αὐτοὶ ἄρχειν ἐτάχθησαν. 12 Εἰ δέ τις καὶ τοὺς ἐκ τῶν προρρήσεων στοχασμούς, οὓς τινες καλοῦσι χρησμούς, ἐν ἀριθμῷ λόγων παραλαβεῖν ὑπο 102 μένοι, πέρας ἔλαβε τὰ Φοντηῖῳ τῷ Ῥωμαίῳ ῥηθέντα ποτέ· ἐκεῖνος γὰρ στίχους τινὰς δοθέντας δῆθεν Ῥωμύλῳ ποτὲ πατρίοις ῥήμασιν ἀναφέρει τοὺς ἀναφανδὸν προλέγοντας, τότε Ῥωμαίους τὴν Τύχην ἀπολείψειν ὅταν αὐτοὶ τῆς πατρῴου φωνῆς ἐπιλάθωνται. καὶ τὸν μὲν λεγόμενον χρησμὸν τοῖς Περι Μηνῶν γραφεῖσιν ἐντεθείκαμεν, πέρας δὲ μᾶλλον ἔσχε τὰ τοιαῦτα μαντεύματα. Κύρου γάρ τινος Αἰγυπτίου, ἐπὶ ποιητικῇ καὶ νῦν θαυμαζομένου, ἅμα τὴν πολίαρχον ἅμα τὴν τῶν πραιτωρίων ἐπαρχότητα διέποντος, καὶ μηδὲν παρὰ τὴν ποίησιν ἐπισταμένου, εἶτα παραβῆναι θαρρήσαντος τὴν παλαιὰν συνήθειαν καὶ τὰς ψήφους Ἑλλάδι φωνῇ προενεγκόντος, σὺν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ καὶ τὴν Τύχην ἀπέβαλεν ἡ ἀρχή.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἘΠΙΣΗΜΩΝ ΤΗΣ ἘΠΑΡΧΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ

13 Ὡς οὖν ἔφην, τοῦ μὲν ἱπάρχου πρὸς τοῦ Αὐγούστου ἐκ τῶν ἀρχῶν περιαιρεθέντος, τοῦ δὲ ὑπάρχου τῶν πραιτωρίων τὴν ἐκείνου δύναμιν διαδεξαμένου, εἰκὸς ὀγκωθῆναι πλέον τὴν ἀρχήν, τοῖς ὅπλοις προστεθείσης καὶ τῆς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσεως. οὐδὲν δὲ ἥττον ἴχνη τινὰ τῆς ἱππαρχίας παραπέμεινεν αὐτῇ, μικρᾶς τινος παραλλαγῆς ἐμπεσοῦσης. μανδύην μὲν γὰρ ὁ ἔπαρχος περιεβάλλετο Κῶν ἐπ' ἐκείνης γὰρ τῆς νήσου καὶ μόνης ἡ βαθυτέρα βαφή τοῦ φοινικοῦ χρώματος τὸ πρὶν ἐπνηεῖτο κατασκευαζομένη· ἡ γὰρ ἡρέμα πως ἐπὶ τὸ φλόγινον καὶ οὐ σφόδρα βαθὺ ἀναπτομένη πρὸς Παρθυαίων ἐξηύρηται· ὅθεν καὶ Παρθικὰ τὰ φλογοβαφῆ δέρματα συμβαίνει καλεῖσθαι· ὁ δὲ μανδύης χλαμύδος εἶδος ἐστὶ τὸ παρὰ τῷ πλήθει μαντίον λεγόμενον, μὴ πλέον ἄχρι γονάτων ἐξ ὠμων 104 ἡρτημένον, σηγμένων οὐκ ἐπιβαλλομένων τῷ μανδύῃ, τῶν 104 δ' ἐν ἡμῖν λεγομένων ταβλίων, ἀντὶ τοῦ πτυχίων· ἐκείνων γὰρ ἐπιτιθεμένων οὐκ ἐξῆν ἐτέρῳ ἢ μόνῳ χρῆσθαι τῷ Καίσαρι. σηγμένα δὲ τὰ χρυσόσημα Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν, ὡς

προέφαιμεν. τοιαύτη μὲν ἡ χλαμύς, παραγώδης δέ, χιτῶν καταπόρφυρος, καὶ ζωστήρ ἐκ φοινικοῦ δέρματος, ἔφ' ἑαυτὸν μὲν ἀνακεκολλημένος, ἐξ ἄκρων δὲ τῶν πλευρῶν εἰς λεπτήν καταραφὴν ἐσπυδασμένος, καὶ σεληνίσκον μὲν ἔχων τινὰ ἐξ εὐωνύμων, χρυσῶ πεποιημένος, ἐκ δὲ τῆς ἐτέρας γλωσσίδα τινὰ ἢ γ' οὖν διάβλημα, χρυσοτελὲς καὶ αὐτό, εἰς βότρυος σχῆμα πεποιημένος, δι' ἣν ἐν τῇ Περί Μηνῶν συγγραφῇ ἀποδεδώκαμεν αἰτίαν· ὅπερ διάβλημα ἀπὸ δεξιᾶς φερόμενον καὶ ἐπὶ τὸν σεληνίσκον βαλλόμενον διαζώννυσι τὸν περιτιθέμενον ἀσφαλῶς, περόνης καὶ αὐτῆς χρυσῆς ἐνδακνούσης τὸν ἱμάντα καὶ συναπτούσης τὸν βότρυον τῷ σεληνίσκῳ· φίβουσαν αὐτὴν πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι καὶ βάλτεον τὸν ζωστήρα λέγουσιν, τὴν δὲ ὄλην κατασκευὴν τοῦ περιζώματος οἱ Γάλλοι καρταμέραν, ἣν τὸ πλῆθος καρτάλαμον ἐξ ἰδιωτείας ὀνομάζει. ὅτι δὲ οὐ Ῥωμαϊκὸν τοῦτ' ἐστὶν ῥημάτιον, μάρτυς ὁ Ῥωμαῖος Βάρρων ἐν βιβλίῳ πέμπτῳ Περί Ῥωμαϊκῆς Διαλέκτου, ἐν ᾧ διαρθροῦται ποία μὲν τις λέξις ἐστὶν Αἰολικὴ, ποία δὲ Γαλλικὴ· καὶ ὅτι ἐτέρα μὲν ἡ Θούσκων, ἄλλη δὲ Ἐτρούσκων, ὧν συγχυθειῶν ἡ νῦν κρατοῦσα τῶν Ῥωμαίων ἀπετελέσθη φωνή. 14 Τοιαύτη μὲν τῆς ἀρχῆς ἡ παρ' αὐτοῖς καλουμένη παρατοῦρα, ἀντὶ τοῦ στολή, ὄχημα δὲ ὁποῖον ἴσμεν καὶ θῆκαι· οὕτω δὲ τὸ λεγόμενον τῷ πλήθει καλαμάριον ἐκεῖνοι λέγουσιν, ὅπερ ὄγκου καὶ μόνου χάριν εἰς τύπον τοιοῦτον χρυσήλατον κατεσκεύαστο· ἑκατὸν ἔχειν χρυσοῦ λίτρας ὑπέληπται. ἕτερον 106 δὲ ἐξ ἀργυρίου βαθὺ πρὸς ὑποδοχὴν κοινοῦ μέλανος ἐξυπηρετεῖται τῷ δικαστηρίῳ καλλίκλιον αὐτό, οἷον εἰ κυαθίσκον, ἀπὸ τοῦ κάλυκος καλεῖσθαι νόμος καὶ κἀνθαρος, ὡς λεκάνη τις, ἐξ ἀργύρου ἐπὶ τρίποδος ἀργυραίου καὶ κρατῆρ ὑπὲρ τῶν τὰς ἐμπροθέσμων δίκας ἐν τῷ δικαστηρίῳ λεγόντων κείμενος· περὶ οὗ μακρηγορεῖν ἀηδὲς εἶναι κρίνων ἐξ ἀνάγκης ἀναλαβεῖν τὴν ἀφήγησιν συνωθοῦμαι, ἐκεῖνο προλέγων ὡς εἰσιν ἔτι καὶ νῦν πορθμίδες τρεῖς τῇ ἀρχῇ πρὸς τὰς ἀντιπόρθμους διαπεραιώσεις ἐκ τῆς βασιλίδος ἐπὶ τὰς γείτονας ἡπείρους. βάρκας αὐτάς, ἀντὶ τοῦ δρόμωνας, πατρίως ἐκάλεσαν οἱ παλαιότεροι καὶ κέλωκας, οἷον ταχινάς, ὅτι κέλερ κατ' αὐτοὺς ὁ ταχὺς λέγεται, καὶ σαρκιναρίας, ἀντὶ τοῦ ὀλκάδας, ὅτι σάρκινα κατ' αὐτοὺς τὸ ἄχθος καλεῖται. τοιαῦτα μὲν τινὰ καὶ ταῦτα. πρὸς δὲ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. 15 Νόμος ἦν καὶ γὰρ ἄρτι παρεφθάρη τοὺς μὲν ἀπὸ ψήφων τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς δίκας λέγοντας μετὰ ἔφρασις αὐθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐμπροθέσμως αὐτάς κατὰ τὸν ἔκκλητον νόμον ἀναπέμπειν, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτικῶν δικαστηρίων ἀπὸ ψήφων αὐτῶν ἐπὶ τὴν βασιλείαν· κάκεινας μὲν καλεῖσθαι τεμποραλίαις, ἀντὶ τοῦ ἐμπροθέσμως, ταύτας δὲ σάκρας, οἷον θείας, διὰ τό, ὡς ἔφην, πρὸς τὴν βασιλέως ἀκρόασιν μετ' ἔκκλητον ἀναπέμπεσθαι. θαῦμα μέγιστον καὶ πανευδαίμονος πολιτείας τεκμήριον· βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑπέμενε χαμαιζήλου δικαστοῦ λειτουργίαν ὑφίστασθαι καὶ κρίνειν πράγματα, ἴσως καὶ σφόδρα γλίσχρης ὑποθέσεως ἀνεχόμενος, καθάπερ ὁ ἡμερώτατος ἡμῶν βασιλεὺς διὰ τὴν περὶ τοὺς ὑπηκόους στοργήν, καίτοι τὰ πλεῖστα κατὰ πολεμίων ἀγρυπνῶν καὶ προκινδυνεύειν ἡμῶν διὰ σπουδῆς ἔχων. εἰ μὴ σφαλερωτέραν ἡμῖν τὴν εἰρήνην ὁ δῆμος θεηλάτοις διχονοίαις ἀναπτόμενος ἀπετέλει, ἥς ἔνεκα βαρυτέραν τὸ δημόσιον δαπάνην ὑφίσταται πρὸς φυλακὴν τῆς εἰρήνης ἢ πρὸς ἀναχαιτισμὸν τῶν πολεμίων· ἔνθεν 108 ἢ τῶν λεγομένων νόβων ἀναλωμάτων ἀφορμὴ καὶ στένωσις τῶν ἀναγκαίων. εἰ γὰρ τοὺς ἐμπροσθεν βεβασιλευκότας ῥαστώνη διέλυσε, πῶς ἂν ἡρέμησεν οὗτος, ὑπὸ μὲν μηδὲ ὄλως χαλῶμενος, τροφῆς δὲ χάριν μηδὲ ἄρτου ξηροῦ πρὸς κόρον ἀπτόμενος; 16 Τῆς τοιαύτης οὖν συνηθείας ἤδη πρότερον εἰς τρυφὴν ἀναλυθείσης καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἅμα τοῖς ὅπλοις καὶ αὐτὴν τὴν μέχρι λόγων φροντίδα τῶν κοινῶν ἀποπτυσάντων, νόμος ἐφοίτησεν, τὸν ὑπαρχον ἀκροάσασθαι τῶν σακρῶν διατυπῶν, πᾶρμα καὶ μετὰ τὴν ἐναλλαγὴν ἀρκοῦν ἐπιδειξαι τὴν οὖσαν αὐτῷ τὸ πάλαι θειότητα. λευχείμων μὲν γὰρ ὁ ὑπαρχος ἐπὶ τοῦ βήματος, καὶ τάξις ἀρμοδία

ώσαύτως ἔσταλμένη μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τῶν δικῶν κύριοι λαμπροφανεῖς, καὶ σιγὴ κατασκέπουσα τὸ δικαστήριον, καὶ ῥητόρων οἱ διαφανέστατοι ἀξίας ἑορτῶν ἀμπεχόμενοι στολάς, καὶ ὁ τρίπους ἐν μέσῳ τοῦ ἀκροατηρίου, ἐξηρητημένου κατὰ μέσον τοῦ κανθάρου, καὶ κρατὴρ παρακείμενος, δι' οὗ ποτε πληρούμενος ὁ κἀνθαρος ὕδατος τοσοῦτον ἐδίδου καιρὸν τῷ τῆς δίκης τέρματι ἐφ' ὅσον διὰ τινος γνώμονος τοῦ ἐνότος αὐτῷ ὕδατος διηθουμένου ὁ κύαθος ἀπηλλάττετο, καὶ ὁ λόγος τοῖς λέγουσιν ὅλως πρὸς θεῖον δικαστὴν ἀνυψούμενος. τούτων πάντων ἀπολομένων, οὐδὲ ἵχνος τὸ λοιπὸν ἀπέμεινε σεμνότητος τῷ δικαστηρίῳ, τῶν συνεδρευόντων μόνον ἐν παραβύστῳ μετὰ γέλωτος τῶν περιεστηκότων ὡσπερ ἐν μίμοις τινῶν δῆθεν δικῶν ἀκροωμένων. καὶ τάξις οὐδεμία ἢ μήνυμα κατὰ τὸ πρόσθεν συνειθισμένον παραδηλοῦν τὸν χρόνον τῆς ἡμέρας· ὁ γὰρ τῆς τάξεως προεσθηκῶς σουβαδιούβαν αὐτὸν ὠνόμασαν, οἷον εἰ ὑποβοηθόν, πραττούσης τῆς ἀρχῆς, ἐστὼς ἐπὶ κορυφῆς τῶν ὑπηρετουμένων τροχίσκους τινὰς οὐκ εὐτελεῖς ἐξ ἀργύρου πεπονημένους, γραφὰς τῶν ὠρῶν ἔχοντας τῆς ἡμέρας τοῖς Ἰταλῶν ἀριθμοῖς καὶ γράμμασιν, ἐμβριθῶς ἀφιεῖς ἑξαπίνης ἐπὶ τὸ ἔδαφος θρόον ἀπετέλει σεμνόν, παραδηλοῦντος τοῦ βαλλομένου τροχίσκου κατὰ τοῦ μαρμάρου τὴν τῆς ἡμέρας ὥραν. 110 17 Καὶ τούτου τοῦ σεμνοῦ καὶ οὕτως ἀξιοπρεποῦς σχήματος ἀπολομένου, οἷα τῆς ἀρχῆς ἢ μηδ' ὅλως ὀρωμένης ἐπὶ τοῦ βήματος ἢ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Καππαδόκου, περὶ οὗ ὕστερον ἐρῶ, ἐν κοιτῶνί τινι λανθανούσης, οὐδεὶς τὸ λοιπὸν ἀξιόλογος παρήλθεν ἐπὶ τὴν τάξιν οὕτως ἀπερριμμένην καὶ μᾶλλον αἰσχύνῃ ἢ τιμῇ τινα τῷ προσιόντι φέρουσαν. συγκατέπεσεν οὖν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα καὶ προσευτελίσθη παρὰ πᾶσαν ἢ πρώτη καὶ ἀνίσχουσα τῶν ἀρχῶν, καθ' ὄντινα οὖν καιρὸν ἐπὶ τὴν αὐλὴν εὐτελῶς ἔλκομένη, τὸ πρὶν μηδέποτε, μὴ τί γε πάσης τῆς βουλής προτρεχούσης ἐν τοῖς λεγομένοις σιλεντίοις ἐπὶ τῆς αὐλῆς φαινομένη, κατὰ τὸ πρόσθεν εἰρημένον τελευταία μὲν πασῶν εἰσιούσα τῶν ἀρχῶν, πρώτη δὲ προϊούσα, τῆς βασιλέως εἰκόνας ἀντ' αὐτοῦ παραπεμπούσης αὐτήν· ἔνθεν τοῦ πρώτου τῶν λεγομένων σιλεντιαρίων ἀμισσιωνάλιος καλεῖται ἐξ ἑωθινοῦ πρὸς τῆς βασιλείας πρὸς αὐτὴν στελλομένου καὶ γονυπετῶς προτρέποντος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρελθεῖν, ἢ δὲ μόγις καὶ ἀπαξιούσα τὸν σκυλμὸν ἐκινεῖτο. 18 Ὑπόλοιπον περὶ τῆς τάξεως κατὰ λεπτὸν ἀφηγήσασθαι, πόσοις τε καὶ ποίοις συμπληροῦται καταλόγοις, ἔθη τε καὶ νόμους ἀπαριθμήσασθαι. πέπεισμαι γὰρ ἤδη μὴδὲ μνήμην τινὰ σώζεσθαι τῶν ἄρτι διαπεσόντων, ἀπαιδευτῶν οἷα καὶ μηδεμίαν πείραν δικαστηρίου παρειληφότων ἐπεμβαινόντων τοῖς ποτε μόγις πρὸς τῶν ἐμπειροτάτων καὶ πρὸς γῆρας ἤδη σεμνοφανῆς ἀφικομένων μετ' εὐχῆς χειριζομένοις. νόμος γὰρ ἦν, οὐ ψιλὸς ἀλλ' ἐν γράμμασιν, μηδενὶ παντελῶς ἐπιτρέπων ἐπὶ τὸ τοῦ βοηθοῦ ἀναβαίνειν φρόντισμα πρὶν ἄν, γένους τε μετριότητι καὶ λόγων ἐλευθερίων παρασκευῇ κοσμούμενος καὶ ἔνατον ἐνιαυτὸν ἐπὶ τῆς δέλτου διαπρέψας, δι' ὅλης τε ἐλθῶν τῆς τῶν πραγμάτων 112 πείρας καὶ τὴν ἀπὸ τῆς νεότητος τόλμαν εἰς ἐπιείκειαν μεταβαλὼν, τιμῆς οὕτω σεμνῆς καὶ δύναμιν οὐ μικρὰν ἐχούσης καὶ κέρδος εἰς χιλίους ποτὲ συναγόμενον χρυσοῦς, ἄξιός ἐστιν φανείη. 19 Ἄλλ' ἴσως τῶν ἀναγνωσομένων οἱ νουνεχέστεροι οὐκ ἔξω λόγου καταδραμοῦνται φήσοντες «τί δὲ ποτε περὶ τῶν ἐπισήμων τῆς ἀρχῆς ὑποσχόμενος εἶπεῖν, μὴ καὶ βηξίλλων καὶ πελέκεων καὶ κλημάτων ἐμνημόνευσας, ταῦτα γὰρ ἦν τῷ ἱππάρχῳ τὸ πάλαι, ἀντ' ἐκείνου δὲ τὸν τῶν πραιτωρίων ὑπαρχὸν ὁ πρῶτος τῶν βασιλέων, ἢ τοι Καισάρων, ἐχειροτόνησεν;» ἦν μὲν οὖν, φημί, καὶ ταῦτα γνωρίσματα τῶν πραιτωρίων ὑπαρχῶν ἄχρι Δομιτιανοῦ, αὐτὸς δὲ Φοῦσκον τούνομα τῆς ἀρχῆς προσθησάμενος ἐγγὺς ὄλην τὴν τῆς ἱππαρχίας μνήμην ἀπήλειψεν, μὴ πέλεκυν, μὴ βήξιλλα μὴδὲ τὰ λεγόμενα κλήματα καταλιπὼν. τὸ γὰρ ἐπὶ τοῦ παρόντος τῷ πρίγκιπι κλῆμα φερόμενον οὐδὲν ἕτερον παρὰ τὴν προσηγορίαν διασώζει τῆς ἀρχαιότητος· πάλαι γὰρ καὶ νῦν δὲ παρὰ

αὐτοῖς τῶν ὄπλων στρατεύμασιν ἐπιφέρεται ὁ τῶν λεγομένων βιάρχων πρῶτος ῥάβδον κλήματι ἐξ ἀργύρου πεπονημένῳ περιπελεγμένην πρὸς τιμῆς τοῦ ποτε τιμηθέντος Διονύσου, ὡς ἐν τοῖς Περὶ Μηνῶν ἀποχρώντως ἡμῖν ἀνενήνεκται. πέλεκυν δὲ μόνῳ τῷ ὑπάτῳ καὶ ταῖς ὑπατικάις ἀρχαῖς τῶν ἐπαρχιῶν καταλέλοιπεν ὁ χρόνος ἐναλλαγίς, ἴσως ἐρυθρίσας καὶ τούτου τοῦ γνωρίσματος τὴν ὑπατον ἀφελῆσθαι τιμῆν. βήξιλλα γὰρ αὐτὸς μόνος ὁ Καῖσαρ ἔχειν τὸ λοιπὸν γνωρίζεται· τίνα δὲ ταῦτα, ἐν τῷ Περὶ Μηνῶν ἐπεδείξαμεν. κενόδοξος γὰρ ὢν ὁ Δομιτιανὸς τοῖς νεωτερισμοῖς ἔχαιρεν· ἴδιον δὲ τυράννων ἀνατρέπειν τὰ πάλαι καθεστηκότα. ὅθεν οὐ μόνον τὴν ἐπαρχότητα 114 τῶν πραιτωρίων τῆς οὔσης αὐτῇ τὸ πρὶν τιμῆς ἐζημίωσεν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν πολίαρχον ἐξουσίαν, τό γε εἰς αὐτὸν ἦκον, διεσπάθισεν, δύο πρὸς τοῖς δέκα ὑπάρχους πόλεως ἀνθ' ἑνός, ὡς δὴ καθ' ἕκαστον τμημα τῆς Ῥώμης, προχειρισάμενος. 20 Οὐκ ἦν δὲ καταγώγιον ὠρισμένον ἀνέκαθεν οὐδεμιᾶ τούτων τῶν ἀρχῶν, οὐκ ἐπὶ τῆς πρώτης, οὐκ ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς βασιλίδος, ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' ἐπὶ τῶν οἰκείων ἐδρῶν ὁ τὴν ἀρχὴν διέπων ἔπραττεν· καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς Λέοντος διέμεινεν, ἐφ' οὗ Κωνσταντῖνος τὴν ὑπαρχον ἔχων τιμῆν, ἀνὴρ εὐπατρίδης, ἐκ Μαζάκης μὲν καὶ αὐτὸς ὄρμηθεῖς, ἀνάλογον δὲ τὴν ἀρετὴν τῇ κακίᾳ τοῦ πονηροῦ Καππαδόκου κεκτημένος, διὰ λόγων τε ἄριστα καὶ διαφερόντως τῶν παρ' Ἰταλοῖς τότε μάλιστα τιμωμένων ἠγμένος, ἀγορὰν ἐδείματο διαπρεπεστάτην, Λέοντος αὐτὴν προσαγορεύσας, ἐν ἧ καὶ τὴν προαγωγὴν ἐκείνου ψηφίδι κατεγράψατο. ταύτην, ὡς εἶπον, αὐτὸς οἰκείοις ἀναλώμασι κατασκευάσας, οἷα γεινιῶν τῷ χωρίῳ καὶ Ῥούφῳ τῷ καθ' ἡμᾶς πάππος γενόμενος, παρεχώρησεν τῇ ἀρχῇ δίαιταν εὐτελεῆ καὶ σῶφρονα πρὸς θεραπείαν τοῦ κατὰ καιρὸν τὴν ἀρχὴν ἐκδεχομένου, κατασκευάσας πρᾶγμα πάσης ἀποδοχῆς ἄξιον. ἡ πρώτη καὶ ἀνέχουσα τῶν ἀρχῶν, ἢ μόνῳ τῷ σκίπτρῳ παραχωροῦσα, ἐπὶ μικρᾶς τότε ἔπραττε διαίτης· οὕτως ἦν παρὰ τοῖς παλαιότεροις τὰ τῆς τρυφῆς ἡμελημένα, οἱ μόνης ἀπέλαυον τῆς τῶν ὑποτελῶν εὐθυμίας. 21 Σέργιος δὲ ὕστερον, ἐκ τῶν δικανικῶν ῥητόρων ἀνὴρ σοφιστῆς καὶ διὰ τοὺς λόγους αἰδέσιμος Ἀναστασίῳ τῷ χρηστῷ, τὴν εἰρημένην δίαιταν ὑπερώῳ φορτώσας καταγωγίῳ, τὸ μὲν σῶφρον ὑπερεῖδεν, μείζονα δὲ τρυφήν, τῆς ἀρχῆς ἤδη μαραιομένης, εἰσήγαγεν, οὐ προθεωρήσας οὐδὲ γὰρ ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ ἐσόμενον στοχάζεσθαι φωλεὸν τῷ Καππαδόκῃ κατασκευάζειν· τῷ γε μὴν βαλανεῖῳ τῆς διαίτης ἠρκέσθη, ἐπὶ γ' οὖν αὐτοῦ τιμήσας τὸ μέτριον. ὁ δὲ Καππαδόκης τίς δὲ 116 οὗτος, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ, ἐνσκήψας τῇ ἀρχῇ, τὴν μὲν παλαιὰν καὶ οὕτω σεμνὴν τῆς ἀρχῆς δίαιταν ταῖς φάλαγξι τῶν θεραπόντων αὐτοῦ παρεχώρησεν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς ὑπερώας κατακοιταζόμενος, οὔρου καὶ ἀφόδου περισκοποῦντος τὸν κοιτῶνα, γυμνὸς ἐπὶ τῆς κλίνης ἐξεκέχυτο, πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς τάξεως, ὡς εἰ πονηροὺς οἰκέτας, πρὸ τοῦ κοιτῶνος παραφυλάττειν ἐγκελευόμενος, αὐτὸς δὲ τοὺς ἀρέσκοντας ἐπιλεγόμενος καὶ τοῖς θηριωδεστάτοις τῶν οἰκετῶν, βαρβάρους καὶ λύκοις ταῖς ψυχαῖς ἅμα καὶ ταῖς προσηγορίαις, πρὸς τιμωρίαν ἐκτιθέμενος. τρυφῶν οὖν ἐκτόπως, τὸ πάλαι βαλανεῖον εἰς ἔπαυλιν ὑποζυγίων μεταθέμενος, ταῖς ἀγέλαις τῶν ἵππων εἰς μέρος βραχὺ παρεχώρησεν· ἕτερον δὲ ἐπὶ τοῦ ἀέρος κρεμάσας βαλανεῖον καὶ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων εἰς ὕψος ἄτακτον ἀναρρεῖν συνωθήσας, ἐλούετο ἐν αὐτῷ οὕτως ὡς προτετραγώδηται. εἶτα ἐκεῖθεν, ἔνθα τὰ τε ἀέρος τὰ τε γῆς τὰ τε νηκτὰ πάντα μετὰ τῶν ἀπανταχόθεν οἴνων κατέπινε καὶ μυρίαὶς συνδιεφθείρετο μίξεσιν ἀδιακρίτοις, αὐτὸς ἐπὶ τῆς χλαμύδος θεριστρίῳ, ὡς εἰ κρηδέμῳ, τὴν κεφαλὴν περιδεσμῶν καὶ τὰς τρίχας ἐνειλῶν τῇ καλύπτρῃ, ὡς Πομπηίου παράσιτος κατὰ τὸν Πλούταρχον ἦ, τάληθές εἶπεῖν, ὡς οἱ τῆς σκηνηῆς ἄρχοντες, διεβαστάζετο ἐπὶ τὰς αὐλάς, ἃς αὐτὸς κατεσκεύασεν ἑαυτῷ· ὢν εἴ τις θέλοι τὴν ἀσωτίαν καὶ τὴν τῶν κτισμάτων διεξιέναι τῷ λόγῳ λαμπρότητα, Σεσώστριος ὁμοῦ καὶ Ἀμάσιος καὶ τῶν ἄλλων μαυσώλειά τε

καὶ πυραμίδας καὶ τᾶλλα ὄσων οἱ τὰς Αἰγυπτιακὰς ἀναγράψαντες ὑπερηφανίας μνημονεύουσιν, μέτρια καὶ φιλοσοφοῦσι πρέποντα καταυλήματα λέγων οὐ σφαλῆσεται. 22 Ὑπόλοιπόν ἐστι κατὰ τὸ πρόσθεν ἐπηγγελμένον περὶ τῆς τάξεως εἰπεῖν, ποία τέ τις ἦν ποτε παρὰ τῷ ἱπάρχῳ καὶ ποία γέγονε μετ' ἐκείνων ὑπὸ τῶ τῶν πραιτωρίων ὑπάρχῳ, περὶ 118 τε τῶν ἐν αὐτῇ καταλόγων, προσηγοριῶν τε καὶ λειτουργιῶν, περὶ τε ἐθῶν καὶ συμβόλων καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς συνταττομένοις χάρταις ῥημάτων καὶ ἀπλῶς ὅσα ἡμῶν ἄχρι τηρούμενα, τῆς ἀρχῆς ἐλαττωθείσης καὶ τῆς ὑπηρετουμένης αὐτῇ τάξεως συμπεσοῦσης, παραπόλωλεν, ὅπως μὴ σὺν τοῖς ἴχνεσι τῆς ἀρχαιότητος καὶ αὐτῇ ἢ τῶν ἀρετῶν μνήμη μὴ γ' οὖν γράμμασιν ἀναφερομένη παντελῆ λάχῃ τὴν ἀναίρεσιν. τέως δὲ περὶ τῶν ὑπολοίπων τῆς πολιτείας ἀρχῶν καὶ τὸ διῆ πέρασ ἴδιόν τινα περὶ τῆς τάξεως λόγον ἐκθήσομαι· οὐδὲ γὰρ εὐπρεπὲς ταῖς ἀρχαῖς τοὺς ἀρχομένους συναριθμεῖν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΕΓΟΜΕΝΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ὈΦΦΙΚΙΩΝ ἈΝΤΙ ΤΟΥ ἌΡΧΟΝΤΟ ΤΩΝ ΑἰΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ 23

Πάντα τὰ ὄντα καὶ γίνεται καὶ ἔστι κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν· τὰ μὲν ὄντα, ὡς ἔστιν, τὰ δὲ γινόμενα, οὐκ ὄντα μὲν αἰεὶ, οὐδὲ ὡσαύτως ἔχοντα, διὰ δὲ τῆς γενέσεως ἐπὶ τὴν φθοράν, εἶτα ἐξ ἐκείνης ἐπὶ τὴν γένεσιν ἀναστρέφοντα, καὶ τῷ εἶναι μὲν ἀθάνατα, τῷ δὲ μεταβάλλεσθαι ἀλλοιότερα· εἰς ἑαυτὰ γὰρ ἀναχωροῦντα τῇ μὲν οὐσίᾳ ἐστίν, τῇ δὲ φθορᾷ γίνεται, τηρούσης αὐτὰ τῆς φύσεως παρ' ἑαυτῇ προαγούσης τε αὐθις εἰς τοῦμφανὲς κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τεθέντας ὅρους. ταῦτά φησιν ὁ λόγος διὰ τὴν ἀρχέτυπον τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας ὄψιν, ἐφ' ἧς ἴσμεν πρὸ πάσης ἀρχῆς τὴν τοῦ ἱπάρχου δύναμιν, ὡς εἴρηται, γενέσθαι· εἶτα ὡς ἀπαλιφεῖσα ἐκείνη τῷ χρόνῳ εἰς τὴν ὑπαρχον μετεφύη τιμὴν. αὐτῆς δὲ τὸ πολίτευμα παραλαβούσης, αὐθις ἢ βασιλεία εἰς τὴν τοῦ ὑπάρχου περιέστη χρεῖαν· καὶ προῆλθεν εἰς τὸ μέσον, μᾶλλον δὲ προηνέχθη ὑπὸ τῆς τῶν 120 πραγμάτων φύσεως ἢ πρὶν ἀπαλιφεῖσα δι' ἑτέρας προσηγορίας ἀρχή, κατὰ μηδὲν μὲν ἀποδέουσα τῆς οἰκείας ὑποστάσεως, μείζονι δὲ δυνάμει καὶ προσθήκῃ τῶν οὐκ ὄντων αὐτῇ τὸ πρὶν ὠχυρωμένη. 24 Καὶ μηδεὶς πρὸς τὸ καινὸν τῆς προσηγορίας ἀποπηδάτω· εἰ γὰρ ἀπίδοι ἐμμελῶς εἰς τὰ πράγματα, οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἐπωνυμίαν τῆς ἀρχῆς διαφωνοῦσαν πρὸς ἑαυτὴν εὐρήσει. ὁ μὲν γὰρ ἱπάρχος παρῆν αἰεὶ τῷ ῥῆγι ἢ τῷ μονάρχῳ, τῆς μὲν ἱπικῆς δυνάμεως ἡγούμενος, τῆς δὲ αὐλῆς πάσης προεστηκώς· ὥστε ὁ λεγόμενος κατὰ νεωτέραν προσηγορίαν μάγιστρος οὐδὲν ἕτερον ἢ ἱπάρχος ἐστίν· τῆς δὲ μεταβολῆς τοῦ ὀνόματος αἰτία ἢ τῆς πλείονος ἐξουσίας ἐπικράτεια γέγονεν. τὸ γὰρ μάγιστρος ὀφφικίων ὄνομα οὐδὲν ἢ τὸν ἡγούμενον τῶν αὐλικῶν καταλόγων σημαίνει, ὡς προέφαμεν, ἐν οἷς ἢ τε ἱπικὴ καὶ ἢ πεζομάχος δύναμις τῆς βασιλείας θεωρεῖται εἰς μυρίους συναγομένη πολεμιστάς. καὶ τοῦτο μὲν μόνον εἶχεν ὁ ἱπάρχος τὸ προνόμιον, ὁ δὲ μάγιστρος τὸ πλεόν, τῆς βασιλείας εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀνενεχθείσης. τότε μὲν γὰρ μόνην τὴν Ἰταλίαν ἐκέκτηντο Ῥωμαῖοι, νῦν δέ, θεοῦ προῖσταμένου, πᾶσαν ὁμοῦ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἔχουσιν. 25 Καὶ ὅστις μὲν οὖν ὠνομάσθη τὴν ἀρχὴν μάγιστρος, οὐκ ἔχω λέγειν, τῆς ἱστορίας σιγῶσης· οὐδὲ γὰρ πρὸ Μαρτινιανοῦ, ὃς ἦν ὑπὸ Λικινίῳ μάγιστρος, ἄλλου τινὸς προσηγορίαν ἢ ἱστορία παραδίδωσιν. αὐτοῦ δὲ τούτου ὑπὸ Λικινίῳ, ὁ Κωνσταντῖνος, τὴν ὅλην τῆς βασιλείας μόνος κατασχὼν ἐξουσίαν, Παλλάδιον μάγιστρον τῆς αὐλῆς ἐχειροτόνησεν, ἄνδρα συνετὸν καὶ Πέρσας Ῥωμαίοις πρότερον καὶ Μαξιμιανῷ τῷ Γαλερίῳ διὰ πρεσβείας φιλώσαντα. τοῖς δὲ ἱμειρομένοις τοὺς ἐφ' ἐξῆς μὴ ἀγνοῆσαι μαγίστρος ἄχρις ἡμῶν ἀρκέσει πρὸς διδασκαλίαν Πέτρος ὁ πάντα μεγαλόφρων καὶ τῆς καθ' ὅλου ἱστορίας ἀσφαλῆς διδάσκαλος, δι' ὧν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ λεγομένου

μαγιστερίου άνεγράψατο. 122 26 Προήλθεν οὖν ἡ δύναμις ἐπὶ πλέον τῆς ἀρχῆς· οὐ μόνον γὰρ τὰς τῶν ἔθνῶν πρεσβείας ὑφ' ἑαυτῷ τελούσας ὁ μάγιστρος ἔχει πιστεύεται, τόν τε δημόσιον δρόμον καὶ πλῆθος ἐμβριθεῖς τῶν πάλαι μὲν φρουμενταρίων, νῦν δὲ μαγιστριανῶν, τὴν τε τῶν ὄπλων κατασκευὴν καὶ ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔτι καὶ τὴν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. καὶ διαφερόντως Πέτρος οὗτος, ὁ πολὺς, ὁ μηδενὶ ταῖς ἀρεταῖς κατὰ μηδὲν δεύτερος. διασώζει μὲν γὰρ καὶ φρουρεῖ τὴν αὐλὴν καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν οὐκ ἀποπτύει μεγαλειότητα, ἦν ἐγγὺς ἀπολομένην ἀβελτερία τῶν πρὸ αὐτοῦ, οἷα σοφὸς καὶ διὰ παντὸς τοῖς βιβλίοις προσανέχων, ἀποκαθίστησιν· τοὺς δὲ νόμους εἰδῶς εἶπερ τις ἄλλος, οἷς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐνετράφη, συνηγορῶν τοῖς δεομένοις, ἄρχων τε μέγιστος καὶ ἀξίαν ὄφρυν τῆς ἐξουσίας ἀνατείνων ἐδείχθη καὶ δικαστὴς ὀξὺς καὶ τὸ δίκαιον κρίνειν εἰλικρινῶς ἐπιστάμενος, κατὰ μηδὲν αὐτὸν ὑπτιάζουσης τῆς τύχης. πρᾶος μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ μειλίχιος, ἀλλ' οὐκ εὐχερὴς οὐδὲ πρὸς τὰς αἰτήσεις ἔξω τοῦ νόμου καμπτόμενος, ἀσφαλὴς δὲ ὁμοῦ καὶ προβλέπων τὰς ὁρμὰς τῶν προσιόντων, μηδένα καιρὸν ταῖς ῥαθυμίαις παραχωρῶν, τὴν μὲν νύκτα τοῖς βιβλίοις, τὴν δὲ ἡμέραν τοῖς πράγμασιν ἐγκείμενος, μηδὲ αὐτὴν τὴν μέχρι τῆς αὐλῆς ἐκ τῆς οἰκίας ἐν ὁμιλίαις διασυρίζων ἀπλῶς, ζητήμασι δὲ λογικοῖς καὶ ἀφηγήσεσι πραγμάτων ἀρχαιοτέρων μετὰ τῶν περὶ ταῦτα σχολαζόντων εἰλούμενος, καὶ καιρὸς οὐδεὶς αὐτῷ διδαγμάτων ἐστὶν ἀμέριμος, ὡς τοὺς τῶν λόγων ἐξηγητὰς δεδιέναι τὴν πρὸς αὐτὸν ἐντυχίαν· πράγμασι γὰρ αὐτοὺς καὶ στροφαῖς περιβάλλει μετρίως ὑπελέγχων ὡς λέγοιντο μόνον, οὐκ εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι ὁποῖους αὐτοὺς ἡ φήμη διαθρυλεῖ. ἐμοὶ δὲ μάλιστα σκοτοδινίας οὐ μικρὰς ἀνακινεῖ ἡ πρὸς αὐτὸν συνήθεια. χαίρω γὰρ αὐτῷ, ὅτι καλὸς ἄμα καὶ ἐλεύθερος καὶ τύφου καὶ κορύζης ἐκτός, ἀστεῖός τε καὶ κοινός· ἀλλ' ἐφήσῃ μοι, ὡς εἴρηται δὴ, φροντίδας οὐ μικρὰς, μηδὲν ὦν ἐπίστασθαι δοκῶ προτείνων 124 εἰς ζήτησιν, τὰ δὲ παντελῶς ἠγνοημένα παρεισάγων, ὥστε με τὰς πασῶν ἰσχυροτάτας εὐχὰς μελετᾶν, μηδεμίαν αὐτὸν ἄβατον ἐμοί, ὥσπερ εἶωθεν, ἐπιρροιζῆσαι θεωρίαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἘΠΙΡΧΟΥ ΣΚΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ἸΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΠΡΑΪΤΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΥΑΙΣΙΤΩΡΟΣ 27

Τοσούτων ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τῆς Ῥώμης τῷ νόμῳ γνωριζομένων μνήμην ἡ καθ' ὅλου ἱστορία ἐκ προοιμιῶν ποιεῖται τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας ἄχρι τῆς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως τελευτῆς. κόμιτα γὰρ λαργιτιώνων, ὃν Ἴταλοὶ λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ προεστῶτα τῶν τῆς βασιλείας θησαυρῶν, καὶ κόμιτα πριουάτων, ἀντὶ τοῦ τῶν ἰδία πῶς τοῖς βασιλευσὶ προσηκόντων, οὐκ ἂν τις ἐν ἀρχόντων ἀριθμῆσειέ ποτε καταλόγῳ, θεραπόντων δέ· οὐ μὲν γὰρ προαγωγῆς ἄρχουσι πρεπούσης ἀξιοῦνται, κατὰ δὲ τὸ δοκοῦν τῇ βασιλείᾳ πρόσφατον ἔχουσι καὶ λανθάνουσαν τὴν γένεσιν, ὥσπερ ὁ λεγόμενος πατριμῶνιος, ἀντὶ τοῦ φύλαξ τῆς ἰδία πῶς ἀνηκούσης τῷ βασιλεῖ καὶ τυχὸν ἐκ προγόνων περιουσίας, ὃν καὶ αὐτὸν οὐ πρὶν ἀριθμούμενον Ἀναστάσιος ὁ πάντα ἔμφρων ἀνεστήσατο, διάκρισιν, ὥσπερ εἶώθει, περινοῶν τοῖς πράγμασιν ὅπως μὴ συγχύσει κάμνοιεν. 28 Μετ' ἐκεῖνον δέ, Ἰουστίνου ἐν ἡσυχία βιοῦντος καὶ μηδὲν νεώτερον ἐξευρόντος, ὁ μετὰ ταῦτα, ἀδελφιδουῖς αὐτῷ γενόμενος, πᾶν ὃ τι χρήσιμον περιποιεῖν τοῖς κοινοῖς ἐπειγόμενος, ὅλην τε τὴν ὄφρυν τῆς ἀρχαίας ὄψεως ἀνακαλούμενος, πρῶτον μὲν ἐξεῦρε τὸν λεγόμενον τῆς Σκυθίας ὑπαρχον. σοφὸς γὰρ ὢν καὶ διὰ τῶν βιβλίων εὐρῶν ὡς εὐδαίμων μὲν ἡ χώρα 126 τοῖς χρήμασιν, ἰσχυρὰ δὲ τοῖς ὄπλοις ἐστὶ τε νῦν καὶ πάλαι γέγονεν ἦν πρῶτος ἐλὼν σὺν Δεκεβάλῳ τῶν Γετῶν ἠγησαμένῳ Τραϊανὸς ὁ πολὺς πεντακοσίας μυριάδας χρυσίου

λιτρῶν, διπλασίας δὲ ἀργύρου, ἐκπωμάτων ἄνευ καὶ σκευῶν τιμῆς ὄρον ἐκβεβηκότων ἀγγελῶν τε καὶ ὄπλων καὶ ἀνδρῶν μαχιμωτάτων ὑπὲρ πεντήκοντα μυριάδας σὺν τοῖς ὄπλοις Ῥωμαίοις εἰσήγαγεν, ὡς ὁ Κρίτων παρῶν τῷ πολέμῳ διίσχυρίσατο συνεῖδεν, αὐτὸς κατὰ μηδὲν Τραϊανῶ παραχωρῶν, περισῶσαι Ῥωμαίοις ἤδη ποτὲ ἀφηνιάζουσας τὴν βορείαν. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ πάντα κατ' εὐχὰς προήλθεν αὐτῷ· οὐδὲ γὰρ Τραϊανὸν τοῖς ὄπλοις ἐζήλωσε μόνον, ἀλλ' αὐτὸν Αὐγουστον τῇ περὶ θεὸν εὐσεβείᾳ καὶ τρόπων μετριότητι, καὶ Τίτον τῇ καλοκάγαθίᾳ, Μάρκον δὲ τῇ συνέσει παρώθησεν. 29 Ὡς ἔφθην εἰπῶν, προάγει τοίνυν ἔπαρχον ἐπόπτην τῶν Σκυθικῶν δυνάμεων, ἀφορίσας αὐτῷ ἐπαρχίας τρεῖς τὰς πασῶν ἐγγὺς εὐπορωτάτας· Κεραστίδα τὴν καθ' ἡμᾶς Κύπρον, ἀπὸ Κύπριδος κατὰ τὸν μῦθον τιμηθείσης ἐν αὐτῇ μεταβαλοῦσαν τὴν προσηγορίαν Καρίαν τε ὄλην σὺν ταῖς Ἰωνίσι νήσοις· ἃς ἄρτι τελοῦσας ὑπὸ τὴν πρώτην τῶν ἀρχῶν, ὡσπερ τὰς ἄλλας ἀπάσας, συνεῖδεν ὁ βασιλεὺς χωρισθείσας αὐτῆς τελεῖν ὑπὸ τῷ Σκυθίας ἐπάρχῳ καὶ φόρον ἴδιον ἀπένειμε πρὸς δικαστήριον καὶ τάξιν ὄλην, ὡς εἰ σπινθῆρά τινα τῶν ἐν Λιπάρη κρατήρων ἀνάψας ἐκ τῆς ἐπαρχότητος, πολλὰ καθ' ὁμαλοῦ χρηστὰ τοῖς κοινοῖς τεχνησάμενος. τὴν τε γὰρ μεγίστην καὶ δευτέραν ἐξουσίαν αὐτὸς καὶ μόνος οὐ μετρίων ἐκούφισε πόνων, διελὼν τὰς φροντίδας τῶν πραγμάτων ἄρχουσι πολλοῖς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς εὐχειρίστους κατέστησε τὰς ἀρχὰς καὶ τοῖς φιλοπράγμοσι τὴν λύσσαν ἐμέτρησεν. γλίσχρον δὲ νομίσας εἰ μὴ καὶ τὴν πολιαρχίαν ἀπαλλάξῃ μοχθημάτων οὐ μικρῶν καὶ τοῦτο τὸν Τίτον 128 ἐκμιμούμενος, τὸν οὐρβανὸν πραιτῶρα τοῖς ἄρχουσι παρεισήγαγεν, ἀρκεῖν οἰόμενος τῷ πολιάρχῳ τὴν πάντα σοβοῦσαν τῷ δήμῳ διχόνοιαν, καὶ μετ' αὐτοὺς μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὡς προέφαμεν τὸν λεγόμενον κυαισίτῳρα, ἀντὶ τοῦ τῶν βιωτικῶν ἐγκλημάτων ἐρευνάδα σεμνότατον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ἸΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΠΡΑΪΤΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΩΝ ΚΗΝΣΩΝ

30 Ὡσπερ ἀρχέτυπον εἶδος ἢ μονάς, παράδειγμα δὲ μονάδος ἔν, οὕτως ἐν προοιμίῳις ἢ καθ' ἡμᾶς εὐδαίμων πόλις τῆς τότε πάσαν ὑπεροχὴν ἐκβεβηκυίας Ῥώμης ἐνομίσθη. ὅθεν ὁ Κωνσταντῖνος οὐδαμοῦ πρὸ τῆς ἐπ' αὐτῇ κωνσεκρατίωνος οὕτω δὲ τὴν ἀποθέωσιν Ῥωμαῖοι προσαγορεύουσιν Ῥώμην νέαν δείκνυται καλῶν, κάστρα δὲ καὶ αὐτὴν ἴσα ταῖς ἄλλαις τῶν χωρῶν· καὶ τούτων ἄν τις ἐπιστήσεται τοῖς ἐλέγχοις εἰ ταῖς Διαλέξεσι Κωνσταντίνου, ἃς αὐτὸς οἰκεία φωνῇ γράψας ἀπολέλοιπεν, ἐντεύξεται. εἰκόνα τοίνυν καὶ στοχασμὸν ἀμυδροῦ παραδείγματος εἶναι κρίνων αὐτὴν πρὸς ἐκείνην, δύο πραιτῶρσιν ἀρκεσθῆναι συνεῖδε διὰ τὸ τῶν οἰκητόρων μέτριον καὶ τῶν πραγμάτων σμικρόν. ἐκ τῆς φάλαγγος οὖν τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ πραιτῶρων τὸν τουτηλάριον καὶ τὸν φιδεϊκομμισσάριον προχειρίζεται, τὸν μὲν Κωνσταντιανόν, τὸν δὲ μάγιστρον τοῦ κήνσου ἐπιφημίσας, οἷον εἰ ἄρχοντα τῶν ἀρχετύπων συμβολαίων, ὅτι κήνσον μὲν τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἀρχαίων, ῥέγεστα δὲ τῶν πραττομένων λέγουσιν· καὶ σκρίβαν μὲν ἐκείνῳ, ἀντὶ τοῦ ὑπογραφέα, κηνσουάλης δὲ τούτῳ, ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοφύλακα, ὑπηρετεῖσθαι διώρισεν. τῆς 130 δὲ ἡμετέρας Ῥώμης καὶ Νεμέσεως ἔξω καὶ τὴν πρώτην τῆς δυνάμεως ἀποκρυπτούσης, συνεῖδεν ὁ κράτιστος καὶ τῆς τοῦ οὐρβανοῦ πραιτῶρος δεῖσθαι παρόδου. προάγει τοίνυν αὐτὸν τῇ οἰκείᾳ σεμνύνων προσηγορίᾳ ἅμα τῶν τοῦ δήμου παραπτωμάτων ἀψόμενον, ἅμα τὴν πολιαρχίαν φροντίδων ἀμετρίας ἐπικουφίσας ἐμφρόνως. 132 ΛΟΓΟΣ Γ 1 Τοῦ νόμου τῆς ἱστορίας, ὡς οἶμαι, τηρηθέντος καί, τὸ πρόσθεν ἐπηγγελμένον, τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν διὰ τοῦ λόγου παρελθουσῶν, ἐπήλθεν ἐμοὶ ἴδιόν τινα καὶ μονήρη λόγον περὶ τῆς μεγίστης τάξεως τῆς πρώτης τῶν ἀρχῶν

ὑποθεῖναι τῇ ἱστορίᾳ, δι' οὗ ἂν τις ἀμυδρῶς ἐσοπτρίσοιτο τὴν πάλαι κρατήσασαν ἐν αὐτῇ λαμπρότητα τε καὶ εὐταξίαν· ἦν ἐγγὺς ἀπολομένην ὁ γενναῖος ἡμῶν βασιλεὺς οὐκ εἶασε παντελῶς ἀποσβεσθῆναι, συνέχει δὲ ὥσπερ καὶ σφίγγει διαρρέουσιν τῷ χρόνῳ τὴν ἀρχαιότητα. καὶ μείζον μὲν ἔστι δι' αὐτοῦ ἢ περ ἄρτι καθεστήκει τὸ πολίτευμα, Λιβύης ἡμῖν ἀποδοθείσης οὐ μικρὸν δὲ τὸ κτῆμα, τῆς δὲ Εὐρώπης τὸ πλεῖστον· κοινωνεῖ γὰρ αὐτῇ τοῦ ζεφύρου, καθ' ὃ τὸν εὖρον ὄλον δίδωσιν ἡ Ἀσία καὶ μόνη, καὶ αὐτῆς δὲ Ῥώμης, τῆς τῶν πραγμάτων μητρός, ἀπαλλαγείσης ἰδρωτι τῆς βασιλείας δεσμῶν καὶ βαρβαρικῆς ἐξουσίας, πάντα δὲ ὅσα ἦν ποτε τῆς πολιτείας γνωρίσματα μετὰ κρείττονος ἀποσώζεται δυναστείας· οἱ τε νόμοι θορύβων καὶ πολυφόρου συγχύσεως ἀπηλλάγησαν καὶ προφανές ἔστι τὸ δίκαιον καὶ μεταμέλει τοῖς φιλοδίκους τὸ πρὶν ἐναγρυπνήσαι ταῖς φιλονεικίαις, μάχης οὐδεμιᾶς τὸ λοιπὸν διὰ τῆς τῶν νόμων καθαρότητος ὑπολιμπανομένης. καὶ κρείττων μὲν ἢ βασιλέως ἀρετὴ ἐπαίνου παντός· ἐμοὶ δὲ καὶ καιρὸς ἐπὶ τὸν σκοπὸν διαβῆναι τῷ λόγῳ. 2 Ἡ τοίνυν τῷ ἱππάρχῳ πειθαρχήσασα τάξις ποτὲ ἐν ὅπλοις μὲν ἦν ἅπασα· ὀνόματα δὲ αὐτῇ καθ' ὁμαλοῦ προμῶται, ὅπερ ὄνομα εἰς τέσσαρας τέμνεται λόγους· εἰς δουκηναρίους, εἰς κεντηναρίους, εἰς κεντουρίωνας, εἰς βιάρχους, περὶ ὧν ἂν κατὰ τὴν τῶν τακτικῶν παράδοσιν ἀφηγησάμην εἰ μὴ πόρρω τοῦ σκοποῦ παρωθούμην· καὶ ταύτης τῆς προσηγορίας, τῆς τῶν προμωτῶν λέγω, ἔτι καὶ νῦν αἰ λεγόμεναι μάτρικες, ἀντὶ τοῦ 134 ἀπογραφὰι τῶν καταλόγων, μνήμην ἀναφέρουσιν. ἀπὸ δ' Αὐγούστου εἰς ἕτερον σχῆμα τῆς ἀρχῆς περιστάσης, ὡς πολλάκις εἴρηται, προσετέθησαν οἱ λεγόμενοι ἀδιούτῳρες, οἷον εἰ βοηθοί· καὶ ταύτης μόνης τῆς προσηγορίας μνημονεύουσιν αἱ παρὰ τῶν βασιλέων παρεχόμεναι τοῖς εἰς στρατείαν παριοῦσι προβατωρίαί, οἷον εἰ συστάσεις καὶ ἀποδείξεις οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς τὸ πρὶν ἄδειαν εἶχεν ὁ βουλούμενος ζώνην περιθέσθαι οἷαν οὖν, μὴ πρότερον ἀποδείξας ὡς εἴη πρὸς αὐτὴν ἐπιτήδειος· προβάρε γὰρ τὸ μετὰ δοκιμῆς ἐπιδείξει τὸ ὑποκείμενον λέγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. νῦν δὲ τὸ πλῆθος αὐτὰς ἐξ ἀμαθοῦς μαντείας τάληθές παραδηλούσης πριβατωρίας καλεῖ, αὐτόθεν τὴν ἰδιώτου τύχην εἰσαγούσης. οὐδὲ γὰρ ἰδιώτου διαφέρουσιν οἱ μόνη προσηγορία στρατείαν οἷαν οὖν ὑπερχόμενοι· οὐχ ὅτι τὰ πράγματα μὴ τὴν κρείττονα καὶ καρπιμωτέραν εἴληχεν ὄψιν τῇ βασιλέως ἐμμελείᾳ, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ οὐκ εὐπρεπεῖς πρὸς τὰς λειτουργίας παρίασιν. 3 Κοινῇ μὲν οὖν ἅπασι τοῖς καταλόγοις ἐκ τῆς βασιλέως ὑποσημειώσεως ἀδιούτῳρες, ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς παρατάξεως τὸ πάλαι ταττόμενοι· φησὶ γὰρ οὕτως· *et collocare eum in legione prima adiutrice nostra*, οἷον εἰπεῖν· «καὶ τάξιαις αὐτὸν ἐν τῷ πρώτῳ τάγματι τῷ βοηθοῦντι ἡμῖν.» ὅθεν ὁ πρωτεύων τοῦ παντός καταλόγου ἔτι καὶ νῦν κορνικουλάριος ἀναφέρεται, ἀντὶ τοῦ κεραίτης ἢ πρόμαχος. μέσος μὲν γὰρ ἦν τῆς στρατιάς ἐπὶ τῆς συμπλοκῆς ὁ μόναρχος ἢ γ' οὖν ὁ ὑπαρχος ἢ ὁ Καῖσαρ, τὸ δὲ ἱμπεράτωρος ἐπώνυμον κοινὸν ἦν αὐτοῖς, ὡς ἔφην· οὐδὲ γὰρ μόνων τῶν βασιλέων ἔστιν ἀλλ' ἀπολύτως τοῦ αὐτοκρατῶς 136 διοικεῖν εἰληχότος τὸν πόλεμον. καὶ μέσος μὲν ἦν, ὡς εἴρηται, ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ὁ Φροντίνος λέγει, ἐξ εὐωνύμου δὲ πλευρᾶς ὁ ἱππάρχος ἢ γ' οὖν ὑπαρχος, ἐκ δὲ τῆς ἐτέρας οἱ πραιτῳρες καὶ ληγαῖοι, ἀντὶ τοῦ στρατηγοὶ καὶ πρεσβευταί, οὓς κατελίμπανον οἱ ὑπατοὶ ἀνθ' ἑαυτῶν, ἥδη τοῦ τῆς ὑπατείας αὐτοῖς συντελουμένου χρόνου, εἰς τὸ ἐφεστάναι τῷ στρατῷ ἄχρι τῆς τοῦ μέλλοντος ὑπάτου ἐπὶ τὸν πόλεμον παρουσίας. τῆς δὲ καλουμένης λεγιῶνος εἰς ἑξακισχιλίους τελοῦσης πεζομάχους τὸν ἀριθμὸν οὓων δὲ δέκα καὶ μόνων τῶν πασῶν λεγιῶνων ἀνέκαθεν, ἐξῶθεν ἱπικῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ αὐξιλιαρίας καὶ κοορταλίας καὶ τουρμαλίας καὶ τῶν λοιπῶν δυνάμεων, εἴτα δὲ καὶ ξενικῆς, ὡς ἔφην, πρῶτος ἐτέτακτο ὁ κορνικουλάριος καὶ διὰ τοῦτο προὔστηκεν ἔτι καὶ νῦν τῆς πάσης τάξεως, κἂν εἰ μηκέτι ἐπὶ τοὺς πολέμους ἀφικνεῖσθαι τὸν ὑπαρχον ἔδοξεν, δι' οὓς εἰρήκαμεν λογισμούς. 4 Τῶν οὖν ἄλλων πάντων ἀδιουτῳρων ὄντων, ὁ ὑπαρχος δι'

οικείας υποσημειώσεως δίδωσι τῷ πρὸς τὴν στρατείαν ἐρχομένῳ εἰς ὃν αὐτὸς ἔλοιτο ταχθῆναι κατάλογον. αἱ δὲ προσηγορίαι τῶν πάντων καταλόγων τῆς τάξεως αὐταί· ὁ κορνικουλάριος πρῶτος, τῆ τοῦ λεγομένου κόμιτος ἐμπρέπων λαμπρότητι, μήπω τὴν ζώνην ἀποθέμενος καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς βασιλείας τιμὴν καὶ τὴν τῶν λεγομένων κωδικίλλων, ἀντὶ τοῦ δέλτων, ἐπίδοσιν ἀνελθὼν, οὐδενὶ τῶν ἐν ἄλλοις στρατεύμασι πρωτεύοντων ταύτης τῆς προνομίας ὑπαρχούσης· μετὰ δὲ τὸν κορνικουλάριον πριμισκρίνιοι δύο, οὓς Ἑλληνες πρῶτους τῆς τάξεως καλοῦσιν· κομμενταρήσιοι δύο οὕτως δὲ τοὺς ἐπὶ τῶν ὑπομνηματογράφων πραττομένων ὁ νόμος καλεῖ· ῥεγενδάριοι δύο, οἱ 138 τὸν δημόσιον δρόμον ἰθύνοντες· κοῦρα ἐπιστουλάρουμ Ποντικῆς δύο. 5 Ἄλλ' ἴσως ἂν τις οὐκ ἔξω λόγου πύθοιτο τὴν αἰτίαν ἐπιζητῶν «τίνος χάριν, πασῶν τῶν διοικήσεων ἔχουσῶν τοὺς καλουμένους κοῦρα ἐπιστουλάρουμ, τὸ πόλεως σκρινίον τό τε τῶν ὄπλων καὶ τῶν ἔργων οὐκ εἴληχε;» δῆλον ὅτι τὸ μὲν τῆς πόλεως εἰς τὴν Θρακικὴν διοίκησιν ἀναφέρεται, τὸ δὲ τῶν ἔργων εἰς ἄλλας τυχὸν ἐπαρχίας ἐν αἷς ἂν συμβαίη τὰς ἀνανεώσεις γίνεσθαι τῶν ἔργων· ὅτι δὲ οὐ σφόδρα συνεχεῖς, ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς διοικήσεσιν ἐκείναις κοῦρα ἐπιστουλάρουμ τὰ προστάγματα τῆς ἐπιδιδομένης ἀπὸ τοῦ δημοσίου δαπάνης γίνεται. τὸ γὰρ τῶν ὄπλων σκρινίον ὠρισμένας μὲν ἔχει τὰς ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν συντελείας νεῦρα λέγω καὶ κέρατα καὶ τὰ λοιπά, πρὸς δὲ τὰς ἀνακυπτούσας χρείας ἐν τοῖς πολέμοις ὑπουργεῖ τοῖς προστάγμασιν. 6 Πολλῆς δὲ οὔσης καὶ ὑπὲρ ἀριθμὸν τῆς τῶν ταχυγράφων πληθύος καὶ οὐ μικρὰς ἐχούσης ἀφορμὰς ἐπὶ κέρδους ἐργασίας, οἱ τοι τούτων καὶ λογικώτεροι καὶ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἀρκοῦντες ἐν πεντεκαίδεκα συναγωγαῖς, ἅς καλοῦσι σχολάς, συλλεγόμενοι, τὴν οὔσαν αὐτοῖς πεῖραν τοῖς πράγμασιν ἐπιδειξάμενοι ἐπὶ τὸ τάγμα τῶν Αὐγουσταλίων, εἴ γε ἄρα θέλωσιν, παρίασι καὶ εἰς τὸ τοῦ κορνικουλαρίου πλήρωμα καταντῶσιν, μετὰ μέντοι τὴν λεγομένην βοηθοῦραν· οἱ μένοντες ἐπὶ τῆς δέλτου εἰς τὸ τοῦ πριμισκρινίου ἀναφέρονται πλήρωμα. 7 Καὶ περὶ μὲν τούτου ἀκριβέστερον ὃν τὸ «πῶς» εἴρηται, μετὰ δὲ τοὺς ἐπὶ ταῖς λογικαῖς λειτουργίαις τεταγμένους εἰσὶν οἱ λεγόμενοι σιγγουλάριοι, ἄνδρες ἐντρεχεῖς, ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας δημοσίων ἔνεκα χρεῶν ἀποστελλόμενοι· ὧν ἀνέκαθεν τὰς ἀναγκαιοτάτας καὶ εἰς αὐτὴν συντελούσας τὴν ὅλην πολιτείαν χρείας ἐγχειριζομένων, παρεισέδου, τῆς ἐπαρχότητος ἤδη μαραινόμενης, 140 ἢ τῶν λεγομένων μαγιστριανῶν κομποφακελορρημοσύνη. σιγγουλαρίου δὲ τοὺς εἰρημένους καλεῖσθαι συμβέβηκεν ἐκ τοῦ ἐνὶ βεραΐδῳ χρωμένους ἢ γ' οὖν ἐνὶ δῆλον ὅτι παρίππῳ ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας ὀρμᾶν· σιγγουλάριον γὰρ τὸν μονήρη Ἰταλοῖς ἔθος καλεῖν. μεθ' οὓς μάγκιπες οἱ τοῦ δημῶδους καὶ ἀνδραποδώδους ἄρτου δημιουργοί· ὑφ' οἷς ἄρτοποιοὶ καὶ οἱ λεγόμενοι καθολικῶς συστήματα διαψηφιστῶν, οἱ πᾶσι τοῖς ὅπως οὖν σίτησιν δημοσίαν ἔχειν ἠξιωμένοις ὑπακούουσιν· καὶ Ῥωμαῖοι μὲν αὐτοὺς ῥατιωναλίους καλοῦσιν, ὅτι κατ' αὐτοὺς ῥατίωνες οἱ λογισμοὶ λέγονται, οἱ δὲ Ἑλληνες καθολικοὺς μετωνόμασαν ἐκ τῆς καθ' ὅλου περὶ τοὺς δημοσίους λογισμοὺς ἀγρυπνίας. ἔνθεν σιτώναι, οὓς Οὐίκτηρ ὁ ἱστορικὸς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἐμφυλίων φρουμενταρίους οἶδε τὸ πρὶν ὀνομασθῆναι, ὅτι τῆς τοῦ παλατίου εὐθηνίας τὸ πρὶν ἐφρόντιζον. Ῥουφίνου δὲ τῆνικαῦτα τὴν ὑπαρχὸν ἀρχὴν τυραννίδι κρημνίσαντος, καὶ αὐτοὶ παραπῶλοντο. τελευταῖοι πάντων οἱ τὸ πρὶν πρωτεύοντες, οἷα τὴν τοῦ ἱπάρχου κατ' ἀρχὰς πληροῦντες θεραπείαν· δουκηνάριοι καὶ βίαρχοι καὶ κεντηνάριοι καὶ κεντουρίωνες, ὧν πάντων τὰς Ἑλληνικὰς σημασίας προαποδεδώκαμεν· ὅτι δὲ τῆς τοῦ ἱπάρχου ἐτύγχανον τάξεως, γινῶναι δυνατὸν διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἐκ τῆς αὐλῆς προφερομένων κωδικίλλων, οἱ περὶ ἀξιωμάτων τινῶν καὶ οὐ περὶ αὐτῶν διαγορευοῦσιν. 8 Τοιαῦται μὲν καὶ τοσαῦται τομαὶ τῶν καταλόγων τῆς ἀρχῆς. κούρσωρες γάρ, οἷον εἰ ταχυδρόμοι, τὴν τῆς στρατείας 142 ἀπαλλαγὴν ἐπὶ τῆς αὐλῆς εὐρίσκουσιν·

ἀπλικιτάριοι γε μὴν καὶ κλαβικουλάριοι, ὧν οἱ μὲν τοὺς ῥαβδούχους μόνον τοὺς συλλαμβάνοντας τοὺς ἐγκλημάτων ἔνεκα πιεζομένους, οἱ δὲ τοὺς δεσμὰ περιτιθεμένους αὐτοῖς διασημαίνουσι, λειτουργῶν, οὐ μὴν στρατείας καὶ βαθμοῦ, πέρας λαμβάνουσι, ὧν εἰσὶ δεικτικοί· ὑπασπίζουσι γὰρ τοῖς κομμενταρησίοις· αὐτοὺς ὑπομνηματογράφους ἢ τάξις Ῥωμαίων ὠνόμασεν, ὡς ἔφαμεν. ὃν γὰρ τρόπον οἱ νωμενκουλάτωρες φρόντισμα πληροῦσι καὶ τοὺς ῥήτορας ἀπολέγουσιν ἐξ ὀνόματος ἀναφωνοῦντες αὐτούς, οὕτως ἐκεῖνοι ταῖς ἐγκληματικαῖς ὑπηρετοῦνται δίκαις. οἱ δὲ νωμενκουλάτωρες, ὡς φησιν ὁ Αἰμίλιος ἐν τῷ Ὑπομνήματι τῶν Σαλλουστίου Ἱστοριῶν, ὀνομαστὰ καὶ ἀναφωνητὰ τῶν τογάτων, ἀντὶ τοῦ τῶν δικολόγων, εἰσὶν. τογάτους δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς μὴ στρατευομένους καλοῦσιν, φαινόλας δὲ περικειμένους καὶ τοῖς λέγουσι τὰς δίκας μισθῶ συναγορεύοντας· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀγορᾶς αὐτοὺς καὶ περὶ τὰ βιβλία σχολάζοντας καὶ ταῖς νομικαῖς δυσκολίας ἀγρυπνοῦντας οἱ τὰς δίκας λέγοντες ἐπὶ τοὺς πεδανέους, ἀντὶ τοῦ χαμαιδικαστᾶς, περὶ τὸν καιρὸν τῆς διαγνώσεως ἐκάλουν πρὸς συνηγορίαν· ταύτη καὶ advocati, οἷον εἰ προσκαλούμενοι, ἔτι καὶ νῦν λέγονται. τουρμαρίους γὰρ ἔτι φθάσας ἐγὼ διαμέμνημαι παρόντας τῷ σκρινίῳ τῶν σουβαδιουβῶν καὶ ταῖς κομπλητίωσι τῶν ἐντυχιῶν, οἷον εἰ πληρώσειν, προσλειτουροῦντας καὶ παραψυχὴν οὐ μικρὰν ἀναλεγομένους· τοσαύτη τις ἦν ἢ τῶν πραττομένων κάρπιμος ἀφθονία. δαιτάριοι πρὸς τούτοις καὶ θηκοφόροι καὶ πραίκωνες λειτουργίας μὲν ἀναδέχονται, ἐν δὲ ἑτέροις τάγμασιν ἀναφέρονται.

144 ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑΧΥΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ Α ΓΟΥΣΤΑΛΙΩΝ 9

Εἴρηται πρόσθεν ἐν μὲν ἀνέκαθεν εἶναι τὸ τῶν ταχυγράφων σῶμα, εἰς δύο δὲ τάγματα διηρησθαι καὶ πληρώματα. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐπὶ τῆς δέλτου μένοντες τὸν χρόνον διώκουσι καὶ εἰς τὸ τοῦ πριμισκρινίου παρίασιν πλήρωμα, οἱ δὲ εἰς τὸ τῶν Αὐγουσταλίων τάγμα μεθιστάμενοι καὶ θάττον τὴν στρατείαν πληροῦντες παρὰ τοὺς ταχυγράφους καὶ εἰς τὸ τοῦ κορνικουλαρίου καταντῶσιν ἀξίωμα. ὅπως δὲ μὴ καὶ τοὺς ἔξωθεν λάθῃ τὰ τῆς διαιρέσεως καὶ γὰρ ὅσ' ἡμέραι ἀγνοοῦντες μάτην ζητοῦσιν οἱ πολλοὶ πρὸς τὰς εἰρημένας προσηγορίας ταραττόμενοι, τὴν αἰτίαν τῆς εἰς δύο τοῦ ἐνὸς σώματος τομῆς ὑποδείξω τῷ λόγῳ. οἱ ταχυγράφοι πολλῶν ἐτῶν δέονται, καθάπερ οἱ τριβούνοι, πρὸς τὸ διανύσαι τὴν στρατείαν· καὶ γὰρ εἰς πλῆθος εἰσὶν ὥσπερ ἐκεῖνοι. εἴ τι δὲ τυχὸν ὁ χρόνος αὐτοὺς ἐπὶ τὸ πέρας τῶν πόνων καλεῖ, γήρα κάμνουσι πάντως πρὸς καμάτους ἀχρήστῳ. εἰκὸς οὖν, οὐκ ἀρκοῦντες πρὸς τὰς τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν λειτουργίας, πρὸς ἃς μόγις οἱ νεότητι σώματος καὶ πείρα πραγμάτων ὠχυρωμένοι κινδύνων ἔξω διακοῦσι, δέονται βοηθῶν. καὶ ἀνέκαθεν μὲν ἕκαστος τρεῖς ἄνδρας τοὺς πάντα ἀρίστους ἐκ τῶν ταχυγράφων ἐπελέγετο οὐδὲ γὰρ ἐξῆν εἰ μὴ τοὺς πείρα τε καὶ λόγοις κοσμουμένους τὴν λειτουργίαν τοῦ δικαστηρίου πληροῦν, νῦν δὲ τὰ μὲν τῆς ἐπιλογῆς οἴχεται, ὁ δὲ ἀριθμὸς ἔτι καὶ νῦν σῶζεται. ἔνθεν ἔξ βοηθοῦς παρεῖναι συμβαίνει τῷ τε τοῦ ἀβ ἄκτις σκρινίῳ τῷ τε τοῦ κομμενταρησίου καὶ τῷ τοῦ πριμισκρινίου· ἐπειδήπερ, ὡς προοδηλωται, ἀνὰ δύο ἐπ' ἔτος ἕκαστον ἐκ τῶν ταχυγράφων τῆς ζώνης ὁ νόμος ἀπαλλάττει. 146 καὶ τίς οὐκ ἂν στοχάσῃται, πρὸς τὸ πλῆθος τῶν βοηθούτων ἀφορῶν, τὴν τοῦ δικαστηρίου μεγαλειότητα καὶ τὴν τῶν ἐν αὐτῷ πραττομένων τὸ πρὶν ἀπειρίαν; ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, πραγμάτων μὲν οὐκ ὄντων τοῖς ὑπηκόοις, καλὸν πρὸς τὴν ἀρχὴν οὐδέν, ὡς πάλαι, αὐτῶν ἀπανταχῆ συρρεόντων, τῶν δὲ Αὐγουσταλίων ἴσως κατ' αὐθεντίαν μετὰ συγγνώμης εἰρήσθω· καὶ γὰρ λόγων εἰσὶν ἐρασταί ἐπὶ δικαστᾶς ἑτέρους καὶ θυμήρεις τοῖς πράττουσι τὰς δίκας διὰ τῶν λεγομένων θείων κελεύσεων ἀπαγόντων. 10 Κερδῶν δὲ οὐ μικρῶν τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης καὶ τιμῆς ἐξοχωτάτης μετὰ δυνάμεως ἰσχυρᾶς περιγινόμενων τοῖς τῶν εἰρημένων σκρινίων βοηθοῖς, εἰκὸς

ἦν ἐμπορουμένους αὐτοὺς ἀπαξιοῦν αὐθις ἐπὶ τὴν δέλτον καὶ τὴν ἐξ ἀκερδεΐας ἐπιείκειαν ἀναστρέφειν. ἔνθεν ἐκ δεήσεως αὐτῶν νόμος πρὸς Ἀρκαδίου τίθεται θεσπίζων, ἰδίαζον καὶ πάντη κεχωρισμένον σύστημα τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀνδρῶν ἤδη πρότερον ἐν τῷ βοηθεῖν διαφαινομένων συστήσαι τὴν ἐπαρχότητα πρὸς ὑπηρεσίαν ἑαυτῆ· οὐδὲ γὰρ εὐχερὲς ἦν τὸ τηνικαῦτα, τῶν βασιλέων ἅμα τῇ βουλῇ δίκας ἀκροωμένων, τοὺς πάντας ἄριστα ὑπηρετεῖν· ὥστε καὶ πεντεκαίδεκα ἐξ αὐτῶν τῶν πεπανωτέρων πείρα τε καὶ τῷ χρόνῳ κρειττόνων πρὸς ὑπογραφὴν τοῖς βασιλεῦσιν ἀφορισθῆναι, οὓς ἔτι καὶ νῦν δηπουτάτους καλοῦσιν, οἱ τοῦ τάγματος τῶν Αὐγουσταλίων πρωτεύουσιν· οὐπω γὰρ ἦν τὸ τῶν ἄρτι παραφυνέντων ἀσηκρήτις ὄνομα, μετρίων σφόδρα τῶν χρηματικῶν ζητήσεων οὐσῶν, τῶν μὲν ἔμπροσθεν βασιλέων ἐπὶ τοὺς πολέμους ὁρμώντων, καὶ τῶν τὰς ἐπαρχίας ἰθύνοντων τοῖς νόμοις ἄλλ' οὐ ταῖς κλοπαῖς προσαγρυπνούντων. τῷ δὲ συστήματι τῶν 148 εἰρημένων τριάκοντα ἀνδρῶν τὴν τῶν Αὐγουσταλίων ὁ νόμος ἔθετο προσηγορίαν, οὐ καινὴν οὐδὲ πρόσφατον, τὴν δὲ τοῦ πρώτου τῶν βασιλέων ὀνομασίαν ἀνακαλεσάμενος, ὅς, ὡς πολλάκις ἔφαμεν, πρῶτος τὴν ἐπαρχότητα συστησάμενος τῶν πραιτωρίων τοὺς ὑπ' αὐτῇ τελοῦντας Αὐγουσταλίου ἐκ τῆς οἰκείας προσηγορίας καλεῖσθαι διώρισεν.

ΠΕΡὶ ΤΩΝ ΠΡΙΜΙΣΚΡΙΝΙΩΝ ΚΑὶ ΤΗΣ ἈΡΧΑΪΑΣ ΤΩΝ ΧΑΡΤΩΝ ἘΚΔΟΣΕΩΣ

11 Τῶν πλείστων, τάχα δὲ πάντων, τῶν ἰχνῶν ἀπαλιφέντων τῆς ἔμφρονος παλαιότητος, οὐκ ἔξω δακρύων ἄν τις διατελῶν ὑπομείνοι, γιγνώσκων ἐκ τῶν ὑποκειμένων, ὅπως ἀντείχετο τὸ πρὶν ὁ νόμος τῆς τῶν ὑπηκόων ἐλευθερίας, καὶ ὅσων κατὰ σμικρὸν ἀγαθῶν ἐκ τῆς τῶν ἀρχομένων κακοδαιμονίας ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος ἐξέπεσεν. ἔθος ἀρχαῖον ἦν μηδὲν ἐξῶθεν πράττεσθαι τοῦ τῆς Δίκης Ἰεροῦ ὃ καλεῖται Σήκητον, οἷον εἰ ἀτάραχον καὶ σιγῇ σεμνόν, καὶ ὁποῖον οὐκέτι κατ' οὐδένα τρόπον, ὅπως μὴ τι πρὸς ὕβρεως ἢ βλάβης τῶν συντελῶν ἀμαρτηθεῖη. μετὰ δὲ τὴν ἔνθεσμον τῶν ψήφων ἀπόφασιν νόμος ἦν τοὺς συνεδρεύοντας τῇ ἀρχῇ, ἄνδρας νομικωτάτους, ἀναγινώσκοντας πρῶτον τὰς ψήφους καὶ ὑποτάττοντας τῷ λεγομένῳ σχεδαρίῳ τὸ παρ' Ἰταλοῖς καλούμενον ῥέκησον, ἀντὶ τοῦ ἀντιβολῆν, δίδοναι πρὸς ὑπογραφὴν τῆς ἀρχῆς τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις καγκελλαρίους αὐτοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπιφημίζουσιν, περὶ ὧν πρὸς πέρας ἔρω· εἶτα ἐκείθεν πρὸς τῶν σηκηταρίων ἐμμελῶς ἀναγινωσκομένου τοῦ λεγομένου καθαροῦ οὕτω τε ἀπολυομένου τῷ λιτιγάτωρι, οἷον εἰ δίκης ἔνεκα παραφυλάττοντι, 150 σύννοψιν ὁ σηκητάριος ἐποιεῖτο τῆς τοῦ πεπραγμένου δυνάμεως τοῖς Ἰταλῶν ῥήμασι καὶ ταύτην ἐτήρει παρ' ἑαυτῷ πρὸς κώλυμα τολμηρᾶς προσθήκης ἢ ὑφαίρεσεως. οὗ δὴ γενομένου, λαβὼν ὁ πράξας καὶ τῆς ἀκριβείας θαυμάσας τὸ δικαστήριον παρῆει πρὸς τοὺς πριμισκρινίους τάξοντας ἐκβιβαστὴν τοῖς ἀποπεφασμένοις· οἱ δὲ διὰ τῶν βοηθεῖν αὐτοῖς τεταγμένων, ἀνδρῶν καὶ διδασκάλους αὐτοῖς πράγματα περὶ λόγων ζητήσεις παρεχόντων, ἐπλήρουν, ἐπὶ τοῦ νώτου τῆς ἐντυχίας γράμμασιν αἰδοῦς αὐτόθεν ἀπάσης καὶ ἐξουσίας ὄγκῳ σεσοβημένως πρὸς τὴν προσηγορίαν τοῦ πληρωτοῦ προσγράφοντες. 12 Ἐμοὶ δὲ δακρύειν ἐπέρχεται τὴν τοῦ νόμου συνιέντι δύναμιν καὶ ὅπως πάσης ἡμᾶς ἀρετῆς ἀφείλετο καταξάνων ὁ Δαίμων. ὑποπτεύων γὰρ ὁ νόμος, καὶ οὐκ ἔξω λόγου, τῶν ποριζομένων τὰς ψήφους πρὸς τοὺς πληρωτὰς αὐτῶν τὰς καθ' ὧν προσφέροντο αὐθάδεις ὁμονοίας αὐστηροῖς καὶ ποινὰς ἀπειλοῦσι ῥήμασι παραγγέλλεσθαι διώρισε πρὸς τῶν ὑπηρετουμένων τῇ δίκῃ τοὺς ἐγχειριζομένους, καὶ ταῦτα γράφεσθαι πρὸς ἐντροπὴν τῶν πάντα τολμώντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκβιβαστῶν. ἐπιτρέπων γὰρ ὡσπερ ὁ βοηθὸς τοῖς πρωτεύουσι τοῦ τάγματος, ἐν ᾧ συνέβαινε καταλέγεσθαι τὸν ἐπὶ τὴν πλήρωσιν τῶν ψήφων

στελλόμενον, τούτοις γὰρ γράφων ἐχρήτο τοῖς ῥήμασιν· Facite ... ὡς ἂν τις καθ' ἔρμηνείαν εἴποι· «πρὸς τοὺς πρωτεύοντας» ὡς ἔφην, τοῦ καταλόγου, ἐν ᾧ τελεῖ τυχὸν ὁ τὰς ψήφους ἐγχειριζόμενος. «ὥστε μὴ περὶ τὸν βαθμὸν ἑαυτοῦ ἐξ ἀπολείψεως βλάβην ὑποστῆναι, ἀφορίσατε τόνδε ἐκ τάξεως ἀπὸ τῆς παρουσίας ἡμέρας ἄχρι τῆσδε, ὑπατείας τοῦδε, εἰ μέντοι ἐστὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοῖς θεοῖς μεμυημένος μυστηρίοις καὶ μὴ 152 δημοσίοις τελέσμασιν ὑπεύθυνός ἐστιν, μηδὲ πρὸς γένος συνάπτεται τῷ τὴν αἴτησιν ἀποθεμένῳ, μηδὲ μὴν ἐπὶ τοῦ παρελθόντος ἐνιαυτοῦ ἐνεχειρίσθη ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας δημοσίας ἕνεκεν ἢ ἰδιωτικῆς χρείας· οὕτω μέντοι, ὥστε μὴ παραβῆναι τὴν δύναμιν τῶν νενομοθετημένων.» τούτοις μὲν τοῖς ῥήμασιν ὁ βοηθὸς τοῦ πριμισκρινίου τοὺς πραττομένους κατησφαλίζετο πάντας· μεθ' ὃν ὁ πρίγκεψ, οἷον ὁ πρωτεύων περὶ οὗ τέως εἶπεῖν οὐ καιρός· οὐδὲ γὰρ μέρος τῆς τάξεώς ἐστι καὶ αὐτός, ἀπὸ δὲ τῶν μαγιστριανῶν κατὰ βαθμὸν παραγίνεται ἐπὶ τὰ μέγιστα ποτε δικαστήρια· καὶ μικρὸν ὕστερον τὴν ἐπ' αὐτῷ ἱστορίαν ἐκθήσομαι· μεθ' οὗς ὁ κορνικουλάριος, οἷα τὴν ὅλην τοῦ νόμου δύναμιν διατηρῶν καὶ τῶν πραττομένων ἀπάντων κύριος, δι' οἰκείας ὑποσημειώσεως τὴν ὄφρυν ἐδίδου τοῖς ἀποπεφασμένοις. 13 Τοσαῦτα δὲ ἦν τὰ τότε πραττόμενα, ὡς δεκάτῳ τόμῳ μόγις ἀναλαμβάνεσθαι πρὸς σύνοψιν. καὶ τί χαλεπὸν ἐμβραδῦναι τῷ λόγῳ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου; τοσοῦτον ἦν τὸ πλῆθος τῶν πραττομένων, ὡς ὅλον τὸ ἔτος μὴ ἄρκεῖν τοὺς βοηθοῦντας πρὸς πλήρωσιν αὐτῶν, ὥστε μετὰ τὸ πέρας τῆς λεγομένης βοηθούρας ἔχειν χῶρον ἀπονενεμημένον αὐτοῖς ἐπὶ τῆς μέσης εἰσόδου τῆς πραιτωρίας αὐλῆς πρὸς τοῦ σκρινίου τῆς Εὐρώπης, ἐν ἧ συντρέχοντες ἐπλήρουν τὰ ἐπὶ τῆς αὐτῶν λειτουργίας πραχθέντα. καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ ἄρτι τοῦ βοηθεῖν τοῖς τρέχουσι σκρινίοις πεπαυμένοι τούτοις ἐνησχολοῦντο, παραψυχὴν οὐ μικρὰν κερδῶν ἐκλεγόμενοι, οἱ δὲ πρὸ αὐτῶν καὶ ἤδη πρότερον σχολάζοντες ἐκεῖ συνέρρεον, τὰς μεγίστας καὶ λαμπρὰς τῶν τῆς ἀρχῆς προστάξεων ἐγχειριζόμενοι καὶ ὅσαις ἕτερός τις πέρας οὐκ ἴσχυσεν ἐπιθεῖναι, μηδὲ τὸν τῆς ἀργίας καιρὸν ἔρημον λογικῶν ζητημάτων ἀπολαμβάνοντες, τῶν ἐνδόξων ἐν διδασκάλοις λόγων συντρέχόντων ὡς αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν ἀγνωσμένων 154 συζητούντων. ἀπέσβη δὲ οὕτως ἅπαντα ὡς, τοῦ τόπου τὸ λοιπὸν σχολάζοντος, τοὺς λεγομένους ἐκσκεπταρίους, οἷον εἰ ὑποδέκτας τοῦ σίτου, κατασχεῖν τὸ σκρινίον τῶν πάλαι θαυματομένων ἀφανισθέντων. 14 Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ ὑπὲρ ἀριθμὸν τῶν ἐξολωλότων τῆς πάλαι σεμνότητος γνωρισμάτων, καὶ χάρτην ἀπαιτεῖν οἱ τῆς τάξεως ὑπομένουσι τοὺς πράττοντας, τὸ πρὶν εἰωθός, μὴ μόνον μὴ τοιοῦτοις γλίσχροις ἐγχειρεῖν ἀλλ' ἔτι καὶ τοὺς πάντων διειδεδστάτους χάρτας ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἀναλίσκεσθαι, ἀναλόγως ἐμπρεπόντων τοῖς σκύτεσι τῶν γραφῶν· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκάτερον ἐκποδῶν, καὶ χαλκὸν κάρτα μέτριον καὶ αἰσχρὸν εἰσπράττουσιν ἐξ ἀκερμίας καὶ χόρτον ἀντὶ χάρτου γράμμασι φαύλοις καὶ πενία ὄζουσιν ἐκδιδόασιν. ταῦτα πάντα παραπόλωλε καὶ ἀνυπόστροφον ἀπῆλθεν ὁδὸν τῷ τε μὴ εἶναι πράγματα τοῖς ὑπηκόοις πενία καταφθειρομένοις τῷ τε τὰ τυχὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον φερόμενα κινδυνεύειν, νῦν μὲν ἀπειρία τῶν ἐν αὐτῷ τελούντων, νῦν δὲ σφετερισμοῖς νεωτέρων, ὡς ἔτυχεν τὰς ἡνίας τῶν πρώτων τιμῶν παιδαριώδεσιν αὐθαδεῖαις ἀναρριπτόντων. 15 Τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν ἐν γράμμασιν ἐθῶν, πλῆθος δὲ δουκηναρίων ὑπουργεῖ τῷ τῶν πριμισκρινίων βήματι, ταῖς ἐξ ἀγράφων προστάξεων διαγνώσεσιν, ἃς ἐκάλουν ζευκτάς, ἐξυπηρετουμένων-πρᾶγμα μετὰ τὴν ἐκ τῶν πραττομένων χαρτῶν ἄπειρον τῶν κερδῶν εἰσαγωγὴν πλείστην ῥοπὴν χρημάτων περιποιῶν τῷ τοῦ πριμισκρινίου φροντίσματι. ἀπὸ μὲν γὰρ ἀώρου νυκτὸς πράττων ὁ ὑπαρχος ἀνατολῶν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταῖς διαγνώσεσι νυκτηγρετῶν ἐνησχολεῖτο, μεθ' ἧν τὸν ἐπὶ καμάτῳ 156 νενομισμένον καιρὸν τῆς ἡμέρας τοῖς δημοσίοις καὶ ταῖς ὑποβολαῖς τῶν πραγματικῶν διδασκαλικῶν τε καὶ μονομερῶν ἐδαπάνῃ χρόνον, τὸν

δὲ πρὸς ἐσπέραν ταῖς τῶν λεγομένων ζευκτῶν ἀπαλλαγαῖς ἐπιδιδούς, δι' ὧν πάσης ἐπιθυμίας τούς τε λειτουργοὺς τῆς δίκης τούς τε τυγχάνοντας τῶν πρακτέων καὶ τοὺς ἀπαλλαττομένους τῶν δικῶν ἐνεφόρει. καὶ παραχωρεῖν μὲν τῷ δικαστηρίῳ ἢ χαλαῖσθαι τοῖς πόνοις οὐδεὶς ἐκείνων ὑπέμενε, ὁ δὲ ὕπαρχος τὸν ὄρον τῆς ἀρχῆς ἔγνω σοφῶς ἐπιστάμενος ὅτι καὶ ἐλευθέρων ἄρχει καὶ οὐ διὰ παντός· καὶ τῇ τάξει συνέχειν ἐδίδου ἀνοχὰς τῶν καμάτων, τὰ νῦν καὶ αὐτῇ τῇ προσηγορίᾳ τὸ λοιπὸν ἀγνοούμενα παρέχων μουνούμισσα οὕτω δὲ τὴν καθ' ἅπαξ ἀνάπαυλαν ἐκ μέσης τῆς ἡμέρας διδομένην τῇ τάξει ἢ παλαιότης ἐκάλεσεν, τῶν τηνικαῦτα διοικούντων τὰ πράγματα σοφοὶ δὲ ἦσαν καὶ παιδευθέντες ἠπίσταντο νύκτα μὲν ταῖς ἀναπαύσεσιν, ἡμέραν δὲ τοῖς πόνοις ὑπὸ τῆς φύσεως παρακεχωρηθῆσαι, καὶ ἀνόσιον οἰομένων τοὺς ἐν πράγμασι νυκτηγρετοῦντας καὶ τῆς μετὰ ἥλιον ζημιῶσαι βραχείας οὖν τινος τῶν πόνων ἐνδόσεως. οὐκ ἀρκούσης δὲ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον παραλλαγῆς, καὶ αὐτῆς τῆς ἐκ τοῦ σχήματος παραψυχῆς τε καὶ τιμῆς ἀφηρέθησαν οἱ πριμισκρίνιοι, δικαστηρίων κινδύνῳ τῆσδε παραμυθίας, ὡς ἔφην, ἀποστερούμενοι.

158 ΠΕΡ'Ι ΤΩΝ ΚΟΜΜΕΝΤΑΡΗΣ'ΙΩΝ 16

Δύο τὸν ἀριθμὸν καὶ αὐτῶν, ὡς ἔφθην εἰπόντες, τυγχανόντων τῶν κομμενταρησίων, οὓς ὁ χρόνος ἐκ τῶν ταχυγράφων ἔφερε τῆς φροντίδος. ἔξ καὶ αὐτοῖς, καθάπερ τοῖς πρὸ αὐτῶν, ὑπέτρεχον βοηθοί, ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Αὐγουσταλίων προσλαμβανόμενοι, ἄνδρες ἀστεμφεῖς καὶ νόμῳ πρέπουσαν αὐστηρίαν ἀνατείνοντες, παρ' οἷς ἐτύγχανεν ἡ πᾶσα δύναμις τῆς ἀρχῆς. οὗτοι τὰς μὲν ἐγκληματικὰς ἐξετάσεις ἔφερον τῷ δικαστηρίῳ, ὑπασπιζόντων αὐτοῖς, ὡς προεδήλωται, ἀπλικιταρίων τε καὶ κλαβικουλαρίων μετὰ πλήθους ῥαβδούχων σιδηραίοις δεσμοῖς καὶ ποιναίων ὀργάνων καὶ πλήκτρων ποικιλίᾳ σαλευόντων τῷ φόβῳ τὸ δικαστήριον· δουκηναρίων δὲ στίφος θέμενοι καὶ χωρὶς αὐθεντίας τοῦ νόμου ἤρκουν πρὸς σωφρονισμὸν ἀμαρτάνουσιν. 17 Ἐγὼ δὲ ἐκπλήττομαι ἀναπολῶν καὶ κατὰ νοῦν πρὸς ἐκείνους τοὺς ἄνδρας ἀνατρέχων, οἷος ἦν ὁ φόβος τῶν κομμενταρησίων παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς ὅπως οὖν ἡγουμένοις τῆς τάξεως, διαφερόντως δὲ παρὰ τοῖς σκρινιαρίοις, καὶ ὅπως ὁ παραπορευομένου κομμενταρησίου τυχῶν ὁμιλίας ἤξιοῦτο. δι' αὐτῶν γὰρ οὐ τὰ τῆς ἀρχῆς μόνα κινήματα ἀλλὰ καὶ ἡ βασιλέως ἀγανάκτησις ἐθεραπεύετο. τοιγαροῦν ἐγὼ διαμέμνημαι, τὴν τοῦ λεγομένου χαρτουλαρίου τηνικαῦτα χάριν πληρῶν τοῖς κομμενταρησίοις, ὡς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως κινήθentos κατὰ Ἀπίωνος, ἀνδρὸς ἐξοχωτάτου καὶ κοινωνήσαντος αὐτῷ τῆς βασιλείας ὅτε Κωάδης ὁ Πέρσης ἐφλέγμαινεν, Λεοντίου τὴν ἐπαρχότητα διέποντος, ἀνδρὸς νομικωτάτου ἢ τε βασιλέως ὀργὴν δημεύσεις τε καὶ ἀφορισμοὺς οὐκ ἄλλη τινὶ τῶν ἀρχῶν ἢ μόνη τῇ ἐπαρ 160 χότητι τὰ τῆς ἀγανακτήσεως ἐπίστευεν, ἐν ἧ' τσοαύτην ἐπεδείξαντο δυναστείαν τε καὶ σύντονον ἐντρέχειαν οἱ τότε κομμενταρήσιοι μετὰ πάσης καθαρότητος καὶ ἀποχῆς παντοίας ἐπὶ κλοπὴν ἐστῶσης περινοίας, ὥστε τὸν βασιλέα, θαυμάσαντα τὴν ἀρετὴν τῶν τότε στρατευομένων, πάσας τὰς ἀνακυπτούσας χρείας, μεθ' ἃς καὶ τὴν κατὰ Μακεδονίου τότε τὴν βασιλίδαν πόλιν ἐπισκοποῦντος ἀγανάκτησιν, ὡς λόγος, περὶ νεωτερισμοῦ δογμάτων ἀποκλείοντος, αὐτοῖς ἐγχειρίσαι, λέγω δὲ τοῖς τῶν ἐπάρχων κομμενταρησίοις, καίτοι Κέλερος τοῦ πάντων φιλτάτου παρόντος τῷ βασιλεῖ καὶ τὴν τοῦ λεγομένου μαγίστρου φροντίδα κοσμίως ἀνύοντος. 18 Καὶ ταῦτα μὲν «ἐκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων» ἀπόλωλεν· τὸ γὰρ λοιπὸν ἐστὶν «οὐδ' ἐν λόγῳ οὐδ' ἐν ἀριθμῷ.» ἐκόσμη δὲ οὐδὲν ἦττον τὴν πολύτροπον δυναστείαν τοῦ σκρινίου καὶ ἡ τῶν λεγομένων κομμένων ἐξουσία ὑπερφυῆς. ὁ γὰρ ὕπαρχος, ἢ παρὰ βασιλέως θαρρούμενος ἢ αὐτὸς κατὰ τὸν νόμον κινούμενος καὶ σπουδάζων ἄρχοντα ὁποῖον οὖν ἢ ὑπηκόων τινὰ παραστήσαι τῷ νόμῳ, τὸν κομμενταρήσιον μυστογράφων

λαμβάνων, τὸ πρακτέον ἐπέτρεπεν αὐτῷ. ὁ δὲ λαθῶν τοῦτον τὸν πιστότατον ἄμα καὶ μάλιστα τετιμένον τῶν οἰκείων χαρτουλαρίων παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ὑπηγόρευε Ῥωμαϊκῶν ὀγκῶν ῥημάτων τὸ σύνθημα, κατ' ὧπα τῶν ἐκ τάξεως πιστικωτάτῳ ἄμα καὶ διαπρέποντι καταπιστεύων ὡσπερ πτηνὸν τὸν ἀγανακτούμενον παριστᾶν τῷ βήματι. τῆς δὲ βασιλέως ἐπιεικείας καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων ἔτι περὶ τοὺς ὑπηκόους στοργῆς συγγνώμης ἀξιουσῶν τοὺς καταρρηθέντας, εἰκὸς ἦν τὸν ἐλευθερούμενον εὐχαριστίας δι' αὐτῶν τῶν ἔργων τοῖς μέσοις ὁμολογεῖν ὀφειλεῖν. 19 Καὶ συνήπτο σχεδὸν τῷ σκρινίῳ τῶν κομμένων ὁ καλούμενος ἰνστρουμεντάριος, ἀντὶ τοῦ χαρτοφύλαξ τῶν ἀρχείων 162 τοῦ δικαστηρίου, εἰς τὸ ὑπογράφειν καὶ πληροῦν τὰς ψήφους· καὶ χώρος μὲν αὐτῷ ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ὑπὸ τῷ τῆς βασιλείας βήματι ἐπὶ τὸν νότον ἄχρι τῆς καλουμένης Σφενδόνας ἐξ ἀρχαίου παρακεχώρηται, πάντα δὲ τὰ ἀπὸ τῆς βασιλείας Οὐάλεντος ἐν τοῖς τότε μεγίστοις δικαστηρίοις πεπραγμένα αὐτόθι σῶζεται καὶ τοῖς ἐπιζητοῦσιν οὕτως ἐστὶν ἔτοιμα, ὡς εἰ χθὲς τυχὸν πεπραγμένα. ἀπώλετο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἰνστρουμεντάριος καὶ ἔρημος ἡ καθέδρα μένει, μόνοις οἰκέταις ἀναμένουσι τοὺς κεκτημένους ἐγκεχωρημένη. διαγνώσεως γὰρ οὐκ οὔσης ἢ ἄλλου πρακτέου τινός, ὡς εἰκὸς, οὐδὲ κινουμένης ἐν τῷ δικαστηρίῳ, πῶς ἂν αὐτὸς ἀναγκαῖος εἶναι τοῖς πράγμασιν νομισθεῖη;

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἌΒ ἌΚΤΙΣ 20

Ἄβ ἄκτις μὲν ὄνομα τῷ φροντίσματι, σημαίνει δὲ καθ' ἑρμηνείαν τὸν τοῖς ἐπὶ χρήμασι πραττομένοις ἐφεστῶτα, ὡς ἂ πηγμέντις τοὺς ἐπὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἂ σηκρήτις τοὺς ἐπὶ τῶν σηκρήτων οὐδὲ γὰρ ἀδσηκρήτις κατὰ τοὺς ιδιώτας, ἐξ ἀγνοίας μετὰ τοῦ δέλτα στοιχείου τῆς προθέσεως ἐπιβαλλομένης καὶ ἂ σαβάνις τοὺς ἐπὶ τῶν βαλανείων τῆς αὐλῆς. δύο δὲ καὶ αὐτῶν ὄντων τῶν ἄβ ἄκτις, οὓς κατὰ βαθμὸν ὁ χρόνος ἀπὸ τῶν ταχυγράφων, καθάπερ τοὺς πρὸ αὐτῶν, καλεῖ, ἐξ ἄνδρες σεβαστοὶ καὶ νουνεχέστατοι καὶ σφριγῶντες ἔτι ἀπὸ τοῦ τάγματος τῶν Αὐγουσταλίων βοηθοῦσι δῆθεν ἔτι καὶ νῦν τῷ ὀνόματι. ἔργον δὲ αὐτοῖς τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις τρακτεύειν, ἀντὶ τοῦ διαψηλαφᾶν, καὶ εἰσφέρειν κριθησομένας τῷ βήματι, ὑπουργούντων αὐτοῖς τῶν νωμενκουλατῶρων, οὓς ἀναφωνητὰς καὶ συναγωγεῖς, 164 πάλαι μὲν τῶν συγκλητικῶν, νῦν δὲ τῶν δικανικῶν ῥητόρων εἶναι προειρήκαμεν. νόμος δὲ ἦν καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν, ἄρτι παροφθεῖς ἐξ ἀβελτερίας ἢ, τάληθὲς εἰπεῖν, κακοδαιμονίας πάντα διὰ τῶν παρόντων αὐτοῖς χαρτουλαρίων, καὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ταχυγράφων, ἀναφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν λεγομένων ῥεγέστων ἢ κοττιδιανῶν, ἀντὶ τοῦ ἐφημέρων ῥεγέστα δὲ Ῥωμαῖοι τὰς βίβλους, αἷς ἐνέγραφον τὰ πραττόμενα συνεῖδον ὀνομάζειν, ὅτι ῥῆς γέστας τὰς πράξεις τοῦ πολιτεύματος εἶναι βούλονται, ἔνθεν τοῖς ὅτε δὴ ποτε ζητοῦσι τὰ ὅτε δὴ ποτε πεπραγμένα συντόμως περὶ τὴν εὐρεσιν εὐκολία· ἐξ αὐτῶν γὰρ τῶν ῥεγέστων, τῶν καὶ κοττιδιανῶν, ἢ δύναμις τῶν πεπραγμένων ἐγινώσκετο. θᾶττον δὲ ὁ τῆς τάξεως ἰνστρουμεντάριος λαμβάνων ἀπὸ τῶν ἄβ ἄκτις, τὸν χρόνον καὶ τὸν ὕπατον ἐν ἐπιτόμῳ σημειούμενος πρὸς ταχεῖαν ἀνάμνησιν λόγῳ, θᾶττον ἀπηλλάττετο πόνων. καὶ τοῦτο μὲν τὸ θαυμαστὸν γνῶρισμα τῆς εὐταξίας ἐπράττετο μετὰ σπουδῆς, καὶ πᾶς καιρὸς τοῖς ἐφημέροις ἐνεγράφετο, μηδὲ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν παραλιμπανομένων τοῖς ἀναγράφουσιν, ἀλλ' αὐτῶν ἔτι καὶ τὰς αἰτίας ὧν ἔνεκα ἀργὰς αὐτὰς εἶναι συνέβαινε ἀναγραφόντων. καὶ τοῦτο μὲν θαυμαστὸν ἦν, ἢ δὲ τῶν λεγομένων περσωναλίων ἀναγραφή παντὸς ἐπαίνου κρείττων δικαίως ἐνομιζέτο. τὰς γὰρ διαγνώσεις περιέφραζεν Ἰταλίδι ὁ τῶν βοηθούντων λογικώτατος οὕτω κατὰ λεπτόν, ὥστε, κἂν εἰ τυχὸν παραπολέσθαι τὴν διάγνωσιν συνέβη ποτέ, ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς παραφράσεως καὶ ὡς ὑποτυπώσεως αὐθις δύνασθαι στήναι τὴν διάγνωσιν. καὶ τοῦτο συμβᾶν ἐγὼ αὐτὸς διαμέμνημαι. διαγνώσεως γὰρ εἰσαχθείσης

μέν, τῶν δὲ ἐπ' αὐτῇ πραχθέντων οὐδαμοῦ φαινομένων, εἰσενεχθέντος ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ λεγομένου 166 περσωναλίου, ἔστη διάγνωσις κατ' οὐδὲν ἐνδέουσα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἐπιδακρύσει τῶν ἐγκωμίων εἰς μνήμην ἐρχόμενος, οἷς ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῶν τοιούτων τῆς ἀρετῆς γνωρισμάτων ἐχρήσατο Σέργιος τε ὁ πολὺς καὶ Πρόκλος ὁ δικαιοτάτος Τριβουνιανός τε ὁ πολυμαθέστατος, ὧν ὁ μὲν ὑπαρχος οἷος οὐκ ἄλλος, οἱ δὲ ἄμφω κυαίστωρες γενόμενοι τὴν πολιτείαν ἐκόσμησαν, συλλαμβανομένων αὐτῶν αὐτοῖς περὶ τοὺς ἐπαινοὺς πάντων ὁμοῦ τῶν τότε δικολόγων, περὶ ὧν σιγᾶν ἄμεινον ἢ παρ' ἀξίαν ἐπαινεῖν κοσμιώτερον οἶμαι. καὶ ταῦτα μὲν ποτε, νῦν δ' οὐ μόνον οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ μνήμης τινὸς ἀξιοῦται δι' ἃς οὐχ ἄπαξ ἀποδεδώκαμεν αἰτίας. 21 Μετὰ δὲ τὸν ἄβ ἄκτις ὁ ῥεγενδάριος ἐπὶ τῆς φροντίδος τῶν συνθημάτων τοῦ δημοσίου δρόμου τεταγμένος ἔτι καὶ νῦν λέγεται μὲν, πράττει δὲ οὐδέν, τοῦ μαγίστρου τῆς αὐλῆς τὴν ὅλην ὑφελομένου τοῦ πράγματος ἐξουσίαν. μεθ' ὃν οἱ τῶν διοικήσεων κοῦρα ἐπιστουλάρουμ, οἱ τὰς μὲν ἐπὶ τοῖς δημοσίοις φοιτώσας ψήφους γράφουσι μόνον, τὸ λοιπὸν καταφρονούμενοι· οἱ δὲ λεγόμενοι τρακτευταὶ τὴν ἐγνωσμένην αὐτοῖς διδασκαλίαν ὑποτιθέντες τῷ προστάγματι τὴν ὅλην ὑφήρπαζον ἐξουσίαν, μάλιστα ἐξ ὅτε τὴν ἀρχὴν ἑαυτοῖς ἐθάρρουν περιποιεῖν οἱ σκρινιάριοι. πέρας μὲν ὧδε τῶν λογικῶν τῆς τάξεως συστημάτων. δουκηνάριοι καὶ κεντηνάριοι βίαρχοί τε καὶ ἀδιούττωρες καὶ τὰ λοιπὰ τῆς τάξεως μέλη, ἀνύοντα τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεθειμένην αὐτοῖς λειτουργίαν, τέρμα τῆς στρατείας, ὁποῖον ἢ τύχη δοίη, καταλαμβάνουσι, τῶν λεγομένων θηκοφόρων, οἱ τὰς προτομὰς τῆς ἀρχῆς φέρουσιν, καὶ διαιταρίων ἐν ἑτέροις μὲν τάγμασι τῆς τάξεως καταλεγόμενων, λειτουργίαν δὲ πληρούντων.

168 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΡΝΙΚΟΥΛΑΡΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

22 Πάντων, οἶμαι, τῶν καταλόγων, εἰ μὴ τι σφάλλομαι, παρελθόντων τῷ λόγῳ, ὑπόλοιπὸν ἔστιν αὐθις καθάπερ ἡγεμόνα σεμνὸν ἐπὶ τέλος τὸν κορνικουλάριον ἐπὶ τῆς ἱστορίας ἀναδείξαι· δεῖ γὰρ αὐτὸν τὴν ὅλην συνέχοντα τάξιν ἀρχὴν ἅμα καὶ πέρας αὐτῆς ἀποδείξει. ἀρκεῖ μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἀξιοπιστίαν καὶ μόνος ὁ χρόνος ὑπὲρ τριακοσίους καὶ χιλίους ἐνιαυτοὺς ἡγουμένῳ τοῦ τάγματος καὶ σὺν αὐτῷ τῷ πολισμῷ τῆς ἱεράς Ῥώμης ἐπιφανέντι τοῖς πράγμασιν· παρῆν γὰρ ἀνέκαθεν τῷ ἱπάρχῳ, ὁ δὲ ἵππαρχος τῷ τότε ῥηγί. ὥστε ἐκ προοιμίων τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας γνώριμος ὁ κορνικουλάριός ἐστιν, κἂν εἰ μηδὲν αὐτῷ παρὰ τὴν προσηγορίαν ἀπολέλειπται· ἐξ ὅτε γὰρ Φοῦσκον οὕτω δὲ τὸν μελάγχρωτα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν Δομιτιανὸς πραιτωρίων ὑπαρχὸν κατὰ τὴν Αὐγούστου ἐγχείρησιν προβαλόμενος τὴν τοῦ ἱπάρχου περιττὴν ἀπέδειξε προαγωγὴν, ὅπλων ἡγούμενος, μετηνέχθη πάντα. 23 Τοιγαροῦν τὰ ὅπως οὖν παρὰ τοῖς ὑπάρχοις πραττόμενα μόνος διέταττεν ὁ κορνικουλάριος καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν πόρους εἰς οἰκίαν ἀπεφέρετο παραψυχὴν· καὶ τοῦτο ἀπὸ Δομιτιανοῦ ἕως τοῦ καθ' ἡμᾶς Θεοδοσίου κρατοῦν ἠμείφθη διὰ τὴν Ῥουφίνου τυραννίδα. νόμον γὰρ ἔθετο ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος τὸ τῆς ἀρχῆς δυνατὸν δεδιττόμενος, ὥστε τὸν πρίγκιπα τῆς τάξεως τοῦ μαγίστρου παριόντα ἐπὶ τὰ μέγιστα δικαστήρια περιεργάζεσθαι καὶ πολυπραγμονεῖν τὴν δύναμιν τῶν πραττομένων ἐν αὐτοῖς καὶ οὐτινος χάριν γίνοιντο τὰ τοῦ δρόμου συνθήματα εὐρίσκειν. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Ῥουφίνος, ἐξ ὅτε δι' ἑαυτοῦ ἐπὶ τὴν ἔω ἦλθεν, τὸν λεγόμενον κόμιτα τῆς ἀνατολῆς μαστίξας ἀπώλεσεν, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησε ζηλῶσαι τῷ λόγῳ τὴν ἐπαρχότητα. καὶ ἡ μὲν Ἀρ 170 καδίου, ὡς ἔφην, διάταξις ἐν τῷ πάλαι Θεοδοσιανῷ Κώδικι ἀνεγέγραπτο, οἱ δὲ τὸν νεαρὸν καταστησάμενοι παρεῖδον αὐτὴν ὡς περιττὴν αὐτοῖς εἶναι φανεῖσαν. 24 Παρῶν οὖν ὁ πρίγκεψ τῶν μαγιστριανῶν τοῖς

μεγίστοις ποτέ δικαστηρίοις καὶ μηδὲν παρὰ τὴν προσηγορίαν ἔχων λόγους ἔθετο πρὸς τὸν τότε τῆς τάξεως κορνικουλάριον, ὥστε πάροδον αὐτῷ δοῦναί τινα πρὸς τὰ πραττόμενα καὶ δόξαν οὕτως ἐτύπωσεν ὁ πρίγκεψ μίαν χρυσίου λίτραν καθ' ἕκαστον μῆνα προσφέρειν τῷ κορνικουλαρίῳ μετὰ τὸ πᾶσι τοῖς ἐκ τάξεως κατὰ συνήθειαν λαμβάνουσι μοῖράν τινα τῶν πόρων ἀμελλητὴ διδόναι τὰ εἰωθότα. τούτων οὕτως συντεθειμένων αὐτοῖς, λαμβάνων ὁ κατὰ καιρὸν κορνικουλάριος παρὰ τοῦ πρίγκιπος τὰς δώδεκα τοῦ χρυσίου λίτρας δίχα τινὸς ἐλλείμματος μετὰ πάσης τιμῆς παρεχώρει τῷ κρείττονι μᾶλλον τὴν τῶν μονομερῶν ἐντυχιῶν εἰσαγωγήν, φυλάξας ἑαυτῷ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν ἄλλων κερδῶν προνομίαν τὸ πληροῦν δι' οἰκείας ὑποσημειώσεως τὰ πραττόμενα, οὐκ ἔλαττον χιλίων χρυσῶν πόρον αὐτῷ περιποιῶντα. 25 «Τὰ δ' ἔνθεν οὐκέτ' ἂν φράσαι λόγῳ δακρύων δυναίμην χωρίς,» κατὰ τὸν Εὐριπίδου Πηλέα. πάντων γὰρ ἤδη πρότερον τούτων ὄν τρόπον καὶ τῶν ἄλλων ἀπολομένων, παραπέλαυσα καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ χρόνου, καταντήσας εἰς τὸ πέρας τῶν τῆς στρατείας βαθμῶν, μηδὲν παρὰ τὴν προσηγορίαν κτησάμενος. καὶ μάρτυρα τὴν Δίκην ἀληθεύων οὐκ ἐρυθριῶ ἐπικαλούμενος· ἕως ἐνὸς ὀβολοῦ οὐκ ἀπὸ τοῦ πρίγκιπος οὐκ ἀπὸ τῶν λεγομένων κομπλευσίμων οἶδα κομισάμενος. πόθεν γὰρ ἔμελλον λαμβάνειν, τῆς μὲν ἀρχαίας συνηθείας ἐχούσης ἑπτὰ καὶ τριάκοντα χρυσίνους παρέχεσθαι τῇ τάξει ὑπὲρ μονομεροῦς ἐντεῦξεν πρὸς τῶν ὅπως οὖν εἰσβαλλόντων ἐν τοῖς τότε μεγίστοις δικαστηρίοις, τὸ δὲ λοιπὸν χαλκοῦ κάρτα μετρίου οὐ γὰρ χρυ 172 σίου ὥσπερ εἰς ἔλεον οἰκτρῶς καὶ οὐδὲ συνεχῶς ἐπιδιδόμενου; ἢ ὅπως ὁ πρίγκεψ πρὸς τὰ πάλαι διδόμενα παρ' αὐτοῦ τῷ κατὰ καιρὸν κορνικουλαρίῳ συνωθεῖτο, μηδὲ εἰς μνήμην ψιλῆς γ' οὖν προσηγορίας ἀναφερόμενος, μηδὲ παρεῖναι τὸ λοιπὸν ὑπομένων τῷ δικαστηρίῳ, οὐδενὸς οὐδενὶ ἐν βαθμῷ στρατευομένου; ἐμοὶ δὲ μεταμέλει, ὁψία τοῦ καιροῦ τὸ προσῆκον ἀναλογιζομένῳ, ἀντὶ τίνος τοσοῦτον προσήδρευσα χρόνον τῷ δικαστηρίῳ, μηδὲν ἐξ αὐτοῦ πρὸς παραψυχὴν εὐραμένῳ· καὶ δικαίως ταῦτά μοι συμβέβηκεν εἰς ταύτην ἐμβαλόντι τὴν λειτουργίαν· ὥστε χαλεπὸν οὐδὲν τὴν ἐκ προοιμίῳ ἐπ' ἐμοὶ διελθεῖν ἄχρι τοῦδε τῷ λόγῳ διήγησιν. 26 Ἐνα καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἄγων ἐνιαυτὸν, ἐπὶ τῆς Σεκουνδιανοῦ ὑπατείας ἐκ τῆς ἐνεγκούσης με Φιλαδελφείας τῆς ὑπὸ τῷ Τμώλῳ καὶ ἐν Λυδία κειμένης παρήλθον εἰς ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν· καὶ πολλὰ μεθ' αὐτῷ σκεψάμενος ἐπὶ τοὺς μεμοριαλίους τῆς αὐλῆς συνεῖδον ἐλθεῖν καὶ πρὸς στρατείαν ἀναζώσασθαι μετ' ἐκείνων. ὅπως δὲ μὴ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον δόξαιμι ζημιουῖσθαι, εἰς φιλοσόφου φοιτᾶν διέγνων. Ἀγάπιος ἦν κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, περὶ οὗ Χριστόδωρος ὁ ποιητὴς ἐν τῷ Περὶ τῶν Ἀκροατῶν τοῦ μεγάλου Πρόκλου μονοβίβλῳ τέ φησιν οὕτως· «Ἀγάπιος πύματος μὲν, ἀτὰρ πρότιστος ἀπάντων,» παρ' ᾧ, τὰ πρῶτα τῶν Ἀριστοτελικῶν διδαγμάτων ἐπιών, ἔτυχον καὶ τινων ἐκ τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἀκροάσασθαι. ἡ δὲ Τύχη μᾶλλον εἰς ταύτην με παρωθῆσαι τὴν λειτουργίαν σκεψαμένη Ζωτικόν, πολίτην ἐμὸν καὶ χαίροντά μοι οὐ μετρίως, ἐπὶ τὴν ἐπαρχότητα τῶν πραιτωρίων ὑπὸ τῷ πάντων βασιλέων ἡμερωτάτῳ Ἀναστασίῳ προήγαγεν· ὃς οὐ πείθειν με μόνον ἀλλὰ 174 καὶ ἀναγκάζειν δυνάμενος τοῖς ταχυγράφοις τῆς ἀρχῆς συνηρίθμησεν, ἐν ἧ καὶ Ἀμμιανὸν τὸν ἐπεικέστατον, ἀδελφιδοῦν τῷ ἐμῷ πατρὶ γενόμενον, συνέβαινε διαφαίνεσθαι. 27 Ὅπως δὲ μὴ τυχὸν ῥαθυμῆσω, πᾶσάν μοι κέρδους ὁδὸν ὁ ὑπαρχος ἔδειξεν, ὡς παρ' ὄλον τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον αὐτοῦ μέτριος δὲ ἦν καὶ βραχεῖ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκβάς οὐκ ἐλάττους χιλίων χρυσῶν ἀποκερδᾶναι σωφρόνως. ὡς εἰκὸς οὖν εὐχαριστῶν ἐγὼ πῶς γὰρ οὐ; ἐγκώμιον βραχὺ πρὸς αὐτὸν διεξῆλθον. ὁ δὲ ἡσθεὶς ἀνὰ στίχον μὲν ἕκαστον χρύσινον ἀπὸ τῆς τραπέζης με κομίσασθαι παρεκελεύσατο, οἱ δὲ πρὸς τὸ βοηθεῖν ἀπὸ τοῦ λεγομένου ἀβ ἄκτις καλούμενοι, τὸ μῆποτε γενόμενον, παρακαλοῦντες προσελάβοντό με εἰς πρῶτον χαρτουλάριον, ἐτέρων δύο μόνων, ἤδη γερόντων,

πρότερον μετὰ χρυσίου δόσεως συνταξαμένων αὐτοῖς· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας πρὸς εἴκοσι χρυσοῦς κατ' ἔτος ὥρισαν ἕκαστον. ὁμοίως τε ποιῶν ἀντ' αὐτῶν τὸ λεγόμενον περσωνάλιον καὶ κοττιδιανόν, περὶ ὧν ἄρτι διεξήλθον, σουγγεστίωνα ἐτίθειμην, ὧν ὁ λόγος ὧδε· πάντες μὲν ἀνέκαθεν οἱ παρὰ τῆ ποτε πρώτη τῶν ἀρχῶν βοηθοῦντες τοῖς τρέχουσι σκρινίοις διὰ πολλῆς ἐξέλαμπον παιδείας, περὶ δὲ τὴν Ῥωμαίων φωνὴν τὸ πλέον ἔχειν ἐσπούδαζον· χρειώδης γὰρ ἦν αὐτοῖς κατὰ τὰναγκαῖον. δίκης οὖν ἐφεσίμου τυχὸν γενομένης, εἶτα πρὸς τὴν σύγκλητον ἀναγομένης πρὸς διόρθωσιν, ὁ τῶν ἄλλων βοηθῶν κρείττων συνέταττε τὴν λεγομένην σουγγεστίωνα, ἀντὶ τοῦ διδασκαλίαν, πρὸς ἀκρόασιν τῆς βουλῆς οὕτως μάλιστα, ὡς ἐκπλήττειν τὸν τε τῆς βουλῆς κυαίστωρα καὶ τοὺς λεγομένους πάλαι μὲν ἀντεκλήνωσας, καθ' ἡμᾶς δὲ ἀντιγραφεῖς. τοῦ δὲ θεοῦ συλλαμβάνοντος καὶ τῆς ἀπὸ τῶν περι 176 γινομένων μοι παραμυθιῶν προθυμίας ἀνεπαίσθητον ἀποτελούσης τὸν κάματον, οὐ μόνον ἐπλήρουν τὰς εἰρημένας λειτουργίας ἐπὶ τοῦ σκρινίου, ἀλλὰ μὴν ἐπισηκρητεύων παρὰ τοῖς ταχυγράφοις, ἔτι καὶ βοηθῶν ἑτέροις ἐν τῷ Τεμένει τῆς Δίκης ταχυγραφοῦσιν, ὃ καλεῖται Σήκρητον· καὶ οὐ μικρὰ ἢ τε δόξα διὰ τῶν ἔργων ἢ τε τῆς παραμυθίας ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἀφθονία· ἔνθεν ὥσπερ ἀναπτρωθεῖς ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἀ σηκρήτις τῆς αὐλῆς ἠπειγόμενην. 28 Ὁ δὲ Ζωτικός, ὑποβάλλοντος αὐτῷ τοῦ πάντα χρηστοῦ καὶ ἐπιεικοῦς φιλομαθοῦς τε καὶ φιλοσόφου τὸν βίον Ἀμμιανοῦ, καὶ γαμετὴν μοι περιποιεῖ ἑκατὸν μὲν χρυσίου λιτρῶν φερνὴν προσάγουσαν, τὰ δὲ ἄλλα κρείττονα τῶν ὅτε δὴ ποτε ἐπὶ σωφροσύνη θαυμαζομένων γυναικῶν. ἐγὼ δὲ κρείττονα πολλῶ, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐλπίζων προσελθεῖν μοι τὰ πράγματα, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν αὐλὴν σπουδῆς ἀπεσχόμενην, ὅλον δέ μου τὸν βίον τῆ στρατεία παρεχώρησα. τῶν οὖν κοινῶν τοιούτων ἀποτελεσθέντων ἐπὶ πᾶσιν ὁποῖων ὁ λόγος ἐμνημόνευσεν, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς λογικοῖς οὐχ, ὡς τὸ πρὶν, τῆς Τύχης ἀπαρεσκομένης, ἐμίσησα τὴν στρατείαν, ὅλον ἐμαυτὸν τοῖς βιβλίοις ἐκδούς. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐμὴν περὶ τοὺς λόγους ἀγρυπνίαν πρῶτον μὲν ἐγκώμιον εἶπεῖν με πρὸς αὐτὸν κατηξίωσεν, παρόντων ἐκ τύχης καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μείζονος Ῥώμης λογάδων, οἷς αἰεὶ μέλει, καὶ τοῦτο ταλαιπωροῦσιν, τῆς περὶ λόγους σπουδῆς. οὐ γενομένου, καὶ συγγράψαι με τὸν πρὸς Πέρσας αἰσίμως αὐτῷ χειρισθέντα πόλεμον παρεκελεύσατο ὅτε Δάραν, τὴν πόλιν ἣν ὁ πολὺς Ἀναστάσιος ταῖς φάρυγξι τῶν πολεμίων ἐπιτέθεικεν, ἐνοχλοῦντες ἐκεῖθεν οὐ μετὰ μικρᾶς ζημίας ὑπενόστησαν, οὐκ ἐπ' αὐτοῦ πάλιν προελθόντες. 29 Πραγματικὸν πρὸς τὴν ἐπαρχότητα γράφων ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἐμοὶ τοιούτοις ἐχρήσατο ῥήμασιν· «Ἰωάννη τῷ λογιωτάτῳ 178 πολλὴν μὲν σύνισμεν τὴν ἐν λόγοις παιδείαν τὴν τε ἐν γραμματικοῖς ἀκρίβειαν τὴν τε ἐν ποιηταῖς χάριν καὶ τὴν ἄλλην αὐτοῦ πολυμάθειαν, καί, ὅπως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν τοῖς ἑαυτοῦ πόνοις ἀποδείξει σεμνοτέραν, καίτοι τῆς στρατείας αὐτῷ τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῆς σῆς ὑπεροχῆς ὀρθῶς φερομένης, ἐλέσθαι μετ' αὐτῆς καὶ τὸν ἐν βιβλίοις ἀσκήσαι βίον καὶ ὅλον ἑαυτὸν ἀναθεῖναι τοῖς λόγοις. τὸν τοίνυν εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς ἀναβάντα ἀγέραςτον ἀπολιπεῖν ἀνάξιον τῶν ἡμετέρων χρόνων εἶναι κρίνοντες, προστάττομεν τῆ σῆ ὑπεροχῇ ἐπιδοῦναι ἑαυτῷ τοῦ δημοσίου τόδε. ἴστω δὲ ὁ εἰρημένος σοφώτατος ἀνὴρ ὡς οὐ μέχρι τούτου στησόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀξιώμασι καὶ ἱεραῖς μείζοσι φιλοτιμίαις τιμήσομεν αὐτόν, ἄτοπον ἡγούμενοι τοιαύτην εὐγλωττίαν οὕτω μικρᾶς ἀμοιβῆς ἀξιωθῆναι, ἐπαινοῦντες αὐτόν εἰ καὶ πολλοῖς ἑτέροις τῆς οὔσης αὐτῷ μεταδοίῃ παρασκευῆς.» τούτοις ἐπιψηφισαμένου τοῦ τῆνικαῦτα τὴν πολιαρχίαν ἰθύνοντος καὶ τόπον διδασκάλοις ἀπονενεμημένον ἀφορίσαντός μοι ἐπὶ τῆς Καπιτωλίδος αὐλῆς, ἐχόμενος τῆς στρατείας, ἐπαίδευον καὶ μεγαλοφρονεῖν ἐξηγόμενην. 30 Παρὰ μέντοι τῆς στρατείας βαθμῶν τε καὶ πόρων ἄνευ τινὸς ἐλαττώσεως, ὥσπερ ἀνεπαίσθητως τοῦ χρόνου τροχάζοντος, ἐπὶ τὸ πέρασ τῆς στρατείας ἀνήλθον. καὶ κερδῶν μὲν

ἔνεκα, ὡς εἰ μὴδ' ἐν στρατείᾳ τελῶν, παρηνέχθην, ἔτυχον δὲ τιμῆς καὶ τῆς ἀπὸ τῶν κρατούντων αἰδοῦς καί, τὸ δὴ πάντων γλυκύτερον, ἐν ἀνέσει τὸν βίον παρέδραμον. ἢ δὲ πάνσοφος Δίκη, δικαίους με παραμυθουμένη τρόποις, τοῖς μὲν στρατιώταις, ὡς ἔφην, αἰδέσιμον ἔδειξεν, τοῖς δὲ ἄρχουσιν οὐκ ἀπάξιον τιμῆς. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς προελθούσης ἐπ' ἐμοὶ ψήφου ὅτε τὴν ζώνην ἀφείς ἐπὶ τὴν αὐλὴν ἐχώρουν. πρῶτον μὲν γὰρ ἀναβάντα με ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς ἐπαρχότητος, κατὰ τοῦτο δὴ τὸ σύνηθες, εὐχαριστήσαι τῷ κρείττονι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπώσασθαι, τιμήσας ὁ ὕπαρχος Ἡφαιστος δὲ ἦν ὁ χρηστός, ἀνὴρ ἀγαθός καὶ 180 ἐκ μόνης τῆς προσηγορίας τὴν οὔσαν εὐγένειαν αὐτῷ δεικνύς· Ἡφαιστού γὰρ τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου κατὰ τὸν Σικελιώτην ἀπόγονος εἶναι διεφημίζετο ἐγερθεὶς ἀντησπάσατό με λιπαρῶς, καὶ περιβαλὼν αὐτίκα μὲν τὸ πρόσταγμα τῶν ἀννωνῶν χερσὶν ἰδίαις ἐπιδίδωσιν εὐχαριστῶν, μετὰ δὲ μυρίους ἐπαίνους, πάσης τῆς τάξεως παρούσης, ψῆφον ἀνέγνω ἔχουσαν ὧδε· «Ἰωάννης μὲν ὁ λογιώτατος τούτῳ γὰρ χαίρει τῷ προσρήματι μᾶλλον ἢ τοῖς ἐκ τῶν ὑπαρξάντων αὐτῷ γερῶν προσγενομένοις γνωρίσμασιν ἤδη φθάσας τοῖς ἀπάντων ἑαυτὸν καλλίστοις, παιδείᾳ τε καὶ λόγοις φαμέν, τοιοῦτον ἀπέδειξεν, ὡς οὐκ αὐτὸν θαυμάζεσθαι μόνον ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἑτέρους, οἳ δὴ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ἔργον γεγονόςσιν· μικρὸν δέ, ὡς ἔοικεν, εἶναι νενομικῶς εἰ μόνοις κοσμοῖτο τοῖς ἐκ λόγων ἐπιτηδεύμασιν καίτοι γε τί ἂν τις τούτων ἠγήσοιτο μείζον; καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἐνέμιξε πράγμασιν· ὑπηρετησάμενος δὲ τοῖς ἡμετέροις δικαστηρίοις μίαν τινὰ διὰ πάντων ἐφύλαξεν ἀρμονίαν, τοῖς οἰκείοις πανταχοῦ κατακολουθῶν παραδείγμασι καὶ δι' αὐτῶν διδάσκων τῶν ἔργων ὡς φύσις ἀγαθὴ καὶ τίκτειν οἷα τε οὔσα τὰ χρησιμώτερα, πρὸς ὅπερ ἂν βίου σχῆμα τραπεῖη, τῶν οἰκείων οὐκ ἐξίσταται πλεονεκτημάτων, σεμνοτέραν δὲ τὴν ἀρετὴν ἀπεργάζεται, λόγοις αὐτὴν καὶ πολιτικοῖς ποικίλλουσα πράγμασιν. τούτοις τοίνυν ἅπασιν ἐνευδοκιμηκῶς Ἰωάννης ὁ λαμπρότατος, τοὺς ἐν τοῖς ἡμετέροις δικαστηρίοις βαθμούς τε καὶ πόνους διανύσας, ἐπὶ τὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως δραμεῖται ἴχνη καὶ μειζόνων ἐκεῖθεν ἀπολαύσει δωρεῶν. ἔστι γὰρ δὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασι καὶ φιλόλογος ὁ βασιλεύς, τοῦτο καλῶς ἐφ' ἡμῶν πεποιηκότος τοῦ χρόνου ὅπως ἂν ἢ τοῦ προστατοῦντος σεμνότης καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν τάξιν ἐπὶ τι φέροι λαμπρότερον.» ταύτην τὴν τιμὴν ἀντὶ πολλῶν χρημάτων ἐκ τοῦ δικαστηρίου λαβῶν, ἡγουμένων τῶν πάντα μοι γλυκυτάτων ἐταίρων, ἐπὶ τὴν αὐλὴν ἀνεχώρησα, στρατευσάμενος τοὺς πάντας τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς πρὸς μῆσὶ τέσσαρσιν, καὶ τυχῶν τοῦ εἰωθότος παρὰ τῆς βασιλείας ἀξιώματος τοῖς πληροῦσιν ἐπιδίδοσθαι αὐθις ἐπὶ τὰ βιβλία παρηλθον.

182 ΠΕΡὶ Τῶν Σκρινιαρίων τῶν Διοικήσεων Στρατιωτικοῦ τε καὶ Σιτωνικοῦ καὶ Καγκελλαρίων 31

Εἰ πᾶσάν τις ἐπέλθοι κατὰ πόδα τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, οὔποτε εὐρήσει πρὸ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας τὸ σκρινιάριον ὄνομα. σκρινίον μὲν γὰρ καὶ σκρίβαν καὶ τὰ τούτων δὴ παράγωγα εὐρήσει, τὸ δὲ σκρινιάριον ἐπώνυμον οὐδαμοῦ. ὥστε οὐκ οἶδε μὲν αὐτοὺς ἀνέκαθεν τὸ πολίτευμα, οὐδ' εἰσὶ μέρος οὐ τῆς τοῦ ἱπάρχου οὐδὲ μὴν τῆς τῶν ἐπαρχῶν τάξεως, ἰδιωτεύοντες δὲ παρηλθον κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐπὶ τὰ πράγματα· καὶ ὅπως, ἐρῶ. Κωνσταντῖνος πρῶτος, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, Σκυθίαν τε καὶ Μυσίαν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων φόρους ἄκων ἐζημίωσε τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, τὰς φρουρούσας δυνάμεις τὴν ὄχθην τοῦ πρὸς βορέαν Ἰστρου ἐπὶ τὴν κάτω Ἀσίαν δέει τυραννίδος διασκεδασάμενος. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ βραχὺ παρατραπέντι τοῦ σκοποῦ περὶ τῆς προσηγορίας τοῦ ποταμοῦ διὰ βραχέων εἰπεῖν· νῦν μὲν γὰρ

Ἴστρον, νῦν δὲ Δανούβιον τὸν αὐτὸν εὐρίσκομεν ὀνομαζόμενον· ὥστε δεήσει διδασκαλίας. 32 Ἐκ τῶν Ῥητικῶν ὄρων, ἃ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς εἶναι φησιν ὁ Καῖσαρ ἐν βιβλίῳ τῷ πρώτῳ τῆς κατ' αὐτὸν Γαλλικῆς Ἐφημερίδος, ἐκ μιᾶς πηγῆς ὅ τε Ῥῆνος ὅ τε Ἴστρος, οὐδέτερος δὲ αὐτῶν μὴ τὴν ἐπωνυμίαν ἀμείψας, ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐξωθεῖται. ὁ μὲν γὰρ Ῥῆνος, πᾶσαν τὴν Γαλατικὴν μεσόγειον τριχῆ διηρημένην εἰς Κελτικὴν Γερμανικὴν καὶ Γαλατικὴν διατρέχων, οὐκ ἄρδει μόνον αὐτὴν μετὰ Ῥοδανόν, ἀλλὰ καὶ φρουρεῖ, φυλάττων ἀνέφοδον· πρὸς δὲ τὸ πέρασ σχεδὸν τῆς ῥύσεως εἰς Μόσον τὸν ποταμόν, γείτονα τοῦ βορείου πρὸς δύοσιν ὠκεανοῦ, ὀλισθαίνων ἀποβάλλει μὲν τὴν οὖσαν αὐτῷ κατ' ἀρχὰς ἐπωνυμίαν, μετ' ἐκείνου δὲ τοῖς τῆς Βρεττανικῆς θαλάττης ἐπισύρεται κόλποις. ὁ δὲ Ἴστρος, ἔασας τὸν ἀδελφὸν Ῥῆνον πρὸς δύνοντα ἥλιον ἀναχωροῦντα, αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἑῶν μερίζεται· καὶ ἄχρι μὲν 184 Παννονίας ἦν Ἑλληνες Παιονίαν δι' εὐφωσίαν καὶ φυγὴν βαρβαρισμοῦ καινοτομοῦντες ἐκάλεσαν καὶ Σιρμίου, τῆς πάλαι μὲν Ῥωμαίων εὐδαίμονος πόλεως, νῦν δὲ Γηπαίδων, τὴν ἰδίαν διασώζει προσηγορίαν, περὶ δὲ τὴν Θρακίαν εἰλούμενος ἀποβάλλει μὲν παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις τὸ ἔμπροσθεν ὄνομα, Δανούβιος μετακληθεὶς· οὕτως δὲ αὐτὸν οἱ Θραῖκες ἐκάλεσαν δι' ὅτι ἐπὶ τὰ πρὸς ἄρκτον ὄρη καὶ θρασκίαν ἄνεμον συννεφῆς ὁ ἀήρ ἐκ τῆς ὑποκειμένης τῶν ὑγρῶν ἀμετρίας σχεδὸν διὰ παντὸς ἀποτελούμενος αἴτιος αὐτοῖς συνεχοῦς ἐπομβρίας ἀποτελεῖσθαι νομίζεται· Δανούβιον δὲ τὸν νεφελοφόρον ἐκείνοι καλοῦσι πατρίως. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ποταμῶν, ὡς ἐν παρεκβάσει, κατὰ Σαμμωνικὸν τὸν Ῥωμαῖον ἱστορικόν, ὃς πρὸς Διοκλητιανὸν καὶ Γαλέριον τὸν γέροντα Περὶ Ποικίλων Ζητημάτων διελέχθη. 33 Κωνσταντῖνος οὖν Σκυθίαν τε καὶ Μυσίαν καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν φόρους, ὡς ἔφην, ἀπώλεσεν. Συρίαν δὲ ὅλην καὶ Παλαιστίνην μία δέ ἐστι χώρα καὶ διὰ μόνον ἀριθμὸν εἰς πλῆθος ἀνάγεται ἐπαρχίας ἀναδείξας, ἐδειθῆ ὑπαρχον μετὰ τὸν Λιβύης καὶ Γαλατίας Ἰλλυρίδος τε καὶ Ἰταλίας καὶ τῆς ἑῶας προχωρήσασθαι, σκεπτόμενος, ὡς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ λέγει συγγράμμασιν, Πέρσαις ἀδοκῆτως ἐπελθεῖν. ἠπίστατο γὰρ Κωνσταντῖνος, πολὺς ὢν ἐν τε παιδεύσει λόγων καὶ συνασκήσει ὄπλων οὐδὲ γάρ, εἰ μὴ καθ' ἑκατέραν παιδευσιν ἔτυχέ τις διαπρέπων, βασιλεὺς Ῥωμαίων προεχειρίζετο μὴ εἶναι ῥάδιον ἄλλως καταπολεμηθῆναι Πέρσας, μὴ ἐξαπίνης αὐτοῖς ἐπιχεομένης ἐφόδου. καὶ συγγραφὴν περὶ τούτου μονήρη Κέλσος ὁ Ῥωμαῖος τακτικὸς ἀπολέλοιπεν, σαφῶς ἀναδιδάσκων ὡς οὐκ ἄλλως Πέρσαι Ῥωμαίοις παραστήσονται, μὴ αἰφνιδίως εἰς τὴν ἐκείνων χώραν Ῥωμαῖοι γνόφου δίκην ἐνσκήψουσιν, αἰτίαν οὐκ ἔξω λόγου παρασχόμενος· ἡ δὲ τοιαύτη ἐστίν. 186 34 Περσῶν ὁ δῆμος ὅλος καὶ σύμπαν ἀπλῶς τὸ ἔθνος εἴωθεν ἐπὶ πόλεμον ὀρμᾶν, ὡς καὶ Ῥωμαῖοι πρὸ τῆς Μαρίου τῶν λεγομένων λεγιῶνων διατάξεως. διχοτομοῦντες οὖν ἄνθρωπον αὐτοῖ διὰ μέσου τῶν δύο τοῦ σώματος τομῶν διαβιβάζουσι τὸν στρατόν. δῆλον γὰρ ὡς οὐχ ὠρισμένα οὐδὲ εὐτρεπῆ στρατεύματα τρέφουσιν οἱ Πέρσαι, ὡς ἐτοίμους εἶναι πρὸς τὰς μάχας, ὥσπερ οἱ Ῥωμαῖοι. χρόνου δεῖ τοίνυν αὐτοῖς εἰς παρασκευὴν στρατοῦ καὶ δαπάνης ἀποχρώσης τῷ πολέμῳ· ὥστε ἀρμόδιόν φησιν ὁ Κέλσος ἀδοκῆτως αὐτοῖς ἐπελθεῖν, καὶ μάλιστα διὰ τῆς Κολχίδος τὰ προοίμια τῆς ἐφόδου λαμβανούσης Λαζικὴν αὐτὴν ἐξ ἡγεμόνος ἐπιφημίζουσιν οἱ καθ' ἡμᾶς· ἡ γὰρ δυσχωρία Πέρσαις ἱπηλατοῦσι δυσέμβατος· ὅθεν ἀφόρητος αὐτοῖς ὁ Κορβουλῶν ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἐφάνη· τὰς γὰρ ἐκδρομὰς αὐτῶν τὰς ἐν ταῖς ἐρημίαις τῆς Περσίδος διὰ τῆς Ὑρκανῆς ἀποκλείσας, τὴν ἐκ τῆς φυγῆς νίκην ἀφεῖλεν, ὡς ἐν στενωπῷ, ὅσον ἦκεν εἰς Περσικὰς πολυπληθείας, ζωρηθέντας εἰς μόνην τὴν πρὸς τῷ Μυγδονίῳ Ἀντιόχειαν Νίσιβιν αὐτὴν ἐλόντες μετεκάλεσαν οἱ Πέρσαι καταφυγεῖν, ἦν καὶ αὐτὴν ἀπέλιπον τὸ τηνικαῦτα δίκην πρηστήρων τῶν Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπικειμένων. 35 Ταύτης οὖν τῆς ἐννοίας ὁ Κωνσταντῖνος γενόμενος καὶ ὑπαρχον ἐπὶ τῆς ἕω χειροτονήσας διαψηφιστὰς αὐτῷ

κατεστήσατο τῶν φόρων ἄνδρας αἰδεσίμους καὶ περὶ λεπτότητα λογισμῶν παρασκευασαμένους. ἰδιωτικῶ τοίνυν σχήματι στελλόμενοι παρήσαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, μηδὲν ἕτερον παρὰ τοὺς λογισμοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες, σκρινιάριοι χρηματίζοντες, ἀντὶ τοῦ χαρτοφύλακες, ὅτι σκρινίον τὴν δρυφάκτην λάρνακα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, καὶ διέμεινεν ἡ προσηγορία παρ' αὐτοῖς μόνη. οὐ μὴν ἐν στρατεία ἐτέλεσαν οὐδὲ τὴν ἰδιωτῶν τύχην ἐξῆλθον, ὡς αἱ παλαιαὶ διδάσκουσι μάτρικες. ἐπὶ δὲ Θεοδοσίου τοῦ πρώτου, ὡς εἶδον ἑαυτοὺς μὲν ἡμελημένους, τοὺς δὲ τῆς τάξεως διοικοῦντας τότε τὰ πράγματα, ἑαυτοὺς διαγράψαντες καὶ χρυσίον εἰς 188 φίλτρα διαθροίσαντες ἐδεήθησαν τῆς βασιλείας συναριθμηθῆναι τῇ τάξει. καὶ τυχόντες καὶ τὰς λεγομένας προβατωρίας πορισάμενοι εἰς μὲν ἀδιούτρωας, οἷον εἰ βοηθούς, ἀνηνέχθησαν ἴσα τοῖς ἄλλοις, τὸ δὲ Αὐγουσταλίων ὄνομα πριάμενοι τιμίως, ἄχρι Λέοντος ὡς εἰ μηδὲ στρατευόμενοι, ὅσον πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς τάξεως, ἐνομίσθησαν. οὐδὲ γὰρ οἶδεν αὐτοὺς ἡ Ῥωμαίων παλαιότης. ὅθεν, τῆς ἀρχῆς ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τοῦ βήματος προιούσης, ἐξόπισθεν ὑποχωροῦντες παρέπονται, μόνης τῆς τάξεως στιχηδὸν διευθυνούσης τὸν ὑπαρχον. εἰκόνα οὖν τῷ βασιλεῖ ἀργυρήλατον ὄλην ἐπὶ κίονος ἀναστήσαντες τὸ πάλαι καλούμενον Πλακωτὸν πρὸς τῷ ὠρολογίῳ τῆς πόλεως διεκόσμησαν, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ δημοσίου ἰνστρουμέντου ἡῦρον ἱστορημένον. καὶ ἡ μὲν στήλη καθ' ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρειωδέστερα ἔργα τῆς πόλεως προεχώρησεν, ὁ δὲ κίων πρὸ τῆς ἐν τῷ λεγομένῳ Ἐβδόμῳ ἀγορᾶς ἀναστάς τῇ τοῦ κρατίστου ἡμῶν βασιλέως εἰκόνι σεμνύνεται. 36

Ἡὺξήθη δὲ λοιπὸν τὰ τῶν σκρινιαρίων ἀπὸ τῆς Ζήνωνος βασιλείας τοσοῦτον, ὅσον τὰ τῆς τάξεως ἔληξεν· πολλῶν μὲν γὰρ ἄλλων καὶ Πολυκάρπου δὲ ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρπασθέντος ὑπὸ τῷ Ἀναστασίῳ, εἶτα καὶ Μαρίνου τὴν ὄλην ἀναζωσαμένου τῶν πραγμάτων διοικήσιν, ὅς καὶ αὐτὸς εἰς τῶν τῆς Συρίας σκρινιαρίων ἐτύγχανεν, καὶ τὸ λοιπὸν οὐχ ἑτέρου ἢ αὐτῶν σχεδὸν καὶ μόνων τὴν ἀρχὴν ἐκδεχομένων, διὰ τὴν τῶν φόρων ἐλάττωσιν εἰς παντελῆ ἀπώλειαν τὰ τῆς τάξεως κατέστη. καγκελλάριοι γὰρ αὐτοὶ καὶ λογοθέται καὶ τῆς θείας καὶ γενικῆς τραπέζης διοικηταί, τῆς ἀρχαίας συνηθείας ἐχούσης μηδένα εἰς τὸ τοῦ λεγομένου καγκελλαρίου λειτούργημα ἢ μόνους τοὺς εὐδοκιμοῦντας ἐκ τῶν Αὐγουσταλίων καὶ ταχυγράφων παριέναι· ἐπεὶ καὶ δύο μόνους καγκελλαρίους τὸ δικαστήριον ἐγνώριζεν, οἷς καὶ χρύσινος εἶς καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἀφώριστο. ἡ δὲ αἰτία τῆς προσηγορίας ὤδε. 190 37

Τὸ πρὶν καθ' ὁμαλοῦ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ὡσπερ ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἐστίν, ἔρυμα καί, ὡς ἂν τις εἴποι «διαφραγμόν,» ξυλουργές, ἀπὸ σχιδάκων μακρῶν ἀντιπλαγιαζομένων ἐφ' αὐτοὺς καὶ διόπτρας ὀξυτελεῖς, καθάπερ δικτύου τινός, ἀποτελούντων, ἐπὶ μέσου διέτεινε τοῦ δικαστηρίου, χωρίζον τὸν ἄρχοντα τῶν ὑποδίκων· κάγκελλον αὐτὸ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν ὑποκοριστικῶς, ἀντὶ τοῦ δικτύδιον, ὅτι πρωτοτύπως κάγκρους αὐτοὶ τὰ δίκτυα λέγουσιν, ὑποκοριστικῶς δὲ καγκέλλους. ἐπὶ τούτου τοῦ διατμήματος ἴσταντο δύο ἀφ' ἑκατέρας πλευρᾶς καγκελλάριοι, ἐκ τοῦ πράγματος ἐπιφημιζόμενοι· δι' ὧν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐθάρρει ἄλλ' οὐδὲ συνεχωρεῖτο προσψαῦσαι τῷ βήματι, οἱ τε πρὸς ὑπογραφὴν χάρται τῇ ἀρχῇ προσεφέροντο ἢ τε τῶν ἀναγκαίων ἐγίνετο μήνυσις, ἀλλ' ἤδη πρότερον εἰς πλῆθος τοῦ ἀξιώματος ὑβρισθέντος, τὸ μὲν δημόσιον ἀνήρτησε τὴν ἐπίδοσιν, πάντες δὲ σχεδὸν οἱ ὅπως οὖν δικασπολίαν περικείμενοι καγκελλάριοι καθ' ἡμᾶς χρηματίζουσιν, καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις χαλκολογοῦντες τὸ καγκελλαρίων περιάπτουσιν ἑαυτοῖς ἀξίωμα ὅπως αὐτοῖς τὰ τῶν ἐπαρχιῶν ἀδεῶς προσάγοιτο. 38

Τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς συγχύσεως καὶ τοῦδε τοῦ σχήματος, τοῖς δὲ σκρινιαρίοις προστέθινται καὶ οἱ τοῦ στρατιωτικοῦ, οἷον εἰ ἀννωνιακοῦ, προεστηκότες φροντίσματος· οὐχ ὅτι καὶ αὐτοὶ μέρος ἐτύγχανον τῆς παλαιᾶς ὄψεως τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ὅτι, τῶν στρατηγικῶν παρωθηθέντων σκρινιαρίων, καὶ

τούτων συνέβη ἀποτελεσθῆναι τὸν κατάλογον. τῇ δὲ βασιλέως ἀρετῇ τὸ πρὸς ἄλλων ἐπιχειρίας ἐξηυρηθῆναι νομισθὲν εἰς λυσιτελοῦν καλῶς διοικούμενον ἀπεδείχθη. τοῦ γε μὴν σιτωνικοῦ ἀνέκαθεν ὑπὸ τὴν πολιαρχίαν τελοῦντος, δυνάμει δὲ καὶ αὐθεντίᾳ τοῦ βδελυροῦ Καππαδόκου, περὶ οὗ μικρὸν ὕστερον ἔρω, ἀφαιρεθέντος, προσδεῖν γὰρ ᾤετο τοῖς κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν 192 ἀδικήμασιν αὐτοῦ καὶ αὐτὴν τὴν βασιλέως πόλιν ὑπαγαγεῖν, μόνος Γαβριήλιος πολιαρχῶν ἀποκατέστησεν ἐκεῖνο τῷ δικαστηρίῳ· πέφυκε γὰρ ὁ βασιλεὺς, καλὸς ὢν καὶ ἐλεύθερος, ἐρυθριᾶν τοὺς γένει καὶ βίῳ καὶ φιλοτιμίᾳ ζηλοῦντας αὐτὸν κατὰ δύναμιν. αὐτοῦ δὲ Γαβριηλίου τὴν ἀρχὴν ἀποθεμένου, αὐθις πρὸς τὸ μείζον ἢ φροντὶς τῆς εὐθηνίας δικαστήριον ἐπανῆλθεν, ὡς δῆλον ἀντικρυς πᾶσιν ἀποδειχθῆναι ὅτι Γαβριηλῖω κατ' ἀξίαν χαίρων ὁ βασιλεὺς ἐνδεδέωκεν. ἔδει γὰρ αὐτόν, ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀσύγκριτον, τὸ πλέον εὐρεῖν παρὰ βασιλεῖ τιμῶντι δικαιοσύνην τε καὶ θεοφιλίαν καὶ γένους λαμπρότητα. 39 Ὑπόλοιπον ἄρα τυγχάνει τὰς αἰτίας τῆς ἐλαττώσεως καὶ τῆς τοσαύτης τῶν πραγμάτων παραλλαγῆς ἀποδοῦναι. κἂν εἰ τυχὸν αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἑαυτῆς καὶ μείζονα καὶ κλεινοτέραν τῇ βασιλέως ἀγρυπνία ἔτι καὶ νῦν ἔστι συνιδεῖν οὐδὲ γὰρ μέλος ἐστὶ τῆς ὅλης πολιτείας ὃ μὴ καθ' ὅλου εἰς ὕψος τε ἅμα καὶ δύναμιν ἰσχυρὰν ὁ βασιλεὺς μετὰ καλοῦ ἀνέστησεν, περινοστῶν ἅμα καὶ περιθεώμενος, μήτε τῶν ἀνέκαθεν ὑπαρξάντων αὐτῇ γνωρισμάτων ὃ μὴ μετὰ προσθήκης τῶν ἀρετῶν ὑπολάβοι, ἀλλ' ὅτι ὁ χρόνος, λυμαντικὸς ὢν κατὰ φύσιν, τὰ πολλὰ τῶν τῆς πειθομένης τῇ ἀρχῇ τάξεως χρειώδη ἅμα καὶ κόσμια ἢ παντελῶς ἔσβεσεν ἢ τοσοῦτον ἐνήμειψεν, ὡς ἴχνος ἀμυδρὸν τῶν ποτε θαυματομένων τὸ λοιπὸν διασφάζειν, τῆς μὲν ἀρχῆς ἐν τῇ σφετέρᾳ δυνάμει συνισταμένης, τῆς δὲ τάξεως, νῦν μὲν ἐκ τῶν ἐκείνης παραλλαγῶν, νῦν δὲ ἐκ τῶν οἰκείων ῥαθυμιῶν, εἰ μὴ θεὸς καὶ βασιλεὺς οὗτος ὁ πάντα καλὸς ἐπεκούρει, ἐγγὺς εἰς παντελῆ κατάλυσιν ὀλισθαινούσης. εἰ δέ που τυχὸν τῷ περὶ τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν ζήλω τινὸς τῶν μὴ κατὰ σκοπὸν τῆς βασιλέως καλοκάγαθίας τὰς ἀρχὰς διανυσάντων δριμύτερον ἡρέμα προῖων ὁ λόγος καθάψεται, μὴ ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς ἀλλὰ τοῖς οὐ προσηκόντως ἀποχρησαμένοις αὐταῖς τὴν ἀγανάκτησιν οἱ σωφρόνως εἰς τὰ πράγματα βλέποντες ἀναγέτωσαν. οὐδὲ γὰρ τοὺς κακοὺς ἐλέγχειν μόνον ὁ λόγος ἐτόλμησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγαθοὺς, 194 εἰ καὶ μὴ κατ' ἀξίαν, ἐκόσμησεν. οὕτω γὰρ ὑβρίζειν μὲν τὴν ἐλευθερίαν καὶ σπαράττειν τοὺς ὑπηκόους οἱ τὸν ὄρον τῆς ἀρχῆς ἀγνοοῦντες ἐντραπήσονται, οἳ τε ζηλοῦντες τὴν βασιλέως πραότητα καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετὰς αὐτοῦ ὄξει τῷ δρόμῳ σπουδάσουσιν, καιρὸς δὲ ἄρα τὴν ἀφήγησιν διελθεῖν καὶ τὰς αἰτίας εἰπεῖν, ὧν ἕνεκα τὰ τῆς τάξεως ἐπὶ τοσαύτην ἐναλλαγὴν κατηνέχθη. 40 Κωνσταντίνου, ὡσπερ ἔφην, μετὰ τῆς Τύχης τὴν Ῥώμην ἀπολιπόντος καὶ τῶν δυνάμεων ὅσαι τὸν Ἰστρον ἐφρούρουν ἐπὶ τὴν κάτω Ἀσίαν ψήφω τοῦ βασιλέως διασπαρεισῶν, Σκυθίαν μὲν καὶ Μυσίαν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων φόρους ἐζημιώθη τὸ δημόσιον, τῶν ὑπὲρ Ἰστρον βαρβάρων, μηδενὸς ἀνθισταμένου, κατατρεχόντων τὴν Εὐρώπην· τῶν δὲ πρὸς τὴν ἕω δασμῶ οὐ μετρίως βαρηθέντων, ἀνάγκη γέγονε τὸν ὑπαρχον μηκέτι μὲν τῆς αὐλῆς καὶ τῶν ἐν ὅπλοις ἄρχειν δυνάμεων τῆς μὲν τῷ λεγομένῳ μαγίστρῳ παραδοθείσης, τῶν δὲ τοῖς ἄρτι προελθοῦσι στρατηγοῖς ἐκτεθεισῶν, ἀλλ' οὖν ὑπαρχον τῆς ἀνατολῆς χρηματίζειν. διεσύρη δὲ οὐδὲν ἦττον θανατώσα καθ' ἐκάστην ἢ τῆς ἀρχῆς δυναστεία ἄχρι τῆς Ἀρκαδίου, τοῦ πατρὸς Θεοδοσίου τοῦ Νέου, βασιλείας· ἐφ' οὗ συμβέβηκεν Ῥουφίνον τὸν ἐπίκλην ἀκόρεστον, ὃς ἦν ὑπαρχος αὐτῷ, τυραννίδα μελετήσαντα τοῦ μὲν σκοποῦ ὑπὲρ λυσιτελείας τῶν κοινῶν ἐκπεσεῖν, εἰς βάραθρον δ' ἀχανὲς τὴν ἀρχὴν καταρρῖψαι. αὐτίκα μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς τῆς ἐκ τῶν ὄπλων ἰσχύος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχὴν, εἶτα τῆς τῶν λεγομένων φαβρικῶν, οἷον εἰ ὀπλοποιῶν, ἐξουσίας, τῆς τε τοῦ δημοσίου δρόμου φροντίδος καὶ τῆς ἐτέρας αὐθεντίας δι' ὧν τὸ λεγόμενον συνέστη

μαγιστέριον. ὡς δὲ δύσεργον ἦν ἀποτρέφειν μὲν τὸν ὑπαρχον ἀνά τὰς ἐπαρχίας τοὺς δημοσίους ἵππους καὶ τοὺς αὐτοῖς ἐφεστῶτας, ἑτέρους δὲ κεκτηῖσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν καὶ διοικήσιν, νόμος ἐτέθη θεσπίζων, ἀντέχεσθαι μὲν τὸν ὑπαρχον τῆς τοῦ δημοσίου δρόμου φροντίδος, τὸν πρῶτον μὲντοι τῶν φρουμην 196 ταρίων πρίγκιπα αὐτὸν σήμερον τοῦ μαγίστρου καλεῖσθαι συμβαίνει παρεῖναι διὰ παντὸς τῷ δικαστηρίῳ τοῦ τῶν πραιτωρίων ὑάρχου καὶ πολυπραγμονεῖν καὶ τὰς αἰτίας ἐξερευνᾶν ὧν ἔνεκα πολλοὶ ποριζόμενοι παρὰ τῆς ἀρχῆς τὰ λεγόμενα συνθήματα τῷ δημοσίῳ κέχρηται δρόμῳ ταύτῃ καὶ κουριῶσος ὠνομάσθη, ἀντὶ τοῦ περιέργος· καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι κὰν ταῖς ἐπαρχίαις τοῖς δημοσίοις ἐφεστήκασιν ἵπποις, προσυπογράφοντος τοῖς ἐπὶ τῷ δρόμῳ συνθήμασι καὶ τοῦ λεγομένου μαγίστρου. ὅτι δὲ οὕτως, αὐτῆς δυνατὸν ἀκούσαι τῆς διατάξεως, ἐν μὲν τῷ παλαιῷ Θεοδοσιανῶ κειμένης, ἐν δὲ τῷ νεαρῷ παροφθείσης. 41 Οὕτως οὖν ὡσπερ δι' ὑποβάθρων τινῶν καταφερομένης τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν στρατιωτικούς καταλόγους ἔταξεν ἡ βασιλεία ὑπὸ τοῖς τότε καλουμένοις κόμισιν καὶ στρατηγοῖς, τὰς δὲ ἐν τῷ παλατίῳ τάξεις ὑπὸ τῷ πρωτεύοντι τῶν δυνάμεων τῆς αὐλῆς, ὃν καὶ αὐτὸν ἄρχοντα οὐ μικρόν, καθάπερ τοὺς λεγομένους στρατηλάτας, αἱ τῆς ἐπαρχότητος ἐλαττώσεις ἀπετέλεσαν. τὰ γὰρ πολυτελεῖ τῶν οἰκοδομημάτων καταλυόμενα πολλοῖς ἐπαρκεῖ πρὸς οἰκοδομήν. καὶ ἕως μὲν τοὺς βασιλέας ἐπεξίεναι δι' ἑαυτῶν τοῖς πολέμοις συνέβαινε, εἶχέ τινα ἡ ἀρχή, εἰ καὶ μὴ τοσαύτην, πλὴν ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἰσχύν τε καὶ δύναμιν· ἐξ ὅτε δὲ συνέβη τελευταῖον Θεοδόσιον νέον κομιδῆ τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι καὶ κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς νομοθεσίαν μὴ συγχωρεῖσθαι τοῖς πολέμοις παρεῖναι, καὶ τούτου νόμῳ γενικῶ κωλυθέντος ἀπολέγοντι βασιλεῖ Ῥωμαίων ὀρμᾶν ἐπὶ πόλεμον, εἰκότως τοῖς μὲν στρατηγοῖς τὰ τῶν πολέμων, τῷ δὲ μαγίστρῳ τὰ τοῦ παλατίου γέγονε χώρα, ὡς μηδὲν ἕτερον ἔχειν τὸ λοιπὸν τὴν ἐπαρχότητα ἢ μόνον τὴν ἐπὶ ταῖς δαπάναις φροντίδα, ἦν εἰκὸς ἐστὶ γενέσθαι κατὰ τὸ ἀναγκαῖον περὶ τε τοὺς ἐξ αὐτῆς παραφυομένους ἄρχοντας καὶ περὶ ἐκείνους γε μὴν, ὧν αὐτοὶ δῆθεν ἐτάχθησαν ἄρχειν. 198 42 Εἰ δὲ τις καὶ τοὺς ἐκ τῶν προρρήσεων στοχασμούς, οὓς τινες καλοῦσι χρησμούς, ἐν ἀριθμῶ λόγων παραλαβεῖν ὑπομένοι, πέρας ἔλαβε τὰ Φοντηῖῳ τῷ Ῥωμαίῳ ῥηθέντα ποτέ· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος καὶ στίχους τινὰς δοθέντας δῆθεν Ῥωμύλῳ ποτὲ πατρίοις ῥήμασιν ἀναφέρει τοὺς ἀναφανδὸν προλέγοντας, τότε Ῥωμαίους τὴν Τύχην ἀπολείψειν ὅτε αὐτοὶ τῆς πατρῴου φωνῆς ἐπιλάθωνται. καὶ τὸν μὲν λεγόμενον χρησμὸν τοῖς Περί Μηνῶν γραφεῖσιν ἡμῖν ἐντεθεικάμεν, πέρας δὲ μᾶλλον ἔσχε τὰ τοιαῦτα μαντεύματα. Κύρου γὰρ τινος Αἰγυπτίου, ἐπὶ ποιητικῇ ἔτι καὶ νῦν θαυματοζόμενου, ἅμα τὴν πολίαρχον ἅμα τὴν τῶν πραιτωρίων ἐπαρχότητα διέποντος, καὶ μηδὲν παρὰ τὴν ποιήσιν ἐπισταμένου, εἶτα παραβῆναι θαρρήσαντος τὴν παλαιὰν συνήθειαν καὶ τὰς ψήφους Ἑλλάδι φωνῇ προενεγκόντος, σὺν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ καὶ τὴν Τύχην ἀπέβαλεν ἡ ἀρχή. νόμον γὰρ ἀντιγράφειν ὁ βασιλεὺς ἀνεπέισθη πάσης ἀφαιρούμενον ἐξουσίας τὴν ἐπαρχότητα. ἡ γὰρ ἄρτι καὶ κουφίσαι φόρους καὶ σιτήσεις καὶ φῶτα καὶ θέας καὶ ἀνανεώσεις ἔργων αὐθεντοῦσα ταῖς πόλεσιν ἐπιδοῦναι οὐκ ἤρκεσε τὸ λοιπὸν οὐδὲ ἐτόλμησε μικρᾶς γ' οὖν τινος παραψυχῆς ἐκ τῶν δημοσίων μεταδοῦναι τι. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς Δημοσθένης, ὃς καὶ αὐτὸς ὑπαρχος ἦν, οὐδὲ μετὰ κέλευσιν τῆς βασιλείας γραμμάτων, χωρὶς εἰ μὴ πραγματικὸς ἠργάσατο νόμος, ἄδειαν ἔχειν τὴν ἐπαρχότητα ἐπιδοῦναι τοῖς ὑπηκόοις, κατεπράξατο, μὴ μόνον αὐτὸς εὖ ποιῆσαι τοὺς ὑποτελεῖς παραφυλαξάμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τὸ λοιπὸν ἀποκλείσας. τῆς δὲ ἀρχῆς ἤδη καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιπόλαιον ὄψιν ζημιωθείσης, ἠκολούθησε τοῖς τὰς δίκας λέγουσιν ἐκκλητήτους εὐτελίσαι τὸ δικαστήριον παρὰ τὸ πάντῃ κεκωλυμένον. καὶ νόμῳ τοῦτο διωρίσθη· οὐ γὰρ 200 ὑπέμεινε ἡ βασιλέως πραότης τοῖς δικάζομένοις τὴν ἀπὸ τῆς ἐφέσεως περικόπτειν ἐλπίδα, ἦν προθεωροῦντες οἱ δικάζοντες ἴσως ἀδεκάστως εἰς

τὰ πράγματα εἰσβλέψουσιν. 43 Τοσαῦτα περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπιδακρύσας φημί. κωλύσει δὲ οὐδέν, ὡσπερ ἐν ὑποτυπώσει, μνησθῆναι τῆς κατὰ μικρὸν ἐλαττώσεως· οὐ γὰρ ἄν τις ἐπιδείξει σαφῶς τὴν ἀφαίρεσιν, μὴ προαριθμησάμενος ταῦθ' ἄπερ ὄντα τὸ πρὶν ὕστερον ἀφηρέθη. μετὰ γ' οὖν Θεοδόσιον καὶ Μαρκιανὸν τὸν μέτριον ἐλθῶν ὁ Λέων καὶ τὸν πλοῦτον εὐρῶν ὃν Ἀττίλας ὁ τῆς οἰκουμένης πολέμιος λαμβάνειν ἤμελλεν ἦν δὲ ὑπὲρ τὰς χιλίας ἑκατοντάδας τοῦ χρυσίου λιτρῶν, ὀγκωθεὶς τῇ δυνάμει ἔγνω Βανδίλοις, ἔθνει Γερμανικῶ, ἀπὸ τῆς ἀρκτώας ἐπὶ τὰς Ἰσπανίας διὰ τοῦ Πυρρηναίου ἐνσκήψαντι τῇ Λιβύῃ, πολεμεῖν. μυριάσις οὖν ναυσὶ μακραῖς, ἃς καλοῦσι λιβύρνας, ἐπιστήσας στρατὸν οἶον ὁ μακρὸς οὕτω ἀπεθαύμασε χρόνος εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν περιέστησε τὴν ἀρχήν, ἀποτείνων αὐτὴν καὶ βιαζόμενος καὶ δαπάνην τεσσαράκοντα μυριάσιν ἀνδρῶν πρὸς μάχην διαπόντιον καὶ γῆς ἀλιμένοις ὄρμοις ὠχυρωμένης δυσχωρίαν καὶ βαρβάρων ὑπὲρ λόγον πλουτούντων δύναμιν ἀρκεῖν. ἀνάλωται γὰρ περὶ τὸν κακοδαίμονα πόλεμον ἐκείνον, Βασιλίσκου τῶν δεινῶν ἠγησαμένου, χρυσίου μὲν λιτρῶν μυριάδες ἕξ πρὸς πεντακισχιλίαις, ἀργύρου δὲ χιλιάδες λιτρῶν ἑπτακόσiai, ἵππων δὲ καὶ ὄπλων καὶ ἀνδρῶν τοσοῦτον ὅσον ἄν τις τῷ παντὶ χρόνῳ ἐλλιπεῖν καλῶς ἀφορίσῃται. 44 Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ναυάγιον τῆς ὅλης πολιτείας. οὐ γὰρ ἀρκέσαντος τοῦ δημοσίου χρήματος ἢ ὁ καὶ ὅσον ἦν ἴδιον τῇ βασιλείᾳ, πάντα τὰ τῶν στρατιῶν πληρώματα ταῖς ἀστοχίαις ἐναπώλετο τοῦ πολέμου. καὶ ἵνα μὴ μακρηγορῶ, ἐξ ἐκείνου τοῦ συμπτώματος οὐκέτι τὸ ταμιεῖον ἐπήρκεσεν ἑαυτῷ, ἀλλὰ προσ 202 δαπανᾷ τοῖς πράγμασι πρὸ καιροῦ τὰ μήπω ἐν ἐλπίδι ἢ γ' οὖν τοῖς ὑποτελέσιν ὄντα, ὡς ἀπέραντον εἶναι τὴν ἀπορίαν τοῦ δημοσίου. ἐπιλίποι δὲ ἂν ἡμᾶς ὁ χρόνος, εἰ τὰς ὑπὸ Λέοντι πεσοῦσης τῆς πολιτείας ἀπαριθμησώμεθα συμφοράς. τῷ τότε οἴκοι κακῶ τῶν ἐν μέσῳ πυρὶ δαπανηθέντων συνέμιξεν τῶν τότε πολέμων τὸ δυστυχὲς καὶ ἄλλων μυρίων ἀτυχημάτων, ὡς αὐτὸν ἐκείνον, τὸν βασιλέα λέγω, τοῖς οἰκείοις κακοῖς ταραττόμενον μὴ μόνον τὴν αὐτὴν ἀπολιπεῖν φασμάτων αὐτὸν ὡσπερ Ὀρέστην ἄνανδρον ἐνοχλούντων ἐτέρωθι διαιτᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν δὲ τὴν πάγχρυσον ἀπολιπεῖν διασκέψασθαι, ἃ, πόλιν· καὶ εἷς τοιαύτην βασιλείαν μετατρέψαι εἰ μὴ θεὸς τοῦθ' ὁ δέδωκε τῇ πόλει διεσώσατο κράτος. 45 Καὶ Λέων μὲν ποτε ἀπηλλάττετο, ἢ δὲ ἀρχὴ τοῖς ἐκείνου κατακλυσμοῖς ἐβυθίζετο, Ζήνωνος ἔνθεν τὸ τοῦ κηδεστοῦ κράτος ὑπεξελθόντος. δειλὸς δὲ ἦν, μᾶλλον δὲ δειλαιοσ, καὶ τοὺς πολέμους ἀπηργυρίζετο μηδὲ ἐν εἰκόσι μάχην ὑπομένων ὄραν καὶ συνώθει τὸν ὑπαρχον χρυσίῳ πολλῷ τὴν εἰρήνην ὠνεῖσθαι, αὐτὸς περὶ δημεύσεις καὶ ὄλεθρον τῶν ἐν τέλει τῆς πολιτείας ἀγρυπνῶν. ἔσχε δὲ ὁμως καὶ αὐτὸς ἀναίσιον πέρας. τοσοῦτων κακῶν ἐπιχεθέντων τῇ πρόσθεν εὐδαίμονι τῶν ἀρχῶν, ἢ Τύχη, βραχὺ τι γνήσιον δὲ γελῶσα, τὸν Ἀναστάσιον θανατῶσιν ἐπέστησε τοῖς ὑπηκόοις, ὃς διὰ πάσης ἤλθεν ὁδοῦ τὴν ἔνδειαν τῶν κοινῶν ἀποτίσασθαι καὶ δίκην οἰκοδεσπότης τινὸς τοὺς φόρους, ὅσοι σώζεσθαι δύναιντο ταῖς ἀληθείαις, ταῖς δαπάναις προσαρμόσας καὶ λογισμοὺς ἀπῆτει τῶν δαπανῶν καὶ δικαίως ἐτίθετο, τὴν ἀμετρίαν διαφεύγων· οὐχ ὡσπερ ὁ Νέρων ποτὲ καὶ εἴ τινες ἐκείνον ζηλώσαντες δαπάναις μὲν ἀμέτρους ἐποίησαντο, λογισμοὺς δὲ μηδὲ μέχρι μνήμης ἢ λαβεῖν πρὸς τῆς ἐπαρχότητος 204 ἢ πρᾶξαι πρὸς αὐτὴν ἠξίωσαν, ποταμοὺς ἢ τάχα θάλασσαν ὄλην βλύζειν αὐτοῖς τὸ χρυσίον οἰόμενοι. 46 Νεμεσήσασα δ' οἴμ' ὡς ἡ Τύχη καὶ σκοπῶ διοικήσεως τὰ νεῦρα παρέλυσεν τῆς πολιτείας. τῶν γὰρ βουλευτικῶν συστημάτων διοικούντων τὰς πόλεις καὶ τὸν στρατιώτην ἀποτρεφόντων καὶ ἀληθῶς πολιτευομένων τοῖς πράγμασι, Μαρινός τις ἐκ τῶν λεγομένων σκρινιαρῶν τῆς ἐώας διοικήσεως παρεισδὺς ἐντέχνως τῷ βασιλεῖ ἀναπειθεὶ πᾶσαν αὐτῷ τὴν πολιτείαν διαψηφίσαντι τοὺς φόρους καταπιστεῦσαι, ὁμολογήσας χρυσίον τῷ βασιλεῖ περιποιεῖν. φιλοκερδῆς δὲ ἡρέμα ἐτύγχανεν ἐκεῖνος, οἷα Ταυλάντιος, καὶ Ἐπιδάμνου τῆς Ἰλλυρίδος Δουρράχιον αὐτὴν Κρήτες ἀποικήσαντες ἐκεῖ

προσηγόρευσαν ἀπὸ Δουρράχου τότε βασιλεύοντος Κρητῶν, ὡς ὁ Ῥωμαῖος Λουκανὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἐμφυλίων φησίν, ἢ Κορκυραῖοι, Κορινθίων ἄποικοι κατὰ τὸν Συγγραφέα· καὶ πολὺς ἦν λόγος ἀπληστίας κατηγορῶν τοῦ Ἀναστασίου, ὡς καὶ ἐλεγείας τινὰς ἐπὶ τοῦ ἵπποδρομίου ἀνατεθῆναι πρὸς τοῦ δήμου κατ' αὐτοῦ, εἰκόνας αὐτῷ σιδηρᾶς ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου ἀνατεθείσης. οἱ δὲ στίχοι τοῦ λεγομένου παρὰ μὲν Ῥωμαίοις φαμῶσου, καθ' ἡμᾶς δὲ βλασφημίας, ὧδε· «Εἰκόνα σοι, βασιλεῦ κοσμοφθόρε, τήνδε σιδήρου στήσαμεν, ὡς χαλκῆς οὔσαν ἀτιμότεραν, ἀντὶ φόνου πενίης τ' ὀλοῆς λιμοῦ τε καὶ ὀργῆς, ἢ πάντα φθείρει σῆ φιλοχρημοσύνη. γείτονα δὲ Σκύλλης ὀλοὴν ἀνέθεντο Χάρυβδιν, ἄγριον ὠμηστὴν τοῦτον Ἀναστάσιον. δεῖδιθι καὶ σύ, Σκύλλα, τεαῖς φρεσί, μὴ σε καὶ αὐτὴν βρώξῃ, χαλκείην δαίμονα κερματίσας.» 206 διαβάλλονται γὰρ πρὸς τῶν ἀρχαίων οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες σχεδὸν ἅπαντες ἐπὶ φιλαργυρία, ἅμα κερδαίνοντες ἅμα δαπανῶντες τὰ περιγινόμενα αὐτοῖς, οἱ δ' Ἠπειρώται μάλιστα, Σύρων ὄντες ἄποικοι, ὡς ὁ Πολέμων ἐν πέμπτῃ Ἐξηγήσεων τῆς κατὰ Λουκανὸν τὸν Ῥωμαῖον Ἐμφυλίου Συγγραφῆς ἀπεφήνατο. ὅθενκαὶ Παλαιστήνη πρὸς τῶν ἀρχαίων καλεῖται, ἐν ἣ Ἡρώδης ποτὲ πρὸς τιμῆς Αὐγούστου Νικόπολιν ἐδείματο τὴν πόλιν παρὰ Λευκάτην καὶ τὸν Ἄκτιον κόλπον, ὅπου Κλεοπάτραν μετ' Ἀντωνίου παρεστήσατο. 47 Ἦν μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ βασιλεὺς, τὰ δὲ ἄλλα συνेतὸς καὶ πεπαιδευμένος, ἐπιεικῆς τε ἅμα καὶ δραστήριος, μεγαλόδωρός τε καὶ κρείττων ὀργῆς, ἐρυθριῶν τε τοὺς λόγους, ὡς καὶ πλήρωμα χρόνου καὶ βαθμὸν τοῖς τῶν λόγων διδασκάλοις βουλευθέντα παρασχεῖν ταῖς αὐτῶν διχονοίαις ἐμποδισθῆναι· πέφυκε γὰρ ἐξ ἀπραγμοσύνης τὸ λογικὸν πρὸς ἑαυτὸ διαφωνεῖν. ἦν οὖν ἀγαθός, ὡς ἔφην, καὶ μηδένα τῶν δεομένων σκυθρωπὸν ἀποπέμπων, ὡς μὴ πόλιν, μὴ φρούριον, μὴ ἐλευσίσιον ἢ λιμένα ἢ τόπον οὖν τινα τῆς πάσης Ῥωμαίων πολιτείας ἀμοιρεῖν τῶν ἐκείνου κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δωρεῶν. ὅτι δὲ μόνος αὐτὸς μετὰ Κωνσταντῖνον τὴν τῶν ψυχῶν ἐκούφισε δασμολογίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν οὐδὲ γὰρ ἔφθασεν, θεὸν ἐχέτω ἴλεων τῶν ὅπως δὴ ποτε πλημμεληθέντων αὐτῶ· καὶ γὰρ ἄνθρωπος ἦν. πολλῶν δὲ ὄντων καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ὧν Ἀναστάσιος ἔπραξεν, ἀρκέσει μόνη πρὸς ἀπόδειξιν ἢ παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ Εὐφράτην κατασκευασθεῖσα πόλις Δάραν αὐτὴν οἱ ἐπιχώριοι, Ἀναστασίου δὲ πόλιν ἐξ αὐτοῦ προσαγορεύουσι καθ' ἡμᾶς, ἦν εἰ μὴ θεὸς πρὸς ἐκείνου ταῖς φάρυγξι Περσῶν ἐπέβρισεν, ἔκπαλαι ἂν τὰ Ῥωμαίων Πέρσαι, οἷον προσεχῆ αὐτοῖς ἐστίν, κατεσχέκεσαν. 208 48 Χαλεπὸν δὲ οὐδὲν καὶ μιᾶς αὐτοῦ σκοτίας καὶ λανθανούσης ἔτι ἐπιμνησθῆναι πράξεως· δεῖ γὰρ καὶ τῶν ἰδικῶν τάνδρος ἀρετῶν μίαν ἐναποθέσθαι τῷ λόγῳ. Παῦλος ἀνὴρ εὐπατρίδης ἐκ Βιβιανοῦ πατρὸς ἐπισημοτάτου γέγονεν ὑπ' αὐτῷ, ὃς καὶ τοὺς πώποτε τῶν ἔμπροσθεν ἐπὶ μεγαλοφροσύνη θαυμασθέντων ὑπάτων ταῖς φιλοτιμίαις ἀπέκρυσεν. οὗτος χρειῶν ἰδιωτικῶν ἔνεκα λυσιτελῶν αὐτῷ ἐπωφείλησε Ζηνοδότῳ, ὃς καὶ αὐτὸς τοῖς ὑπάτοις προσετέθη, τοῦ ἀξιώματος καὶ μόνου τυχῶν, ἀναφαίρετον χρυσίον εἰς χιλίας χρυσίου λίτρας συναγόμενον. τοῦ δὲ Παύλου πρὸς τὴν ἔκτισιν ἀθυμοῦντος, ὁ Ζηνόδοτος ποτνιόμενος τὸν Ἀναστάσιον ἀντεβόλει ἀμύνειν αὐτῷ. ὁ δὲ συνορῶν μηδὲ τὸν Παῦλον ἀρκεῖν πρὸς ἀπόδοσιν μηδὲ Ζηνόδοτον πρὸς ἔνδοσιν, δύο χιλιάδας χρυσίου δέδωκε λιτρῶν αὐτῷ, τὰς μὲν χιλίας τῷ χρήστῃ, τὰς δὲ λειπομένας τῷ Παύλῳ χαρισάμενος. 49 Ἐγὼ δὲ ἀναστρέφω τῷ λόγῳ πρὸς Μαρτῖνον. ἐκλαβὼν τοίνυν Σύρος ἀνὴρ καὶ πονηρὸς ὡς ἐπιεικῆς τοὺς φόρους, τὰ μὲν βουλευτήρια πασῶν παρέλυσεν τῶν πόλεων, ἀπεμπολῶν τοὺς ὑπηκόους παντί, ὡς ἔτυχεν, εἰ μόνον αὐτῷ τὸ πλεον ὑπόσχοιτο, καὶ ἀντὶ τῶν ἀνέκαθεν στηριζόντων τὰ προστάγματα βουλευτῶν προχειρίζεται τοὺς λεγομένους βίνδικας οὕτως γὰρ ἔθος Ἴταλοῖς νεμέτορας θεῶν ἀποκαλεῖν, οἱ παραλαβόντες τοὺς συντελεῖς οὐδὲν πολεμίων ἦσσαν τὰς πόλεις διέθηκαν. καὶ γίνεται μὲν πολύχρυσος, εἴπερ τις ἄλλος, ὁ βασιλεὺς καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Μαρτῖνος καὶ ὅσοι Μαρτινίωντες ἀπλῶς,

ἀπορία δὲ παντελῆς καὶ πενίας βάθος κατέπτε τὰ πράγματα, τὸ λοιπὸν τῆς ἐπαρχότητος τρόπῳ χαμαιζήλου δικαστοῦ μόναις ταῖς ἰδιωτικαῖς διαδικασίαις σχολαζούσης. ἠρυθρία δὲ ὅμως ὁ Μαρῖνος καὶ τὴν ἀρχὴν ἐδόκει τιμᾶν, τέχνη τὸν φθόνον ἀπωθούμενος. ἔνθεν τῶν δημοσίων ὥσπερ 210 ὑφ' ἑτέρους τελούντων καὶ μὴ κατὰ τάξιν πραττομένων, ὑπόλισθεν ἢ τάξις καὶ πενίας ἐνήρητο· τί γὰρ περιεγίνετο αὐτῇ, μόναις ταῖς δίκαις τῶν ἰδιωτῶν ἐξυπηρετουμένη; 50 Οὕτως οὖν τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῷ Μαρίνῳ πεσόντων, συνείδεν ὁ βασιλεὺς ἑτέρα τιμῇ τὴν ἀτιμίαν παραμυθήσασθαι τῆς ἀρχῆς. τῶν γ' οὖν δικανικῶν ῥητόρων τοὺς ἀρίστους ἐπὶ τὴν ἀρχὴν προῦφερον. καὶ ποτε, πρὸς τῆς γαμετῆς Ἀριάδνης ὀχλούμενος Ἀνθεμίῳ τῷ Ἀνθεμίου τοῦ Ῥώμης βεβασιλευκότοσπαιδὶ τὴν ἀρχὴν ἐχειρίσαι, ἠγανάκτησεν, εἰπὼν δέ, μηδενὸς ἢ μόνων λογικῶν ἀξίαν εἶναι τὴν ἐπαρχότητα. ὅπως δὲ ἠρυθρία τὴν ἀρχὴν, γινώσεται τις ἐκ τούτου. Ἑρμίας τις τοῖς Λυδίας σκρινιariois συναριθμούμενος ὑπὸ μέμψιν γέγονε Σεργίου, τοῦ τότε τὴν ἐπαρχότητα διέποντος, ἀγανακτήσαντος. ὁ δὲ βασιλεὺς, πρὸς τῆς Ἑρμίου μητρὸς ὀχλούμενος, πολὺς ἐγένετο τὸν ὑπαρχον παρακαλῶν παραχωρεῖν Ἑρμιά· ἐκεῖνος δὲ μέχρι παντὸς ἀνεβάλλετο καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνεδίδου, τὴν τε ἀρχὴν τὴν τε Σεργίου σεμνότητα παρατηρούμενος. ἴσχυσε δ' ὅμως ὑπὲρ δικαίου παρακαλῶν. αὐτῶν οὖν τῶν ἐν λόγῳ ἀμοιβαδὸν τὴν ἀρχὴν παραλαμβανόντων, παραδιδόασιν ἐκ τῶν λεγομένων Αὐγουσταλίων, οἱ μάλιστα τοῖς λόγοις ἐνέπρεπον, καὶ μὴν καὶ ταχυγράφων τοῖς ἀκολουθοῖσι παριέναι καὶ λόγους παραδιδόναι καὶ ἀκροάσει δημοσίαις ἐπιδείκνυσθαι τὴν οὖσαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς λόγοις παρασκευήν, γερῶν τε οὐ μικρῶν τυγχάνειν. 51 Τοιαῦτα μὲν τινα τότε ἐπράττετο, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτρέφα ταῖς Μαρίνου περινοίαις πλουτῶν καὶ ταῖς τῶν ὑπάτων εὐφημίαις ἐναβρυνόμενος. εἰρήνη δὲ βαθεῖα τὴν πᾶσαν ἐχαύνου πολιτείαν, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸν στρατιώτην, πάντων ὁμοῦ τὴν τῆς αὐλῆς ῥαστώνην ζηλούντων καὶ διωκόντων τὰ βασιλέως ἐπιτηδεύματα. καὶ πέρας ἦν λοιπὸν Ἀναστασίου τοῦ βίου τοῖς ἀπὸ τῶν δογμάτων καὶ Βιταλιανοῦ θορύβοις ταραττόμενον. Ἰουστίνου δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος ἀνὴρ δὲ ἦν ἀπράγμων καὶ 212 μηδὲν ἀπλῶς παρὰ τὴν τῶν ὄπλων πείραν ἐπιστάμενος, Μαρῖνος μὲν καὶ ὅσοι Ἀναστασίου τῆς αὐξήσεως ἔτυχον ἀπηλλάττοντο, οὐκ ὄντων δὲ τὸ λοιπὸν τοῖς κρατοῦσι κερδῶν, ὥσπερ τὸ πρότερον καὶ γὰρ ἀπεστρέφοντο τὰς κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐπιηρείας, ἅπας μὲν ὁ πλοῦτος Ἀναστασίου εἰς ἀπίρους μυριάδας χρυσίου λιτρῶν συναγόμενος διερρῦη, ὄχλος δὲ πολέμων τὰ Ῥωμαίων ἐδόκει, Περσῶν τὴν ἀειθρῦλητον ἐπὶ ταῖς Κασπίαις πύλαις ἀπαιτούντων δαπάνην. ὁ δὲ περὶ αὐτῆς λόγος τοιοῦτος. 52 Πρὸς ἀνίσχοντα ὑπὸ λέοντι ἥλιον ἐν ἀρχῇ στενῇ τοῦ Καυκάσου, πρὸς βορρῆαν ἄνεμον κατὰ τὴν Κασπίαν χωριζομένων φύσει τῶν τοῦ Καυκάσου σφυρῶν, εἴσοδος ἀπετελέσθη βαρβάρων τοῖς ἀγνοουμένοις ἡμῖν τε καὶ Πέρσαις, οἱ περὶ τὴν Ὑρκανὴν νέμονται· δι' ἧς εἰσβάλλοντες τὰ τε πρὸς εὐρον Πέρσαις, τὰ τε πρὸς βορρῆαν Ῥωμαίοις ἀνήκοντα ἐδήουν. καὶ ἕως μὲν Ἀρτάξατα καὶ ἔτι ἐπέκεινα εἶχον ὑφ' ἑαυτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι, ἀντέβαινον παρόντες ἐκεῖ· ὡς δὲ τούτων ἐξέστησαν καὶ ὄσων ἄλλων ἐπὶ Ἰοβιανοῦ, οὐκ ἐξήρκουν οἱ Πέρσαις τὰ τε ἑαυτῶν τὰ τε πάλαι Ῥωμαίων φρουρεῖν καὶ θόρυβος ἀεὶ τὰς ἑκατέρων Ἀρμενίας εἶχεν ἀφόρητος. γίνονται δὲ οὖν λόγοι μετὰ τὴν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ Ῥωμαίων ἀστοχίαν Σαλουτίῳ τε, ὃς ἦν ὑπαρχος, ἐξ ἡμῶν καὶ Περσῶν τοῖς ἐξοχωτάτοις καὶ Ἰσδιγέρδη ὕστερον, ὥστε κοιναῖς δαπάναις ἄμφω τὰ πολιτεύματα φρούριον ἐπὶ τῆς εἰρημένης εἰσόδου κατασκευάσαι, ἐπιστῆσαι τε βοήθειαν τοῖς τόποις πρὸς ἀναχαιτισμὸν τῶν κατατρεχόντων δι' αὐτῆς βαρβάρων. Ῥωμαίων δὲ τοῖς περὶ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν ἄρκτον πολέμοις ἐνοχλουμένων, οἱ Πέρσαις ἔσχον ἀνάγκην, οἷα προσεχέστεροι ταῖς τῶν βαρβάρων ἐφόδοις, ἀντοικοδομεῖν φρούριον ἐκεῖ, Βιραπαρὰχ πατρίως αὐτὸ καλέσαντες, καὶ δυνάμεις ἐπέστησαν· καὶ πολέμιος οὐκ εἰσήει. 53 Ἐκ ταύτης τῆς

ἀφορμῆς οἱ Πέρσαι Ῥωμαίοις ἐπετέθησαν, κατὰ σμικρὸν ἐπὶ τὰς Συρίας καὶ Καππαδοκίας ἐκχεόμενοι, ὡς δῆθεν ἀδικούμενοι καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν γενομένην 214 δαπάνην κατὰ τὸ ἐπιβάλλον Ῥωμαίοις ἀποστερούμενοι, ὥστε Σποράκιον τὸν πρῶτον ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μείζονος ἐκπεμφθῆναι διαλεχθῆσομενον Πέρσαις· ὁ δὲ δυνάμει τε χρημάτων καὶ συνέσει λόγων ἐγγὺς ἔπειθε Πέρσαις, Ῥωμαίων ὡσπερ χαριζομένων αὐτοῖς, ὑποφόρων Ῥωμαίων ἡσυχάζειν καὶ φίλους εἶναι. καὶ ταῦτα ἕως τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀναστασίου διεσύρη λαλούμενά τε καὶ τυπούμενα καὶ ἀπλῶς ἡρτημένα. ἐπὶ δὲ αὐτοῦ, Κωάδου τοῦ γέροντος ὄλην Περσίδα κατὰ Ῥωμαίων ἄγοντος, γίνεται πόλεμος. καὶ χειρὶ μὲν νικᾶν οἱ Ῥωμαῖοι δυνάμενοι, ἀσωτία δὲ καὶ τρυφῇ Ἀρεοβίνδου τοῦ τελευταίου ἦν γὰρ φιλωδὸς καὶ φίλαυλος καὶ φιλορχήμων καὶ ἀπειρία καὶ δειλία Πατρικίου καὶ Ὑπατίου τῶν στρατηγῶν, ἡλαττώθησαν μὲν τὸ πρότερον, ἐξαπίνης τῶν Περσῶν ἐπιχεθέντων, τὸ δὲ λοιπὸν τοὺς τε Πέρσας διωξάντων καὶ Ἄμιδαν ἀλοῦσαν ῥυσαμένων αὐθις, ὁ Πέρσης λόγους ἐκίνησε πρὸς Κέλερα, ὃς ἦν μάγιστρος τῶν θείων ὄφρικίων τῷ Ἀναστασίῳ, περὶ Βιραπαράχ, ὡς προέφαμεν, καὶ τῆς κατὰ μόνας ὑπὸ Περσῶν γενομένης περὶ αὐτοῦ δαπάνης. καὶ πέρας ἔσχεν ἡ φιλονεικία, μετρίων τινῶν ὑπὸ Ἀναστασίου χαρισθέντων Κωάδῃ· τὸ γὰρ μεγαλόφρον Ἀναστασίου καὶ εὐμέθοδον εὐσεβῶς τὴν ὑπὲρ εἰρήνης ζημίαν ὑπέμενον. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ περὶ τῶν Κασπίων πυλῶν τοῖς Ῥωμαίων συγγραφεῦσιν ὁ λόγος. Ἀρριανὸς ἐπὶ τῆς Ἀλανικῆς Ἱστορίας, καὶ οὐχ ἦκιστα ἐπὶ τῆς ὀγδόης τῶν Παρθικῶν, ἀκριβέστερον διεξέρχεται, αὐτὸς τοῖς τόποις ἐπιστὰς οἷα τῆς χώρας αὐτῆς ἠγησάμενος ὑπὸ Ἀδριανῶ τῷ χρηστῷ. τοιούτους γὰρ ἄρχοντας ἐκεῖνος ἔσχεν, οἱ τοῖς τε λόγοις τοῖς τε ἔργοις εἰς τοσαύτην εὐκλειαν τὴν τε πολιτείαν ἀνέστησαν. 216 54 Τοιούτων μὲν περὶ Πέρσας, μυρίων δὲ ἄλλων πολέμων ἀναπτομένων, τὸ λοιπὸν λογικοῖς πάροδος οὐκ ἦν ἐπὶ τὴν ἐπαρχότητα. «ἔδει δὲ χρημάτων, καὶ οὐδὲν ἦν ἄνευ αὐτῶνπραχθῆναι τῶν δεόντων.» ὅπως δὲ μηδὲν τῶν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς πρόσθεν εὐπραγίας παροφθειῆ, σάλιοι σκιρτώντες καὶ διῆστωντες τὴν γῆν ῥιζόθεν τὴν Σελεύκου Ἀντιόχειαν κατέαξαν, τῷ ὑπερκειμένῳ βουνῷ τὴν πόλιν σκεπάσαντες, ὡς μηδεμίαν διαφορὰν ὄρους καὶ πόλεως ἀπολειφθῆναι τῷ χωρίῳ, νάπην δὲ τὸ πᾶν καὶ σκοπέλους, οἱ πάλαι τὸν Ὀρόντην παρολισθαίνοντα τῇ πόλει ἐσκίαζον. χρυσίον οὖν ἄπειρον ἐχρῆν ἐπομβρίσαι τὴν ἐπαρχότητα πρὸς ἐκφορὰν τέως τῶν ἀπὸ τοῦ πτώματος ἐξογκωθέντων καὶ εἰς ἠλίβατον δυσχωρίαν ἀνοιδησάντων χωμάτων· οὐδὲ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς τὴν Σύρων πρωτεύουσαν παριδεῖν ἐρριμμένην εἰς ἔδαφος. ὡς δὲ κόπῳ πολλῷ καὶ χρημάτων ἀφθονίᾳ καὶ τεχνῶν συνεργείᾳ ὡσπερ ἐρεβόθεν ἡ πόλις ἀνεφύετο, Ἰουστίνου τέλος λαβόντος, Χοσρόης ὁ κακοδαίμων διὰ τῆς Ἀραβίας ἐμπεσὼν σὺν ἀπείρῳ στρατιᾷ ταῖς Συρίαις αὐτὴν μὲν τὴν ἄρτι καταπεσοῦσαν, εὐχείρωτον αὐτῷ φανείσαν ὡς ἄφρακτον λαβὼν πολέμῳ κατέφλεξεν, φόνον ἄπειρον ἐργασάμενος, τοὺς δὲ ἀνδριάντας, οἷς ἐκοσμεῖτο τὸ ἄστυ, σὺν πλαξὶ καὶ λίθοις καὶ πίναξιν ἀπλῶς ἀναρπάσας ὄλην εἰς Πέρσας Συρίαν ἀπήλασεν. γεωργὸς δὲ οὐκ ἦν, οὐχ ὑποτελής τῷ δημοσίῳ λοιπὸν, καὶ δασμὸς μὲν οὐκ εἰσεφέρετο τῇ βασιλείᾳ, τὸν δὲ στρατιώτην ἀποτρέφειν ὁ ὕπαρχος ἠναγκάζετο καὶ πάσας τὰς συνήθεις ἐπιδιδόναι τῇ πολιτείᾳ δαπάνας, οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ Σύρων φόρους ζημιούμενος, οἱ καὶ μόνοι ῥοπήν τοῖς κρατοῦσιν ἐποίουν, ἀλλ' ἔτι καὶ προσεπιδιδόναι δαπάνας ἀριθμοῦ κρείττονας συνωθούμενος περὶ τε τὰς ἀλούσας τῶν πόλεων περὶ τε τοὺς συντελεῖς, εἴ πού τις τὰς Περσῶν δεσμὰ διαφυγόντας ἐμπλανᾶσθαι ταῖς ἐρημίαις τῶν πάλαι θαυμαζομένων χωρίων συνέβαινε. 218 55 Τοιούτοις κλύδωσι τοῦ πολιτεύματος καὶ θυέλλαις κακῶν ῥιπταζομένου, ἀντίρροπον προὔθηκεν ἡ Τύχη τῆς πάλαι ῥαθυμίας τὴν ἐμμέλειαν, Ἰουστινιανὸν τὸν πάντων βασιλέων ἀγρυπνότατον ἐπιστήσασα τοῖς κοινοῖς, ὃς ζημίαν τῆς οἰκείας

ζωῆς ὤετο συμβαίνειν αὐτῷ εἰ μὴ πάντες κατ' αὐτὸν ἀγρυπνοῖεν καὶ ὑπερμάχοντο τῆς πολιτείας ὡς μὴ τὰ Ῥωμαίοις διενεγκόντα ποτέ, εἶτα ῥαστώνη τῶν ἔμπροσθεν ἐξολωλότα μόνα, ἀλλ' ἔτι καὶ τὰ πολεμίων πρὸς ἐκείνοις λαμβάνοιεν. καὶ Πέρσας μὲν οὖν καὶ Χοσρόην τὸν ἄτακτον χρυσίῳ μὲν πρῶτον, εἶτα παλιμμαχοῦντα καὶ σιδήρῳ κατέχωσεν· Βανδίλοις δέ, ἔθνει Γερμανικῶ, τὴν Λιβύην κατεσθίουσιν, πόλεμον ἐξαπίνης ἐπιχέων, ἐν μόναϊς δύο σελήναις εἶλέ τε αὐτοὺς καὶ πολέμῳ λαβῶν παρεστήσατο τῇ βασιλείᾳ, Γελίμερα αὐτὸν σὺν τοῖς ἐνδόξοις τοῦ ἔθνους οὓς ἐκάλουν Ἀστίγγους οἱ βάρβαροι γαμετῆ τε καὶ παισι καὶ πλούτῳ βαθεῖ, καθάπερ οἰκέτας ἀχρειοτάτους, πρὸς δουλείαν Ῥωμαίοις ἐκδούς. μικροῦ δὲ τούτου φανέντος αὐτῷ, Γέταις τὴν τε ἱερὰν Ῥώμην καὶ πάντα ὅσα ὑπ' ἐκείνην ἐτέλει διασπῶσιν, Ῥωμαίων τε τοὺς ἀνέκαθεν εὐπατρίδας ὑβρίζουσιν ἐπελθὼν ἤρπασεν αὐτοὺς πανεστίους σὺν τε Οὐίττιγει τῷ τυράννῳ παρεστήσατο, τῇ δὲ Ῥώμῃ τὰ Ῥώμης ἀπέσωσεν. 56 Ὡς δὲ καὶ Συγάμβροις ἐπαγρυπνεῖν ἠπεῖλει Φράγγους αὐτοὺς ἐξ ἡγεμόνος καλοῦσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ περὶ Ῥῆνον καὶ Ῥοδανόν, αὐθις Χοσρόης, ὡς μηδενὸς ἄρτι πραχθέντος, ἐπὶ τὰς Συρίας ἀπροόπτως ἐξεχύθη, τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων Λιβύης τε πρὸς Μαυρουσίων σειομένης καὶ τῆς ἐσπέρας πρὸς Γετῶν ὅλης ταραττομένης ὑπερμαχουσῶν, Κόλχους τε καὶ τὸν Καύκασον Σκυθῶν καὶ τὴν Θράκην μυρίων ὄσων θηρίων ἐνοχλούντων. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἤρκει πρὸς πάντας τοὺς πολέμους, ὡς εἰ πρὸς ἓνα μαχόμενος, ἡ δὲ ἐπαρχότης θεηλάτοις συνείχετο θυέλλαις, τῶν μὲν ὑπηκόων ταῖς ἀκινήτοις κτήσεσι δι' ἔνδειαν 220 ἀπολεγόντων, τῶν δὲ πρακτόρων μηκέτι τοὺς φόρους εἰσάγειν, οὐκ ὄντων ὑποτελῶν, τοῖς κρατοῦσιν ἰσχυόντων. ὑπουργεῖν δὲ ὅμως ταῖς δαπάναις τοσαύταις οὖσαις καὶ οὕτως ἀνενδότοις ὁ κατὰ καιρὸν ὑπαρχος συνωθεῖτο. εἰκότως οὖν ἄλλος ἐξ ἄλλου συνεχεῖς ὁμοῦ καὶ βαρεῖς ἐξ ἀνάγκης διαδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν διέεσπασαν. ἡ δὲ τάξις «οὐδ' ἐν λόγῳ οὐδ' ἐν ἀριθμῷ,» ἀπωλώλει δὲ παντελῶς· τῶν γὰρ περιεχόντων ἀπολλυμένων, εἰκὸς ἦν ἀπολέσθαι τὰ περιεχόμενα. 57 Καὶ πού μέ τ' αὐτὸ δαιμόνιον συνωθεῖ πρὸς ἀνάμνησιν ἐξάγον μυρίων κακῶν. Ἰωάννης τις ἐκ Μαζάκων ὀρμώμενος Καισάρειαν τὴν πόλιν Τιβέριος Καῖσαρ μετωνόμασεν, Ἀρχέλαον τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα δόλῳ μεταστειλόμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ κατασχὼν ἐν αὐτῇ τὴν δὲ Καππαδοκίαν, οὐκ οὔσαν ἄνωθεν, πρῶτος ἐπαρχίαν Ῥωμαίοις ὑπόφορον ἀπέφηεν—οὗτος ὄρητο μὲν, ὡς ἔφην, ἐξ ἐκείνης, τοῖς δὲ τῆς στρατηγίδος ἀρχῆς σκρινιariois συναριθμούμενος, δολερῶς, οἷα Καππαδόκης, παρεισδύς οἰκειοῦται τῷ βασιλεῖ καὶ κρείττονα πίστεως ἐπαγγειλάμενος πρᾶξαι ὑπὲρ τῆς πολιτείας εἰς λογοθέτας προῆλθεν. εἶτ' ἐκεῖθεν, ὡσπερ κατ' ἐπιβάθραν, ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἰλλουστρίους ἀνελθὼν καὶ μήπω γνωσθεῖς ὁποῖός τις ἐστί τὴν φύσιν ἀθρόως εἰς τὴν ὑπαρχὸν ἀνηρπᾶσθη τιμὴν. οὐδὲ γὰρ ὕστερον ὑπέμενεν ὁ βασιλεὺς, καλὸς καὶ ἐπιεικὴς τυγχάνων, πονηροῖς ἄρχουσι καταπιστεῦσαι τὴν ἀρχὴν, ἥδη μαθὼν καὶ τοῖς ἔργοις εὐρῶν ὡς «Καππαδόκαι φαῦλοι μὲν αἰεὶ, ζώνης δὲ τυχόντες φαυλότεροι· κέρδους δ' εἵνεκα φαυλότατοι· ἦν δ' ἄρα δις καὶ τρίς μεγάλης δράζωνται ἀπῆνης, δὴ ῥα τότε εἰς ὥρας φαυλεπιφαυλότεροι.» οὕτως οὖν ὡς ἔφθην εἰπὼν, ὁ πονηρὸς Καππαδόκης, δυνάμεως ἐπιλαβόμενος δημοσίας, ἀπηργάσατο συμφοράς, πρῶτον μὲν δεσμὰ καὶ πέδας καὶ ποδοκάκας καὶ σίδηρα προθεῖς, ἔνδον τῆς 222 πραιτωρίας αὐλῆς ἰδιωτικὴν ἐν σκότῳ φυλακὴν ἀφορίσας ταῖς ποιναῖς τῶν ὑπ' αὐτῷ τελούντων, Φάλαρις ὡσπερ ἄνανδρος καὶ μόνοις τοῖς δούλοις ἰσχυρότατος, ἐκεῖ τε ἐνεῖργων τοὺς πιεζομένους, οὐδένα τύχης οἷας οὖν ἐξαιρούμενος τῶν αἰκισμῶν, ἀναρτῶν τε ἀπλῶς ἀζητήτως τοὺς μόνον ἔχειν χρυσίον διαβαλλομένους καὶ ἡ γυμνοὺς ἡ νεκροὺς ἀπολύων. καὶ τούτων μάρτυς μὲν ὁ δῆμος, ἐγὼ δὲ οἶδα θεωρὸς γενόμενος καὶ παρῶν τοῖς πραττομένοις· καὶ ὅπως, ἐρῶ. Ἀντίοχος τις, ἥδη γέρων τὴν ἡλικίαν, ἐμηνύθη αὐτῷ χρυσίου δεσπότης εἶναι τινος. συσχὼν οὖν αὐτὸν καλωδίους

στιβαροῖς ἀνέδησεν ἐκ χειροῖν ἕως ἕξαρος γενόμενος ὁ γέρων νεκρὸς τῶν δεσμῶν ἤλευθερώθη. ταύτης ἐγὼ τῆς μισθονομίας γέγονα θεωρός· ἠπιστάμην γὰρ τὸν Ἀντίοχον. 58 Πρᾶξις μὲν οὖν αὕτη τῷ Καππαδόκῃ πασῶν μετριωτάτῃ καὶ εἶθε γ' οὖν μόνος ταῖς ἀδικίαις ἐνηγρῦπνει. Βριάρεως δὲ καθάπερ ὁ τοῦ μύθου μυρίας χεῖρας ἔχειν τοῖς ποιηταῖς λέγεται, οὕτως καὶ ἐκεῖνος Ἀλάστωρ ἀπείρους ὑπουργοὺς τῶν κακῶν ἔχων οὐκ ἐπὶ τῆς βασιλέως μόνον εἰργάζετο, ἀλλ' ἐπὶ πάντα τόπον τε καὶ χώραν ἀπέστελλε τοὺς ὁμοίους αὐτῷ, δίκην ἐξιπωτῆρος τὸν ἀπανταχοῦ λανθάνοντα τέως ὀβολὸν ἀνιμώμενος. ἐκ δὲ τῶν πολλῶν ἐνὸς πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τῶν λοιπῶν βδελυρίας ἀναμνησθήσομαι. ὁμώνυμός τις ἦν αὐτῷ, πρὸς γένος ἐγγύς, ἀνὴρ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπίνοιαν θεηλάτου κακίας, Καππαδόκης μὲν καὶ αὐτὸς καὶ ἐκ μόνῃς τῆς τοῦ σώματος διασκευῆς τὸ βδελυρὸν τῆς ψυχῆς ἐκκαλύπτων. ἦν μὲν γὰρ τις πολυσαρκὸς καὶ περιττὸς τὴν ὄψιν· πλάτει μὲν ἀμόρφω καὶ κρεῶν περιττώμασι τὰς σιαγόνας ἐξοιδημένος καὶ τῷ βάρει τῶν σαρκῶν οἷα μανδύην ἀποκρεμάσας τοῦ προσώπου τῶν θυλάκων· Μαξιλλοπλουμβάκιον αὐτὸν ὁ δῆμος ἀπεκάλει. οὗτος ὁ Κέρβερος ὁ καρχαρόδους κοινὸς μὲν ἐτύγχανεν ἀπάντων ὄλεθρος, τὴν δ' ἐμὴν Φιλαδέλφειαν 224 οὕτως εἰς λεπτὸν ἀπεμασήσατο, ὡς μετ' αὐτὸν ἔρημον οὐ χρημάτων μόνον ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων γενομένην μηδεμίαν ἐπιδέχεσθαι τὸ λοιπὸν ἀφορμὴν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολῆς. περιηχηθεὶς γὰρ ὁ μηδὲν ἢ νερτέριος δαίμων, ὡς Εὐριπίδης εἶπεν, «Λυδῶν» ὑπάρχειν «τὰς πολυχρύσους γαίας,» στίφος θηρίων καὶ Καππαδοκῶν στρατὸν ἐπαγόμενος ἐνσκήπτει τῇ χώρᾳ, οὐδὲν κοινόν, οὐδὲν μέσον, ἀλλ' ἔπαρχος πραιτωρίων χρηματίζων. εἶτα διατρίβων ἐν αὐτῇ οὐδενὶ τῶν δειλαίων τῆς χώρας οἰκητόρων οὐ σκεῦος οἶον οὖν, οὐ γαμετήν, οὐ παρθένον, οὐ μειράκιον ἀπήμαντον καὶ φθορᾶς ἕξω καταλέλοιπεν, ταῖς μὲν ποιναῖς τῶν ἀναιτίων ὡς Φάλαρις, ταῖς δὲ ξενοκτονίαις ὡς Βούσιρις, ταῖς δὲ ῥαθυμίαις καὶ τρυφαῖς ὡς Σαρδανάπαλος διατελῶν. 59 Καὶ εἶθε ἄχρι τούτων, καὶ μὴ καὶ πόνων καὶ φόβων ὑπὲρ τραγωδίαν ἐγένετο τοῖς ὑπηκόοις αἰτιώτατος. τὰ πλεῖστα δὲ οὖν τῶν αὐτοῦ μισμάτων ἐξηγεῖσθαι φρίττων ἄπειρα δέ ἐστιν, ὡς δὴ αὐτὰ καὶ μόνᾳ μεγίστας βίβλους πενθήρεις ἀποτελεῖν, μίαν αὐτοῦ πρᾶξιν τέως χρημάτων ἕνεκα τραγωδήσω τῷ λόγῳ. Πετρώνιος τις ἐπὶ τῆς ἐμῆς Φιλαδελφείας, ἀνὴρ ἀξιόλογος γένει τε καὶ περιουσίᾳ καὶ λόγοις διαπρεπής—οὗτος ἐκ προγόνων κύριος ἦν λίθου τιμίας πολλῆς ἅμα καὶ διὰ κάλλος καὶ μέγεθος τοῖς ἰδιώταις ἀπόπτως. τοῦτον ἀρπάσας ὁ Κύκλωψ σίδηρά τε περιθεις γυμνὸν ῥάβδοις ἕξαινε διὰ βαρβάρων ἀφειδῶς, ἐνειρξας αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἐπαύλεως τῶν ἡμιόνων στάβλον αὐτὸν Ἴταλοι λέγουσιν. οὐ δὴ γνωσθέντος, «ᾧρτο πόλις πτήξασα καὶ ὄμμασι πήξατο χεῖρας,» ἀνεκώκυε τε ὁ δῆμος, μηδὲ βοηθεῖν τῷ διασπωμένῳ μηδὲ πείθειν τολμῶν τὸν Ἀλάστορα. ὅ γε μὴν τὴν πόλιν ἐπισκοπῶν σὺν τοῖς ἱερωμένοις ἅπασιν ἀναλαβῶν καὶ τὰ θεῖα λόγια ἔδραμεν ὡς 226 αὐτόν, πείθειν δι' αὐτῶν ἐννοήσας. ὁ δὲ Σαλμωνεύς, ἴσα τοῖς ἀνθρώποις καὶ θεὸν ὄρων, ἐκέλευσεν ἐπὶ σκηνῆς ἐλθόντας πράττειν τὰ ἑαυτῶν, μηδὲν ὑποστελλόμενος τῶν ὅσα ἐν πορνείοις κεκλημένοις τοῖς ἀκολάστοις λόγοις ἀσελγαίνεσθαι. καὶ ἀσκεπῆ καὶ πᾶσι κάτοπτα παρῆν τὰ θεοῦ γνωρίσματα καὶ ὁ ἱερεὺς μετ' αὐτῶν ὑβρίζόμενος ἐθρήνει πικρῶς, οὕτως ὄρων τὸ θεῖον περιορώμενον ἀτίμως. ὁ δὲ Πετρώνιος, τῆς οἰκείας περιουσίας πρῶτον ὄρων τὸν θεόν, πέμψας εἰς οἶκον πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ σὺν καὶ τοῖς λίθοις ἐκεῖνοις ἐνεγκῶν ἔρριψεν ἐπὶ τῆς αὐλείου τοῦ Κύκλωπος· καὶ τὸ δὲ χρυσίον λαβῶν ἐπὶ τόκῳ κατέθηκεν ἐπὶ τοὺς τιμωροὺς, ὡς δὴ κεκημηκότας ἐπ' αὐτῷ, σπορτούλων ἕνεκα οὕτω δὲ τὸν ἔρανον οἱ Ῥωμαῖοι προσαγορεύουσιν. 60 Μετρίου δὲ τούτου δόξαντος εἶναι, συνείδεν ὁ Κέρβερος καὶ μισθονομίας ἐργάσασθαι. Πρόκλον οὖν τινα, ἀπόμαχον τῆς ἐπιχωρίου στρατιᾶς, εἴκοσι χρυσίνους ἀπαιτῶν εἰσφέρειν αὐτῷ συνώθει οὐκ ἔχοντα, καὶ πάντα τὰ τῶν ποινῶν ὄργανα ἀπήμβλυσε τοῖς νεύροις τοῦ ἀθλίου πένητος, ὃς τὸ λοιπὸν μηδὲ ζῆν

ὑπομένων μηδὲ τελευτᾶν συγχωρούμενος τέχνη μετῆλθε τὸν θάνατον. λαβὼν οὖν τοὺς ποινουργοὺς καὶ δοῦναι τοὺς εἴκοσι χρυσοῦς ἐξ ἀνάγκης ἐπαγγειλάμενος εἰ τυχὸν ἔψονται ἐπὶ τὸ καταγώγιον αὐτῷ γινομένῳ, ὡς ἦλθεν ἐκεῖ, παρελθὼν, τῶν φυλάκων ἔξωθεν προστηρούντων, βρόχον ἐνάψας τῷ τραχήλῳ τῆς ζωῆς ἀπηλλάγη. ὡς δὲ τὸ λοιπὸν οὐ προῆλθεν, εἰσφρήσαντες ἐκεῖνοι καὶ ἐξηρημένον αὐτὸν ἰδόντες τὸν μὲν νεκρὸν αὐτοῦ ἔρριψαν ἐπ' ἀγορᾶς συμπατοῦντες, ὡς δῆθεν ἠπατημένοι, τὰ δὲ ὄντα αὐτῷ διήρπασαν, μηδὲ πρὸς ταφὴν οἰκτροῦ τινος ἐπιρρίμματος ἀξιώσαντες. 61 Τοιούτοις κατορθώμασιν ἐνασχολούμενος ὁ Λαιστρυγῶν, ἢ μᾶλλον «ὁ τεκνοραίστης λυμεὼν ἐμῆς πάτρης,» ὡς φησὶν ὁ 228 Λυκόφρων ἐκεῖνος, ἐφ' ὅλον ἔτους τὴν πόρθησιν τῶν Λυδῶν διέτεινεν. γλίσχρον δὲ καὶ φαῦλον ἡγούμενος εἰ μόνην τὴν πρόσθεν εὐδαίμονα Λυδίαν ὑπάγοι τοῖς ἀδικήμασιν, ἐφ' ὅλην ὁμοῦ τὴν τῆς Ἀσιανῆς ῥάχεως διοίκησιν συνειδεν ἐκτεῖναι τὴν ἀσέβειαν. νόμος ἄνωθεν ἐκράτησε πλατὺν ἅμα καὶ ὄξυν δρόμον ἐνιδρῦσθαι ταῖς ἐπαρχίαις, ὧν ὁ μὲν πλατὺς ὀχήμασιν ἐχρήτο, ὁ δὲ ὄξυν ὑποζυγίοις ἵπποις βεραίδους αὐτοῦς οἱ κρατοῦντες ὠνόμασαν καὶ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς Περὶ Μηνῶν ἴσμεν ἀποθέμενοι· τῆς γὰρ ἠείρου σχεδὸν ἀπάσης μὴ τελοῦσης ὑπ' αὐτοῖς, οὐκ ἦν εὐχερὲς τὰ πρὸς τὴν ἔω συμβαίνοντα ἐπὶ τοὺς κυρίους τοῦ πολιτεύματος ὡς θάπτον ἀναφέρειν, ἔστιν ὅτε καὶ αὐτὸν ὠκεανὸν τοῖς ὅπλοις ὑπάγοντας, τῷ γ' οὖν ὄξει δρόμῳ τὰ τῆς μηνύσεως πρὸ τῆς ἀκοῆς ἐγένετο· καὶ ταύτην τὴν οὕτω σωτηριώδη τοῖς πράγμασιν ἐπίνοια συνειδεν ὁ Πλατύγναθος ἀπαλεῖψαι δι' οἰκείας μηνύσεως, ἀναπείσας τὸν ὁμόγνιον καὶ ὁμόψυχον τῆς αὐτοῦ βδελυρίας ὑπαρχον, περιττὴν εἶναι διαγνοὺς τὴν τῶν δημοσίων ἵππων ὑπηρεσίαν, οὐ συνορῶν ὁ Νιόβης αὐτῆς λιθωδέστερος τὸ τοῦ πράγματος χρήσιμον. ὁ δὲ ὑπαρχος, ἀγνοοῦσης τῆς βασιλείας πῶς γὰρ ἐνεδίδου τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν, καὶ ταύτην τὴν ὄψιν τῆς πολιτείας ἠφάνισεν. ἔνθεν, τῶν εἰδῶν ἀπράτων ἐνσηπομένων ταῖς κτήσεσιν, ἐξαλίῳ σχεδὸν τῆς Ἀσιανῆς τυγχανούσης, ὁ συντελεστὴς ἀπώλετο, χρυσίον πρὸς τῶν δασμολογούντων ἀντὶ τῶν εἰδῶν εἰσπραττόμενος, μηδὲ διαπωλεῖν τὰ εἶδη δυνάμενος, πόρρω θαλάσσης ἀπωκισμένος, μηδὲ δαπανᾶν, ὡς πάλαι, τῷ δημοσίῳ συγχωρούμενος. τούτοις ἠκολούθησε καὶ ἡ τῶν ἐνιδρυμένων τοῖς τόποις στρατευμάτων μετάθεσις πρὸς τὸ χρειώδες ὑπὸ τῶν κοινῶν γενομένη, ὡς καὶ τούτου τοῦ συγκυρήματος τῶν καρπῶν ἐναπομενόντων τῇ χώρᾳ καὶ τοὺς μὲν φόρους εἰς χρυσίον μεταβληθῆναι, τοὺς δὲ καρποὺς ἀπογεοῦσθαι κατ' ἔτος. καὶ εἶθε μόνος αὐτὸς καὶ μόνην ἐκείνην τὴν 230 ἐπαρχίαν ἔτυχε διατρώγων καὶ μὴ καθ' ἐκάστην πόλιν τε καὶ χώραν, οἷος αὐτός, ἄλλοι καὶ χεῖρους αὐτοῦ τὸν ὅποια δ' ἂν κατορωρυγμένον ὀβολὸν ἀνασπῶντες παρῆλθον, στρατὸν ἀλαστόρων καὶ στίφη Καππαδοκῶν ἐπισυρόμενοι. 62 Συνήχθη οὖν πλοῦτος ἄπειρος τῷ δικαιοτάτῳ ὑπάρχῳ, ὥστε αὐτὸν καὶ πρὸς τυραννίδα παρακαλεῖν, τῆς αὐθαδεστερᾶς μοίρας τοῦ δήμου συνούσης αὐτῷ καὶ τοῖς ἐγχειρουμένοις συναπτομένης. θεραπεύων οὖν καὶ προσοικειούμενος αὐτὴν οὐκ ᾤετο πείθειν ὡς ἐραστὴς εἶη τοῦ κατ' αὐτὴν κόμματος, εἰ μὴ πρὸς τὴν ἔω διαβαίνων αὐτὸς καὶ στολὴν ἀνθηρῶ χλοάζουσαν χρώματι περιθέμενος διαφανῆς ἄπασι γένοιτο. οἷα μὲν οὖν ἔπραξε περὶ Κίλικας καὶ ὅσοις τοὺς δασμοὺς ἐπέβρισεν ἄχθεσι παρὰ τὴν βασιλέως εὐμένειαν, οὐδενὶ τῶν πάντων ἠγνόηται. ἐπανελθὼν δὲ πρὸς ἡμᾶς, ὡς εἶδεν ὠκεανοὺς χρημάτων περιρρέοντας αὐτόν, πάντας μὲν ὠκειωμένους αὐτῷ καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς γε μὴν ἐπὶ τὰ πρῶτα τῶν τῆς πολιτείας ἀξιωματῶν ἀνήρπασεν, ὡς μηδένα καὶ τῶν ἀργυρωνήτων αὐτοῦ ἔξω πλοῦτου βαθέος καὶ τιμῆς βουλευταῖς εὐκταίας ἀφεθῆναι γυμνόν, αὐτὸς δὲ ἐτρύφα, μειρακίοις ψιλοῖς καὶ μήπω τῷ λείῳ τοῦ σώματος ἀρρενοφανέσι καὶ πορνῶν ταῖς ἀκολάστοις συμβαλανευόμενος καὶ ἀκολασταίνων τῷ πράττειν ἅμα καὶ πάσχειν, «ἐξ ἑκατέρας ὠχρῶν νόσου,» ἔλκων τε ἐπὶ τῶν ἐμπύρων τὸν ἄκρατον οὕτως ἀφειδῶς, ὡς φοράδην ἐκκεχυμένον ὑπὸ τῶν

γυμνῶν ἀναβαστάζεσθαι, πρὸς ἀντιβολὴν ὄψων ἐπιχωννύντος τὸν οἶνον. οὐκ ἔξαρκοῦντος τῇ τρυφῇ οὐ τοῦ ὑποκειμένου τῇ πόλει πορθμοῦ, οὐχ Ἑλλησπόντου σύμπαντος, τὸ λοιπὸν οὐ κτενός, οὐκ ἔλοπος, οὐ χρυσοστάθμου ἰχθύων ποικιλίας καταλειφθείσης τῷ πελάγει, ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον οἱ τῆς τρυφῆς ὑπηρεταὶ ἐτρέποντο, μὴ τῇ θαλάττῃ ἰχθύος, μὴ τοῖς ὄρεσιν ἢ τοῖς ἄλσεσιν ὀρνέου συγχωρουμένου, μὴ Φάσιδος ὄλου ταῖς εὐωχίαις ἀποχρῶντος, ὡς ἀφίστασθαι τοὺς κτένας, 232 μὴ τῇ κατὰ φύσιν ἐκ τόπου εἰς τόπον πτήσει καταπιστεύοντας ἑαυτοῦς, ἀλλ' εἰς ἀέρα, τοῖς ὀστράκοις ὡς εἰ πτέρυξι χρωμένους, δοκεῖν ἐκκλίνειν τὴν Καππαδοκῶν ἀδηφαγίαν. 63 Ὅτι δὲ τυχὸν ἔλοπος τοῦ ἰχθύος μνήμη παρῆλθεν, περὶ αὐτοῦ τὰ γνωσθέντα μοι παραθήσομαι. ἰχθύς ἐστὶν ἀπαλός, διαυγής, ὡς ὡς εἰ πηκτὴν καὶ κρυσταλλώδη ἀλλ' οὐ ναστὴν καὶ ἰνώδη δοκεῖν ἔχειν τὴν σάρκα· ζωτόκος μὲν καὶ μηρυκισμὸν τινα ἀνάγων. πέφυκε δὲ τοῖς εὐτυχέσιν ἐνδιατρίβειν τόποις· ὅθεν μετ' αὐλῶν καὶ κυμβάλων τοῖς Ῥωμαίοις παρετίθετο, ὡς φησὶν Ἀθήναιος. ἐν δὲ τῷ νήχεσθαι σκέπει τοὺς ὀφθαλμοὺς ταῖς παραπεφυκυῖαις αὐτῷ πτέρυξιν. καὶ ἔλοπα μὲν αὐτὸν Ἀριστοτέλης καὶ πάντες οἱ φυσικοὶ καλοῦσιν καὶ Ἀριστοφάνης δὲ ὁ Βυζάντιος ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν ἐν ἰχθύσι Φυσικῶν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀκνιπήνσερα, δι' ἃς αὐτοὶ γεγράφασιν αἰτίας. Κορνήλιος δὲ Νέπως καὶ Λαβέριος ὁ ποιητής, ἄμφω Ῥωμαῖοι, φασὶν Ὀπτάτον τινα ναύκληρον τοῦ Καρπαθίου στόλου, οἰκεῖον Κλαυδίου βασιλέως, ἐνεγκόντα ἐκ τῆς κάτω θαλάσσης ἔλοπας ἀνὰ μέσον τῆς Ὀστίας καὶ Καμπανῆς περισεῖραι θαλάσσης. 64 Τοιαῦτα μὲν τινα τοῦ ἰχθύος χάριν εἰρήσθω. περὶ δὲ τὴν ἄνοδον, μᾶλλον δὲ ἀνακομιδὴν, τοῦ Καππαδόκου στιχηδὸν αὐτῷ παρεφαίνοντο κόραι σάνδουζι περικεχυμένοι τὰ μέλη, προφανῶς ἐκκαλύπτουσαι ὅσα «καλύπτειν ὄμματ' ἀρσένων ἐχρήν.» πρὸς βραχὺ δὲ τὸ προκείμενον ἀφείξ, ὅ τι τυγχάνει σάνδουξ καὶ ποῖον εἶδος ἐσθήματος γέγονε Λυδοῖς τὸ πάλαι, ἐρμηνεῦσαι πειράσομαι. σπουδὴ γέγονε τοῖς πολυχρῦσοις τὸ πάλαι Λυδοῖς εὐπορίᾳ χρυσίου, ὅσον αὐτοῖς ὁ Πακτωλὸς μετὰ τὸν Ἑρμον ἐχορήγει, καὶ χρυσοστήμονας διεργάζεσθαι χιτῶνας καὶ μάρτυς ὁ Πείσανδρος εἰπὼν· «Λυδοὶ χρυσοχίτωνες», καὶ οὐκ αὐτοὺς μόνους ἀλλὰ καὶ τοὺς καλουμένους σάνδουκας χιτῶνες δὲ ἦσαν ὑπ' αὐτῶν 234 εὐρημένοι, λινῶν μὲν οἱ διειδέστατοι, σάνδουκος δὲ χυλῷ τῆς βοτάνης καταβάπτοντες αὐτοῦς· σαρκοειδῆς δὲ ὁ χρῶς τῆς βοτάνης, οἷς αἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν γυμνῶ τῷ σώματι ἐπισκιάζουσαι οὐδὲν μὲν ἐδόκουν ἢ ἀέρα μόνον περικεῖσθαι, κάλλει δὲ ἔξω τοῦ καλοῦ καὶ σώφρονος ἐφείλκοντο τοὺς θεωμένους. τοιούτῳ τὸν Ἡρακλέα χιτῶνι περιβαλοῦσα Ὀμφάλη ποτὲ αἰσchrῶς ἐρῶντα παρεθίληνεν· ταύτη καὶ Σανδῶν Ἡρακλῆς ἀνηνέχθη, ὡς Ἀπουλήϊος ὁ Ῥωμαῖος φιλόσοφος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἑρωτικῷ καὶ Τράγκυλλος δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ Περὶ Ἐπισήμων Πορνῶν ἀνενηνόχασιν, ἔνθεν οἶμαι σανδόνας ἔτι καὶ νῦν πρὸς διασυρμοῦ λέγεσθαι, οὐς τὸ πλῆθος ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῶν σινδόνων σανδόνας ὡς ἂν εἰ σινδόνας οἶεται χρηματίζειν. 65 Τοιαῦτα μὲν ἂν τις ὡς ἐν παρεκβάσει λέγοι, ἐγὼ δὲ πρὸς τὸν Καππαδόκην ἐπάνειμι. ἐπεσπῶντο δὲ αὐτὸν πόρνοι ὑπ' ἄλλων πορνῶν γυμνοφανῶν βασταζόμενον φιλήμασιν ἐκλύτοις πρὸς μίξιν αὐτίκα βιαζομένοις. ὁ δὲ κεχυμένος ἐκ τῶν προτεινομένων ὄψων τε καὶ ποτῶν πρὸς κιναιδῶν ἄλλων ἐλάμβανεν· τοσαῦτα δὲ ἦν καὶ οὕτω μαλακά, ὡς ἔμετον αὐτῷ κινεῖν, μηκέτι χωροῦντος τοῦ στόματος, χειμάρρου δὲ δίκην ἐξαυλακίζοντος τὴν ἐστίαν καὶ κίνδυνον οὐ μικρὸν ἐξολισθαίνουσι τοῖς κόλαξι τῷ σιλπνῷ τῶν ψηφολογημάτων ἐπιφέροντος. οὕτω διετέλει σηπόμενος, συνάπτων ταῖς νυξὶ τὰς ἡμέρας, ὥστε πέρασ μὲν αὐτῷ ἐστιωμένῳ τὸν φωσφόρον, ἀρχὴν δὲ πραγμάτων τὸν ἔσπερον γίνεσθαι. ὅπως δὲ μὴ τυχὸν ἐμπόδιμα ταῖς ῥαθυμίαις ἐγγένοιτο, ἀπολέγει καθ' ἅπαξ τῷ Τεμένει τῆς Δίκης Σήκρητον αὐτὸ καλοῦσιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, φαίνεσθαι μόνον ὑπομένων ἐν αὐτῷ ὅτε περιφερόμενος τῇ ἀμετρίᾳ τῶν σιτίων τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς τάξεως ταῖς ποιναῖς ἐξέθετο. δικαστὰς δὲ προβάλλεται ἐπὶ τῆς

βασιλέως Στοᾶς, ὥστε, ἐκείνων τῶν ἐπὶ χρήμασι δικῶν ἀκρωμένων, αὐτόν, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἀγρυπνεῖν. 236 66 Οὐκ ἦν οὖν τὸ λοιπὸν οὐ δικηγόρω σπουδῇ λόγῳ κοσμήσαι τὴν συνηγορίαν πείθειν ἄρχοντα δυναμένῳ μέγιστον, οὐδενὸς τὸ λοιπὸν ἐπὶ Σηκρήτου πραττομένου, οὐ πρεσβείας ἢ μονομεροῦς ἐντυχίας ἢ διδασκαλικοῦ ἢ μετρήσεως ἢ ἐξισώσεως ἢ τινος ἐτέρου τῶν πάντων, ὥστε λοιπὸν οὐδένα τῶν ἔμπροσθεν εἰωθότων εὐδοκιμεῖν περὶ λόγους τοιοῦτοις τισὶν ἐπαγρυπνεῖν. τίνι γὰρ ἤμελλέ τις ἀρέσκειν ἢ τίνος χάριν τῶν ἐπαίνων ἀντέχεσθαι ὅτε μηδὲ μάρτυς ἦν τις ἢ ὅλως ἐπαινεῖν τὸ σχῆμα τῶν δικαστηρίων δυνάμενος; ἔνθεν ἀπόλωλεν ἡ τάξις καί, πραγμάτων οὐκ ὄντων, ἀσχήμων ἐρημία κατερρύπησε τὸ δικαστήριον· οἰμωγαί τε καὶ δάκρυα τῶν πρὸς τὸ πέρας τῆς στρατείας ἀφικνουμένων, εἰς γῆρας ἄπορον καταφερομένων. εἰκότως οὖν οὐδεὶς ἐπὶ στρατείαν ἀπήγγελλεν, τὸ πρὶν εἰωθός, ὑπὲρ χιλίους κατ' ἔτος ἕκαστον ταχυγράφους στρατευομένους τοῖς παυομένοις τῶν πόνων, μάλιστα τῷ λεγομένῳ ματρικουλαρίῳ, ἀντὶ τοῦ τῶν καταλόγων φύλακι, πόρον οὐ μικρὸν περιποιεῖν. καὶ ταύτης ἐγὼ μετέσχον τῆς ἀστοχίας, μηδὲ τὴν ἐφήμερον δαπάνην ἐν τῷ πληροῦν τὴν στρατείαν εὐράμενος. μαρτυρούσης γάρ μοι τῆς Ἀληθείας, ἕνα ταχυγράφων παρ' ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν τοῦ πληρώματος οὐκ οἶδα στρατευσάμενον, πολυτρόπου τῆς ἀφορμῆς τυγχανούσης· πρῶτον μὲν τῆς ἐν τοῖς πράγμασι παντελοῦς ἀπορίας, εἶτα δὲ καὶ τῆς τῶν καλουμένων προβατωριῶν δυσπορίστου μεταλήψεως· καὶ ὅπως, ἐρῶ. 67 Ἡ παλαιότης πέντε χρυσίνους οἶδε παρεχομένους τοῖς μεμοριαλίοις ὑπὲρ προβατωρίας ἀδιούτωρος πρὸς τὴν ἔπαρχον ἐξουσίαν καταπεμπομένης καὶ τότε, ἠνίκα κατὰ τὸν μυθικὸν ὁ χρυσοῦς αἰὼν ἐξέλαμπεν· νῦν δέ, ὅτε οὐδὲ ὄνομα ἔστιν εὐρεῖν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ ἀρκοῦν ἐπιδείξει τὴν ἐν αὐτῷ μοχθηρίαν, 238 εἴκοσι χρυσῶν ἔκριναν αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι τὴν προβατωρίαν. ὡς δὲ ἔγνωσαν μηδένα τολμᾶν, μᾶλλον δὲ μὴ ἔχειν τοσούτου χρήματος προβατωρίαν πορίζεσθαι, τύπον πραγματικὸν ἑαυτοῖς ἐξεμύζησαν μηδενὶ συγχωροῦντα γραμμάτων ἄνευ βασιλικῶν ἐπὶ στρατείαν ὑπὸ τοῖς ἐπάρχοις διαβαίνειν. τὸ δὲ ὄλον πρὸς ἀτιμίας ἐπράττετο τῆς ἀρχῆς, τοῦ νόμου δόντος ἀνεκάθεν αὐτῇ, δι' οἰκείων ψήφων οὐς ἂν ἐθέλη τοῖς ταχυγράφοις τοῦ δικαστηρίου συναριθμεῖν· καὶ πολλοὺς αὐτὸς ἐπίσταμαι ἀπὸ διαλαλιᾶς στρατευσαμένους, διαπρέψαντάς τε ἅμα καὶ τὴν ζώνην ἐντίμως ἀποθεμένους. καὶ ταύτης δὴ οὖν τῆς ὁδοῦ τὸ λοιπὸν σχολαζούσης, εἰς παντελῆ δυστυχίαν ἤλασε τὰ τῆς τάξεως· τὸ δὲ τῶν καλουμένων ματρικουλαρίων ριζόθεν ἀνασπασθὲν ὅλῳ φρόντισμα. καὶ τί λέγω, αὐτῶν πάντων καθ' ὁμαλοῦ μετὰ τὸ τῆς στρατείας πέρας ἐν ἀπορίᾳ αἰσχυρᾷ ὀδυνηρὸν τὸν λοιπὸν τῆς ζωῆς χρόνον παρασυρόντων; τὴν οὖν στρατείαν ἀπεθέμην τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς προσεδρεύσας καὶ μηδὲν παρὰ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ πληρώματος ἀπενεγκάμενος. καὶ καλὸν μὲν ἀναχωρῆσαι τὸ λοιπὸν τῆσδε τῆς τραγωδίας, ἀποχρώσης τῆς ἐκβάσεως ἐπιδείξει τὴν ἀλήθειαν, πλὴν καὶ ἄλλης χρῆναι νομίζω ἀφηγήσεως ἄψασθαι. 68 Νόμος ἀρχαῖος ἦν πάντα μὲν τὰ ὅπως οὖν πραττόμενα παρὰ τοῖς ἐπάρχοις, τάχα δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις τῶν ἀρχῶν, τοῖς Ἰταλῶν ἐκφωνεῖσθαι ῥήμασιν. οὗ παραβαθέντος, ὡς εἴρηται, οὐ γὰρ ἄλλως, τὰ τῆς ἐλαττώσεως προῦβαινε. τὰ δὲ περὶ τὴν Εὐρώπην πραττόμενα πάντα τὴν ἀρχαιότητα διεφύλαξεν ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας, καίπερ Ἑλληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας, τῇ τῶν Ἰταλῶν φθέγγεσθαι φωνῇ, καὶ μάλιστα τοὺς δημοσιεύοντας. ταῦτα μετέβαλεν ὁ Καππαδόκης εἰς γραῶδη τινὰ καὶ χαμαίζηλον ἀπαγγελίαν, οὐχ ὡς σαφηνείας φροντίζων, ἀλλ' ὅπως πρόχειρα ὄντα καὶ κοινὰ μηδεμίαν ἐμποιοῖ δυσχέρειαν τοῖς κατὰ σκοπὸν αὐτοῦ πληροῦν τὰ μηδαμόθεν αὐτοῖς ἀνή 240 κοντα τολμῶσιν. πράττων γὰρ καὶ γράφων καὶ καινοτομῶν καὶ ἐκ παντὸς τρόπου σαλεύων τὴν ἀρχαιότητα, οὐ τοῖς ἀρμοδίοις τῶν χωρῶν ἐπιστάταις, οὐς καλοῦσι τρακτευτάς, ἀντὶ τοῦ κλιματάρχας, ἢ διαψηφισταῖς ἐδίδου κατὰ τὸ σύνηθες

τὰ πραττόμενα πρὸς πλήρωσιν, ὥστε μηδὲν παρὰ τὸν νόμον γίνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς διὰ τῶν οἰκείων πληροῦσθαι τὰ σύμβολα ἐκέλευσεν, τῶν εἰωθότων παρέχεσθαι δαπανημάτων τοῖς ἀρμοδίοις πληρωταῖς αὐτὸς γινόμενος κύριος. εἶτα ἐκ τῆς μὴ κατὰ τὸ προσῆκον τολμωμένης τῶν χαρτῶν ἐκδόσεως μεγίστων ἀνισταμένων τοῖς ὑποτελέσι δυσχερῶν, αὐτὸς ἠγανάκτει καὶ θανάτους ἐπέφερε τοῖς οὐκ ἐπισταμένοις τὴν τῶν ἀνέδην καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπολελυμένων χαρτῶν δύναμιν. καὶ νόμος ἐκράτησεν ἐξ ἐκείνου καὶ πάντες ὡς ἔτυχε καὶ γράφουσι καὶ πληροῦσι καὶ ἀπολύουσι τὰ παντελῶς αὐτοῖς ἀγνοούμενα, τὸ πρὶν μυρίοις κατησφαλισμένα τρόποις, τοῖς τε λεγομένοις κοττιδιανοῖς, οἷον εἰ ἐφημέροις, τοῦ ἀβ ἄκτις, τοῖς τε προσφόροις σκρινίοις καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὸν πόρον. καὶ τί μακρηγορῶ; πάντα παντελῶς διαπέπτωκε μηδεμίαν ἐπίγνωσιν τῶν πρὶν κατορθωμάτων διασφύζοντα. 69 Οὕτως τοῦ μιαρωτάτου πολεμίου τῶν νόμων διαγενομένου, ἐπεστράφη θεός, ἐκδοῦναι τὸν αἴτιον τῶν κακῶν ταῖς ἰδίαις πράξεσι ψηφισάμενος, πείθων αὐτὸν ὡς «ἔστι Δίκη Νέμεσις τε κακοῖς κακότητα φέρουσα.» τοῦ γὰρ ἠπιωτάτου βασιλέως μηδὲν τούτων ἐπισταμένου, πάντων δὲ διὰ τὴν ἄκρατον δυναστείαν, καίπερ ἀδικουμένων, συνηγορούντων τῷ πονηρῷ Καππαδόκη καὶ τοῖς πάντων ἐξοχωτάτοις ἐπαίνοις ἐπ' αὐτῷ παρὰ βασιλεῖ χρωμένων τίς γὰρ ἂν ἐτόλμησε καὶ μόνης ἐπαίνων χωρὶς μνησθῆναι τῆς αὐτοῦ προσηγορίας; μόνη ἡ ὁμόζυγος γυνή, κρεῖττον τῶν ὄντων ὅτε δὴ ποτε ἐπὶ συνέσει καὶ συμπαθείᾳ τῶν ἀδικουμένων ἀγρυπνοῦσα, μὴ φέρουσα τὸ λοιπὸν περιορᾶν τὴν πολιτείαν βυθιζομένην, οὐ μετρίοις λόγοις ὡς τὸν βασιλέα ὀπλισθεῖσα διαβαίνει, ἅπαντα αὐτὸν τὰ τέως 242 διαλανθάνοντα διδάσκουσα, καὶ ὡς κινδυνεύει οὐ τὸ ὑπήκοον μόνον ἐναπολεῖσθαι τοῖς κακοῖς ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἐγγὺς σαλεύεσθαι τὴν βασιλείαν. εἰκὸς οὖν ὁ βασιλεὺς, καλὸς ὢν καὶ πρὸς ἀμύνην τῶν κακῶν βραδύς, ἀμηχάνοις ἀπορίαις εἶχετο, μηδὲ ἀποκινεῖν τὸν καταστροφέα τοῦ πολιτεύματος εὐρίσκων. οὕτως ἔτυχεν, οἷα κακῶς ταράξας τὰ πράγματα καὶ τοὺς φόρους ἀπορία καὶ συγχύσει ἀδιακρίτῳ σκοτώσας, ἀλλήλαις τὰς λεγομένας ἐπινεμήσεις ἐμμίξας, ὡς μηδέποτε πέρας αὐτῷ γενέσθαι τῆς ἀρχῆς μηδέ τινα τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἢ ὅλως τοῦ δικαίου πέρι ἀγρυπνοῦντα τολμᾶν ἐπιλαβέσθαι τῆς διοικήσεως. ἐπεκούρει δὲ ὅμως τοῖς ὑπηκόοις ὁ βασιλεὺς καθ' ὅσον ἀνθρώποις δυνατόν. 70 Οἱ δὲ ὑποτελεῖς, τὸ λοιπὸν οὐκ οὔσης αὐτοῖς οὐδὲ ἀφεθείσης περιουσίας διὰ τὰς συνωνὰς καὶ ἀγγαρείας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν πόνους, γυναικῶν τε σὺν ἐπιμαζίοις βρέφεισιν ἀχθοφορουσῶν καὶ διακομιζουσῶν τὰ εἶδη ἐκ μεσογείου μακρᾶς ἐπὶ θάλασσαν, ἀνελεεῖς καὶ ἄταφοι ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας θάνατοι, τῶν τε τοὺς δασμοὺς πραττομένων πολυτρόπους καὶ πολυσημάντους ἐφόδους αἰτούντων κηνησουλία, ὀλογραφικά, βουλευτικά, ὁμόδουλα, ὁμόκηνησα, ἀφαντικά, ἐγκαταλελειμμένα, πολιτικά, ταμιακά, δηπουτάτα, ῥεκολλᾶτα, ῥελεγαῖτα, ῥεφοῦσα, κερατισμούς, ῥοπᾶς, παραλλαγᾶς, τόκους, ἐνδοματικά, μητατωρικά καὶ μετὰ τὴν τούτων ἀνελεῖ φόρων ἀπαίτησιν ἐπὶ τοῦ νομίματος ἄλλων μυρίων, ὡσπερ ἐξ ὕδρας, ἀνισταμένων κακῶν τοῖς ὑποτελέσιν ὑπεράνω, μεριτικῶν, σουφραγίων, [.....]ίμων, κο 244 μιτατησίων, μονοπτέρων, μοναστικῶν, ἀπημελημένων, λευκοχρῦσων, καὶ τὸ πέρας τὰς ἐνιδρυμένας αἰεὶ στρατιάς καὶ τῶν ὑπερμαχούντων τὰς κατ' αὐτῶν τῶν προνοουμένων λαφυραγωγούς ἀρπαγὰς βίας τε καὶ φθορὰς τῶν παραπορευομένων διὰ τῶν ἐπαρχιῶν στρατευμάτων ὅσα κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐπὶ τοὺς πολέμους ὁρμᾶν συμβαίνει, δι' ὃ κουφοτέρα τὴν ἐπιδρομὴν τῶν βαρβάρων τῆς ἐπιστάσιος τῶν οἰκείων τὸ ὑπήκοον ἑαυτῷ συλλογίζεται. διὰ ταύτας τοίνυν τὰς αἰτίας, μᾶλλον δὲ περιστάσεις, τὰς ἐνεγκούσας αὐτοὺς ἀπολείποντες ἅπαντες καὶ ῥαθυμεῖν μᾶλλον ἢ κάμνειν σωφρόνως ἐθέλοντες, οἷα μηδὲ συγχωρούμενοι, τὴν βασιλέως πόλιν ὄχλων ἀχρήστων ἐνεφόρησαν· καὶ πολὺς ἦν ὁ νόμος πρὸς ἀπειρίαν πταισμάτων τῷ πλήθει συνεκτεινόμενος, ὥστε καὶ τοὺς τὸ πρὶν ἠμελημένους ἄρχοντας προαγαγεῖν,

πραίτωράς τε καὶ κυαισίτωρας, κατὰ τὴν ποτε κρατήσασαν παρὰ Ῥωμαίοις
συνήθειαν, ὡς προαφηγησάμεθα. τῶν δὲ τοῖς ἀμαρτήμασι τοῦ δήμου ἐπεξιόντων
σφοδρότερον, ἀναστάν τὸ πλῆθος καὶ εἰς κακοδαίμονα συναχθὲν ὁμόνοιαν πᾶσαν
ἐγγὺς τὴν πόλιν ἐνέπρησεν· καὶ ὁ μὲν Καππαδόκης ἄφαντος ἐγένετο, ἀρχῆς δὲ
λαβόμενον τὸ πῦρ ἐκ τῶν τῆς αὐλῆς εἰσόδων, εἶτα ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὸ Πρῶτον Ἱερὸν, ἐξ
οὗ ἐπὶ τὴν Ἰουλιανοῦ Γερουσίαν, ἣν καλοῦσι Σενᾶτον κατὰ τὴν Αὐγούστου
Πανήγυριν, ἀφ' ἧς ἐπὶ τὴν ἀγορὰν, ἣν καλοῦσι Ζευξίππον ἀπὸ Ζευξίππου βασιλέως,
ὕφ' ᾧ ἐπὶ τῆς τριακοστῆς ὀγδόης Ὀλυμπιάδος Μεγαρεῖς εἰς Βυζάντιον ἀποικήσαντες
πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τὴν ἀγορὰν οὕτως ἐπωνόμασαν, καθάπερ τὰς Χαριδήμου Στοὰς οἱ
Κύζικον οἰκίσαντες Μεγαρεῖς· καὶ οὗτος βασιλεῦσαι Ἑλλήνων μνημονεύεται, ὡς ὁ
Κάστωρ ἐν Ἐπιτομῇ Χρονικῶν ἀπέθετο. τὸ γὰρ δημόσιον βαλανεῖον Σεβήρειον ἀπὸ
Σεβήρου, Ῥωμαίων ἡγησαμένου, παρῶ 246 νόμασαι, ὃς ἀρθρίτιδι νόσῳ
ἐνοχλούμενος ἐδείματο τὸ βαλανεῖον, προσκαρτερῶν τῇ Θράκῃ διὰ τὴν πρὸς Νίγρον
διαφορὰν. τῶν δὲ τηλικούτων σωμάτων εἰς πῦρ μεταβαλόντων, ἠρπάγησαν μὴν αἱ
μέχρι τῆς Κωνσταντίνου Ἀγορᾶς τὴν πόλιν διευθύνουσαι στοαί, κάλλιαι καὶ μεγέθει
κίωνων εὐγράμμως διασκηνοῦσαι τὴν πλατεῖαν· Καμπανοὶ ταύτας εἰς χάριν
Κωνσταντίνου λέγονται κατασκευάσαι, ἀπὸ Παρθενότης τῆς καθ' ἡμᾶς Νεαπόλεως
καὶ τῆς ποτε Δικαιαρχίας, νῦν δὲ Πουτεόλων, εἰς Βυζάντιον πρὸς χάριν, ὡς εἴρηται,
τοῦ βασιλέως παραγενόμενοι. συναπετεφρώθη οὖν πῶς γὰρ οὐκ ἤμελλον; τὰ
συνημμένα τοῖς μέσοις πρὸς τὸ βορραῖον καὶ νότον ἄνεμον οἰκοδομήματα καὶ ὄρος
ἦν ἡ πόλις καὶ βουνοὶ μέλανες ἀπερρωγότες, καθάπερ ἐν Λιπάρῃ ἢ Βεσβίῳ, κόνει καὶ
καπνῶ καὶ δυσωδίᾳ τῶν ἀποτεφρουμένων ὑλῶν ἀοίκητος, φόβον ἐλεεινὸν τοῖς
θεωμένοις ἐνσείουσα. καὶ ὁ μὲν δῆμος, μᾶλλον δὲ τὸ βάρβαρον καὶ ἀνελεές πλῆθος,
ποιναῖς ταῖς ἀξίαις πρὸς αὐτῆς ὑπεστάλη τῆς νίκης, εἰς πέντε σύνεγγυς μυριάδας
σιδήρῳ χύδην διαφθαρέν, ἡ δὲ πόλις ἔρριπτο πυρὶ καὶ χῶμασι καὶ λειψάνων
ἀμορφία κατάπληκτος. ἀλλὰ θεὸς μόνου γὰρ ἦν αὐτοῦ τὴν τοσαύτην παραμυθίσας
end of f 95v 71 ... line 8 of f 98v ἐνίκησε δὲ ὅμως μετὰ θεὸν ἡ βασιλέως Τύχη
κατὰ πάντα τὸν ἐρειπιῶνα καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ· κρείττων δὲ ἡ πόλις καὶ καλλίων
ᾤφθη ἰσχυρά τε ὁμοῦ καὶ ἀσφαλῆς, καθάπερ ἐξ ἀμόρφου ὕλης αὐθις τοῦ
Δημιουργοῦ, καθάπερ τότε, τὸ πᾶν εἰς φῶς μόνη τῇ δυνάμει τῆς βουλῆς
ἀνακαλοῦντος. 248 72 Πέρασ οὖν τοῦτο τῆς πρώτης λησταρχίας τοῦ πονηροῦ
Καππαδόκου. ἀντίρροπον δὲ θεὸς τῇ κακίᾳ εὐμένειαν ταῖς συμφοραῖς ἐπίδεδωκεν.
Φωκᾶς γέγονεν ἀνὴρ εὐπατρίδης, Σαλβίου μὲν τοῦ δικαιοτάτου ἕγγονος, Κρατέρου
δὲ τοῦ πάντων εὐσεβεστάτου παῖς, ὃς τὰ πρῶτα τοῖς λεγομένοις σιλεντιαρίοις τῆς
αὐλῆς διαπρέψας, τοὺς πῶποτε ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι ψυχῆς θαυμασθέντας μετὰ
δόσεων ἀμετρίας ὑπερβαλλόμενος, ἐπὶ τοὺς πατέρας τῆς βασιλείας κατ' ἀξίαν
ἀνῆλθεν. πλούτῳ κομῶν καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, αὐτὸς ἑαυτῷ μόνῳ τὴν
φειδωλίαν διέσωζεν· δίατα γὰρ ἦν αὐτῷ καὶ τροφῆς ἀσιτία τοσαύτη ὅση τοῖς ἄγαν
μεμετρημένοις τὸν βίον ἐν εὐτελέσιν ἠριθμεῖτο. καὶ τῆς μὲν παρουσίας τύχης αὐτοῦ
ἀξίως τὰ τῆς ἐστίας διένεμε τοῖς φίλοις, αὐτὸς δὲ μόναις ταῖς τῶν δαιτυμόνων
εὐθυμίαις ἐτρέφετο, σεμνὸς μὲν καὶ φιλόκαλος ὢν ἀλλ' οὐ καλλωπιστής. ἐξ αὐτοῦ
καὶ μόνου end of f 98v ... 73 ... καὶ δόλον ράπτειν, αἰτεῖν μὲν ἠρυθρία τῶν ἀναγκαίων
δεόμενος, ἔστενε δὲ καὶ οἴμωζε καὶ δάκρυσιν πεφορτωμένος τὰς ὄψεις δῆλος ἦν καὶ
τοῖς ἄγαν ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ὡς εἶη λυπούμενος. τοῦτον ὁ Φωκᾶς ἐκ τύχης ἰδὼν, καὶ
ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ λαβεῖν ἰκανὸς ψυχῆς ὀδύνην ἐκ μόνης ὀλιγωρίας τοῦ προσώπου
γνωριζομένην, εἶπεν τι πρὸς αὐτὸν ἀνεβάλλετο· ἐμὲ δὲ μεταστειλόμενος καὶ γὰρ
ἀγαπᾶν παρὰ τοὺς ἄλλους ἠξίου, 250 ἀπατῶμενος μᾶλλον ὡς εἶη περὶ λογυδρίων
τινῶν δῆθεν οὐκ ἄφροντις καὶ χάριν ἐθέλων παρ' ἐμοῦ λαβεῖν, ἠξίου περινοῆσαι
τινα πρὸς διδασκαλίαν αὐτῷ τῆς Ἰταλίδος φωνῆς, Λίβυν ἐπιζητῶν· αὐτὸν γὰρ

ἔφασκεν ἐγνωκέναι στωμυλωτέρως παρὰ τοὺς Ἴταλοὺς διαλέγεσθαι. ἐνὸς δὲ τῶν παρόντων Σπεκιώσου μνήμην ἀνάγοντος, ἔξαναστὰς ἐμέ τε καὶ τὸν εἰπόντα ἀντεβόλει πρὸς ἔντευξιν ἐκείνου παρακαλῶν. ἐγὼ δὲ ἔρμαιον ἠγησάμενος ὡς τάχος τὸν Σπεκιῶσον ἄγω πρὸς αὐτόν· καὶ γὰρ ἠπιστάμην τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν γονυπετῶν διετέλει καὶ σωφρόνως ἐκλιπαρῶν ἦται τῆς οὔσης αὐτῷ μεταδοῦναι φωνῆς. ἐμέ δὲ χωρίσας βραχὺ τοῦ λόγου ἑκατὸν χρυσίνους λαβεῖν ἠξίωσε δοθησομένους ἐκείνῳ. ὁ δὲ πρᾶξας ἐγὼ καὶ τῶν λεγομένων συστατικῶν ἔνεκα τῷ Σπεκιῶσῳ δούς ἔπεισα συχνότερον πρὸς τὸν πάντα ἀγαθὸν ἐκείνον ἄνθρωπον φοιτᾶν· ὁ δὲ πῶς γὰρ οὐκ ἤμελλεν; ὄρθριος παρῆν, πρὸ τῆς αὐλείου τοῦ δῆθεν ἠξιωκότος αὐτὸν παραφυλάττων· ὁ δὲ μεταστειλάμενος καὶ θεραπεύσας ἀντεβόλησε μὴ πρότερον προσεδρεύειν αὐτῷ πρὶν αὐτὸς διαστειλάμενος ἀξιώσει γενέσθαι παρ' αὐτόν· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Σπεκιῶσος, συμβάλλων τῇ τέχνῃ περιόδῳ τοῦ σκέμματος, ἀφείθη τῆς προσεδρίας· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τῷ Φωκᾷ, μάλα πρὸς ἑκατέραν παρεσκευασμένῳ παιδείαν, μαθητεῖαν εὐρεῖν ἐκείνοις, ἃ παρὰ τοὺς πολλοὺς ἀξιολόγως ἠπίστατο. καὶ τίς οὐκ ἂν στοχάσεται ἐκ τῶν περὶ ἀνθρώπους τάνδρος κατορθωμάτων, πόσης ἦν περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας. μιᾶς οὖν πράξεως αὐτοῦ ἐπιμνησθεὶς πέρας ἐπιθήσω ταῖς ὑπὲρ ἀριθμὸν αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν ἀφηγήσεσιν. 252 74 Πρὸς Πεσινοῦντι τῇ πόλει τῆς Γαλατίας οὕτω δὲ τὸ χωρίον ὀνομασθῆναι συμβέβηκεν ἐκ τοῦ πεσεῖν ἀπείρους ἐκεῖ Γαλατῶν τῶν περὶ Ῥοδανὸν ἐπιπεσόντων τῇ χώρᾳ, Βρέννου ἠγησαμένου, καὶ τὴν ὁμώνυμον αὐτοῖς χώραν ἐκδικεῖν βιαζομένων, ὡς Φενεστέλλας καὶ Σισέννας οἱ Ῥωμαῖοί φασι, ὧν τὰς χρήσεις ὁ Βάρρων ἐπὶ τῶν Ἀνθρωπίνων Πραγμάτων ἀνήγαγεν· ἐγὼ δὲ τὰς βίβλους οὐπω τεθέαμαι ἐκεῖ τοῖσιν τέμενος ἦν τῇ ἀχράντῳ στρατιᾷ τῶν ἱερῶν ἀγγέλων τῷ ἀρρήτῳ θεῷ καθωσιωμένων· περὶ οὗ μετὰ πάντας ἀνθρώπους γνούς ὁ Φωκᾶς ὡς Ἑλλαμὸς τις τῷ θεῷ χρυσίου λίτρας εἴκοσιν ὑφ' ἓν ἐπιδούς, τοῖς ἱερομένοις πρόσοδον ὀγδοήκοντα χρυσῶν προσγενέσθαι τῷ ἱερῷ εἰς φιλοξενίαν ἐσπούδασεν. 75 Τοιαύταις μὲν οὖν τέχναις ἐπὶ τῆς πόλεως ἐχρήτο, χρυσίον δὲ κατ' ἔτος ἕκαστον ἐπὶ λύτροις αἰχμαλώτων λαθραίως ἐκχέων διετέλει δακρύων εἶ πού τις περὶ πολεμίων ἐφόδου καὶ ἀπαγωγῆς αἰχμαλώτων πρὸς αὐτὸν διεξίει τῷ λόγῳ. καὶ μάρτυρα τὴν Ἀλήθειαν οὐκ αἰδοῦμαι καλεῖν ἀληθεύων. οἶδα κοιτωνιτῶν αὐτῷ χρυσίου τοσοῦτου τυχόν, ἀπόντος αὐτοῦ, πρὸς τὸ πλῆθος τῶν λυτρομένων. ταύτης γὰρ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερανθούσης, ἐσθῆτα διεπώλησεν καὶ προσθεὶς ὅσον ἦν αὐτῷ δυνατὸν πρὸς χρείαν τῶν λύτρων ἐξέπεμψε τούτων ἀμύνην ἀντίρροπον καὶ θεοπρέπους ἀνέλαβε τὸν υἱὸν κατὰ πάντα τρόπον ἐκπαιδεύσας τοιοῦτοις ἐνασχολεῖσθαι. ὁ δὲ αὐτὸν παριόντα καὶ μαρτυροῦντα τοῖς γινομένοις κατ' εὐχὰς ἀπενίκησεν, ὡς ἐκείνον χάριτας εἰδέναι τῷ θεῷ ὅτι τῷ σώματι τελευτῶν ταῖς εὐσεβείαις ἀθάνατος διὰ τῶν παρὰ τοῦ παιδὸς πραττομένων διαμενοῖ. 254 76 Τοσοῦτον ὄντα τὸν ἄνδρα χαίρων ὁ βασιλεὺς πείθει καμάτῳ πολλῷ κοινήν εἰς ἅπαντας ἐπιδείξασθαι τὴν οὖσαν αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἐλευθερίαν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀναδέξασθαι φροντίδα καὶ διῆθῆναι τὸν οἶακα βυθιζομένης ἤδη τοῖς κακοῖς τῆς ὅλης πολιτείας. ὁ δὲ ἄκων οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς βασιλέως αἴτησιν παρακρούσασθαι τοιοῦτου τὴν μὲν λειτουργίαν ὑπῆλθεν, δεδιὼς δὲ ὅμως καὶ τῷ μεγέθει τῶν φόβων ἰλιγγιῶν εἶδε τὸν θεὸν παρόντα βοηθεῖν αὐτῷ προθυμούμενον. ἅμα γὰρ τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν καὶ τῆς αὐλῆς προφανεὶς ἐπὶ τῆς ἀπήνης ἀνεφέρετο καὶ σύμπας ὁ δῆμος ἡλικία τε πᾶσα καὶ φύσις ὁμοῦ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατείναντες ὕμνους εὐχαριστηρίους μετὰ δακρύων ἀνέφερον τῷ θεῷ τοσαύτης ἀξιώσαντι προνοίας τοὺς μορίους κατεστρωμένους κακοῖς. πείθειν δὲ θεὸς ἀνθρώπους ἀξιώσας δείκνυσι παρεῖναι τοῖς πραττομένοις καὶ βουλαῖς αὐτοῦ προϊέναι τὰ χρηστά. ὡς γὰρ ἔστη τῆς ἀπήνης ἔμπροσθεν ὁ ὕπαρχος, βέλος ἐναφεῖς τόξῳ πονηρὸς τις ἔτι γὰρ ὁ δῆμος

τεύχεσιν ἐχρήτο στοχάζεται μὲν αὐτοῦ, τοῦ δὲ βέλους ἀμπλακόντος, αὐτὸς μὲν ἀβλαβῆς ὢν ἄνθρωπος τῆς Προνοίας φανερώς ἀπεδείχθη. τούτου δὲ συμβάντος, ὁ μὲν δῆμος τῶν ὅπλων καὶ θορύβων παρεχῶρει τὸν τε κράτιστον ἀνυμνῶν βασιλέα ἐν εὐθυμίαις ἡδυπαθῶν καὶ σκιρτήμασι διετέλει, ἀθρόως ἐκ μεγίστων θορύβων καὶ φόβων εἰς αὐλοὺς καὶ χορείας μεταβαλὼν, πᾶσα δὲ ἀφθονία τῶν ἐπιτηδείων κατελήλυθε τὴν πόλιν, ἀδεῶς καὶ μετ' εὐφροσύνης πάντων τῶν ὅπου δὴ ποτε κρυπτομένων καὶ διαφυγόντων τοὺς κινδύνους εἰσρεόντων τῇ πόλει καὶ παντοίαν συμφορούντων εὐετηρίαν· ἤδη γὰρ ἅπας ἤλπισεν ἀβλαβῆ καὶ λυσιτελῆ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι τοῖς ὑπηκόοις τὴν τοῦ βίου 256 μέθοδον, τῶν γε ἀγαθῶν ἐν αὐτῇ πλημυρούντων, ἐξ ὧν ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸν αὐτὸν ὕπαρχον ἐνάρχεται προθύμως ἀνιστᾶν τὸ τοῦ μεγάλου θεοῦ Τέμενος· καὶ ποταμὸς ἔρρει χρημάτων ταῖς βασιλέως εὐχαῖς καὶ τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ ὑπάρχου χεόμενος. τέσσαρας οὖν χιλιάδας αὐτίκα χρυσοῦ λιτρῶν ὁ ὕπαρχος τοῖς ἔργοις ἐπέχεε τοῦ ἱεροῦ, μηδενὸς ἀδικουμένου μηδὲ τῆς τυχούσης εὐετηρίας εἰς ἀσεβῆ ποιήσιν ἐπινοηθείσης· ἔχαιρε γὰρ ἠξιωμένος εἰς θεοῦ τιμὴν καὶ σπουδὴν εὐσεβείας παρατεινόμενος, καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔνεστιν εἰ, θεοῦ παρόντος, πάντα παρεῖναι συμβαίνει τοῖς αὐτῶ μᾶλλον ἢ περινοίαις ἀνθρώπων τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν ἀναφέρουσιν. ἡ δὲ τάξις, καθάπερ τις σβεννυμένης ἤδη φλογὸς ἔλαιον ἀφθόνως ἐπιχέει, ἀνέλαμψεν· καὶ θόρυβος ἦν τοῖς πραττομένοις χαρίεις καὶ κέρδη σῶφρονα καὶ φίλα τῷ νόμῳ τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἠκολούθει καὶ τὸ Τέμενος τῆς Δίκης ἀνεῴγει καὶ ῥήτορες τοῖς λόγοις ἐνέπρεπον καὶ βιβλίων προαγωγὰ καὶ φιλονεικία ἐφ' ὅλον τὸ χρῶμα ἐπανήει τοῦ πολιτεύματος. ὁ end of f 97r